

**Sermones prestantissimi viri Ro||berti de Litio: ordinis
Minoru[m] sacre theologie professo||ris: pontificis
Aquinatis**

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.ccccxiiij. vi. no.Maij.

De precipuis festis beate Marie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70607)

De cōceptione beate Marie. Sermo I

h. d. Non esurient neq; sitiet amplius. Ideo Bern. dicit: O felix anima que ferulente carnis supata miseria in huius sapiencie lumine reforescit: Ioh. Pau. Rom. vii. dicebat: Infelix ego hō quis me liberabit de corpore mortis huius? Aug. li. soliloquiorū dicit: Felices qui de naufragio vite p̄sentis ad tāta gaudia iā peruenire meruerunt. Infelices nos: miseri q̄ p̄ huius maris fructu magnas & pcellulas voragine trahimus: nauē ignorantes an ad portū salutis peruenire valeamus. Infelices in quā quorū est vita in exilio: vita i periculo finis in dubio: nescientes finē nostrū: q̄ oīa i futurū reseruans incerta: & adhuc in p̄lagi fluctib; versamur suspirantes ad portū. hec ille. Tertio ab inferno videretur se liberatos & tāta miseria: vbi sempiternus est horror & dānati cruciantur. Et q̄bus oīb; colligit q̄ cātābūt & glorificabūt deū. S; quō in celo possit cātari: multis nō est clarū cū dicat Dāmascent; de angelis. Eōsilia sermone sine voce plato. Et Esa. d. dicere v. v. c. Clamabāt alter ad alterū sc̄tū sanctus sc̄tū. Ad hoc dicit Bon. in. ij. dist. ij. q̄ in paradiso erit laus mētalis & vocalis. p̄ hoc q̄ multi sc̄i ab angelis cū laudib; vocalib; sunt delati. S; tū tutius est dicere q̄ erit angelis mētalis: in hominib; nō vtracq; vtrūq; hō ferat i laudem diuinā. Et si querat quō pōt hoc ē: dicat q̄ illa formatio vocis nō fiet p̄ spirationē & respirationē: s; p̄ aerē q̄ quasi naturalr erit beatis cōplātar; sicut p̄ in quibusdā aialibus vt in apib;. Hec certe ita deseruiet empyreus gl̄ificatis sicut aer corporib; nō gl̄ificatis. Si cōsiderem; ergo fratres charissimi. d. Greg. in homel. que & quāta sunt q̄ nobis p̄mittuntur in celis &c. vsq; ibi munere letari. Ad q̄ nos p̄ducit ille q̄ vicit & regnat in secula seculorū. Amen.

Explicitus est tractatus de beatitudine sanctorū.

Tabula in sequentē tractatum.

De cōceptione intemerate marie virginis. Sermo. i.

De sancta nobili et digna natiuitate virginis gloriose. Sermo. ij.

De annunciatione gloriosissime virginis marie. Sermo. iij.

In festo visitationis beate marie de puilegijs maternitatis eiusdē: p̄pter que ip̄a p̄stātissima & singularis merito nuncupatur. Sermo. iij.

In festo purificationis beate marie de tribus virtutibus eiusdē contemplan-dis. Sermo. v.

De assumptione & exaltatione virginis sacratissime i qua maxima relucet diuina potētia. Sermo. vj.

De sancto ioseph. Sermo. vij.

De bona spe. Sermo. viij.

De virginitate. Sermo. ix.

De paciētia que est omnibus necessaria. Sermo. x.

De p̄destinatorum numero & dāmnatorum. Sermo. xj.

De iudicio pestilētie. Sermo. xij.

De morte. Sermo. xij.

De carētia. Sermo. xij.

Sequitur tractatus vltimus huius operis de p̄cipuis festis beate marie virginis. In quo etiā nōnulli sermones cōmunes multū viles habentur. Et sunt presentis tractatus oēs sermones. xij.

De conceptione intemerate Marie virginis: de qua varie sunt opiniones doctorum: licet festū ab ecclesia celebretur. Sermo. i.

Quandū erāt

abyssi & ego iam cōcepta erā. Sapiētia verba sunt ista orig: naliter p̄ouer. viij. & in epla hodiernē feruitatis. Ob singulare & p̄cipuā reuerentiā: quā totus mūdus ad virginē gloriosissimā gerit festū cōceptionis eū annuatim p̄ terrarū orbē solēnter celebratur. Si enī tot innumera amplissimaq; bñficia meritis & intercessiōe illius

De cōceptione beate Marie.

piissime matris a deo patre ipsiusq; filio et spūscō nobis exhibita: vt merito ad eā colendā laudandā honorandāq; omnibus virtutibus obligemur. Ipsa nos pregit ab hoste maligno. Ipsa iratum deū ppter excrecentes mortaliū iniquitates leuissime placat. Ipsa nomē ei⁹ in uocātib⁹ p̄sidiā liberalissime p̄stat. Et nō est q̄ se abscondat a calore charitatis et beniuolētie sue. Quapropter vt hodierna die conceptionis illius dignitas agnoscat⁹ de ipsa in presenti sermone quedā perpulchra dicemus audientes aurib⁹ cordis virginē benedictā dicentem vba in thēmate posita. Nōdū erāt abyssi et ego iā cocepta erā. In quib⁹ triplicē v̄ginis cōceptionē distinguemus.

Prima dī diuinalis.

Secūda dī specialis.

Tertia maternalis.

Deus ab eterno cōcepit virginē in sua mēte oib⁹ puris creaturis preferēdam.

Capitulū. s.

Prima v̄ginis illibate conceptionis dī diuinalis: quādo scz ab eterno de⁹ cōcepit illā in sua mēte. Ad qd̄ intelligēdū scire debem⁹ qd̄ ppositū cordis dī cōceptio. Vñ cū q̄s deliberat aliquid facere dicere solet ita concepī aio. Sic de⁹ anteq̄ aliqd̄ crearet in sua voluntate firma et incommutabili: proposuit creare vnā puellā virginē sc̄tissimā: que esset filij sui vnigeniti futura m̄r: spūsc̄i camera: porta paradisi: ac celi regina. Sed hoc loco q̄rēdū est: vtrū beata virgo fuit pducta añ oēm creaturā. Nā de ipsa ecclia dicit illud Eccl̄. xxiij. Ab initio et añ secula creata sum. et iterū in eplā solēnitatis hui⁹ induc̄t v̄go dicēs illud Prouer. viij. Dñs possedit me ab initio viarū suarū anteq̄ qcq̄ faceret a principio. Ab eterno ordinata sum: et ex antiquis: añq̄ terra fieret: nōdū erant abyssi et ego iam pcepta erā. Necdū fontes aquarū eruperāt: necdū mōtes grauimolite cōstitērāt. Ante oēs colles ego parturiebar. Que verba ita sonare vidē

tur qd̄ ipsa pducta fuerit añ. pductio nē quarūcūq; rerū. Et si diceret qd̄ ipsa loquit̄ quātū ad esse qd̄ habuit in mēte diuina nō in p̄prio genere: neq; sic erimus de veritate declarati: cū fm̄ doctrinā dñi Boñ. in. j. di. s. Oia que nūc sunt queq; fuerūt a deo pducta et pducē vsq; in finē: fuerūt ab eterno in deo fm̄ causatiua potentia: et fm̄ similitudinis p̄ntia q̄ tñ hñt ex tpe actualē existētiā. Elementa itaq; et corpora celestia: angeli et hoies: et cūcta q̄ sunt: fuerunt in mēte diuina añq̄ essent. Ergo nō magis hoc cōpetit virgini dignissime q̄ reliquis creaturis. Et si dicimus qd̄ virgo fuit in p̄prio esse vel genere añ oēm creaturā: tūc irridere nos possent fidei et religio: nis n̄re aduersarij: cum bñ virgo nata fuerit ex Joachim et Anna sexta etate mūdi: q̄ iesum peperit eade⁹ etate: et ab v̄be cōdita anno septingētesimo quinquagesimo secūdo. Vñ in hac parte iduicimus sententiam Augu. xij. li. cōfessio: num. vbi ait: qd̄ aliquid dicitur prius altero quattuor modis.

Primo eternitate: sic deus precedit omnem creaturam.

Secundo origine: sic sonus precedit cantum.

Tertio tpe: sic flos p̄cedit fructū.

Quarto electiōe vel dignitate: sic aliquis p̄relegit fructū magis q̄ florem. Virgo igit fuit prior oī creaturā: et p̄ natura creata sui dilectissimi filij electione siue dignitate. Sicut a fili dicit de xpo Jobes baptista Job. s. Ipse est q̄ post me vēturus est: q̄ añ me fact⁹ est fm̄ diuinitatē: de xpo dicimus genitū nō factū. Scdm̄ humanitatē v̄o. dñ xpm̄ pcepit virgo. Jobes in vtero m̄ris agebat sextum mēsem. Quare Greg. in homel: exponit: añ me factus est. s. mihi platus in dignitate. Et si obijceret qd̄ angeli sunt p̄stāiores et digniores hominibus: cum sint intellectuales substantie: quō virgo sanctissima angelicā sublimitate excedere potest. Ad hoc respondere possumus ex dictis dñi Boñ. in. j.

hū. tū. in q̄stione. vtrū deus potuit
virginē facere meliores: q̄ beata virgo
potest considerari tripliciter. ¶ Primo
quātū ad statū naturalis cōditionis
et sic fuit paulomin⁹ ab angelis minora
ta. Angelus enī fm suā essentialē na
turā potior: ex virgine. ¶ Secūdo quātū
ad grām cōceptionis que data est ei vt
conaperet xpm essetq̄ verissima ei⁹ ma
ter. Et quātū ad hoc trāscendit digni
tate oīm creaturā: oīm hoīm: oīm q̄
angeloz. Nam in illo vno cōsensu cū di
ni: Ecce ancilla dñi: plus meruit cōsen
tendo in cēptionē xpi: q̄ oēs creatur
re: siue angeli: siue hoies: in oībus suis
actibus: motibus: et cogitationibus.
Et quidē oēs quicūq̄ meruerunt nihil
plus potuerūt mereri nisi fm diuersos
status gloriam felicitatis eterne. Vt
autem virgo illo glorioso consensu me
ruit primatū oībus: dñi vniuersi extin
ctionē fontis: et oīm gratiarū donoz
et virtutū plenitudine: scep̄rū regni su
per oēs creaturas: fecunditatē in virgi
nitatē: et maternitatē vniūgeniti filij dei
et vt adoraretur in regno celoz adoratio
ne dulie dignioris. ¶ Tertio potest con
siderari beata virgo quātū ad excellen
tiā glorificationis: q̄ vt ecclesia cantat.
Exaltata est sancta dei genitrix sup cho
ros angeloz ad celestia regna. Ipsa
nāq̄ fuit illud indiuiduū singulare: qd
et si nō in natura: in gratiarū tñ et glo
ria oībus angelis est platur. Dignitas
autē gratie et multo plus dignitas glie
incomparabiliter trāscēdit dignitatē na
ture. Nā et hoc seruatur adhuc in demo
nibus in quibus dona nature manent
integra et splēdidissima: cū tñ xpi vilissi
mi turpissimi et abiectissimi ppter cul
pam habeant. Adagnificata ergo fuit
a deo tā pelare virgo illa delicatissima:
vt ppter filiū ei⁹ nulla creatura possit
ei equari. O femina super oīa et ab oī
bus benedicta: plectā et dignissimum
vasculū fabricatū a primo artifice: era
rit⁹ diuinorū charismatū. Elegit te de⁹
et p̄legit: vt in tabernaculo tuo deus

et homo nouē mēib⁹ habitaret. Audēo
dicere q̄ ppter virginē in mēte diuina
concepta p multa annoz milia anteq̄
nasceret: humanū gen⁹ fuit p̄seruat⁹
in esse. Cōstat enī q̄ p prima trāsgressi
one Adā et Eua: nō solū mortis: s; etiā
annihilatiōis exterminā meruerunt.
Et diuina vltio q̄ acceptionē psonarū
ignorat: sicut nec culpā āgelica: sic nec
humanā dimissit ip̄ne. S; ppter p
cipuā reuerentiam quā ad dñm habes
bat: q̄ eā ab eterno sup oēs creaturas
nō veniēdas deo q̄ creāde erāt dilexit:
p̄seruati sunt p̄thoplasti: nec in nubi
lū redacti. Rō enī: q̄ hec puella erat in
lūib⁹ Ade fm rōnē seminale et potētia
pducēde puelle erat impressa in primis
parētibus donec in actum educeret. De
ea autē debebat nasci iesus: q̄ in adā erat
solū fm corpulētā subam: de ḡgine edu
cēdus et de nulla alia. Indulsi ergo de⁹
primis parētib⁹ nec eos annihilauit: q̄
sic nō fuisset nata brā ḡgo: et p p̄is nec
iesus siue deus carnē humanā vestisset:
ergo p istā nobile creaturā saluauit de⁹
p̄mos parētes de p̄ia trāsgressionē: et
Noe de diluuio: Abrahā de cede reguz:
Isaac de hūmaele: Jacob de Esau. Po
pulū iudaicū de egypto: de manu Pha
raōis: de mari rubro: de p̄ate diuersoz
regū tyrānoz: de nabuchodonosor: et ca
priuitate babylonica. David de leōe: de
Solia: et de Saul. Et breuiter oēs indul
gētiās et liberatiōes factas i veteri testō
nō dubito deū fecisse nisi p hui⁹ amore
puelle et reuerentia: quā deus ab eterno
pordinauit suis cūctis opib⁹ pponēdā.
¶ De angeli a principio cognouerunt
xpm de virgine nasciturū. Capm. ii. 16
 Ecūda cōceptio virginis ad
mirande dicitur supernalis.
Cōceperunt quidem illā an
geli: dū a principio sue beatit
udinis cognouerūt xpm in carnādū: et
ex consequenti de virgine nasciturū.
Ad qd plene intelligendū dicit sanctus
Tho. s. parte. q. lviij. q̄ in angelis est du
plex cognitio. Vna naturalis: fm quam

De conceptione beate Marie.

cognoscunt res: tñ p existentia suā: tñ per species innatas. Et hac cognitione mysteria gratie cognoscere non possunt: q̄ ex pura dei voluntate depēdēt. Si enim vnus angelus nō pōt cognoscere cogitationes alterius ex voluntate ei⁹ depēdēt multominus pōt cognoscere ea q̄ ex sola dei voluntate depēdēt. Est autē alia angelorū cognitio que eos beatos facit q̄ vident verbū ⁊ res in verbo. Et hac quidē visione cognoscunt mysteria gratie: nō quidē oīa nec equaliter oēs: sed s̄m q̄ de⁹ eis voluerit reuelare. Ita tñ q̄ superiores angeli p̄spiciū diuinam sapientiā cōtemplantes: plura mysteria ⁊ altiora in ipsa dei visione cognoscūt que inferiorib⁹ manifestāt eos illuminando. Et horū etiā mysteriorū quedā a principio sue creationis cognouerūt: quedā nō postmodū s̄m q̄ eorū officijs cōgruit. Quare ⁊ mysteriū incarnationis in generali sumptū oībus reuelatū est a principio sue beatitudinis. Eius ratio est: q̄ hoc est quoddā generale principiū ad qd̄ oīa eorū officia ordinatur. Oēs em̄ sunt administratorij spiritus in ministeriū missi p̄pter eos qui hereditatē capiūt salutis: vt dī ad Hebr̄eos. s. Quidē sit per incarnationis mysteriū. Tñ oportuit de hoc mysterio oēs a principio cōiter edoceri. De hoc sic dicit Augu. lib. v. sup̄ Gen̄. ad litteram. Sic fuit incarnationis mysterium absconditū a seculis in deo vt tñ ignosceret principibus ⁊ potestatibus in celestibus. Loquēdo tñ de sacro incarnationis quantū ad speciales cōditiones sic non oēs angeli a principio de oībus sunt edoceri: immo quidā etiā superiores angeli postmodum didicerūt: vt refert Diony. vii. c. de celestib⁹ hierar. Tñ Paulus ad Ephe. iij. dicebat: Adib⁹ sūt oīa secretorū. i. ap̄lorū minimo data est gratia hec in gētib⁹ euāgelizare inuestigabiles diuitias xp̄i illuminare oēs que sit dispensatio sacramēti. s. redēptionis per xp̄m facte q̄ dispensabilis est gētib⁹ sicut ⁊ iudeis s̄m glo. Nico. de ly. abscon-

ditis a seculis in deo qui oīa creabit: vt innotescant principibus ⁊ potestatibus in celestibus p̄ ecclesiam multiformis sapientia dei s̄m p̄finitionē seculorū quā fecit in xp̄o iesu dño nro. hec ibi. Vocato dicit Nico. de ly. q̄ angeli sancti non cognouerunt ad plenus mysterium xp̄i incarnati extēdendum ⁊ dilationē vlog ad vocationem gentium: donec predictis apostolis fuit impletus. Quia s̄m habuerūt tñ simplicē noticiā: que post test dicit abstractiua in quantum est rei non presentis. Sed quando fuit impletum habuerunt noticiam experientialem siue intuitiuam. Sicut astrologus per motum celi certitudinaliter cognoscit eclipsim futurā: tñ adhuc p̄fectum eam cognoscit qñ videt eam actu extētem. Alij nō dicunt q̄ angelis innotuit mysterium xp̄i de vocatione gentiū simpliciter ⁊ omni modo per ecclesiam. p̄ predicationē apostolorū qd̄ tñ quantū ad hoc antea nullo modo cognouerāt. Quicquid sit negare non possumus qñ a principio sue beatitudinis vt est predictum reuelationē habuerunt de xp̄o de virgine nascituro. Puto nāq̄ p̄ post illā solennissimā victoriā quam habuerūt de lucifero ⁊ sequacibus suis dum plenā beatitudinē obtinuisent: q̄ angelorū ruentium sedes erāt vacue benigne rex celorū: excelsus deus suo modo oībus dixerit. O astra matutina. O mee creature nobilissime. Gaudete ⁊ exultate qm̄ ex oībus saluandis iuxta vnus cuiusq̄ merita vestri ordines p̄ficiē: ⁊ implebunt ruine. Ad id nō exequēdū cum venerit plenitudo t̄pis: sponsas accipiat puellā vnā virginē ⁊ plenā gratia in cuius vtero spūsc̄o cooperante incarnabitur filius meus vnigenitus ⁊ dilectus. Sonuit hec vox cui ingenti lenia in mentibus angelorum qui per multos annorum milia virginem piissimā p̄stolantes: miro iam colebant affectu. Nec angelis tñ innotuit virgo dei filium in suo vtero gestatura: sed insus per multis patrib⁹ patriarchis: atq̄

phphetis qbus incarnationis mysteriū
fuit diuinitus reſerātū.

Q. brā virgo absq; infamia culpam
originale p̄rara: qua fm opinionem
aliquor p̄ſeruata fuit.

Cap. iij.

Etia conceptio virginis sa-
cratissime de m̄nalis: qñ cō-
cepit eā m̄r sua. Et qm cōce-
ptionis officiū publice fit in
ecclesia: ſare pleriq; cupiunt
virū brā virgo fuit cū pctō originali cō-
cepta. Et vt clare omnia denuden: tria
ſunt in hac parte notāda. ¶ Primo q
cōceptio pōt dupl̄ ſumi. Ano mō pro
cōmitione ſeminū in copula viri et mu-
lieris. Alio mō p animatione q fit duz
aia ſimul creaf et infundit a deo in cor-
pore ita formato. ¶ Scdm notandū q
pctm originale duobus modis h̄r. ſ. for-
maliter et radicaliter. Accipiedo conce-
ptionē primo mō: virgo nō habuit ori-
ginale formaliter: q: originale formalis-
ter eſt in aia: et ſolum cuiuſlibet pcti eſt
aia: vt declarat Fran. de may. in ſuo. iij.
Petrus de cādia et ſctūs Tho. in. parte
q. xviij. Sicut em virtus eſt qualitas
ſp̄ialis ita et vitū. ¶ Tertū notādū q
radicaliter et i cauſa pctm originale eſt
in carne. An doctores theologi dicunt
q pctm originale eſt infectio quedā in
aia cōtracta ex eius vnione ad carnē cō-
cupiſcibiliter ſeminatā. Et em ait Frā:
de mayo. in ſuis ſermonib. Sicut cor-
pus qd induit ſordidoveſtimēto in qui
natur ab eo: ſic ſpūs rōnalis qñ induit
corpore infecto per cōcupiſcentiā genis
to di maculari. Et ſicut i vereri testamē-
to fuit lex poſita Leuit. xiiij. q quicūq;
intraret domū leproſam efficeretur im-
mundus: ita aia ex eo q intrat corpus
quaſi domū leproſam efficit immūda.
Et vt inqt Petrus de cādia. Cōtrahere
originale cōperit hoibus ppter demeri-
tum primi parētis et diuinū decretū li-
bere obligā filios ade ad penā damni
p crimine tali. Nec ſufficit ſolū demeri-
tum primi parētis ad hoc q cōcupiſci-
biliter ab eo deſcendēs cōtrahat pctm

originale: ſed requirit diuinū decretū.
Sciſſima ergo virgo licet ex honeſtiſſi-
mis parentibus carnē cōtraxerit: in ca-
ro illa fuit cōcupiſcibiliter propagata.
Nec admittēda eſt illa vulgi falſa ſn̄ia
q. ſ. virgo cōcepta fuerit ſpūſitō coope-
rante ſine virili ſemine et absq; viri et mu-
lieris copula. Veretica eſt et p̄uicioſiſſi-
ma opinio iſta: ly apparenter videat ad
virginis laudē accedere. Sed non eget
deus mēdacio noſtro. Et vt refert Aug.
in li. de mēdacio. Mēdaciū maxime p̄-
uicioſum eſt qd fit in his q ad xpianam
religionē p̄tinet. et iterū Aug. p̄ractās
illud apli. j. ad Cor. xv. inuenimur falſi
ſi teſtes. ait: Perhorredū eſt aliqd falſe
de deo dicere etiā ſi ad laudē eius videat
tur p̄tinere. Non em minor ſed maiori
fortaſſis ſcelere in deo laudat falſitas:
q vituperet veritas. Sic dānabiliter
cū falſitate virginē laudat q eā de ſp̄ritu
ſcctō cōceptā temere p̄dicant. Aidi et
ego i pleriq; locis depictas imagines
Joachim et Anne ſeſe oſculo obutantiū
inferiusq; rubricā ſic cōtinentē. Qualis
ter Anna accepto oſculo a viro ſuo Joa-
chim cōcepit in vtero virginē mariam.
Deliramenta ſunt iſta q et virgini ſum-
me diſplicet quare et de pctō originali
formaliter ſumpto reſtat veritas diſſe-
renda. An. ſ. corpori ſuo fuit vnita origi-
nalem maculā cōtraxit. Et circa hoc di-
uerſimode doctores loquunt. Ex quo du-
plex eſt h̄mōi rei famoſa opinio. Prima
eorū qui dicunt virginem originale ha-
buiſſe: a quo ſtatim per ſanctificationē
fuit mundata. Scda opinio modernorū
qui aſſerunt virginē a pctō origi-
nali p̄ſeruata. Prima opinio habet
tria. i. firmitatē rōnis: congruitatem: et
impeccabilitatem. ¶ Primo habet fir-
mitatem: qm multi ſcti deuotiſſimi cla-
riſſimiq; doctores illam docuerunt. Et
quibus aliquos explicabim. Inſcri-
pti nāq; oēs expreſſe fatemur virginem
in originali cōceptam.

Anſelmus in libro. Cur deus homo.
Beda in homel. ſuper Aduſus eſt.

De cōceptione beate Marie.

Cassiodorus.
Hugo in libro de sacramentis.
Alanus in expositione symboli Athanasij
Guilhelmus altissiodorensis.
Guilhelmus cancellarius parisiensis.
Henricus de gandauo in quodlibetis.
Guilhelmus durandi in rōnali diuinorum officiorum.
¶ Et de ordine fratrum p̄dicatoꝝ.
Sc̄tus Thomas de aquino.
Hugo cardinalis in expositione Luce.
Albertus magnus.
Petrus de charantasio qui fuit Inno-
centius. v.
Jacobus de voragine.
Durandus postea ep̄s mēdensis.
Veruens generalis ordinis.
Petrus de palude.
Jacobus de lausana ep̄s lausanēsis.
Hugo de argentina.
Nicolaus treueth.
Robertus hollorib.
Al Martinus q̄ fecit ch̄tonicas.
Ancientius qui fecit specula.
¶ De ordine minoꝝ.
Aluarius hispanus.
Johānes de rupella.
Robertus caton.
Alerāder de ales.
Bonauentura.
Richardus de media villa.
Reginaldus archieps̄ rothomagēsis.
Johānes rigaldi.
Nicolaus de lyra.
Beltrāndus de turri cardinalis.
Bartholomeus de pisis.
Giraldus odonis in libro de figuris.
¶ De ordine heremitarum.
Egidius de roma.
Gregorius de arimino.
Bernardus oliuieri.
Johānes rheutonicus.
Jordanus rheutonicus.
Johānes steringacij.
¶ De ordine carmelitarum.
Guido ep̄s maioricēsis.
Paulus de perusio.
¶ De collegio canonistarum.

Johes rheutonicus glosator decreti in
c. p̄nunciandū. de p̄se di. iij.
Bartholomeus buricēsis et Raymūdus
in titulo de ferns.
Guilhelmus durandi in speculo iudi-
ciali.
Johānes andree in. c. conquestus. ep̄ de
ferijs.
Guido archidiaconus in. c. firmissime,
de p̄se. di. iij.
¶ Bernardus insup̄ virginis amatoꝝ p̄-
cipuus in epla ad canonicos lugdunē-
ses rephēdit celebrātes festū p̄ceptiois.
De quo q̄dem aiūt et forte ficit: q̄ post
moꝛtē viuis est cuiusdā suo discipulo i ve-
ste fulgēti in qua erat macula q̄dā: cui
indicauit hoc significare maculaz eius:
q̄ tenuerat virginē in pctō originali cō-
ceptā. Sc̄tus Thoꝛ et Bos. dicūt q̄ p̄ se
stū cōceptionis de virgine celebratum:
nō dat̄ intelligi q̄ in sua cōceptioe fue-
rit sc̄a: aut q̄ fuerit sine originali. Sed
q̄ quo tpe sc̄rificata fuerit ignoꝛat: ce-
lebrat̄ festū sc̄rificatiois eius potius q̄
p̄ceptiois i die p̄ceptiois ip̄s. ¶ Sed
opi. ista habet rationū congruitatē: ad-
ducunt aut̄ plures p̄gruēs rōnes q̄
bus ostēdit q̄ virgo originale p̄trant.
¶ Et prima est: q̄ soli xpo filio dei ac ip-
sus virginis b̄ndicte cōuenit immuni-
tas ab omi pctō: q̄d p̄batur autoutate
sc̄toꝝ. Inq̄ em̄ Greg. li. xij. moral. Nul-
lus sine pctō est: nisi ille q̄ in h̄c mūda
nō venit ex pctō. et Hiero. in euāgelio fi-
lij. p̄digi. Solus deus est in quē pctm̄
cadere nō potest. et Aug. in expositione
psalmi trigēsimi. Xps̄ oēs pctōes inue-
nit solus sine pctō venit. Et idē in li. de
nuptijs et cōcupiscentia. Oēs sub pctō
nascimur et p̄ vnū solū qui sine pctō na-
tus est liberamur. Et idē i Enchiridiō.
Per mediatorē qui solus sine pctō na-
tus est: reconciliari nos oportebat. Et
hanc sn̄iam idē Aug. refert li. j. et ij. con-
tra Julianū. et li. iij. de baptismo paru-
lorum. et in li. de fide ad petrū. Et in li.
de p̄fectione iusticie. Et in epla ad opta-
tum ep̄m. Et in epla ad Valerīū. Et q̄

huc apparet qd cū de solo xpo doctores
affirmet qd fuerit sine pctō: & virgo mū
da fuit ab omni culpa mortali & veniali:
igit dabit sibi culpa originalis. ¶ **S**e
cūda rō ad hoc insinuandū est: qd xpus
fuit vls redemptor: ergo redemit vir
ginē: sed si nullū habuisset pctm nō fu
isset redēpta: ergo aut ipsa habuit oū
ginales: aut xps nō fuit vniuersalis res
demptor. Vnde Leo papa in sermōe de
natiuitate nī: Dñs noster iesus xpus
mortis peccatig destructor sicut nullū
a reatu liberū repperit: ita liberandis
omnibus venit. ¶ **T**ercio in homel. super
Mat. inquit: Notandū in genealogia
saluatoris nullū sanctarū assumi mulie
rum: sed eas quas scriptura reprehēdit
vt qui p pctōibus venerat: de peccetri
cibus nascēs oīm pctā deleret. & ad Ro
ma. in. c. aplos dicit: Oēs enim peccau
erunt & egent gloria dei. & v. c. Per vnū
hōiem in hūc mundū peccatū intravit:
& p pctm mors: & ita in oēs hōies mors
prāsiit in quo oēs peccauerunt. ¶ **T**er
tia rō quare videtur qd virgo originali
culpa subiacuit est: qd de necessitate pe
nas illi culpe debitas incurrit. Nā & pe
nalitates cōtraxit & mortē euitare non
potuit: & si xpm decessisset nō intras
set celū quousqz fuisset p xpm ianua ap
ta: sed cū pribus iuisset ad limbū. ¶ **T**er
tio opinio ista hz impeccabilitatē. Non
equidē rei sunt habendi nec blasphemī
censendū qd de virgine sic loquunt: cum
pctm originale culpa sit hēta nō acta: p
cuius deletionē ac remissione xpo filio
suo oēs ingēres debem⁹ grās. ¶ **S**ecūda
opinio q magis innitit pietati est illoz
q asserūt virginē ab oī labe culpe origi
nalis immunē a qua pseruata fuit. Et
in hē frā. in sermo. suis. Nō obstāte ta
li pseruatiōe mī dñi dici pōt fuisse pctō
obnoxia. Qz qncūqz aliqz defectus con
uenit alicui ex sua natura pōt ei attri
bui quātūcūqz ille defectus ei auferat:
vt cū dī ps. xij. Oēs declinauerūt simul
inutiles facti sunt. & tñ h de facto nūqz
fuit verum: quia semper aliqui inuenti

sunt boni. Sed hoc dī qd quātū est ex se
ita esset nisi essent diuina grā pseruati.
Itē dī in ps. cxv. Omnis homo mēdax
ergo arguit Aug. martyres fuerunt mē
daces. ideo dicendum qd martyres fue
runt mendaces quantum erat de se nisi
spiritu diuino illustrati fuissent veras
ces. Insuper Job. iij. c. scribitur: Ecce
qui seruiunt ei nō sunt stabiles: & in an
gelis suis repperit prauitatem: quorū
primum ad beatos angelos: secundum
ad malos refertur: vt exponit Greg. in
moral. & tamen boni angeli non sunt in
stabiles cum sint in gratia confirmati:
vt patet in. ij. sen. dicitur ergo istud qd
quātū est ex se sunt instabiles nisi essent
gratia confirmati. Sic & brā virgo quā
tum erat de se ex cōditione nature erat
apta nata pstrahere pctm originale: sed
illud nō dīxit ex privilegio spālī. Ad qd
suadendū iducunt ifrascripte rationes.

Prima dī pstrarioz solutio.

Secūda possibilis pseruatio.

Tertia virginis exceptuatio.

Quarta puritatis comparatio.

Quinta honoris exhibitio.

Sexta gratie cōpletio.

Septima diuina reuelatio.

¶ **Prima ratio dī cōtrarioz solutio.** Nā
rationes inducte p prima opinione sol
ui facile possunt. Eū em dī qd esse absqz
pctō conuenit soli xpo: ergo nō virgini.
Respondet qd xpo cōuenit per naturā:
virgini nō per naturā: sed per grātiā.
Et ad illud qd adducebat qd xpus fuit
vniuersalis redēptor: ergo redemit vir
ginem: ergo ab originali. Dicitur qd res
demit eam ab originali pseruando. Si
quis hō quereret quomodo xpus po
tuit virginem redimere pseruando q
nondum erat incarnatus cum anima
virginis corpori suo vnita fuit. Respō
dere possumus q beneficia incarnatio
nis xpus communicata sunt non so
lum presentibus & futuris: sed etiam p
teritis. Nam ipse caput est omnium ele
ctorum: & patrum: & patriarcharum: &
prophetarū veteris testamenti: vt dōz.

De natiuitate beate Marie.

et Alex. in. iij. summe. qui anteq̃ xp̃us incarnaret ex eo q̃ ip̃m fide incarnadū cognoscebat atq̃ credebāt diligebatq̃ iesum meruerūt fieri mēbra eius: qui lz nondū esset hō in re: erat tñ hō & deus incarnandus in spe: cuius gratia multa illis bñficia fuerūt p̃stita. Sic & in pro: posito cū deus pelegisset virginē sui filij futurā matrē: merito ipsius filij icar nandi a contagione culpe originalis voluit p̃seruare. Ad tertiā dō rōnē qua dicebatur q̃ virgo de necessitate incurrit penas originali debitas. Respōdemus q̃ penas illas incurrit de necessitate nature: que quantū in se erat corrumpere habebat p̃sonā virginis: nisi fuisset ab originali p̃seruata. Et sicut circūcissio vl baptismus penitates cōpatunt. Nā illi quibus p̃ circūcissionem originalis culpa remittebatur: & illi q̃bus p̃ baptis: mū nūc dimittit a penatibus nō liberant. Et sancti patres q̃ sine aliquo pctō decedebāt trahebant ad limbum. Ita lz beatissima virgo p̃seruationes hāc habuisset nihilominus penatibus & morti iuste obligata fuit. Naz vt vtr̃q̃ verbis sc̃ti Tho. iij. parte. q. xxvij. ar. j. in responsione ad. iij. ar. Brā virgo sanctificata fuit: & nos addimus p̃seruata a pctō originali quantū ad maculam personalē: nō tñ fuit liberata a reatu quo tota natura tenebatur obnoxia. ¶ Scda rō qua p̃batur virginis immunitas ab originali culpa: dicitur possibilis p̃seruatio. Potuit nāq̃ deus illā sic p̃seruare: & si potuit debuit: cū p̃celegisset eā suam immaculatā & dilectissimā sponsam. Quare Franciscus de may. in suo. iij. sic scribit: Quanto aliq̃ agens est perfectius: tanto citius potest suum effectum inducere in passum deus autē est agens perfectissimū. Sed agens naturale effectum suum inducit in primo instanti: sicut pz: qz generatio lucis a sole fit in instanti. Insup quando aliqua potentia potest in duas operationes operari: si in primo instanti potest in illam ad quam minus inclinatur: multo

fortius in illam ad quam magis inclinatur. Sed potentia volitua potest in dilectionem & odium: & deus maxime inclinatur ad diligendum. Sed in primo instanti potuit virginē odire: ergo multo fortius potuit ipsam diligere: et hō cōseruādo ne inficeret originali culpa. Adhuc legislator qui pōt legē condere: pōt in legem dispētare & illā destruerē. Sed decreto diuino p̃pter actuales culpā primorū parentū factū est vt oēs ab eo cōcupiscibiliter descendentes nascerent filij ire: ergo eodē decreto potuit cū virgine dispensare: vt p̃ nullo instanti fuerit filia ire. Sicut em̃ potuit deus si originale cōtraxit in prima sanctificatione illam mundare: ita eque potuit simul & semel eam sanctificando p̃seruare. Sed reuera nō dubiū q̃ multa possit facere deus & multa p̃ra q̃ intellectus intelligere: nihilominus nō nisi ex pietate & singulari deuotione cogimur acceptare sic fecisse deum sicut facere potuit & virginē ade filiā a pctō p̃seruasse. ¶ Tertia ratio ad ostendendū virginis mūdiciā ab originali culpa exceptuaria: sicut em̃ exapit a generalitate mulierū quantū ad cōceptū & partum: qz vt scribitur Gen. iij. c. & dictum fuit eue. In dolore paries filios: quod & ad omnes alias mulieres spectare cognoscimus: virgo tamen concepit sine rubore & peperit sine dolore. Ita etiam excluditur a generalitate mulierū & virorum quantū ad nequiciā peccati. Unde Aug. in libro de correctione gratia inquit: Cum de peccatis agitur nullam de matre domini volo facere questionem: qua excepta si omnes sancti & sancte interrogarentur si peccatum haberent: quid aliud dicerent nisi quod Iohannes ait: Si dixerimus quia peccatum non habemus ipsi nos seducimur & veritas in nobis non est. j. Job. j. Et quia dicitur q̃ omnes peccauerunt. Respondeat q̃ duplex est vniuersalitas. Una politica: alia logica. In vniuersali logica vna p̃ticularis interimit vltimū. Quia

514

versali autē politice non contradicunt
 ad ipsa distrahētes vnā vel plures par
 ticulares: vt dicendo: oēs de ista ciuita
 te sunt sani: oēs currūt ad spectacula:
 tamen aliqui sunt infirmi: aliqui in do
 mo. Et sic Mat. in. 52: Erubat ad Johā
 nem hierosolyma et omnis iudea et his
 regio circa iordanē. Quarta ratio fa
 ciens ad confirmandā opinionē istā dī
 puritatis comparatio. Debit quidem
 virginis puritas superexcedere purita
 tem quācūq; aliarū creaturarū: et an
 gelorū et hominū. Unde Anselmus lib.
 de conceptu virginali inquit: Decuit vt
 illius hominis conceptio de matre pu
 rissima fieret: q̄ ea puritate niteret qua
 sub celo maior nequit itelligi cui deus
 pater vnica filiū sibi equalem de corde
 suo genitum ita dare disposuit: vt esset
 vnus idēq; dei et virginis filius. San
 ctus Tho. in. 5. sententiarū di. xliij. ar.
 ij. in responsione ad terciū argumētū
 dicit: Puritas intenditur per recessum
 a contrario. In rebus autē creatis nil
 purius eo quod est sine contagione pec
 cati: qualis fuit puritas beate virginis
 que a peccato originali et actuali imu
 nis fuit. Si ergo beata virgo peccatū
 originale contraxisset: tūc puritas eius
 nō excessisset puritatem aliorū. Nam an
 gelus creatus fuit sine aliqua labe pec
 cati. Sic et anima primi hominis et mu
 lieris. Quinta ratio p̄ hac opinione
 dicitur honoris exhibitio. Debet utiq;
 filius honorare matrem quātū potest:
 quoniam vt inquit Hierony. parenti
 bus nemo pōt reddere quod tenetur.
 Sed ipsa potuit honorare matrē illam
 p̄seruando ab originali culpa: igitur
 debuit ita facere. Sexta ratio dicitur
 gratie completio. Fuit equidem in vir
 gine tanta gratie plenitudo: quantam
 capere potuit aliq̄ pura creatura. Ideo
 angelus eam dixit plenā gratia. Luc. 1.
 et Hiero. in sermone ad Paulam et Eu
 stochiū inquit: Eteris per partes p̄se
 ntatur: marie vō totam se infundit gra
 tię plenitudinē. Quare p̄ nullo instans

ti defecit illa grā: quod tamē nō fuisset
 si ad modicum originalis culpa habis
 sasset in anima eius. Itē vt inq̄t Franz
 ciscus. Ipsa fuit virgo virginū: si cōtra
 xisset originale virginitas ei? fuisset dis
 minuta. Nam virginitas angelorū que
 spiritalis est: de qua Hierony. dicit:
 Semper est angelis cognata virgini
 tas: est maior virginitate corporali. Et
 ideo si fuisset virginitas anime marie p̄
 originale corrupta non esset par cū vir
 ginitate angelica. Septima ratio dē
 citur diuina reuelatio. Lepit nāq; cele
 briari festum conceptionis virginis ma
 rie reuelatione dei. Nā vt scribit Ansel
 mus cantuariensis: dū quidē venerabi
 lis abbas Remensis cenobij Belsinus
 nomine missus fuisset a Guilhelmo an
 gloz rege in dactā: cum peractis q̄ sibi
 cōmissa fuerant ad angliam redire cus
 peret: ingressus est mare: vbi postq̄ per
 spaciū prospere nauigauit vt solet eē:
 tēpestas valida cepit nauigātes terre
 re. Fatigatis igitur nautis nec vltra
 lentibus se inuare: remis fractis funi
 bus ruptis: candentibus velis: spes sa
 luti amittitur: et nihil sibi nisi submer
 sionis iudiciū expectatur. Cūq; essent
 de corporū salute desperati: curā solum
 modo animarum creatori suo magna
 clamoribus cōmendarēt: et beatā gen
 tricem dei mariā matrē miserorū in suū
 auxiliū inuocarent: cōspiciunt quendā
 a venerande habitudinis virū pontifi
 cali infula decoratū stātē primū naui.
 Qui aduocans ad se abbatē Belsinum
 his verbis alloqui cepit eū. His pericu
 lū maris euadere? His in patriā tuam
 sanus redire? Cūq; cū fletu id solū desi
 derare dixisset: tunc ille ait: Scias me
 a dñā nostra dei genitrice ad te missū:
 vt si meis dictis obtemperare volueris:
 saluus cū comitātibus ad portū deue
 nies. Spopōdit ille se facturū omnia:
 Cui vir ille. Promitte mihi q̄ diem cō
 ceptionis matris christi solemniter ce
 lebrabis: et celebrandum p̄dicabis. Et
 Belsinus. Et quo inquit die festū istud

De natiuitate beate Marie

erit mihi celebrandus. Sexto aut idus decembris: vterisq; officio natiuitatis: excepto qd nomē natiuitatis mutabis in conceptionis. His dictis ille dispensauit. Et sedata tēpestas abbas cum reliquis applicuit ad lectus. Et que viderat qbz poruit notificauit. Statuitq; in Remensi cenobio ipsum festum celebrari. Sic paulatim exrescere cepit deuotio xpianoz ad cōceptionē virginis excolendam: que tñ temporibus istis vt apparetybzq; terrarū ab omnib; precognizatur. Omnes clerici: oēs religiosi de concepta virgine festiue officiū dicunt: Et t̃ Sixtus quartus pontifex maximus per suas litteras ad ppetuā rei memoriam statuit vt per totā octauā hui; cōceptionis officiū protendatur: pcedēs eandem indulgētiā omnibus q̃ misse et horis canonicis adesse curauerint: q̃ conceditur pro festo et octaua corporis xpi. Planum iam est qd hec opinio secūda indies roboratur et pficit et magis videtur fore cōsona pietati. Et fm sententiā Vossiensis aliorūq; doctorum. Quādo sunt diuersa iura et opiniones non contra deū nec contra bonos mores: humanior sententiā est preferenda ceteris paribus. ex de transac. c. fi. vbi glosa super verbo humaniorem. Proiores inquit esse debemus ad soluendum qd ad condemnandum. vt. j. in. c. ex litteris. de pba. et ff. de accu. et obligatio. L. arrianus. Neq; tamen vt ex dictis colligi potest festum conceptionis refertur ad transfusionem seminis: de quo fuit formatum corpus virginis qd dicitur prima conceptio hominis: quia licz fuerit sine peccato parentum virginis fuit tamen cum feditate et de ordinatōe nature: vt refert dñs Beltrandus cardinalis in expositione epistole sette ferie quattuor temporū de aduentu. Sed festum illud ordinatur ad secundā conceptionem: fm quam virgo fuit concepta et in esse naturali humano et in esse spūali gratiofo. i. in animatione illius benedicti corporis: que fuit diu

post primam conceptionē forsan octogesimo die. Nam dicitur qd corpus masculi animas quadagesimo die: femine vero octogesimo. Et hoc modo si fuit de pctō originali preferuata: de ista cōceptione scdo modo sumpta facim; ad virginis laudē festū referentes gratias omnipotēti deo qui aduocatā nostram tanto priuilegio decorauit. Si autē peccatū originale cōtrahit: a quo tñ p sanctificationem mūdāta anteq; natiuitas festū sub noīe cōceptōis ad ipsam sanctificationē refertur. Et vō iā finē dicēdi faciamus conemur virginē affectu ne singularissima: et reuerētia qua possumus prosequi vt sic mereamur ipsa interueniente sui filij gratiam acquirere: et gloriā celestem tandem letāre ingredi. Amen.

De sancta nobili et digna natiuitate virginis gloriose.

Sermo secundus.

Bredietur vir

ga de radice iesse et flos de radice eius ascendet. Esaię pphete verba sunt ista. c. xj. Dux recolit memoria natiuitatē virginis gloriose: debet humana mens in magnā leticiā proflire. Nā ecclesia legit sermone sancti Augustini sic dicentis: Adest nobis dilectissimi optatus dies beate ac venerabilis semp virginis marie. Ideo cū summa exultatione gaudeat terra nostra tāte virginis illustrata natali. Vnde est flos cāpi de qua ortū est preciosum lilium cōuallium: per cuius partū natura mutatur pthoplastoz quo delet et culpa. Et in antiphona dicit: Eū iocunditate natiuitatē beate marie celebremus: vt ipsa p nobis intercedat ad dñm iesum xpm. Propterea vt ad natiuitatē hui; pconiā extollēda icitemur: in hoc sermone de ipsa nascere virgine verba faciem; que designatur nomine virge ab Esaiā propheta in verbis assumptis p thēmate. Predixit q̃ppe esaiās

virginē ex pgenie dauid oriundā defignatā noīe virge que fuit rectissima sine aliqua curuatione ad inaniam bonam et tristitia mundi. Fuit etiā plenissima quia in ea fuit omne foliū sanctorū sermonū: et oēs fructus sanctarū operationū et oīs flos sanctorū virtutū: quāmo ex ipsa pduxit flos florum et fructus fructuum: benedictus iesus filius eius et dei. Et q̄ hec prophetica sit dicta de xp̄o p̄p̄ trāstatio ne chaldaicā que in hoc loco sic habet: Surgat rex de filiis ysai: et messias de filiis filiorū eius. Igitur de ipsa nascente virgine tria mysteria contēplimur.

Prīmū sanctitatē. Fuit ista nativitas sancta nobilitatē. Tertiū dignitatē. lis et digna.

Quia beata virgo fuit in vtero matris sanctificata: ex qua sanctificatione fomes in ea nullū actū habuit et ab oī peccato preservata.

Capitulum. j.

Quāto cōtēplimur virginis nascētis sanctitatē. Fuit nā q̄ ante sancta q̄ ex vtero nata. Et l̄ hoc nō tradatur in scriptura sacra expresse. verūm ut dicit scriptus Thō. iij. parte. q. xlvij. rōnabilit̄ id credimus qm̄ illa que genuit vnigenitū a patre plenus gratie et veritatis: p̄ oībus alijs maiora gratie p̄uilegia debuit accipere. Inuenim̄ autem quibusdā alijs hoc fuisse p̄cessum ut in vtero sanctificaretur: ergo et virginē non fuit negatū. Dictū nāq̄ fuit hieremie: sicut patet eiusdē. j. c. ante q̄ exires de vulua sanctificauit te: et de iohāne baptista dixit angelus Lu. j. Sp̄s sc̄s replebitur adhuc ex vtero m̄ris sue. Sed in hoc loco tres difficultates se offerūt.

Prima: vtrum beata virgo fuit sanctificata ante animationem.

Secunda: vtrum fuit mundata ab infectione fomitis.

Tertia: vtrum per sanctificationem in vtero fuit p̄seruata ab omni peccato.

Pro p̄uilegii difficultatis declaratio ne respondet sanctus Thō. vbi. s. q̄ sc̄i ficatio de qua loq̄mur non est nisi emū

datio ab originali peccato. Sanctitas em̄ est p̄fecta mūdicia. ut dicit Dionys. li. xij. de diu. no. Culpa autē non pot̄ emundari nisi per gratiam cuius solū est sola creatura rationalis. Et ideo ante infusionem anime rationalis beata virgo sanctificata non fuit. Et hoc figuratum fuit per sanctificationē tabernaculi. Exodi vlti. c. de quo dicitur: Postq̄ cūcta perfecta sunt operuit nubes tabernaculum testimonij: et gloria domini impleuit illud. Tabernaculum virginem significat: de qua dicitur in ps. xlv. Sanctificauit tabernaculū suū altissimus que sanctificata fuit postq̄ cūcta eius perfecta sunt: scilicet corpus et anima: vel in ipsa animatione si fuerit ab originali preservata: vel statim post ipsam animationē si originale cōtraxit. Et si obijceretur q̄ alij sanctificati sunt ante animationem: ergo et virgo. Nam Hieremie dictum fuit. P̄uilegiū q̄ te formarem in vtero noui te. Viere. j. Non autem infunditur anima ante corporis formationem. Similiter etiā de iohanne baptista dicit Ambrosius super Lucam: q̄ nondum inerat ei sp̄s ritus vite: et iam inerat ei sp̄s ritus gratie. Ad hoc respondet sanctus Thomas q̄ dominus dicit ante formationem in vtero Hieremiam nouisse noticiā p̄destinationis: sed sanctificasse se dicit eum non ante formationem: sed ante q̄ exiret de ventre. De beato insuper iohanne baptista non est intelligendum s̄m q̄ sp̄s ritus vite dicitur anima viuificans: sed s̄m q̄ sp̄s ritus dicitur aer exterius respiratus. Vel pot̄ test dicit q̄ nondum inerat ei sp̄s ritus vite. i. anima quātū ad manifestas et cōp̄letas operationes ipsius. Secunda difficultas erat an beata virgo mundata fuit ab infectione fomitis. Et ad hoc inuestigandum sequamur sanctus Thomam qui ait: q̄ circa hoc sunt diuerse opinionēs. Quidam enim dixerunt q̄ in ipsa sanctificatione beate marie virginis qua fuit sanctificata in

De nativitate beate Marie.

Utero totaliter fuit ei fomes subtrahere. Quidā dō dicūt q̄ remāsit fomes quātū ad hoc q̄ facit difficultatē ad bonū sublatus tñ fuit quantū ad hoc q̄ facit p̄nitatē ad malū. Alij dō tenēt q̄ sublatus fuit fomes quātū pertinet ad corruptionē persone: put impellit ad malū: difficultatē facit ad bonū. Remāsit tñ inquantū pertinet ad corruptionē nature: put. s. est causa traducēdi originale peccatū in prole. Nōnulli dō affirmant q̄ in prima sanctificatione remāsit fomes s̄m essentia sed ligatus fuit: in ipa autē conceptione filij dei fuit totaliter sublatus. Ad hoc autē intellectu oportet considerare q̄ fomes nihil est aliud q̄ inordinata concupiscentia sensualis appetitus habitualis tamē: q̄ actualis concupiscentia est motus peccati. Dicitur autē concupiscentia sensualitatis esse iordinata inquantū repugnat rationi: q̄ quidē sit inquantū inclinatur ad malū vel difficultatē facit ad bonū. Et adeo ad ipam rationē fomitis pertinet q̄ inclinatur ad malū vel difficultatē facit in bono. Unde ponere q̄ remāsit fomes in beata virgine nō inclinans ad malum: est ponere duo opposita simul. Similiter nō est intelligibile q̄ remāsit fomes inquantū pertinet ad corruptionē nature: non inquantū pertinet ad corruptionē persone. Restat igitur ut dicam q̄ vel totaliter fomes fuerit ab ea sublatus per primā sanctificationem vel q̄ fuerit ligatus. Posset tñ quis dicere q̄ totaliter fomes fuit sublatus hoc modo: q̄ concessum fuit anime beate virginis ex abundantia gr̄e descendētis in ipsam: ut talis esset dispositio virginitatis q̄ inferiores vires nunq̄ mouerentur sine arbitrio rōnis sicut dictū est fuisse in xpo: quē constat peccati fomitem nō habuisse. Et sicut fuit in Adā ante peccatū per originale iusticiā. Itaq̄ quantū ad hoc gratia sanctificationis in virgine habuit vim originalis iusticie. Et q̄ uis hec positio ad dignitatem virginis matris pertinere videat: derogat

tamen in aliquo dignitati xpi: abq̄ cuius virtute nullus a prima dānatione liberatus est: quis per fidei xpi aliqui ante eius incarnationē sint s̄m spm ab illa dānatione liberati: tamen q̄ s̄m carnē aliquis ab illa dānatione liberatur: non videtur fieri debuissē: nisi post incarnationē eius: in qua p̄mo debuit immunitas dānationis apparere. Et ideo sicut ante immortalitē carnis xpi resurgētis: nullus adeptus fuit carnis immortalitē: ita incōueniēs etiā videtur dicere q̄ ante carnem xpi in qua nullū fuit peccatū caro s̄ginis matris eius: vel cuiuscūq̄ alteri fuerit abq̄ fomite: qui dicitur lex carnis sue mēbris. Et ideo melius videtur dicendū q̄ p̄ sanctificationē in utero non fuerit sublatus virginis fomes s̄m essentia: sed remāsit ligatus non quidē p̄ actū rationis sicut fuit in viris sanctis: q̄ non statim habuit vsum liberi arbitrij adhuc in utero matris existens: hoc est speciale privilegium fuit xpi: s̄ p̄ gr̄am abundantem: quā in sanctificatione receperat: etiā perfectius p̄ diuinā p̄vidētia: sensualitatem eius ab omni motu inordinato prohibēt. Postmodū dō in ipa conceptione carnis xpi: in qua primo debuit refulgere peccati immunitas: credendum est q̄ ex ple redūdauit in matre totaliter a fomite subtracto. et hoc significatur Ezech. xliij. c. vbi dicitur: Ecce glia dei israel ingrediebatur per viā orientales: id est per beatam virginē: et terra. i. caro ipsius virginis splendebat a maiestate eius. i. xpi. Si autē istaret aliq̄s q̄ apostolus. ij. Cor. xij. ait: Virtus in infirmitate perficitur et loquitur de infirmitate fomitis s̄m quā pariebatur stimula carnis. Sed nihil q̄ pertinet ad perfectionē virtutis fuit bē virgini subtrahendum: ergo neq̄ fomes. Respondet q̄ infirmitas carnis ad fomitem p̄tinēs est quidē in sanctis viris p̄fecte virtutis occasio: non tñ causa sine qua perfectio haberi nō possit. Sufficit autē in beata s̄gine ponere p̄fectā virtutem et

abundantiā gratie. Nec in ea opz pone-
re oēm occasionē pfectionis. Tertia
difficultas amouenda erat: vtrum per
sanctificationē in vtero fuit virgo pre-
seruata ab oī pctō actuali. Et de hoc
sic loquitur sanctus Tho. q. illos quos
deus ad aliquid eligit: ita preparat et
disponit: vt ad id quod eliguntur inue-
niatur idonei. Beata igitur virgo fuit
electa diuinitus vt esset mater dei. Et
ideo nō est dubitandum quin deus per
suam gratiam eam ad hoc idoneā red-
didit fm q. angelus ad eam dixit: In-
uenisti gratiā apud dñm. Ecce concipies
et. Nō autē fuisse idoneā mater dei si
peccasset aliquā. Tū q. honor parentis
redundat in prole. fm illud Proverb.
xviij. Gloria filiorū patres eorū. An etiā
per oppositū ignominia matris ad fi-
liū redūderet. Tū etiā q. singularem
affinitatem habuit ad xpm qui ab ea
carnē accepit. Tum q. singulari modo
dei filius q. est dei sapiētia in ipsa ha-
bitauit: nō solū in aīa: sed etiā in cor-
pore siue vtero. Dicis autē Sap. i. In
maliuolā animā non introibit sapien-
tia: nec habitabit in corpore subdito
peccatis. Et ideo simplr fatendū est q.
beata virgo nullū actuale peccatū cō-
misit nec mortale nec veniale: vt iplea-
tur quod dicitur Cant. iij. Tota pulchra es
amica mea et macula non est in te.
De nobilitate virginis gloriose de-
scripta ab euāgelista mattheo: et pcor-
dia matthei et luce in huius descriptio-
ne.

Capitulum. ij.

Ecādo contēplemur virgi-
nis nascentis nobilitates.
Ipsa quippe fuit nobilior
indiuuū oībus indiu-
duis que in humana natu-
ra fuerūt aut potuerūt gnari. Et q. de-
matthei. i. c. describit eā natā de. xiiij.
patriarchis. de. xiiij. regibz. et de. xiiij.
ducibus. Ex quo cū ipsa sit vera mater
xpi: et xpus sit eius verus filius: omnis
nobilitas xpi fm carnē ortū habuit a
virgine benedicta. Et cum ipse sit vlti-

mus rex: vltimus dur: et vltim⁹ pati iar-
cha populi iudaici: hoc totū habuit a
virgine bñdicta. Quia igit oēs prela-
ritates: ingenuitates: pfectiones: di-
gnitates et nobilitates: q. possent esse
in aliquo indiuuū humano fm ori-
ginē sanguinis: describunt euāgeliste
in hac puella. Opz nos eorū testimo-
nio eā preferre oībus principibz et pñ-
cipissis: regibz et reginis: imperatoribz
et imperatricibz: et oībus potesta-
tibus tribubz et linguis. Ecclesia hō
sancta dei oīa ista cōsiderās in officiis
ita illā extollit. Natiuitas inquit glo-
riose virginis marie ex semine abrahe:
orta de tribu iuda: clara ex stirpe da-
uid. Et itez. Regali ex progenie maria
erecta refulget. Sed hic tria oriuntur
dubia declaranda.

Primum vtrū mattheus potuit ge-
nealogiam xpi describere.

Scdm vtrū ex descriptiōe hui⁹ ge-
nealogie nobilitas xpi demonstrē.

Tertiū vtrū eadē sit descriptio ge-
nealogie xpi facta per mattheū que
et per lucam.

Ad pñū dubiū posset quis arguere
q. mattheus nequiebat describere ge-
nealogiā xpi et sue virginis mrs. Pri-
mo q. Esa. iij. dicit: Generationē eius q. s.
enarrabit. Insup vt ex iosephi dictis
colligim⁹ in. xviij. antiquitatū libro. et
Beda illud refert in sua chronica. Luz
oēs gnationes hebreorū in archiuis tē-
pli secretionibus seruarent. Derodes
alienigena oēs iussit incendi: vt sic sua
ignobilitas iudeis minus contemp-
tibilis esset. Quomō igit mattheus ela-
psus iam annis ferme quadraginta a
dilectione hui⁹ liborū: euāgeliz scri-
bens potuit hanc genealogiā agnosce-
re. Ad q. rīdemus et pmo ad illud
Esaie cū Hieronymo in homel. sic dicē-
te: In Esaia legimus generationē ei⁹
quis enarrabit. Non ergo putem⁹ euā-
gelistā pphete esse cōtrariū: vt q. ille
impossibile dixit affatu hic narrare in-
cipiat: q. ibi de gnatione diuinitatis:

De natiuitate beate Marie.

hic de incarnationis est dictū. Ceterū
cōtra istā respōsionē pleriq; inducunt
sententiam leonis pape in sermone de
natiuitate xpi vbi ait: In dño nro iesu
xpo nō solū ad diuinā: sed etiā hūanā
spectat naturā qđ dictū est per pphe-
tā. Generationē eius quis enarrabit:
Igit nec generatio tēporalis xpi fm
carnē explicabilis. Ad hoc respōdem?
ex docerā sancti Tho. iij. parte. q. xxi.
qđ vba ista intelligunt de modo incar-
nationis qđ ineffabilis est: qđ ex vbi se-
quentib; ipsius leonis pape concludit
inquit em. Et rāq; em. naturā in vnam
cōuenisse personā nisi fides credat ser-
mo non explicat. Ad aliud dō qđ obie-
ctū est de cōbustione librorū in quibus
descripta erat origo nobilis iudeorū.
Rūdet Nicolaus de lyra sup. Matthēū:
qđ Matthēus habuit p reuelationem
qđ nō habuit p scripturā. An apostoli
et euāgeliste nō minū fuerūt illumina-
ti: immo magis de mysterijs xpi qđ pa-
triarche et antiqui prophete. Quidam
enī dicūt qđ nō oēs illi libri cōbusti fue-
runt: cū et domi cōseruarent a multis.
Etiā et aliq; memorie mandauerūt qđ de
hūmō nobilitate didicerāt a proauis.
Nā et si Esdras scriba vt Isidorus nar-
rat in. vi. etymologia; libro. incensam
legē a chaldeis dñs iudei regressi fuis-
sent in hierusalē diuino afflatus spiri-
tu reparauit: cunctaq; legis ac prophe-
tarū volumina que fuerūt a gentibus
corrupta correxit: quāto magis poruit
Matthēus xpi generationē retere qđ
spī. s. cū alijs aplis in linguis igneis
descēdētē accepit. Qđ scđm dubium
respōdet Nico. de lyra: qđ quīs Ioseph
nō fuerit pater iesu: tñ beatissima vgo
et Ioseph fuerunt ex eadē tribu: qđ mu-
lier nō poterat nubere cū viro alterius
tribus qñ ad ipsam pertinebat heredi-
tas paterna: vt pty. Numeri. xxxvi. Brā
aut virgo Maria fuit vnica Joachim
patri suo: et ideo cogebat ex lege viro
sue tribus nubere ppter hoc etiā fuit
cū Ioseph in bethleē ciuitate; dauid;

vt pnteret cū eo: vt scribit Lucas. ii. 4.
Qđ tertiū dubiū fuit: vtrū sit eadē de-
scriptio xpi facta p matthēū que p Lu-
cam: Et videt qđ sit diuersa. Nā Mat-
thēus dicit qđ Iacob genuit Ioseph vi-
rū Marię. Lucas aut dicit Ioseph esse
filiū Eli. vt pty in. c. Qđ ad hoc videt
Aug. li. de cōsensu euāgelistarū dicēs:
Tres cause occurrūt quarū aliquā euā-
gelista secutus est. Aut em vnius euā-
gelista patrē Ioseph a quo genitus est
nō iauit. Alter dō vel auū maternū vel
aliq; de cognatis maioribus posuit.
Aut vnus erat Ioseph naturalis pater.
Alter eū adoptauerat. Aut more iudeo-
rū cū sine filijs vnus decessisset: et viro
re propinquus accipiens filiū que; ge-
nuit propinquo mortuo deputauit: qđ
est quoddā genus adoptionis legalis.
Et hec vltima causa est verio: fm scri-
bit Tho. iij. pre. q. xxi. quā etiā Hiero. sup.
Matthēū ponit: et Eusebius cesariensis
in ecclesiastica historia ab africano his-
toriographo traditū asserit: dicūt em
qđ mathā et mathath diuersis tpi; de
vna eadēq; vxore est a noīe filios pro-
crearūt: de mathan nat' est Iacob: de
mathath Veli ita qđ Veli et Iacob fue-
runt fratres vterini: sed de duob; fra-
tribus a David diuersimode descēden-
tibus. Veli aut accepta vxore mortuus
est sine semīe. Et ideo Iacob frater ei
accepit vxorē fratris sui vt ei suscitaret
semen et genuit Ioseph: ita qđ Ioseph
fuit fili' naturalis ipsius Iacob. Et sic ac-
cepit eū i genealogia matthēus. Et fuit
filius legalis Leui: et sic accepit eū Lu-
cas. Nā fili' qđ modo dicto nascebatur
fm naturā erat fili' generātis: fm aut
legē erat filius defuncti. Idē etiā dicit
Iobes Damas. li. iij. c. vi. Quare nō est
mirādū si aliter xpi genealogiā scribit
Matthēus qđ Lucas cū vterq; profert
veritatē. Nā etsi multa noīa vel alia di-
cat Lucas qđ tacet Matthēus illud est
fm Aug. de cōsensu euāgelistarū: qđ
Matthēus in xpo regiā instituerat inhi-
nuare psonā: Lucas aut sacerdotales.

Equo. Matthaeus explicat illos qui re
ga corona fuerunt decorati. Lucas
illos quibus dignitas sacerdotalis fuit
obcessa. Matthaeus posuit carnales pa-
tres. Lucas posuit patres spirituales. In
istos viros qui dicunt pres. propter simi-
litudinem honestatis. Matthaeus descri-
bit genealogiam Christi descendendo a dauid
et abraham usque ad Ioseph: ex eo quod de-
scripsit assumptionem nostre humanita-
tis a deo. Lucas autem progressus est ascen-
dendo a Ioseph usque ad deum: quod descri-
psit redemptionem nostram in deum que fit per
gratiam adoptionis. Sed adhuc posuit
ista in dubium veritas animus: quoniam ut
dixero. Igitur super Daniele. Proavi omnes
et maiores pres dicuntur. Cum igitur in ge-
neratione Christi multi fuerint patriarche et
plures reges: quare tamen filius dauid et
abraham nuncupatur. Ad quod respondet Hiero-
nimus in homel. dicens: Ideo autem ceteris pre-
missis hoc filium nuncupavit: quia ad
dos tamen facta est de Christo repromissio
ad abraham inquit: In semine tuo benedi-
centur omnes gentes. Act. iij. et Gen. xij.
Ad dauid. de fructu ventris tui ponas
super sedem tuam. ps. cxxxij. Dauid ergo fuit
principalis inter reges. Abraham inter pa-
triarhas. Abraham fuit primus qui fide vni-
us dei publice professus est. Et in signum hu-
ius accepit circumcisionem que fuit signum
distinguens fideles ab infidelibus. Da-
uid autem fuit primus rex electus a deo
sine voluntate domini ad fidelem populum regen-
dum. Et dicitur. i. Regum. c. xij. Quiescit dominus
virum iuxta cor suum. Saul autem licet primus
fuerit electus a domino: hoc tamen non fuit sine
cor domini: sed sine exauditione populi. Pro-
pterea dixit deus Samueli. Audi vocem
populi. scilicet petentis regem. Et ob hanc
causam Matthaeus nominat ipsum so-
lum regem: cum dicit: Jesse autem ge-
nuit dauid regem. Dauid autem rex
genuit Salomonem: cum tamen et Salo-
mon rex fuerit: et Roboam: et Manas-
ses: et Josaphat: et esecbias et reliqui. Pre-
ponitur ergo dauid ipsi Abraham licet fue-
rit tempore posterior: propter eminens

tiam regie dignitatis.

Quia natiuitas virginis fuit digna ra-
tione bonitatis parentum quibus fuit
per angelum nuntiata. Caplm. iij.

¶ Tertio contemplerur virginis na-
scentis dignitates. Fuit equi-
dem natiuitas eius dignissi-
ma triplici oratione.

Primo ratione parentalis conditionis.

Secundo ratione angelice nuntiationis.

Tertio ratione diuine reuelationis.

¶ Primo apparet dignitas natiuitatis
virginis benedictae ratione parentalis
conditionis. Dabitur namque parentes
honestissimos et timentes deum. Joas-
chim et Alana. Joachim quidem ex
galilea et ciuitate nazareth: sancta An-
nam ex berthelem duxit uxorem. Ambo
autem iusti erant et sine reprehensione
in omnibus mandatis domini incede-
bant omnemque suam substantiam tri-
pharie diuidebant. Unam partem tem-
plo et templi seruitoribus impendebant:
aliam peregrinis et pauperibus eroga-
bant: et tertia suis vrbibus pro sese suaque
familia reservabant. Et ita per annos
viginti prolem non habentes. vone-
runt domino quod si eis sobolem conce-
deret: eam seruitio domini mancipa-
rent. Cuius rei gratia cum singulis an-
nis in tribus festis precipuis hierusa-
lem frequentarent. In festo enceniorum
Joachim cum suis hierusalem ascen-
dit: et cum ceteris ad altare accedens
oblationem suam offerre voluit. Quis
videns sacerdos cum indignatione ni-
mia repulit: et cum ad altare accedere
presumeret increpauit: asserens non
esse conueniens maledicto regis obno-
xium oblationem domino legis offer-
re: nec inter secundos infecundum et
qui populum dei non auxit altare. Joas-
chim ergo sic confusus se videns pre-
pudore domum redire noluit: ne simi-
liter a contribulibus suis qui hoc aus-
taderant tantum opprobrium sustineret:
itaque ad suos pastores secessit. ¶ Secundo
apparet dignitas natiuitatis virginis

De natiuitate beate Marie. Ser. II

ratione angelice nunciationis. Fuit namq; ab angelo Joachim Anne modo qui sequit annuntiata. Et em scribitur in legenda natiuitatis. Cū Joachim aliquādiu cū suis pastorib; morē traxisset: quadā die ei soli angel; cū ingenti claritate apparuit: et de eius visio- ne turbatum ne timeret admonuit di- cens: Ego sum angelus dñi missus ad te: vt annunciez tibi preces tuas exau- ditas eē: et elemosynas in aspectu dñi ascendisse. Vidi em pudorē tuū: et au- diui sterilitatis opprobriū nō recte tibi obiectū: peccati quippe non nature vltor: est deus. Et ideo cū alicui; vrerum claudir: ad hoc facit vt mirabilius de- nuo aperiatur: et nō libidinis esse qd na- scitur: sed diuini fore munera cognosca- tur. Prima gēti vestre mater sara nō- ne vsq; ad nonagesimū annū sterilita- tis opprobriū pertulit: et tñ ysaac cui repromissa erat oim gentiū benedictio generauit. Rachel etiā nōne diu steri- lis fuit: et tñ ioseph genuit q totius egi- pti dominū habuit. Quis fortior san- son: vel sanctior samuele: tñ hi ambo matres steriles habuerunt. Rōni igit et erēplis crede dilatos diu cōceptus et steriles partus: mirabiliores esse sole- re. Proinde Anna vxor: tua pariet tibi filiā: et vocabis nomē ei; mariā; hec vt vouistis erit ab infantia dño ossecrata et adhuc ex vtero mris sue spūscō ple- na nec forinsecus inter populares: sed in tēplo dñi sp morabit. Et sicut ex ste- rili mīre ipsa nascet: ita mirabil; ex ea fili; altissimi generabit: cui nomē erit iesus et p eū oibus gētib; erit salus. Et tibi hoc signū: cū peruenieris ad aureā hierosolyme portā: Annam vxorē tuā obuiam habebis: que de tua tardatio- ne modo sollicita: tñc in tuo conspectu gaudebit. Vis dictis angelus ab eo di- scessit. Anna aut cū amare steret: et qm vir suus iussit ignoraret: idem ange- lus sibi apparuit: et eadē q viro annun- ciauerat patefecit: addens q p signo hierlm ad aureā portā pgeret: et ibidē

viro suo redeūti obuiaret. Igit iuxta angeli pceptū ambo sibinuicē obuiantes de mutua visione letati et de prole promissa securi: adorato dño redierūt diuinū promissum hilariter expectan- tes. Anna ergo cōcepit filiā suo tpe pe- perit q vocata fuit maria. Q Tertio ap- paret dignitas natiuitatis virginis ra- tione reuelationis diuine. Postq; em in celū assumpta fuit dies natiuitatis eius aliquāto tpe fideles latuit. Eōm- git ergo vt refert iobes beletib; q qdā vir scūs sedule cōtēplatiōi infissēs sin- gulis anis sexto idus septēbris in ora- tione positus: iocūdissimam angelosū solēnitatē audiret in celo. Eūq; deuot- tissime sibi reuelari peteret cur quolis- bet anno illa tñ die et nō alia hoc aus- diret: diuinū accepit responsum: q vir- go gliosa maria tali die mundo fuisset nara. Et ideo b manifestaret filijs scē ecclie vt cōcordes fierēt in hac celebra- tione celesti curie. Cūq; hoc summo pō- tifici et alijs intinasset hunc diē in hos- norē natiuitatis virginis celebrandum vniuersaliter statuere. Gaudeam; igit et exultemus de tot amplissimis nobis oibus collatis donis. Nam virgo q na- ta est: salutē attulit mūdo. Et vt inq; Aug. in sermone precifum est in ea il- lud Eue infelicitatis elogiū: de quo di- citur: In tristitia paries filios: q: ista in leticia dñi parturiuit. Eua em lunt: ista exultauit. Eua lachrymas: maria gaudiū in ventre portauit: q: illa pes- catore: ista edidit innocentē. Et iterum in eodē sermone. Benedicta tu in mul- tierib; que viram et viris et mulieribus peperisti. Mater generis nostri penas intulit mundo: genitrix dei nostri salu- tes attulit mūdo. Auctrix peccati eua: auctrix meriti maria. Eua occidendo obfuit: maria viuificando pfuit. Per- cussit illa: sanauit ista: que simul euz si- lio collaudetur in eternum et in secula seculorum. Amen.

In festo annūciationis virginis ma-
rie. Sermo. iij.

De annunciatione beate Marie. Sermo III

E timeas ma-

ria: inuenisti enim gratiam apud deum. Luc. 1. Sacratissime solennitatis hodie pconia digna laude ingenio paruitates deterrere: et ideatur difficultas fandi ubi adest ratio non tacendi. Quia oēs huius scilicet homines virginē deū et hominem in utero suo recipientē in hac die precipua reuerentia extollere debet. Obrem et loqui difficile et tacere videtur ingratum. Veritatem sicut possumus in meritis beatissime dñe considerantes sacratissime annunciatiois sue mysteria enarremus: si quid ibi fuerit in dicēdo diminutū cōparietur et ipsa fragilitati nrē. Audacter itaque ad nostram deuotionē circa huius diei solennitatem dirigimus sermones. Nec liquidē dies est in qua p humani generis salute dei filius virginālē ingressus est utrū. Nec dies est in qua angeli leuati exultauerūt in iubilo. Nec dies est in qua per vniuersum mundū melli flui facti sunt celi. Quare vt possumus mentes nostras feruentius deuotioni subijciamus: quod vt melius et deuotius facere possumus: de hac benedicta solennitate dicere statui: que annunciatio virginis gloriose ab ecclesia nuncupatur: eo quod ipsa virgo inuenit hodie gratiam: non solū sibi: sed cūctis gentibus sicut verba pposita dicūt. In quibus de hac annunciatione aliquid loqui cupientes: tria possumus mysteria cōtemplari.

Primum dicitur: missionis.

Secundum dicitur: annunciationis.

Tertium dicitur: cōsensionis.

Primum mysteriū cōtemplādus dicat missionis: de quo Luc. 1. dicitur: In mēse sexto missus est angelus gabriel a deo in ciuitatē galilee cui nomē nazareth: ad virginē desponsatam viro cui nomē erat ioseph de domo dauid: et nomē virginis maria. In quibus verbis l3 multa possunt cōsiderari: nihilominus causa

breuitatis quinque cōsideratiōes de hac missione poterunt notari.

Prima dicitur: quā.

Secunda dicitur: quā.

Tertia dicitur: a quo.

Quarta dicitur: ad quē locū.

Quinta dicitur: ad quē psonā.

Prima cōsideratio dicitur: quā. Vñ dicitur in euangelio: in mēse sexto. s. m. nico: de lyra scilicet a cōceptu precursoris: quia fuit cōceptus in septēbris circa finē mēsis. Saluator autē circa finē martij. scilicet xxv. die s. m. bern. Fuit autē hic mēsis conueniens vt in eo filij dei fieret incarnatio propter tria.

Primo propter nouitatem.

Secundo propter delitiositatem.

Tertio propter cōformitatem.

Primo fuit cōueniens hic mēsis propter nouitatē. Nā ait ihsidorus. v. lib. etymol. q. martius appellatur propter martē romane gentis aurore: et dicitur qñ mēsis nouarū. Conuenienter ergo tali tpe debuit cōcipi: qui aurore est mundus. In cuius cōceptione facta sunt a deo quattuor noua. Primum nouū est angelī salutatio. Vñ bern. in sermone de annunciatione dicit: Iniungitur noua legatio angelo: et noua virgo professā virtutē: noue salutariōis honorat obsequio. hec ille. Et hiero in sermone de assumptione. Logitis me tē. Non simplex vel cōsuea fuit ista salutatio: sed omni admiratione digna. Secundum: facta est noua sine viro virginālis conceptio. Ideo bern. in quodā sermone de pente. ait: Substantiali vtero virginis elapsus: de spūscō conceptus est xps. O noua miracula. Conceptus fuit sine pudore: partus sine dolore: mater sine corruptiōe. Tertium: facta est noua tāte maiestatis abbreviatio: q. bern. super missus est inquit: In cōceptu paritūq. dñginali noua ac mira pfecto inspicit qui diligenter inqrit. Porro ibi agnoscitur longitudo breuis: latitudo angustia: altitudo subdita. Et hiero nymus ad pan. et eustochium. Tere

xx iij

De annunciatione beate Marie.

nonū et oīm nouitatū supeminēs nouitas et utū qm̄ deus quē ferre non poterat mādus: neq; videre aliq; ut uiuere possit: sic ingressus est hospitū ventris ut corpore claustrū nesciret: neq; gestat ut totū deū in eo esset. ¶ Quarta facta est noua oīs creature renouatio. Quippe oīs creatura antiq̄ta erat: et a pprio vsu elōgata: q; post primum peccatū nulla creatura habuit vsum suū debitū. Factū est em̄ ut homini seruaret existēti sine peccō et subdito deo. qm̄ ergo hō peccauit et iā mysteriū creaturā renouationis creatura debitor vsu caruit. Nūc autē est restituta: q; xpo hōi oīs creatura exhibebat seruientem et. et sic impletū est illud Apocal. xij. Ecce noua facio oīa. ¶ Secūdo fuit hic mēsis cōueniēs ppter delictositate. Nam tpe veris et mēse nouor solent quedā flumina principalia inundare: ut phison et tigris. Sic modo flumina spūalium charismatus et donor. Un̄ Eccl. xxiij. Ego sapientia effundi flumina. s. gratia et sciētia. Ideo Isidor. v. etymol. dicit: Uer dictū est q; viret. Tūc post hūc mē vestitur tellus herbis: et flore cūcta replet. Et pbs dicit: q; ver est pictor terre. Istud tpi grē conuenit: post hūc mē culpe ista aruit herba et. ¶ Tercio fuit hic mēsis cōueniēs propter cōformitatē. Tali em̄ mense vetus Adā est de limo format: et in paradiso collocatus: et inde ppter p̄uaricationē expulsus. Tali ergo mēse fieri debuit reparatio p nouū adā. Un̄ et tūc est xps incarnatus et in paradiso vteri et ginalis collocatus ut multo meli⁹ oparet et custodiret illū. Eodē insup die quo ver⁹ adā suos per lignū dānauit: nouus adam eos per lignum reparauit. Dicit em̄ q; adā in mane creatus hora nona peccauit. O adam vbi es? O adā ecce iā in carnatione filij dei tua oīa mala finiētur. ¶ Secūda cōditio dicit: quis. s. missus est. et dicit angelus gabriel. Quare autē per angelum facta sit ista salutatio: triplex ratio sumi potest.

Prima ex parte dei.

Secūda ex parte angeli.

Tertia ex parte virginis.

¶ Prima ratio sumit ex pre dei: ut seruaret ordo quē ipse statuit: quo medijs tibus angelis diuina hoībus ministratur. Hec est regula Dionysij in libro de angelica hierarchia: qui ait: Dñici beniguitatis mysteriū angeli primū edoceri sunt: postea per ipsos ad nos cognitionis grā trāsiuit. Secūda em̄ Isid. vii. etymol. Angeli grece vocant: hebraice mala hoīb: latine dō nūc interpretant: ab eo q; dñi volūtatē pplis nunciānt. Angelor autē vocabulū officij nomen est: et non nature. Sēper em̄ spūginē missus est ad annūciandū mysteriū incarnationis filij dei. ¶ Sed p̄tra hoc dici posset: q; quod supra dictū nō fuit cōgruū. Nā ut dicit Dionys. i. libro celestis hierarchie: supremis angelis: fit reuelatio immediate a deo: propter ipsor dignitatē. Sed mater dei est super oēs angelos exaltata: ergo videt q; immediate a deo debuerit sibi annūciari incarnationis mysteriū: et non p angelū. Ad qd̄ r̄nder brūs Tho. ii. pre q. xix. ar. ij. ad. f. q; m̄ dei superior erat quātū ad dignitatē ad quā diuinitati gebat. Sed quantū ad statū presentis vite inferior: erat angelis: q; ipse xpus ratiōe passibilis vite modico ab angelis minoratus est: ut dicit hebre. ij. Sed tamē q; xps fuit simul viator et cōprehensor: quātū ad cognitionē diuinor nō indigebat ab angelis instrui. Sed mater de: nō erat in statu cōprehensor: ideo de diuino pcepto p angelos instruenda erat. ¶ Et si adhuc obijciat q; b̄trā virgo ex lumine grē et fidei cognoscebat dei filiū incarnatū: et credebatur hoc fidelissime q; in vtero m̄ris fuerat sanctificata: ideo nō videt q; tale mysteriū debebat ei p angelum reuelari.

Ego dico qd ly fide de mediatore virgo habuerit ante annunciationem angeli: perit ex humilitate cordis sui nunq cogitavit se ad tale mysteriū sublimā: dāgitur ante hoc debuit pmoneri. Scda rō sumit ex pte angeli: vt ostēderet se iuuare hūanā naturā & ei qre salutē: sicut diabolū impulerat ad pditionē: & sicut prima suggestio fuit a diabolo: sic annūciatio saluatoris fieret ab angelo. Et hāc rōnē posuit Beza in homelijs. Ap̄tū hūane restauratiōis principiū vt angelus a deo mitteret ad virginē partu cōsecrandā diuino: q: prima perditōis hūane causa fuit cū serpens a diabolo mittebatur ad mulierē spiritu supbie decipiendam. Tertia rō sumit ex parte virginis. Primo vt ex tali nūcio mēs ei eleuaret in deū: & sic ardētī charitate flāmesceret: vt prius p amorē eū cōciperet mēte q corpore. An Aug. libro de virginitate ait: Beatior erat maria cōcipiēdo filiū dem xpi: q cōcipiēdo carnem xpi. Et post subdit. Matera primitas nihil marie pfuisset: nisi felici xpm corde q carne gestasset. Secūdo vt ei puritas ostēderet. Ideo Hiero. in finē de assumptione ad paulā & eustochiū ait: Bene angelus ad virginē mittit: q: semp est angelus cognata virginitas. Tercio vt esset certior testis huius sacramenti: qū sup hoc sacm erat instructa. Dicebatur ergo nūcius angelus gabriel. Secūda Hieronymum hoc nomē gabriel pōt multipliciter interpretari. Primo virtus nostra deus: Scdo fortiter dei. Tercio cōfortauit me deus. Quarto cōfirmatio dei. Adissus est ergo angelus gabriel: q: virtute diuina pcepit dgo: nō hūana. Scdo q: diuina fortitudo magis videt cōnera fuisse in ista annūciatione q in mundi creatione. Plus enī distat deus a qualibet creatura sua q creatura a nihilo. Ideo dicit in c. dam nam. ex de sum. trini. & fide catho. Inter creatore & creaturam nō pōt tanta dissimilitudo notari: quin inter eos sit

maior dissimilitudo notāda. Pl⁹ ergo fuit facere hoīem deū q producere de nihilo mūdū. Tercio angelus cōfortauit virginē. Quarto p eius annūciationē cōfirmatū est cor virginis. Tercia cōsideratio dicitur a quo dicit rex. euangelij: a deo. Sed pie mēs humana dubitare pōt curnō statim post peccatus operatus est deus salutē humanam: & carnē non assumpsit de virgine. Ad qd assignari possunt tres rōnes sūm Bona uen. in. ii. dist. i. ar. ij. q. iij.

Prima ppter peccati punitionem.

Scda ppter morbi curationem.

Tercia ppter xpi honorationem.

Prima rō quare tū distulit incarnationi filiū dei dicitur ppter pctā punitionem. Nā in hoc manifestat diuine vltionis seueritas: que tantos clamores & luctus hoīm tanto tpe sustinuit anteq vellent descēdere: & ipse adā cū posteritate sua tanto tpe expectauit in limbo exulans a paradiso: quia diuina iusticia nihil inultū relinquit. Secunda ratio est ppter morbi curationē. Nā peccatum qd hō cōmiserat ex supbia puerat. Ideo p humilitatē liberandū erat: qd fieri debuit vt hō se infirmū agnosceret: & liberatore indigere. An glo. sup iij. c. ad Gal. Magno cōsilio factū est: vt post hoīs casum nō ilico dei filius mitteret. Reliquit enī deus hominem prius in libertate arbitrij in lege naturalī: vt sic vires nature sue cognosceret: vbi cū deficeret legē accepit: q data inualuit morbo: nō lege sed nature vitio: & ita cognita infirmitate clamarer ad medicū: & gratie quereretur auxiliū. hec ibi. Per totum itaq tps illud quo venire distulit: cū multa humilitate sancti patres & amici eius aduentū ipsius precib⁹ multiplicatis rogabāt. Facta enī erat ipsis pmissio de incarnatione filij dei: & in fide mediatoris vivebāt. Quisnā nō cogitet Adā & Euā post pctm cōmissum ad pñelamēra se cōuertisse: quando ecclesia sanctos illos cōfitef & ponit in numero electorū

De annunciatione beate Marie.

quod esse non posset sine fide mediatoris. Ideo Aug. in libro de correctioe et gratia dicit: Illa fides sana est: qua credimus nullum hominem quantumcumque parue etatis liberari a contagione mortis: et obligatione peccati: nisi per unum mediatorum dei et hominum Iesum Christum. Potes etiam rationabiliter credere quod pater noster Adam qui ita sapiens conditus fuerat post lamentum penitentiae et recognitionem salutis sue in Iesu nascituro de carne sua magna et mira reuerentia deum coluit: et colendum generationi electorum mandavit ad Iesum in carne venturum: et pro salute nostra moriturum ardentissimo suspiravit affectu et alios docuit suspirare. Cum enim Adam non genit et triginta annis vixerit: sicut patet Gen. v. quanta putas documenta salutis de fide mediatoris dedit posteris. Quid Noe vir iustus atque perfectus fecit quando inundante diluvio saluum se recepit in arca. Quid Abraham pater cui facta est de Christo repromissio. Quid Moyses legislator. Quid sancti patres ceteri omnes et prophete. Neque hi omnes agnouerunt mortem suam: imo omnium hominum qui per Christum curari debebant. O quanti dum viverent in hoc seculo erant illorum gemitus. o quanta suspiria. O quam vehementissima et ardentissima desideria post mortem corporis huius: cum illi tenebrosus limbus inhabitaret: sperantes inde per Christum revocari ad lucem glorie per tot milia annorum. O quam deuoti erant ipsorum clamores. Veni dicebant: veni ad liberandum nos domine deus virtutum. O fide faciem tuam et saluum erimus. Sed pudeat ex hoc deuotam animam iam Christi morte redemptam: et in suo sanguine lotam: non delectari et non deserre in recepto munere: quod sancti patres ita volebant: ut nihil aliud viderentur: nec cupere nec velle: nisi solum sibi exhiberi dilectum Iesum dei misericordie promissum. Unde Ber. sermone. ij. super Cant. ait: Ardore desiderij patrum suspirantium Christi in carne presentia frequentissime cogitans compungor: et confundor in memetipso

et vir utineo lachrymas: ita pudeat foris corporis miserabilium temporum horum. Cui namque nostrum tantum ingerat gaudium gratie humiliter bitio: quantum scitis veteribus accenderet desiderium promissorum. Hille. Pater itaque non inconuenienter fore factum: ut propter hominum humilitatem tardaret filius dei incarnationem suam. Tertia ratio quare tantum distulit incarnari filius dei est propter Christi honorationem. Magna quippe dignitas et utilitas erat homini incarnati: quare ut merito unusquisque cognosceret per longam preconiis seriem puerum erat. Ideo in glo. super. ij. c. ad Gal. dicitur: Quanto maior iudex veniebat: tanto preconium series longior: procedere debebat. hec ibi. Debeuerunt itaque procedere de illo incarnato homine figure: prophetie: et alia que in veteri testamento relatu digna sunt ut verbi causa nati excellentiam omnes aspicerent. Eius ergo omnia completa essent dei clementia humano generi subuenire non distulit quinimo diffinito consilio angelum aduocauit cui ambasiata virginis exponenda impoluit duntaxat per: Glade ad virginem illam immaculatam: puram: et sanctam: quare illam in sponsam eligo. Subiungit filius: Et ego eam in matrem eligo: de cuius purissimis sanguinibus passibilem carnem assumas. Eroque tu vnice filius. Et ipsam mihi dilectissima mater. Spiritus sanctus superaddidit. Et ego inhabitator ero tuus gratiosissimus: et opatione mea homo in eternum concipiet filium. Quis dubitabit sine errore mirabili stupendaque leticia exultasse celestes hierarchias: et angelicos choros: quando videbant totum mundum ad patriam in breui reditum per incarnationem filij. Sic ipsis gaudium erit in celo super vno peccatore penitentem agere: ut habet Luc. xv. Terabant ergo gaudebant exultabant benedicentes deo. O inquam gaudium suauissimum: quod per tot milia annorum in damnatione derelicta fuerat humana natura: iam assumitur in vniione persone a filio dei: quare angelus a domino mittitur ad suam sponsam: cui tanta sublimia sacra referre deberet. Quarta consideratio dicitur: ad quem locum: quare in ciuitate

galilee cui nomē Nazareth. Ponit hic nomē loci ad denotandā certitudinē dictione sūm Nico. de lyra. Insup vt ad impleret prophetia Esa. xi. que dicit: Egredietur virga de radice iesse: et flos de radice eius ascendet. Ubi sūm veritates hebraice habet: Et Nazareus de radice eius ascendet. Iste locus fuit cōuentus vt in eo annūciaret virgini diuinum ppositū: qz Nazareth interpreta tur flos. Et flos est triplex cōditio: qz virgini cōpetit.

Prima pulchritudo.

Secūda redolētia.

Tertia fructuositas.

Ponit has pditiones deuotus Bern. in sermone de assumptione dicēs: Cōmendat flores pulchritudo: suauis redolētia: et spes fructus gratia triplex. Prima ergo cōditio dicitur pulchritudo qz flores sunt pulcherrimi. Sic beata virgo in oibus suis actionibz ex parte corporis et ex pre mētis. Uñ Cant. iij. dicitur: Zota pulchra es amica mea: et macula nō est in te. Super que verba Hugo de sancto Vic. dicit: Pulchra in corpore: pulchra in mēte: corpe vnica: et mēte sincera. Secūda cōditio flos est redolētia: et suauitas odoris. Sic beata vgo suauissimū reddebat suarū virtutū odorē. Ideo in psona ei dicit Eccli. xxiij. In plateis sic cynamomū et balsamū aromatizās odorē dedit: quā si myrba electa dedit suauitatē odoris fuit hic ordo beate vginis: exēplaris et immaculata vita. Uñ Amb. lib. f. de virginitate ait: Ut vrgula fumi ex arboribus myrre et thuris: quia multa erat repleta virtutū odoribz: manans ex ea fragrabat suauissimus odor etiā spiritibz angelicis. Et Hiero. ad Pau. et Eusto. in sermone de assumptione. Uere hortus deliciarū beata virgo: in quo cōstita sunt oia florū generat odor: amēta virtutū. Tertia cōditio flos est fructuositas. Sic et a vrgine florentissimā fructus ille dulcissimū erit iesus bñs dicit: p cui gustū oēs electi salui fiūt,

Ideo Eccli. xxiij. dicit. Ego mater pulchre dilectionis et timoris et magnitudinis et scē spei. In me grā oīs vie et veritatis: et me oīs spes vite et virtutis. Trāsite ad me oēs q cōcupiscitis me et a generationibz meis implemini. Spiritus em̄ meus sup mel dulcis: et hereditas mea sup mel et fauū. Ipsa vrgo flos est cāpi de qua ortū est preciosum liliū cōuallū: p cui pti mutatur natura pthoplastoz: qz delect et culpa sūm Aug. in sermone de natiuitate virginis. Quinta p̄sideratio dicitur: ad quā personā: qz ad virginē desposatā viro cui nomē erat Ioseph de domo David et nomē virginis Maria. In qbus verbis tres huius spōse cōditiones noiant

Prima dicitur virginitas.

Secūda dicitur societas.

Tertia dicitur nobilitas.

Prima cōditio spōse ad quā angelus mittit dicitur virginitas. Erat em̄ illa puella q in dei matrem eligebat virgo purissima. Cōgruebat em̄ sic eē ppter tria. sūm Tho. pre. ij. q. xvj. ar. f. Primo ppter dignitatē patris seruādam: Cū em̄ xps sit verus deus nō fuit cōueniēs vt aliū patrē haberet q deū: ne dignitas trāferret ad aliū. Secūdo ppter puritatē filij. Nā filius est verbus Verbi aut absq oī corruptione cordis cōcipit. Quia ergo caro xpi sic fuit de virgine assumpta vt esset caro vbi dei cōueniens fuit vt etiā ipse sine corruptione mris p̄cipere. Tercio fuit cōueniēs ppter incarnationis finē. Nā ad hoc facta fuit incarnatio vt hoies trāferrent in filios dei. Uñ Job. f. dicit: Dedit eis patrē filios dei fieri his qui credūt in noīe ei: qui nō ex sanguinibus neqz ex volūtate carnis: neqz et volūtate viri: sed ex deo nati sunt. Per carnē sūm Nico. de lyra itelligit hic mulier Beñ. ij. Os ex ossibus meis: et caro de carne mea. qz femina parū p̄cipat de rōne respectu viri. Filij ergo dei nō debebāt generari nasci volūtate carnis et viri. i. cognitiōe maris et femine.

De annunciatione beate Marie.

Ob quā cām ip̄s de virgine nasci debe-
bat. Iō Aug. in li. de virginitate ait:
Oportebat caput n̄m insigni miracu-
lo s̄m corpus nasci de virgine: vt signi-
ficaret sua mēbra s̄m sp̄m de virgine
nascitura. hec Tho. iii. parte. q. xliij.
¶ Scda cōditio p̄sone ad quā angel⁹
mittit̄ dī societas: q̄ virgo hec sanctis-
sima erat desposata viro. Qd̄ triplici ra-
tione pueniēter factū cē cognoscimus.
¶ Prima rō sumit̄ ex pte xpi: vt sc̄s ge-
nealogia ei⁹ cōsuetō mō tēeret per vi-
rū vt Amb. dicit sup̄ Lucā. ij. vt partus
ei⁹ diabolo celaret̄ s̄m Dicro. ⁊ Chrys.
sup̄ Mat. iij. vt puer nāt⁹ a ioseph nu-
triret̄. Un̄ ⁊ pater ei⁹ dicit̄ est: q̄ nutri-
tus ei⁹ fuit. ¶ Scda rō sumit̄ ex parte
matris: vt sc̄s liberaret̄ ab infamia: et
ne tāq̄ adultera lapidaret̄: ⁊ adiutori-
um haberet a ioseph sanctissimo: vt di-
cit̄ Hieronym⁹ ⁊ Ambro. ¶ Tertia rō
sumit̄ ex pte nostri. Et prima est vt cer-
tius testimoniū haberem⁹ ex xpo quia
de virgine fuit natus. Un̄ dicit̄ Amb.
sup̄ Lucā. Locupletior testis pudoris
marit⁹ adhibet̄: q̄ posset delere iniuri-
am ⁊ vindicare opprobriū si nō agno-
scret sacramētū. Secūda fuit: q̄ cū ip-
sa desposata esset: ⁊ virgo: in p̄sone ip-
sius s̄l virginitas ⁊ matrimoniū hono-
raret̄: cōtra hereticos alteri istorum de-
trahentes. ¶ Tertia cōditio spōse ad
quā angelus mittit̄ dī nobilitas. Pro-
pter hoc subiūgit̄ de domo dauid. Ad
ostēdendū q̄ ip̄s descēdit de domo et
semine dauid: sicut fuerat per p̄phetas
predictū. Licet enī ioseph nō fuerit p̄-
saluatoris: tñ virgo maria de qua xps
carnē assumpsit fuit de eadē tribu iu-
da. Quod pbat̄ per hoc: q̄ mulie-
res in hereditate paterna succedentes
nō poterāt cōtrahere matrimoniū ni-
si cū viris de eadē tribu: ne fieret cōfu-
sio sortū: vt habet̄ Numeri. xxxv. Bea-
ta aut̄ virgo fuit unica iochim patri
suo: succēdes ei in hereditate. Ex quo
sequit̄ q̄ ipsa ⁊ ioseph fuerūt ex eadem
tribu: sc̄s dauid. Ex quo aperte mōstrat̄

tur nobilitas virginis. Equidē Ma-
riā s. ponunt ter quaterne generatōes ab
Abraā vsq̄ ad xpm: in q̄bus descēdit
q̄ beata virgo fuit nata ex quattuor:
decī patriarchis: ⁊ quattuordecim dus-
cibus: ⁊ quattuordecim regib⁹ s̄m q̄
dicit̄ Nicola⁹ de lyra. Et vt dicit̄ qdā
hoc factū fuit vt q̄ nobilissima erat vir-
tute ⁊ gratia: nobilis esset ⁊ progenie.
Ista fuit illa b̄dicta virgo ad quā ces-
lestis nūci⁹ celo mittebat a deo. Q̄
q̄tōdū nouū sentiet̄ i breui aia tua
virgo b̄dicta. O q̄mirabilē gratiam
cōsequeris o puella sanctissima: que tā-
tū apud deū meruisti vt te solā eligeret
de qua p̄ salute mūdi assumeret huma-
nē carnē: festinat itaq̄ angelus: ⁊ tota
angelica natura letāte fidelissim⁹ uir-
tutis ad virginē properat.

Ecudū mysteriū contēplāda
s dicit̄ annūciatio. Et de hoc sub-
ditur: vt h̄r Lucē. j. ⁊ iudith
xij. Ingressus angelus ad eaz
dixit: Ave gratia plena dñs tecū: bene-
dicta tu in mulierib⁹. Que cū audisset
turbata est in sermone ei⁹: ⁊ cogitabat
qualis esset ista saluatio. Et ait ange-
lus ei. Ne timeas maria: inuenisti enī
gratiā apud deū. Ecce cōcipies in vte-
ro ⁊ paries filiū: ⁊ vocabis nomē eius
iesum. Hic erit magnus: ⁊ filius altis-
simi vocabit̄. Et dabit illi dñs deus se-
dē dauid patris sui: ⁊ regnabit i domo
iacob in eternū: ⁊ regni eius nō erit fi-
nis etc. In q̄bus verbis quinq̄ cōside-
rationes p ordinē sunt declarande.

Prima dī apparitionis.
Scda dī occupationis.
Tertia dī salutationis.
Quarta dī cognitionis.
Quinta dī cōfortationis.

¶ Prima cōsideratio dī apparitionis
quia dī: ingressus angel⁹. Circa quod
querūt doctores: An angelus ille ap-
parere debuit virgini visione corpora-
li: Et r̄ndetur q̄ sic: s̄m q̄ Chrysosto.
ait sup̄ Mat. Et hoc cōgruū fuisse mō-
stratur triplici ratione.

Primo ppter similitudinē.

Secundo ppter magnitudinē.

Tertio ppter certitudinē.

¶ Prima rō fuit ppter similitudinē.

Quia id qd annūciabat erat incarnatio dei inuisibilis. Unde conueniens fuit vt ad huius rei declarationē visibilis creature formā assumeret in qua visibiliter appareret: cū etiā oēs apparitiones veteris testamēti ad hāc ordinē qua dei filius apparuit in carne.

¶ Secunda rō fuit ppter magnitudinē.

Quia hoc cōgruum fuit dignitati matris dei: que nō solū in mēte: sed etiā in corporeo vētre erat dei filiū receptura. Et ideo nō solū mēs eius: sed etiā sensus corporei erāt angelica visione refouēdi.

¶ Sed obici pōt q magis videret pertinere ad dignitatē virginitatis: n̄ angelus ei apparuisset visioē in intellectuāli tñ.

Nā vt inqt Aug. xij. sup. Gen. dignior est intellectualis visio q corporalis: et precipue ipsi angelo magis cōueniēs.

Nā visione intellectuali videt angelus in sua substātia.

Uisio autē corporali videt in assumpta figura corporea.

Sed sicut annūciandū cōceptū diuinū decebat venire summū nūcū: ita videt q etiā decuit esse summa genus visionis: ergo videt q angelus debuerit apparere visioē intellectuāli.

¶ Ad hoc rīdet beatus Thō. in parte. q. xxx. q intellectus visio est potior q imaginaria vl corporalis: si sit sola.

Sed Aug. dicit q est excellētiōr prophetia q habet intellectuāle et imaginaria visionē: q illa q habet alterā tñ.

Beata igit virgo nō solū percepit visionē corporālē in angeli apparitione: sed etiā intellectuāle illuminationē vñ appitio nobilior fuit.

Fuisset tñ nobilior si ipm angelū intellectuāli visioē in sua substātia vidisset: s hoc nō patifit viatoris: vt angelū p essentiā videat.

¶ Tertia rō fuit ppter certitudinē.

Cōueniebat i hoc certitudinē ei q annūciabat ea q imaginamur.

Propter ista Augustin⁹ in quodā sermone

qui legit in festo annūciationis sic introducit loquētē beatā virginē. Audite fratres: audite Mariā nobiscus loquentē: carne absente: spiritu p̄sente: verecūdia v̄ginis vultū auertentē a collocutiōe et indicatē: qm̄ impgnata sit a creatore. Erā inquit Maria in domo mea: puella iudea David regis stirpe generata. Adulta facta sum de sponsata. Desponsata sum cōiugi: et placui alteri: nō interueniente adulterio: sed interueniēte sp̄sancto. Desponsata sum hominī iudeo et placui altissimo deo. Desponsauit me vir iudeus: et admauit me xps de⁹. Ignorauit Ioseph sp̄s meus: q me adamasset de⁹ meus: et putauit q de adulterio impregnatus esset v̄ter meus. Nā ignoratē Ioseph sp̄sio meo venit ad me qdā paronymphus xpi: nō patriarcha primus aut ppheta egregius: sed Gabriel archangelus facie rutilans: veste coruscans: gressu mirabilis: q visitauit: salutauit: et grauidauit me. hec ille. ¶ Secūda cōfideratio dī occupationis. Propter qd subditur: Ad eā. Sed qd faciētē. Ad quid occupatam. Quidve agentem exercitij. Nam vt doctores dicunt ingressus est ad eam.

Primo orantem.

Secundo suspirantem.

Tertio lachrymantem.

¶ Primo est ingressus angelus ad eā orantē: q illa hora orōni ardentissime inuigilabat. Vñ Bern. super missus est inqt: Quo ingressus. In secreto cubiculo: vbi clauso sup se ostio orabat p̄res in abscondito. Si enī cōceptio p̄cursoris fuit denunciata patri p̄occupato in sacrificio: multo p̄babilis est q concepitio saluatoris fuerit denunciata virgini in oratiōe et deuotiōe actualiter extēti. ¶ Secūdo ingressus est ad eā suspirantē. Nā tot⁹ impetus sanctificationis prime impellebat mētē huius sacratissime v̄ginis ad desiderū incarnationis filij dei et salutis omnium electorum. Unde omnes virtutes mētis

De annunciatione beate Marie.

huc in id qđ postea in ea factū fuit: to-
ro conatu precedebant. Nec enī fuit fe-
lix clausula totius expectatiōis & desi-
derij & postulatiōis aduentus boni iesu
in qua oīa desideria sanctorū patrū
precedētū cōsummari & terminari vidē-
tur. Propter qđ oīno est inexpressibile
nobis illud feruidū desiderij: & oratio-
nis virtuose suspirij qđ suspirabat ad
deū vt filiū suū mittere dignaret ad
nrām assumendā naturā. Non credas
autē qđ ad iesum recipiendū in carne sua
reputaret se dignā: qđ gratia sanctifica-
tiōis: que eaz omni virtute repleuit:
sic a principio ipsam mētē virginis in
omniū virtutū radice. s. sancta humili-
tate inabyssauit profundo: qđ sicut nul-
la post filiū creatura tantū ascendit in
dignitate gratie: sic nulla creatura eaz
trāscendit in humilitatis pfectissime
recognitiōe. Nec alicui pure creature
datum est in viā tantum gustare: mihi
lum esse: nec tantum se annihilare sub
volito maiestatis diuine. Propter qđ
nō mirū si oratio talis humilitatis nō
solū penetrabat nubes: sed etiā omnes
angelicas cohortes: & cōtinue sistebat
ante acceptabilissimū pistoriū sanctis-
sime trinitatis. In ipsa ergo hora an-
nūciatiōis cū suspirijs mltis filiū dei
vt ad incarnandū veniret: deprecaba-
tur. ¶ Tercio ingressus est angelus ad
eā lachrymantē pre deuotione: p dul-
cedine quā concipiebat cū cogitabat
deū hoībus adeo fore ppitium qđ pro
eis carnē assumeret. Lachrymantē in-
super pre cōpassione totū humani ge-
neris lauciati & vulnerati: & captiuati
subiugo tenebrarū. O si vidisses virgi-
nem pauloante aduentū angeli in hac
oratione feruida forte & cor: tuū molli-
res dulcedine deuotionis. Erat quidē
ipsa vt puto in hac oratiōe plus solito
se uērtissima mētali eleuationi inten-
tissima: & diligētissima ad perscrutāda
deuote mysteria incarnationis. Tunc
humiliter corde deuoto plāgentibꝝ ocu-
lis & vultu ad celestia eleuato: dicebat

ad deū. O clemētissime dñe deꝝ rer re-
gum: qđ bōnitate tua mundū creasti de
nihilō: & post angelos hoīem ad tuam
imaginē formatū dñm cōstituisi crea-
turarū: vt tibi seruiret: vt te diligeret:
tibiq; in oībus obrēperaret. Misere-
re ei iā perditō ppter petm: misere-
re bō- nitate tua: misere- demētiar charita-
te tua. Aperi oculos & descēde. Jā tot
annoꝝ milia pcurrerūt: ex quo sancti
patres & prophete patriarche & amici
tui in tenebris habitāt expectātes luz
mē tuū. Veni obsecro pr benignissime
veni & ne respicias pctā hoīm. Descē-
de de celis verus deꝝ: verus lumē: gau-
diū: solaciū: dulcedo: & cōsolatio affli-
ctoꝝ. O si oculus pprijs tā grande my-
steriū aspicere. O quātū lerarer cū deū
in carne viderē. O quātū sancti patres
gaudiū susciperēt. Rūpe moras creas-
toꝝ optime: & veni ad liberandū nos:
in hmoi meditationibꝝ occupata: an-
gelū lumine refulgentē pspexit. O ma-
ria qđ expectas? Quid queris? Quid
ploras? Ecce iā in breui pficiet in te qđ
dictū est a dño. Ecce angelꝝ ad te venit
nūciare salutē mūdi. ¶ Tercia cōsidera-
tio dicat salutatiōis. Et de hoc subdit
Dicit .s. angelus ad eā. Ave gratia ple-
na dñs tecū: benedicta tu i mulieribꝝ.
In qua salutatione triplex virginis ex-
cellentia notatur.

Prima dī nature.

Secunda gratie.

Tercia glorie.

¶ Prima excellentia virginis qđ in hac
salutatione notat dicat nature. Quod
qdē triplici mō demonstrat. Primo mō
aue. i. sine vbe. hoc est triplici vbe: cui
subiacet totū femineū genꝝ: scz vbe pu-
doris: laboris: et doloris. Ipsa autem
fuit sine vbe pudoris in conceptione.
Sine vbe laboris in gestatione. Sine
vbe doloris in parturitione. Nā teste
Bern. fuit sine corruptiōe fecūda: sine
grauatiōe grūda: sine dolore puerpu-
ra. Ratio autē quare fuit sine vbe pu-
doris est: qđ eiꝝ cōceptꝝ fuit sine conu-

prione nō humano semine: sed mystico spiramine. Solum enim principi porta illa seruata est quā nō violauit egrediens sicut mystice ponit Ezech. xliij. Hac triplici maledictione nulla mulier immunis natura fuit: nisi sola virgo benedicta. An Eue Ben. iij. dictum est. Multiplicabo erina tuas et cōceptus tuos: partes in dolore filios tuos. Quid secundo in virgine p̄ aue excellētia nature demonstrat: q̄ ab alio triplici vbe immunis fuit sc̄z cōcupiscētie culpe et pene. De quo Apoc. viij. Agla clamabat Elhe vbe vbe habitabit in terra. Fuit ergo beata virgo sine primovbe erūne cōcupiscētie peccati originalis: q̄ sine eo cōcepta est. Laticor. iij. Zora pulchra es amica mea et macula nō est in te. Aut in ea ois fuit extincta p̄ spiritus sancti sc̄rificationē. An ps. lvi. Sanctificauit tabernaculū suū altissim⁹. i. beatā virginē in qua nouē mētib⁹ habitauit. Quid secundo fuit sine vbe culpe et venialis et mortalis. An Augustin⁹ in lib. de natura et gratia. Cū de culpa agitur nullā de matre domini volo fieri questionē. Quid tertio fuit sine vbe pene: sc̄z est in separatione a se a corpore: q̄ est incineratio et corporis dissolutio. Nā sicut dñs non dedit sanctū suū videre corruptionē. i. xp̄m sic nec sanctas suā de qua natus est sanctus: sed corpe et aīa in celū assumpta est. Quid tertio insup̄ mō per eue: virginē nature excellētia demonstratur: q̄ sc̄z fuit sine alio triplici vbe. De quo. j. Job. c. ij. dñs. Omne quod est in mūdo cōcupiscētia carnis est: et cōcupiscētia oculorū: et superbia vite. Auaricia nāq̄ cōclūit per paupertatē: luxuriā p̄ virginitatē: diaboli dō. i. superbiā per humilitatē: q̄a has virtutes in se p̄fectissime habuit. Quid secunda excellētia virginis q̄ in hac salutatione declaratur dñs gratie. Et de hac subdit: Gratia plena. Et vere plena: q̄ yr̄ Hiero. inquit ad Paulam et Eustochiū. Letens p̄ partes prestatur. Vnde dñs totā se infudit gratie plenitudo.

Quisnā explicet etiā multis sermonibus gratiā virginis benedicte? O armariū spūs sancti: o arca dñi: o virgo gloriosa: q̄d mai⁹ dici potest matre dei: quid tale: q̄dve equale. Quid tertia excellētia dñi glie: cū subdit: Dñs tecū dñs enim est pater: dñs filius: dñs spiritus sanctus. Tecū dñs pater: q̄ tu es sponsa patris. Tecū dñs filius: q̄ tu es mater filij. Tecū dñs spiritus sanctus: quia camera spiritus sancti cōprobaris. Et tñ nō tres dñi incarnati in te: sed vn⁹ est dñs sc̄z filius incarnatus: q̄ verbū caro factū est. Ideo benedicta tu in mulieribus: id est a mulierib⁹: vel sup̄ omnes mulieres q̄ benedicent in te: sicut mater in filio. Nā sicut Augu. dicit in sermone de natiuitate virginis. Auctrix p̄cti Eua: auctrix meriti Maria Eua occidēdo obfuit: Maria viuificando profuit. Percussit illa: sanauit ista. hec ille. O q̄ benedicta. Ideo benedicenda est virgo ista dignissima benedictionib⁹ replet humanā gen⁹. Quid quarta consideratio dñi cognitionis. Et de hac adiūgit: vt h̄r Luce. j. Que cū audisset turbata est in sermone ei⁹: et cogitabat qualis esset ista saluatio. In q̄b⁹ verbis triplex actus honestissimus virginis gloriose denotatur.

Primus dñs auditionis.

Secūds turbationis.

Tertius cogitationis.

Quid prim⁹ actus ad quē virgo dignissima cōmota est fuit auditionis: q̄ attē tissime audiuit nūciū sūm dei: dulcissime illam salutantē: ac magnificatione benedicentē. Quid audis: o virgo p̄fissima. Quid refert ab angelo? Quid cor tuū facit cū sentis angelicā vocē? Quid secundus actus fuit turbationis. Quia turbata est: nō turbatōe incredulitatis: sicut zacharias: sc̄z turbatōe admirationis: sicut Nicolaus de lyra dicit. Nam beata virgo solita erat videre angelos: ideo de apparitione angeli nō fuit mirata. i. turbata: sed de salutatione insolita: q̄ nihil mirabilius est vere

De annunciatione beate Marie.

humili quā sua exaltatio. Et idē cū bea-
ta virgo esset hūillima: audiēs saluta-
tionē tātē excellētie: turbata est in ser-
mone: nō in apparitiōe. ¶ Tertius actus
virginis bñdicte fuit cogitatio. Nā
vultu verecūdo cepit cogitare mysteriū
et prudētissime pōderare. ¶ Quinta cō-
sideratio dī cōfortatiōis: de qua subin-
fert iterū Luc. 1. et Esai. vii. et Mat. 1.
Et ait angelus ei. Ne timeas maria: in-
uenisti enī gratiā apud deū. Ecce concipi-
es in vtero et paries filiū et vocabis no-
men ei⁹ iesum. Hic erit magnus et fili⁹
altissimi vocabit⁹. Et dabit illi dñs de⁹
sedē Dauid patris ei⁹: et regnabit i do-
mo iacob in eternum: et regni eius nō
erit finis. In qbus verbis triplex no-
minalis angelus nūciavit.

Primum dī cōceptionis.

Secūdu dī nominatiōis.

Tertiu dī magnificatiōis.

¶ Primum nouū fuit cōceptionis. O
Maria inq̄r angelus. Noli timere de
saluatione. s. insolita. Inuenisti enī
gratiā apud deū: nō solū p se: sed pro
toto humano genere. Ecce concipies in
vtero et paries filiū. ¶ Secūdu nouū fuit
nominatiōis. Et vocabis (inq̄r) nomen
eius iesum: s. Nicolau de lyra: nō dī
impones: qz hoc nomē nō fuit imposi-
tum a Maria vel ab angelo: sed a deo
patre: s. qz fuerat predictū ab esaiā
propheta. lxxi. c. Vocabit tibi nomen
nouū: quod os dñi nōciavit. Sed istud
nomē fuit diuulgatū p angelū ipsū Ma-
rie et Joseph: et p eos alios. Nomē etiā
impositū est s. m proprietatē futurā: qz
salus humani generis erat futura per
xp̄m iesum enī salus interpretatur s. m
Hierō. ¶ Tertiu nouū fuit magnifica-
tiōis qñ dicit⁹: hic erit magnus. Sē-
per enī fuit magnus de⁹: sed futurus
erat magn⁹ homo et magnus ppheta:
sicut Luce. vii. c. dī: propheta magn⁹
surrexit in nobis. Et fili⁹ altissimi vo-
cabitur. i. ip̄s dei: q solus est altissi-
mus. Homo enī alt⁹ est iter creaturas
corporales: sed angelus altior: de⁹ aut

altissimus. Ista enī filiatio s. m Nico-
de lyra accipit hic p naturā. In oibus
aut alijs quātūcūqz scitis ē s. m filiatio
dei p adoptionē. Et dabit illi dñs de⁹
sedē Dauid patris eius. ¶ Sed cōtrari-
um patet per hoc qd dī: Hier. xxi. de
Iechonia rege Iuda. Scribe virū istū
sterilē. Nec erit de semine ei⁹ qui sede-
at sup thronū Dauid. Beata aut virgo
Maria de qua natus est iesus descen-
dit de Iechonia: vt patet Matth. 1. s.
quia ponit in xp̄i genealogia. ergo et c.
Ad qd dicendū s. m Nicolau de lyra qz
hieremias loquit de regno tēporali p
suis Dauid. In quo nullus postea re-
gnauit de semine Iechonie. Et aliqui
ali qui susceperūt regis nomen in Ju-
dea ante Herodē ascalonitā: non fue-
runt de tribu regia: sed de tribu sacer-
dotali. Xps etiā qui descendit de Je-
chonia s. m carnē per virginē Mariā
non sedit super thronū Dauid: loquē-
do de tēporali regno. Immo istud ne-
gauit corā Pilato dices Job. xviij. Re-
gnū meū non est de hoc mūdo. Tamen
potestātē accepit post resurrectionem
etiā in quātā homo super omnē crea-
turā. s. m qz ipse dicit Mat. xxv. Da-
ta est mihi oīs potestas in celo et in ter-
ra. Nā in quātū de⁹ non accepit aliquā
potestātē de nouo siue in tēpore. Ange-
lus autē hic loquit de regno spiritali
et celesti: qd figuratū fuit p regnū Da-
uid tēporale: sicut et celestis hierusalem
per tēporale. Unde et subdit: Et regna-
bit in domo Iacob in eternū: s. super
electos. De domo etiā Abrahā et Isaac
aliq fuerūt reprobati: sicut h̄smael et
Esau. De domo aut Iacob oēs eius si-
lij a sanctis doctorib⁹ iter electos sunt
cōputati: qz et si aliqui peccauerūt ege-
runt postea penitētia. hec Nico. de ly-
ra. Et regni ei⁹ nō erit finis: quia xpo
non solū in quātū deus: sed etiā in qua-
tū homo regnabit in eternum super
omnes etiā super angelos. Quid est
hoc o virgo regia qz tibi angel⁹ loquit⁹
tur: Vere nquā: qd alij tot annis expe-

stauerunt sancti patres et electi dei sentire. Quomodo in his verbis immutat cor tuum o virgo. Audi obsecro anima mea: quia celestis nuntius ex parte dei virginis declarat salutem mundi per sui filii conceptum omnem futuram. Quid fecisti o puella? Quid fecisti ut deum inclinaret ad tuum sanctum amorem? Ecce angelus ex presumme trinitatis tibi reuelat te in matrem illius assumendam: quem paulo ante ut de seederet deuotissima rogabas. Satisfactum est ista petitioni tue. O virgo sacratissima en saluator mundi tuum ad habendam requirit: veram virginalem. Fecit ille quod postulabas: fac et tu etiam quod ipse querit. Querit te in matrem. Querit de te carnem accipere. Sed non sine carere etiam gratiam adhuc ponderas virgo pia. Percece ad tertium mysterium procedamus.

Etiam mysterium contemplandum dicitur consensio. Pro quo ad dicitur in euangelio Luce. 1. Dixit autem maria ad angelum. Quomodo fiet istud: quoniam virum non cognosco? Et respondens angelus dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te: et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque quod nascetur ex te sanctum: vocabitur filius dei. Et ecce elizabeth cognata tua: et ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mens est sextus illi qui vocatur sterilis: quia non erit impossibile apud deum omne verbum. Dixit autem maria. Ecce ancilla domini: fiat mihi secundum verbum tuum. In quibus verbis quinque considerationes erunt notande.

Prima de virginis amplexio.

Secunda de spiritus sancti cooperatio.

Tertia de exempli admiratio.

Quarta de humilis responsio.

Quinta de verbi dei incarnatio.

Prima consideratio de virginis amplexio. Mira siquidem deuotione gloriosa virgo amplexabatur virginis decorum. Quod probari potest tripliciter.

Primo ex suo proposito.

Secundo ex suo voto.

Tertio ex sua confirmatione.

Primo inquit patet ex suo proposito.

Dicit magister sententia in. iij. dist. 17. et confirmatur per Augustinum. xvij. q. ii. c. beata maria. Beata maria proposuit se observaturam votum virginis in corde: sed ipsum virginis votum non expellit in ore. Subiecit se diuine dispositioni dum proposuit se observaturam virginis: nisi deus aliter ei reuelaret. Nec sic faciendo fecit contra legem Dei. vii. Non erit apud te sterilis virtusque ferus quia ipsa in hac vice non simpliciter virginis tem vouit: sed sub conditione si deo placuerit. Quod patet ex suo voto. Nam accepto sposo ioseph sanctissimo: et cognoscens domini voluntatem simul cum viro verbis expressis virginisatem vouit: sicut patet in predicto. c. beata maria. Et id confirmatur per Augustinum in lib. de virginis: qui ait: Annuntiati angelo maria respondet. Quomodo fiet istud: quoniam virum non cognosco. Quod profecto non diceret: nisi virginisatem deo ante vouisset. Tertio patet ex sua confirmatione: quando angelo dicebat: Quomodo virum non cognosco. Id est non cognoscere propono. Diligebat itaque virginisatem virginitatis: et modum diligenter interrogabat de suo conceptu. Secunda consideratio dicitur spiritus sancti cooperatio. Nam ut audiuit angelus responsum virginis: ceteris retulit ei. Spiritus sanctus etc. In qua relatione tria virginis promissit.

Primo spiritus sancti supentione.

Secundo filii humanatione.

Tertio eiusdem filii sanctificatione.

Primo promissit virginis spiritus sancti supentione: quoniam dixit: Spiritus sanctus superueniet in te: id est non concipies hunc non modo sed diuino: quia non virtute seminis virilis: sed virtute spiritus sancti. Et bene dixit: superueniet in te: quia prius venerat super virginem adhuc in utero matris existentem: ipsam a peccato originali preservando: vel secundum alios purgando. Sed in conceptione filii dei superuenit spiritus sanctus. id est iterum venit ad confirmandum et conferendum maiorem gratiam

De annūciatione beate Marie. Ser. III

plenitudinē: qui nō solū sanctificauit mentem sed etiam ventrem. Nec propter hoc dicēdū est xpm̄ est filiū spir i tussancti duplici ratione sūm. Vñ. in iij. di. iij. ¶ Primo propter vitandum errorem circa generationē tēporalē. Quia cū sūm illā dicat xps cōceptus de virgine et spiritus sctō: si diceret spiritus sanctus eius pater: sicut sgo eius mater: iam videret xps ex hoc nat⁹ ex maria et spūs sancto: sicut nascit⁹ proles ex muliere viro. Et quidē hoc falsum est: qz proles partē accipit a patre: et patrem accipit a matre: in qua assimilatur patri et matri i eadē natura et forma. Et hoc non est reperire in xpo quātū ad eius cōceptionē: immo soli matri assimilatur in natura assumpta. Ideo non debet admitti xpm̄ esse filiū spiritus sancti: s; solius virginis matris: ad manifestandā et cōfirmandā veritatē et proprietatem tēporalis generationis. ¶ Secunda ratio sumitur ex parte generatiōis eterne: ne scz cōfussio fiat eternarū relationū et proprietatū. Unde cū propius sit persone patris generare respectu persone filij: nullaten⁹ admittit⁹ xpm̄ esse filiū spiritus sancti: in quo nō est alia persona vel hypostasis quā illa quam ab eterno pater genuit. ¶ Secūdo angelus pmissit virgini filij humanationem cū dixit: Et virtus altissimi obūbrabit tibi. i. dei filius: qui est dei patris et sapientia et virtus: vt dicat. s. Lopez. s. Obūbrabit tibi: qz sub ymbra carnis latebit virtus diuinitatis. ¶ Tertio promissit ei filij scificationē. di. Ideoq; et qd nascet⁹ ex te sc̄m vocabitur filius dei. Scdm̄ Nico. de lyra dicit sanctū absq; lute absq; determinatiōe: qz si dixisset sanctus de⁹: vel sanctus homo: vel aliqd cōsimile: nō expressisset sanctitatem ei⁹ cōplete: qz in eo est sanctitas diuina et humana: et quicqd sanctitatis potest cogitari in quacūq; creatura: em̄ nēri⁹ est in xpo. Ideo dicit sanctū absq; determinatione. Et vocabit⁹ (in q̄r.) filius dei. Accelera virgo responsum: et

expedias nūcium. Expectat em̄ adhuc cū modestia et audit attēte. Non interruptit verba angeli: s; illa suscipit cū multa reuerētia. ¶ Tertia cōsideratio dicit exēpli admiratio. Angelus enim virgine clari⁹ informaret exēplū sibi proposuit. Quod fuit efficacissimum triplici ratione.

Primo ratione claritatis.

Secūdo rōne fecūditatis.

Tertio rōne possibilitatis.

¶ Primo fuit exemplū illud efficacissimum ratione claritatis: quia nō erat obscurū nō de persona incognita: nec extranea seu pegrina: sed de psona notissima et cōiuncta. Ecce iquit elizabet cognata tua. ¶ Secūdo fuit efficacissimum rōne fecūditatis. Mirū quippe videt si sterilis cōcipiat: sed multo magis si cōcipiat in senectute. Propterea dixit angelus. Ipsa cōcepit filiū in senectute sua. Et hic mēsis est sextus illi scz mēsi in quo ipsa cōcepit: que vocat⁹ sterilis. Quia ei⁹ sterilitas sic erat nota: vt vocaret⁹ sterilis. ¶ Tertio fuit efficacissimū ratione possibilitatis. Lūx enim sit maius virginem concipere qm̄ sterilē: ideo angelus inducit rōnis efficaciam ex dei omnipotētia: qz non erit impossibile apud deū omne verbū: qui dixit et facta sunt. ¶ Quarta cōsideratio fuit humilis respōsio. Dixit autē maria ad angelum. Ecce ancilla dñi. Fiat m̄hi sūm verbū tuum. Que respōsio fuit gratissima.

Primo deo.

Secūdo angelis.

Tertio hominib⁹.

¶ Primo fuit hec respōsio gratissima deo qui ad suū vterū descendere statim dignatus est. Et quē celi et terra capere non poterāt x̄bis istis. Maria clausa in suo vtre. O incogitabilis virt⁹ marie virginis: o ineffabilis clemētia creatoris: o incōprehēbilis altitudo mysteriorū dei. Una mulier hebreæ fecit inuasionem in domo regis eterni. Una puella vt sic dicā diuinā sapiētā

De visitatione beate Marie. Sermo III

circūuenit: ut ppter ea de ea pqueritur deus di. Eant. iij. Vulnerasti cor meū: foror mea spōsa: vulnerasti cor meū in vno oculo: tuorum: et in vno crine colli tui. Ubi glo. Pro amore tuo carnes assumpsi: et vulneribus primis in cruce vulnerasti cor meū. Nam primogenita filij sui fuit: plusq; p ea redimēda in mūdū venit: q; p omni alia creatura. Ex virginitate ergo carne desumma altitudinem vestit humilitate: summas delicias vestit penaltate: summā opulētāve stitit paupertate: summā lucē vestit tenebris: summū honorem vestit opprobria: summū amabile vestit flagellia. Quid plura? Hodie virgo sacra gratissima di. Eō gratulamini mihi oēs qui diligitis dñm: q; cū essem paruula placui altissimo. Placuit certe: q; dixit: Ecce ancilla dñi. Non dixit ecce regina ecce mater: sed ecce ancilla. O humillima virginis oblatio qua se in ancillam dei totā obsequiosam reddebat. Q; Scādo fuit hec rñsio gratissima angelis: qui vginē pñsum expectabāt. Quis nā explicet quanto gaudio sint repleti: cū iā vginē audiebāt di. Ecce ancilla dñi. Zerabant quidē iocundabantur et exultabant. Q; Tertio fuit hec rñsio gratissima hoīb; quib; per Mariam salus mittebat a dño. O Adam. O Eua parētes generis humani. O Abrahā: o Isaac o Jacob: o Esaia: o Hieremīa: o sancti patriarche et pphete. Dicite mihi q; lo: dicite cū virgo locuta est verba salutis nostre: sensistis ne aliquid aut audistis. Puto enim q; angeli ad vos descēdētes voce amena dixerūt. Gaudente patres sancti q; hodie puellavna illa quā in pphetis et figuris pronūciastis a domino requisita responsum prebuit. Ecce ancilla dñi: et iam incarnatum est in ea verbum diuinū. Puto etiam claritatis insolite radium eis apparuisse: nūc se retrahendo: nunc se reddēdo. O qualis fuit et q; magna iubilatio tunc illorū qui sedebant in tenebris et ymbria mortis. Q; Quinta consideratio di. verbi di-

uini incarnatio. Scdm em̄ Jobānem Damasc. post virgineum pñsum facta sunt tria simul et semel.

Prīmū corpus xpi organizatio.

Scdm aīe ipsius xpi creatio.

Tertium corporis et anime xpi cū diuinitate vnio.

Assumpsit em̄ verbū totū hoīem: nō prius corpus q; aīam: s; simul vt docet magr in tertio dist. iij. Et qua vnione deus hō factus est in vtero virginis: et virgo facta mat̄ dei. Qd̄ dicere stupeo: certe nec dicere valeo aut exprimere rē tam grandē. Quid factū est in te o virgo gloriosa: cū sensisti tuū vterū tali filio decoratū? Q; quāta fuit tunc omnīū tuorū sensuū interiorū et exteriorū mutatio. Illū certe habebas q; in celis cum patre regnabat. Illū tenebas q; simul cū patre spiritū sanctū inspirabat. Scū curi iā sum? et ampli? nō desperabim? Iuua nos virgo pñssima: et ad tuū filiū pro nobis porrige pces: vt nobis grām suā largiri dignetur quā valeamus suā cognoscere beneficia: et sibi possim; ac filio i hac die gratias condignas referre: qui humilem se tibi dedit: qui est benedictus in secula seculorū. Amen.

De privilegijs maternitatis vginis marie ppter q; ipa mater pñtissima et singularis merito nūcupat et de ei; die festiuo visitationis. Sermo. iij.

De hoc mihi

vt veniat mater dñi mei ad me. Elizabeth sanctissime vba sunt ista origenis in l. Zuce. s. c. et i. euāgelio hodiernae festiuitatis. Diē festū visitationis glōse vginis marie debite celebrare volētes: pscrutari diligēter debemus q; excelsa supremaq; sit laus ei; ex eo q; facta fuit tantū filij dignissima mater. Nam Elizabeth vetula nō a se metipsa: sed spū sancti radio illustrata hoc non sine admiratione grandī pcla mauit. Statim nāq; postq; virgo filiū dei de spiritu sancto concepit: exurgēs

De visitatione beate Marie.

abijt in montana: scz hierlm: que erat
altior galilea: cū festinatione ppter ho
nestatē: ne diutius videretur in publi
co: et intrauit in domū Zacharie et salu
tauit Elizabeth. Ad quā salutationem
exultauit ifans Jobānes sex mēses ha
bens in vtero matris. Decō exultatio
vt inquit Aug. ad Dardanū: potuit eē
significatio rei tante: scz q mulier esset
mater dei a maiōibz cognoscēde: nō a
paruulo cognite. Vñ in euāgelio Luce
J. Non dī: credidit in gaudio infans in
vtero meo: sed exultauit. Vidimus aut
exultationē nō solā paruulorū: sed etiā
pecorē esse. Sed hec inuitata existit: qz
in vtero. Et ideo sicut solent miracula
fieri facta est diuinitus in infante non
humanitus ab infante: qz etiā potue
rit in illo puero acceleratū esse vsus ra
tionis et voluntatis vt intra viscera ma
terna iam posset cognoscere credere et
cōsentire ad qd in alijs paruulis etas
expectatur. Dec Aug. Qui neutri des
terminate asserit: sed siue exultatio illa
fuerit absqz hoc q Jobānes cognoue
rit diuinā presentiam: siue q illam co
gnouit: totum tñ ascribit diuino mi
raculo. Repleta igit fuit Elizabeth spi
ritu sancto: et exclamauit voce magna:
bñdixitqz virginē et fructū vētris eius.
Indeqz verba ptulit i themate posita
in quibus se humiliando licet esset vir
gine antiquior: tamen quia mater erat
virgo christi: indignam se tam vrbana
salutatione fatetur. Propterea itaqz qz
et nos indeficienter visitamur a virgi
ne: que blanda est dulcis et liberaliss
ma cūctis mortalibus mater: atqz gra
tie ac misericordie nuncupatur. Ideo
in presenti sermone de maternitatē ei
priuilegijs prestantissimis filio suo in
terueniente tractabimus: distinguem
autem tria priuilegia.

Prīmū de totalitatē.

Secundū veritatis.

Tertiū dignitatis.

¶ De christus traxit totam corpulētā
substantiam a virginē matre opere spi

ritu sancti. Et quare xps non dicitur fi
lius spiritus sancti. Caplm. J.

Divinū priuilegiū maternita
tis virginis glōse dī totali
tatis. Alij namqz filij copu
lētā substantiam accipiunt
partim a pte: partim a mte: filij aut vir
ginis ab ipa sola. Et qz hoc totū virtus
ti spiritus sancti deputatur: ideo in hac
parte tria sunt dubia aperienda.

Prīmū vtrū efficere conceptionē xpi
debeat attribui spiritui sancto.

Secundū vtrū xps possit dici conce
ptus de spiritu sancto.

Tertiū vtrū xps possit appellari fi
lius spiritus sancti.

¶ Ad primū dubiū rñdet Tho. ij. par
te. q. xxxij. qz conceptionem xpi tota tri
tas est opata: qz vt refert Aug. in. J. de
trinit. Indiuisa sunt opa trinitatis: sicut
et indiuisa est essentia trinitatis. Efficere
re dō conceptionē xpi est qdā opū di
uinum: ideo cōe est toti trinitati. Attri
buitur tñ spūs sancto triplici rōne.

Prīo ppter cām incarnationis ex pte dei
Secō propter cām incarnationis ex
parte nature assumpte.

Tertio ppter terminū incarnationis.

¶ Primo propter cām incarnationis ex
parte dei. Spūs em scētus est amor pa
tris et filij. H aut ex maximo dei amore
prouenit vt filij dei carnē sibi assumer
ret in vtero virginali. ¶ Secō attribui
tur conceptio xpi spūs sancto ppter causam
incarnationis ex parte nature assumpte
qz p hoc datū intelligi q humana natu
ra assumpta est a filio dei in vnitatē p
sone: nō ex aliqbo meritis: s; ex sola gra
tā spūs sancto attribuit. Vñ Aug. dīc i En
chiridiō. Ille modus quo est natū xps
de spūs sancto: insinuat nob grām dei q hō
nullis pcedētibz meritis ex ipō primo
exordio nature sue quo esse cepit: vbo
dei copularet in tantā vnitatē psonę vt
idem ipse esset filius dei. ¶ Tertio attri
buitur conceptio xpi spūs sancto: qz hoc con
gruit termino incarnationis. Ad hoc
em terminata est incarnatio vt hō ille

qui concipiebatur esset sc̃tus et fili⁹ dei. vtrūq; autē horū attribuit sp̃sctō. Nā per ipm efficiuntur hoīes fili⁹ dei. Ipe etiam est filius sanctificationis. Sicut ergo alij p sp̃sctm sanctificant sp̃uali ter vt sint fili⁹ dei adoptiui: ita xps per sp̃sctm est in sanctitate pcept⁹ vt eēt filius dei naturalis. ¶ Secūdu dubiū erat vtrū xps possit dici conceptus de sp̃sctō. Et q sic pz: q sic cantamus in vtroq; symbolo. In symbolo apostolorū. Qui conceptus est de sp̃sancto. Et in symbolo patrum. Incarnatus est de sp̃sctō. Et Matth. i. Inuenta est in ytero habens de sp̃sancto. ¶ Ad qd clare intelligendū dicit Tho. q cōceptio nō attribuitur soli corpori xpi: sed etiā ipsi xpo rōne ipius corporis. In sp̃u autem sancto duplex habitudo p̃sideratur respectu xpi. Nā ad ipm filiū dei qui dicitur esse cōceptus: habet habitudinē cōsubstantialitatis. Ad corpus autē eius hz habitudinē cause efficiētis. hec autē p̃positio de vtrūq; habitudinē designat. Dicim⁹ ergo xpm pceptū de sp̃ritusctō hoc modo q efficacia sp̃scti referatur ad corpus assumptū: cōsubstantialitas ad personā assumētē. Et q dicamus xpm de sp̃sancto pceptū: nō tñ dicimus p̃prie corp⁹ xpi de sp̃sctō cōceptū: q nō est p̃substantialē sp̃sctō: sed magis dicimus corpus christi ex sp̃ritusctō. ¶ An Amb. ait i lib. de sp̃sctō. Qd ex aliquo est: aut ex suba aut ex potestate eius est. Ex substantia sicut fili⁹ q a patre est. Ex potestate sicut ex deo omnia: quo modo et in ytero habuit maria ex sp̃ritusctō. ¶ Notādū adhuc fm Aug. in Enchiridion q nō eodē modo dī xps pceptus de sp̃sctō et maria virgine. Nā de maria ḡgine materialiter: de sp̃sctō effectiue. Ex quo apparet q cōceptio xpi habuit tria priuilegia.

Primū q esset sine pctō originali.

Secūm q esset non puri hominis: s; hominis et dei.

Tertium q esset virginis.

¶ Et hec tria habuit a sp̃sctō. Et ideo

dicat Damascen⁹ quātū ad p̃mū: q sp̃s ritusct⁹ supuenit in virgine purgans ipam. i. p̃seruās ne cū pctō originali cōciperet. Quātū ad sc̃dm dicit: et virtutē susceptiua ḡbi dei tribuēs. i. vt cōciperet verbū dei. Quātū autē ad tertium subdit: simul autē et generatiua. vt scilz manens virgo posset generare. ¶ Tertiu dubiū erat: vtrū xps possit appellari fili⁹ sp̃scti. Ad qd respōdet Aug. in Enchiridion dicens: Natus est xps de sp̃ritusctō nō sicut fili⁹: et de maria ḡgine sicut fili⁹. ¶ Et si diceret q brā ḡgo dī mater xpi ppter materiā quā in conceptione ei⁹ ministravit: ergo videtur q etiā sp̃sct⁹ possit dici pater ei⁹ ppter hoc qd fuit principiū actiua in cōceptione ipsi⁹. Et vt dicit Arist. in libro de generatiōe animalū. Pater dat p̃cipiū actiua in generatione: mater ḡo ministrat materiā. Ad hoc rñdet Tho. vbi. s. q xps pcept⁹ est de maria ḡgine materiā ministrāte in similitudinē speciei: et ideo dī filius eius. Xps autē fm q homo conceptus est de sp̃sancto sicut de actiua p̃cipio: nō tñ fm similitudinē speciei sicut homo nascit de patre suo. Dñs ḡo Boh. in. iij. dist. iij. dicit q ista locutio xps est filius sp̃scti nullo modo est admittenda. Tñ ppter vitandū errorē circa generationē eterā: quā p̃prium est patris et nō sp̃scti generare. Tūm propter seruandam p̃prietatem circa generationē temporalem: que est vt filius assimilet p̃ri et matri fm similitudinē speciei: sitq; cū patre et matre eiusdem nature. Xps ḡo fm q hō nō est eiusdē nature cū sp̃ritusctō: neq; illi assimilatur specificē: ideo nec eius filius poterit esse. Igitur virt⁹ sp̃rituscti fuit in virgine que in conceptione filij sui oēs naturas et partes mūdi vltima perfectione cōpleuit. Et quidē deus in mūdi creatione nihil imperfectū produxit: sed omnia erant p̃fecta sicut ipsorum natura exigebat. Tamen consummatio perfectionis vltimē vsq; ad partum virginis delata est et soli

De uisitatione beate Marie.

virgini reseruata. Entia em̄ appetebāt nobilissimū ens. Spūalia nobilissimū rōnale: cōceptiones optimū cōceptū: natiuitates optimū nascibile. Et breuiter oēs creature appetebāt optimū. His aut̄ oibus existētibus imperfectis: sic pūsum est mūdo de femina super oibus benedicta que vnico suo partu oibus rerū generibus summā et vltimā perfectionē adduxit. Et aduertas q̄ hec puella tantam perfectionē attulit vniuerso q̄ non est perfectionis vltioris capax. Nec de pōt vltiori pfectione idm mūdū pficere. Et si ipsi pater et spūscūs de femina nascerent: nihil oibi accresceret pfectionis: q̄ quicqd nobilitatis: quicqd beatitudinis: et quicqd eternitatis est totū in orbe diffusum est et pductus p virginē in illo eterno supposito qm̄ h̄go maria generauit. Nec magnū est virgini q̄ perfectionibus oibus vltimā pfectionē induxit: cū et ipsi vniuersitatis autōi nōnullas perfectiones adiūxerit: puta eterno principio inceptiōis principiū. Eternitati diuine tpalem perīodū. Infinitati vniuerse quātitatē corporeā. Speciei eterne pulchritudinē nouā. Tibi igitur soli cōpetit vt virgo conceperit xpm̄: sit itaq̄ illius admirabilis mater.

Q̄ dī h̄go fuit vera mater xpi: et q̄re xps nati voluit de femina. Capm. ij.

Secundū priuilegiū maternitatis virginis beatissime de veritatis. Pro cuius intelligēcia clarior tria erunt hic dubia elucidāda.

Primum utrū christus debuit de virgine nasci.

Scdm̄ utrū beata virgo aliqd̄ actiue egerit in cōceptione corporis xpi.

Tertium utrū sanctissima virgo fuit vera mater christi.

Ad primū dubiū dicit Tho. in parte q. xxi. q̄ licz filius dei carnē humanam assumere potuerit de quacūq̄ materia voluisset: cōueniēs tñ fuit vt illam assumeret de muliere triplici rōne,

Primo p̄pter muliebri serm corp̄ fortandum.

Secdo p̄pter veritatē astruendam. Tertio p̄pter vniuersitatē gentitiorum adimplendam.

¶ Primo fuit cōueniēs p̄pter muliebri sexū cōfortādū vt cōfortarent mulieres sperarētq̄ et ipse p̄ xpm̄ debere saluari: nō obstāte q̄ p̄ eū tāta oibus mala p̄uenerāt. Vnde Aug. in li. lxxxiij. q̄dum ait: Vomis liberatio in vtroq̄ sexu debuit apparere. Nā q̄ serus masculinus est nobilior: id xps humanā naturā in masculino sexu assumpsit. Q̄ s̄o serus femineus liberādus erat: hinc apparet q̄ vir ille de femina natus est. Et idem in lib. de agone xpiano inquit: Nolite vos ipsos contēnere viri: filiū dei virū suscepit. Nolite vos ipsas contēnere femine filius dei de femina natus est. ¶ Secdo fuit cōueniēs p̄pter veritatē astruendā vt sic veritas incarnationis nota fieret. Et de hoc sic loquitur Aug. in epla ad Volustianū. Si om̄s deus hominē vtrūq̄ formatum nō ex materno vtero crearet: sed repētū inferret aspectibz: nōne opinionem cōfirmaret erroris: vt hostem verum nullo modo suscepisse crederetur: et dū oīa mirabiliter facit auferret qd̄ misericorditer fecit. Nunc s̄o ita inter deū et hōiem mediator apparuit vt in vnitāte persone copulans vtrūq̄ naturam et solita sublimaret insolitū et insolita solitis rēperaret. ¶ Tertio fuit cōueniēs vt xps de femina nasceretur p̄pter vniuersitatē gētionū adimplendā. Nā primus h̄s pductus est de limo terre sine viro et femina. Eua ex viro sive femina. Ceteri hōies a viro et femina generātur. Tñ et quartus qua xpo viris mus relinquebat vt produceretur ex femina sine viro. ¶ Scdm̄ dubiū elucidādū erat utrū beata virgo aliqd̄ actiue egerit in cōceptione corporis xpi: Ad qd̄ r̄ndet sanctus Tho. q̄ licz quidā velint dicere virginem aliqd̄ actiue esse operatā in cōceptione xpi: tñ melius et verius videt sibi tenere q̄ in ipsa conce-

ptione xpi nihil actiue operata est: sed solū materiam ministravit: operata tñ est ante cōceptionē aliqd actiue preparādo materiam vt esset apta conceptui. Ratio hō quare in cōceptione nihil est actiue operata sumi pōt ex dictis Aug. in x. sup. Gen. ad litterā. Principiū nāq; actiue in generatione dī rō seminalis. Corpus autē xpi in sola materia corporali p diuinā potentiā cōceptionis formationisq; rōnem de hōgine assumptū est: nō autē fm aliquā rōnem seminale hūmanā. Insup cū quelibet res sit ppter suā operationē vt dicit Aristot. ij. de celo et mundo. Natura non distingueret ad opus generationis sexū maris et femine nisi esset distincta opatio maris ab operatione femine. In generatione autē distinguit opatio agētis et patientis. Vñ relinquit q tota stus actiua sit ex premaris: passiuā hō ex pre femine: ppter qd in platis in quibus vtrāq; vis cōmiseret nō est distinctio maris et femine. Qz ergo hō non hoc accepit vt esset pater xpi: sed mater: cōsequēs est q non accipit potentiā actiua in cōceptione xpi sine aliquid actiue egerit. Tertiu dubiū erat virū beata virgo fuit vera mater xpi: Sic em dicit in scripturis q fuerit mater et xps filius. Vñ Luc. j. dixit angelus: Paries filiū. et Luc. ij. peperit filium. Et Mat. ij. Accipe puerū et matrē eius. Et Luc. ij. dixit mater ei ad filiū: Fili qd fecisti nobis sic. Et Johan. ij. c. Erat mater iesu ibi: Sed forte inquit mater sic nominatur: qz filiū illū in suo vtero ex miraculo genitum educauit et aluit: ita q ex pietatis officio nō conditio aut pprietate nature sic nūcupet. Ad qd respondemus fm Aug. in lib. de eccle. doctri. vbi ait: Natus est fm veritatem nature ex deo dei filius. Natus est fm veritates nature ex homine hōis filius: vt nō adoprione: nō appellatio: ne: non nuncupatione: sed natura in vtrāq; natiuitate nascēdo filij nomē haberet. Fuit igitur virgo sanctissima vera mater xpi. Qd probamus ex dictis

sancti Thome. j. parte. q. xxvij. et. ij. parte. q. xxxij. Nā ad rationē vere paternitatis vel maternitatis et filiationis cōcurrūt precipue tria. Q Primū est generatio viuētū: vt viuū generet viuū. Et ppter ea: qz ignis generās nō est qd viuēs: non dicit pater aut mater ignis generati. Q Scdm est collatio substantie. Nā faber lignotum nō dicitur pater scāni: aut cuiuslibet alteri artificij qd ipse fabricat: qz nō cōmunicat sibi suam substantiā. Q Tertiu est materie preparatio administratio: ppter ea terra nō dicitur proprie mater hoīs: qz est materia remota. Q Et quartū additur qd est assimilatio in natura specifica. Ideo capillus ab hōie generatus nō dicitur filius hoīs: qz non assimilatur homini specificē. Cum ergo beata virgo viuēs genuerit xpm viuētē: cōcaueritq; ei corpulēram substantiā: administraueritq; ad formationē corporis ei materā preparatā: et xps ab ea genit⁹ fuerit ei filius in specie: qz perfectus hō ex aīa rōnali et humana carne subsistens: sequit q xps fuit eius filius et ipsa illius vera mater. Q Si autē aliquis obiceret q xps ex beata virgine miraculose natus est: sed miraculosa generatio non sufficit ad rōnem maternitatis vel filiationis. Nō em dicimus Etiam filias fuisse Ade: ergo videtur q xps nō debeat dici fili⁹ beate virginis? Rndere possumus fm Damascenū in ij. lib. q natiuitas tēpotalis qua xps natus est: ppter nostrā salutē: est quodāmodo fm nos: qm natus est hōmo ex muliere et tempore cōceptionis debito. Sup nos autē: qm nō ex viri semine: sed ex sancto spū: et sancta hōgine super legē cōceptionis. Ex quo vt inqt Tho. ij. parte. q. xxx. Ex parte matris natiuitas illa fuit naturalis: sed ex parte operationis spū sancti fuit miraculosa. Vñ beata hōgine est vera et naturalis mater xpi. Quis ergo explicare queat quanto affectu filiū illum gestauit in vtero: peperit in presepio: suoz lacte pavit vberē de celo pleno. Quis enarrare sufficiat quā

De visitatione beate Marie.

to gaudio ei⁹ infantilia mēbra cōtracta
bat dū inuoluebat pānis: et stricta cin-
gebat fascia. Quia insup⁹ excogitare va-
leat q⁹ grauissima fuit ambo⁹ cōuersa-
tio amoris pinguedine plena. Conuiue-
bāt pacifice: colloquebantur benigne: et
hgo ore melliflūo fili mī sep⁹ ingemina-
bat: audiebat respōdentē illū cū omī re-
uerētia: genitrix mea colēdissima.

¶ Q⁹ beata virgo dei genitrix est dicēda
que meruit concipere xpm: cuius insup⁹
p⁹erogatiue ab hoīe nō possunt compre-
hendi.

Capm. iij.

Ertiū priuilegiū maternita-
tis virginis illibate d⁹: digni-
tatis. Aliē nāq⁹ matres puri
hoīs: hec hoīs et dei mater
fuit. Sed pio huius partis expeditione
iocūda tria adhuc dubia dedaremus.

Prīmū: vtrum beata virgo sit dei geni-
trix appellanda.

Secūdū: vtrum beata virgo meruit
cōcipere xpm.

Tertiū: vtrum virginis p⁹erogatiue
possint ab hoīe cōprehendi.

¶ Ad primū dubiū respōdemus q⁹ bene
cōgrue ac verissime virginē gloriofam
appellamus genitricem dei. Inq⁹ nāq⁹
Iohannes Damascē. Theotococon vere
sanctā mariā p⁹dicamus hginē. Et in ca-
pitulis Cyrilli approbatis in Ephesina
sinodo d⁹: Si q⁹ nō cōfite⁹ sanctā hginē
nē genitricē dei anathema sit. Et sc⁹ta
mater ecclia i diuinis officijs illā sic cre-
bro noīat. In officio misse induit h⁹icu-
lū Sedulij. Salue (ait) sc⁹ta p⁹res eni-
ra puerpera regē: q⁹ celū terrāq⁹ regit in
secula seculoy. Virgo dei genitrix quem
totus non capit orbis. In tua se clausit
viscera fact⁹ hō. Et in offertorio. Post
partū hgo inuolata p⁹mansisti: dei geni-
trix intercede p⁹ nobis. Et in vesperis.
Aue maris stella: dei mī alma. Et in cō-
pletorio. Sub tuū p⁹sidij cōfugimus
sancta dei genitrix. Et in letanijs. San-
cta dei genitrix: ora p⁹ nobis. Quare au-
tem sit conueniēs et p⁹pria ista locutio
declarat a Bo⁹ in. ij. di. iij. et a Tho⁹ in.

in. pte. q. xxv. q⁹ omē nomē significans
in p⁹creto naturā aliquā p⁹ supponere
p⁹ q⁹libet hypostasi illi⁹ nature. Cū autē
vniō incarnationis sit facta in hyposta-
si: manifestū est q⁹ hoc nomē d⁹ potest
supponere p⁹ hypostasi habēte humanā
naturā et diuinā. Et iō q⁹q⁹ cōueniē⁹ dis-
uine nature et humane: p⁹ attribui illi
p⁹sonē. Cōcipi autē et nasci p⁹sonē attribui-
tur et hypostasi s⁹m naturā illā in qua cō-
cipitur et nascit. Cū ergo in ipso p⁹ncipio
p⁹io cōceptionis fuerit humana natura
assumpta a diuina p⁹sona: cōueniēs ē q⁹
vere possit dici deū esse cōceptū et natū
de h⁹gine. Et hoc autē d⁹ aliqua mulier
alicuius mater q⁹ eū concepit et genuit.
Quare et beata virgo vere dei mater dei
nō q⁹ sit mater diuinitatis: sed q⁹ p⁹sonē
habētis diuinitatem et humanitātē est
mater s⁹m hūanitatē p⁹pter cōicationē
idiomatū. ¶ Scdm dubiū erat vtrū brā
hgo meruit cōcipere xpm. Ad q⁹ Bo⁹.
in. ij. dist. iij. ait: q⁹ meritis distinguit⁹
tripl⁹. Est em̄ meritū cōdignū: meritū cō-
gruū: et meritū dignū. In merito cōdignū
attendit equalitas: v⁹puta dū q⁹ p⁹ diē
vel mensem seruit alicui p⁹ conuenienti
mercede: labore debito finito meretur
mercedē illā de cōdigno. Quātum enim
laborauit et quāto tpe tātū sibi debetur.
In merito cōgrui attendit dispositio ad
aliquā mercedē consequendā in futuro.
Puta si rex vel p⁹nceps aliq⁹ p⁹ sua ma-
gnificētia p⁹clamari fecisset: q⁹ si q⁹ vno
cursu p⁹ determinatū spaciū p⁹cederet re-
liq⁹ currētes lucraretur lib⁹ vna auris:
tūc si multi hoc audiētes ad currēdū
se p⁹parent: inter q⁹ esset vnus agilis
valde et ad currēdū plus ceteris expedit⁹
tus: licz nōdū essent in cursu: vel postq⁹
currere ceperint anteq⁹ puenirēt ad ter-
minū dicere⁹ de isto vno q⁹ meret⁹ p⁹
miū merito cōgrui. At postq⁹ puenit ad
terminū meret⁹ illud merito: nō cōdignū
q⁹ p⁹miū illud excedit laborē: sed meri-
to dignū. Quia ex quo sic placuit regi vel
p⁹ncipi vt qui ad talem terminū currē-
do p⁹tingeret aurum sibi daretur: ille

qui sic currendo prius ceteris applicuit
ad locū presitū: factus est dignus premio
ex liberalitate preparato. Sic in ppositio-
to beata hgo nō meruit concipere xpm
merito condigni qm incarnationis be-
neficiū quātū ad suā substantiā vel essen-
tiā est supra merita oīm hoīm et angelorū
et ipsi hginis bndicti. Sed q ex be-
nignitate sua diffinit deus vt carnē suā
meret pro salute humani generis: et de
muliere vna nascere deus et hō: brā hgo
principio sue scificationis et toto tpe in
termedio vsq ad incarnationē: mereba-
tur esse mī dei merito congrui: q ppter
excellentiā scitatis sue et pfectionē hru-
tū ad hoc erat magis idonea siue dispo-
sita q relique mulieres q potuerint esse
in oīni mūdo. Et vbi illa hba scitissima
ptulit. Ecce ancilla dñi et suū cōsensum
hō firmavit: illico meruit merito condi-
gni concipere xpm et effici mater dei. Tūc
siquidē inuēta est excessisse merita oīm
electorū et maxime propter preeminētiā
quattuor virtutū que includūt in ver-
bis eius. Prima virtus fuit obediē-
tia dum dixit: Ecce. Exhibuit namq se
adeo promptissimā ad obediēdum deo
quātū fieri pōt a pura creatura. Intē-
sissima fuit illius volūtas ad talem obe-
diētiā quātū intēdi potuit: neq tñ
intēsa fuit volūtas abraē dñi voluit fi-
lium immolare: aut quorūcūq qui pro
dei obediētia dura et asperrima queq
pati nō recusarūt. Secūda virtus fuit
humilitas quā expressit dum subdidit:
Ancilla dñi. Tūc itaq tñ respectu dei
descendit in nihilū ad despectum sui q
nulla vnq alia creatura ita voluerit si-
bi ip̄i p deo sicut ipsa. Et h magna fuit
humilitas abraē: cum dixit. Gen. xviij.
Quoquar ad dñm meum cum sim puluis
et cinis. Et Job cum dixit. xviij. Putredi-
ni dixi: Pater meus es: mater mea: et so-
ror mea vermis. Et Johannis bap-
tiste: dum se vocem appellauit: nihilomi-
nus humilitas virginis superauit huius-
modi: et quorūcūq aliorū: pro-
pterea in suo cantico dixit. Luc. i. Qui res-

perit humilitatē ancille sue: ecce enī et
hoc beatā me dicent oēs generationes.
Tertia huius fuit eius fides: quam ex-
plicauit dum prosecuta est. Fiat mihi.
Tūc siquidē captiuauit omne intellē-
ctum in obsequiū dei: creditq simplici-
ter et purissime quecūq sibi fuerant per
angelū intīmata. Vnde elizabēth cōmē-
dando illam dixit iterū: Beata que cre-
didisti quoniam perficietur in te que di-
cta sunt tibi a dño. Quarta virtus fuit
charitatis: que exp̄ssa est dñi ptulit: huius
verbū tuū. Omne cor suū: omne esse: om-
ne posse obtulit volūtarie deo. Tertiū
dubium erat: vtrū virginis prerogatiue
possint ab hōie cōprehēdi: Ad qd respō-
demus q sicut pfectiones diuine omni
intellectui sunt incōprehensibiles. Sic
pfectiones gratiarū quas hgo suscepit
in cōceptione filij dei solo diuino intel-
lectui et xpi fuerunt cōprehensibiles. Cū
credif q ad illā abyssum impersecuta-
bile oīm charismatū sp̄s sancti q in beatā
hginē descēderunt in hora cōceptionis
filij dei intellectū humanū vel angelicū
nūq potuerūt attingere. Multo nāq
plura operat⁹ est de⁹ in hginē et quidē
grādia: q ea que scripta sunt aut exco-
gitata. Pcirco Hierony. in sermone ad
paulam et Eustochijū dum de virginis
preeminētia: esset dicturus ita locutus
est. Timeo satis et valde pertimesco dñi
vestris cupio parere profectibus: ne for-
te sicut improbus ita et indignus lau-
dator inueniar: profecto cui nec sanctis-
tas nec faciēdia suppetat: vt beatam et
gloriosam virginē digne laudare queat.
Qm vt verum fatear quicquid huma-
nis dicā pōt verbis minus est laude dei:
quia diuinis et angelicis est excellēti-
us predicata et laudata preconijis. A pphe-
tis quidē prenunciata. A patriarchis et
figuris et enigmatibus p̄signata. Ab
euangelistis exhibita et monstrata. Ab
angelo venerabiliter atq officiosissime
salutata. Preterea qualis et quanta es-
set ab eodem diuinitus declaratur cum
ait: Que gratia plena et. Talibus namq
yy iij

De purificatione beate Marie.

decebat virginē oppignerari muneribus
ut esset gratia plena: q̄ dedit celis glo-
ria: terris deū: pacē gentibus: finē vitijs:
vite ordinē: et moribus disciplinā. hec il-
le. Propter que oīa corā elizabeth deū
ip̄a magnificauit: que dignat de se no-
bis dicere illud Eccli. xxiij. Ego mater
pulchre dilectionis et timoris et magni-
tudinis et scē spei. In me gr̄a oīs vitz
veritatis. In me oīs spes vite et virtus
tis. Transte ad me oēs qui concupisci-
tis me: et a generationibus meis imple-
mini. Spiritus enim me super mel dul-
cis: et hereditas mea super mel et fauū.
Ad eam ergo crebro confugiamus: ut
sua p̄tectione liberemur ab oībus ma-
lis imminētibus: et benefaciēdo merea-
mur filij eius gratiam et tandem gloriā
sempiternam. Amen.

De tribus virtutibus contēplandis
virginis gloriose in festo purificationis
eiusdem.

Sermo. v.

Amplēti sūt

dies purgatiōis ma-
rie sū legem moysi.
Scribunt hec verba
Luc. ij. c. et i euāgelio
p̄sentis solēnitatis.

Splēdor virtutū glō-
se virginis marie miro mō effundit in
celo et in terra. Nā de ip̄a inq̄t Amb. in
lib. de virginitate. Talis fuit maria ut
ei⁹ vnus vita oīm sit disciplina. Pro-
pterea quecūq; gesta sunt p̄ eā dū illuz
parulū p̄sentauit i tēplo: rōnabilr fa-
cta fuisse indubitāter tenēdū est. Quē
et nos deuoti⁹ cōtēplari possem⁹: sancta
mater ecclia purificationis ei⁹ festum cū
b̄ndictiōe cādelarū agēdū statuit. Dese-
runt nō accēse cādele ille b̄ndict⁹ in-
nuat q̄ ego sacratissima tota sit splēdi-
dat luminosa. Fuit aut̄ p̄sentis solēni-
tatis iustitior: Sergij papa: q̄ a spūsan-
cto edoct⁹: voluit ut xpiani singulis an-
nis ad honorē genitricis dei hac die to-
tū mūdū cū accēsis et b̄ndictis cereis il-
lustrarēt. Induct⁹ nō ad id fuit: qm̄ ro-

mani tpe gētilitatis et sup̄stitioni cult⁹
idolorū in lralēdis februarij ad honores
februē matris martis: q̄ de⁹ erat bello-
rū: vrbē de quito in quintū annū cū ce-
reis et facib⁹ tota nocte lustrabāt: ut si-
lius ei⁹ illis victoriā de inimicis p̄cede-
ret: cui⁹ matrē tā solēniter honorarēt.
Sic in februario sacrificabāt februo. i.
plutoniz ceteris dñs ifernalib⁹ p̄oias
bus antecessorū suoz: iō eis solēnes ho-
stias offerebāt: et tota nocte laudib⁹
sistētes cū cereis et accēsis facib⁹ vigila-
bāt. Et qm̄ difficile est p̄suetā relinq̄re:
xpiani de gētilitate cōuersi adhuc p̄di-
cras cerimonias obseruabant. Qua de
re pōtifer maximus ut extingueret paga-
norū errorē: induxit ut b̄ndicta luminas-
ria ad honorē regine celoz ab oībus fi-
delibus portarent. Ip̄s nāq; non mar-
tis: sed iesu xpi filij dei dulcissima ma-
ter a nobis colenda est: cuius meritis et
intercessione innumera (ut sic dicā) eā
inuocātib⁹ b̄nficia donant. Ad cuius
laudes explicādas hodierna die incūbe-
re debemus: que vagientē filiū ad tem-
plum perduxit: ibiq; oīa p̄fectū quē
moyses in lege iubebat. In q̄b⁹ p̄p̄sam
laudabilissime gestis triplicē ei⁹ virtutē
p̄e ceteris eligimus cōtēplandā.

Prima de virginitatis.

Secunda humilitatis.

Tertia liberalitatis.

De perpetua virginitate sancte marie
que fuit a p̄phetis p̄nūciata: ab ip̄sa
voto cōfirmata: et semper inuolābilit̄
obseruata.

Capit. i.

Prima virtus excellentissima
illius felicissime matris quas
cōtēplari debemus de vir-
ginitatis. Hec designatur in
verbis moysi. Nam Leuit. xij. ex ordina-
tione dei moyses dixit: Mulier si susce-
pto semine peperit immunda erit. Ip̄sa
conditio si appōsita dat intelligere q̄
q̄q; mulier esset paritura masculū nō
suscepto semine. Ex quo doctores dicūt
q̄ signanter moyses fuit ita locutus ad
excipiendā matrē dei ab immundicia. Et

ut Bern. ait: qz timuit i matrē dñi blas-
phemā irrogare. Sed ut virginitatem
illā ardentius veneremur: in hac parte
tria dubia sunt aperiēda.

Primum utrū virginitas marie fuit
ante pñūciatā.

Secundū utrū virginitas marie fuit
voto confirmata.

Tertium utrū virginitas marie fuit
semper observata.

Ad primū dubiū rñdemus qd placuit
altissimo deo per multa ante retroacta
secula virginitatē marie a suis prophē-
tis et alijs quibz rem tam grandē notā
efficit: mirabiliter preconizari. Omitto
sibyllaz oracula. Laico multoz patriar-
charū testimonia. Tñ referē qd in histo-
ris hispanie: quid in Ezechiele: quid in
Esaia fidelissime scribitur: In originali
libro historie hispanice in. c. xl. de nōnul-
lis in adētribus tempore Fernādi regis
ita habet: Cū apud toletū quidā iudeus
gratia ampliādi vineā suā rupem cōmi-
nuisset: in medio saxi cōcauitas reperta
est: vbi liber erat folia lignea habēs des-
criptus tribus linguis: hebreis: grecis:
et latinis: scriptura quasi vni⁹ psalterij
videbat. Sic liber de triplici mūdo dis-
sebat ab Adā vsqz ad antixpm. Prin-
cipius hō tertij libri incipiebat a xpo sic
exordies. In tertio mundo filius dei na-
scetur in mūdo ex virgine maria: parie-
turgz p salute hoīum. Qd cum iudeus
cōspiceret statim cum familia sua sacro
fonte renatus est. In fine hō libri erat
q tpe Fernādi regis inueniri debebat.
Ad ppbetaz Ezechielē iam veniamus
cui virginitas marie reuelata est. Unde
ait. c. xliij. Cōverti me ad viā porte scō-
rum exterioris que respiciebat ad oriē-
tem et erat clausa. Et dixit dñs ad me.
Porta hec clausa erit et nō aperiet et vir
nō trāset p eā: qm dñs deus isrl' ingres-
surus est p eā. Ubi Aug. in ser. ait: Mirā-
bilis pphe te visio: sed mirabilior est
pphe te adimpletio. Quid est porta in
domo dñi clausa: nisi qd Maria semper
erit intacta? Et qd est hō nō transibit p

eam: nisi qd Joseph nō cognouit eā? Et
qd est solus dñs intrat et egrediet p eā:
nisi qd spū sanctus impregnauit eā? Et qd
est clausa erit in eternū: nisi qd Maria
fuit virgo ante partū et virgo post par-
tū. Dicit ergo Maria. Porta facta suz
celi: ianua facta sum filio dei. Illi facta
sum ianua clausa: qui post suam resurre-
ctionē ingressus est per ostia clausa per
q egressus est ad suos crucifixoies. Ad
discipulos aut suos clauso ostio cenacu-
li ingressus est claustra: qui natus de vē-
tre meo: me matrem dimisit intactam.
Adimpleuit ventrem meū diuinitate: et
vterū meum nō euacuauit castitate. hec
ille. Esaia. hō saris apte. c. viij. virginis
tatem marie pñūciat. Ecce (inquit)
virgo concipiet et pariet filiū et vocabit
nomen eius emanuel. Sed iudei con-
tra nos arguūt. Primo qd in hebreo nō
dī virgo: sed halma: et significat puellā
absconditā siue sit virgo siue corrupta.
Secūdo qd dicitur qd nomen eius vocabi-
tur emanuel. Filius aut virginis voca-
tus est iesus xps. Et ideo et ant iudei qd
hec pphe tia non intelligitur de chusto
et virgine matre: sed de Ezechia filio re-
gis achaz: qui post dictum pphe te nat⁹
est. Sed hoc impugnat Rabbi Salo-
mō p hoc qd Ezechias erat viginti nqz
annoz qñ cepit regnare post Achaz pa-
trem suum immediate: vt habetur. iij.
Reg. xvij. c. Achaz regnauit tñ sede
cim annis: vt habetur. iij. Reg. xv. c.
Ergo in principio regni Achaz anteq
diceretur prophē tia: Ezechias erat na-
tus et erat nouem annorum. Et propter
hoc dicit Rabbi Salomon: qd hec pro-
phē tia est intelligenda de filio Esaie q
acceperat vrotē iupenculam et iam cō-
ceperat de eo. Et quia de puero existen-
te in matris vtero nescitur si sit mascu-
lus vel femina: id Esaia dābat Achaz
signum liberationis a duobus regibus
illum invadere volentibus: sicut patet
iij. Reg. xv. c. qd vroz sua grāvida pare-
ret filium masculum. Sed vt refert Ni-
colaus de ly. ista expositio stare non po-

De purificatione beate Marie.

test quia. c. sequenti dicitur de puero illo. Et erit extensio alarum eius implens latitudinem terre tue o emanuel. Et loquitur de terra regni iudee cuius nunquam fuit dominus Elaias. Et propterea ad litteram intelligitur de christo qui dominatur iudee et omnibus que sunt in celis in terra. Ad primum vero obiectum dicitur. Nicol. delyra: quod halma in hebreo significat abscondita: ita quod non dubitatur de integritate illius. Et scribitur per hunc. Et non inveniuntur nisi tres ista descripte. Prima est Rebecca de qua Gen. xxiiij. c. dicitur puella decora nimis. Sequitur Puella que egreditur. in hebreo ponitur Halma que egreditur. Secunda fuit Maria soror moysi: de qua Exod. ij. c. fuit puella. in hebreo ponitur halma. Fuit halma. Et iste due fuerunt virgines purissime quando fuerunt sic nominate. Tertia ergo fuit homo Maria in hac prophetia. Quare halma virginem significat. Ad illud vero quod adducebat de nomine emanuel: respondent doctores ut etiam tactum est in sermone de circumcissione: quod duplex est nomen: scilicet nature ut homo: et impositionis ut petrus et Antonius. Emanuel itaque est nomen nature: iesus vero nomen impositionis. Secundum dubium aperiendum: utrum virginitas Marie fuit voto confirmata. Et ad quod respondet Ricb. in. iij. dist. xxx. Et Tho. iij. parte. q. xxvij. quod cum perfectio nis opera magis sint laudabilia si ex voto fiant quam sine voto: virginitas autem in matre dei precipue debuit polleere: ideo convenienter fuit virginitas eius esset ex voto deo consecrata. Verumtamen quod tempore legis oportebat generationi insistere tam mulieres quam viros: quod secundum carnis originem cultus dei augebat antequam ex illo populo christus nasceretur. Mater dei non creditur antequam desponsaretur Ioseph absolute virginitatem vouisset: licet ea in desiderio habuisset. Super hoc tamen voluntatem suam diuino commisit arbitrio. Postmodum vero accepto sponso secundum quod mores illius temporis exigebat simul cum eo votum virginitatis emisit. Voluit vero de-

sponsari ex familiari instinctu spiritus sancti perfides de diuino auxilio quod nunquam ad copulam carnalem peruenirent. Etenim firmatur ista per magistrum sententiam in. iij. dist. xxx. et etiam per illud quod scribitur xxvij. q. ij. c. sufficiat. S. Beata maria. Zandolphus tamen dicit in suo. iij. quod possibile fuit virginem expresse vouisse antequam desponsaretur: et nihilominus cum voto virginitatis potuit contrahere. Nam matris monium est consensus in carnalem copulam altero coniugum petente. Si ergo constaret per reuelationem ipsi femine quod nunquam vir ab ea debitorum peteret: cum vero voto virginitatis posset stare verum matrimonium: quod nunquam carnalis copula sequeretur. Et ita fuit in proposito: quod virgini gloriose fuit reuelatum quod nunquam ioseph peteret ab ea debitum: et forte etiam ipsi ioseph: cuius dicitur a nonnullis quod ipse insuper ex instinctu spiritus sancti virginitatem vouerat. Non obstante autem tali voto inter maritas et Ioseph verum fuit matrimonium: ut refert magister sententiarum. Et. xxvij. q. ij. c. institutum. Nam ut inquit Ricbar. et sanctus Tho. duplex est perfectio rei: prima scilicet et secunda. Prima in ipsa rei forma consistit ex qua speciem sortitur. Secunda consistit in operatione rei per quam res aliquam liter suum finem attingit. Forma autem matrimonij consistit in quadam indissolubili conjunctione animorum per quam unus coniugum indissolubiter alteri fide seruare tenetur. Finis autem matrimonij est proles generanda et educanda. Ad quorum primum peruenitur per concubitum conjugalem. Ad secundum per alia opera viri et uxoris qui coniugum obsequuntur ad prolem nutriendam. Sic ergo quantum ad primam perfectionem omnino verum fuit matrimonium virginis matris dei et Ioseph: quod uterque consensit in copula conjugalem: non autem expresse in copula carnalem: nisi sub conditione si deo placeret. Unde et angelus vocat mariam coniugem dicens Mariam thei. s. Noli timere accipere mariam coniugem tuam. Quod expones Aug. in lib. de nuptiis et concupiscentia dicit: et dicitur per-

tatur et prima desponsationis fide: quā
 concubitu nec cognouerat nec fuerat co-
 gniturus. Quātū hō ad scōdā pfectio-
 nē q̄ est p̄ actus m̄rimoniū hoc si referat
 ad carnalē p̄cubitū p̄ quē p̄les generat
 nō fuit istud m̄rimoniū p̄summatū. Va-
 buit tñ illud m̄rimoniū etiā scōdā per-
 fectionē quātū ad p̄lis educationē. Cū
 Augu. dicit in li. de nuptijs et concupiscē-
 tia. Omne nuptiarū bonū impletum est
 in illis parētibus xp̄i p̄les: fides: sacra-
 mentū. Prole cognoscimus ipsum dñm
 iesum. Fidem q̄ nullum adulteriū. Sa-
 cramentū q̄ nullum diuortium: solus
 tibi nuptialis concubitus non fuit. Et si
 quis obijceret contra ista q̄. Vero. con-
 tra heluidiū ait: Ioseph Adarie custos
 fuit potius q̄ maritus. Dicendū q̄ Vie-
 ro. accipit maritus ab actu matrimonij
 cōsummati. Similiter intelligēda sunt
 verba Hieronymi in Adartheū. vbi ait:
 Cū virū audieris suspitio tibi ne subeat
 nuptiarum: sed reco: dare cōsuetudinis
 scripturarum qua sponſi viri et sponse
 vocantur vxores: qd̄ Hieronymus vos
 car nuptias nuptialem concubitu. Om-
 nia predicta facile teneri possunt: et q̄
 virgo vel anteq̄ cum Ioseph contrabe-
 ret: vel postq̄ cōtraxit et dei reuelatio-
 ne virginitatem vouisset. Et q̄ Ioseph
 illuminatus a deo qui elegit eum tante
 virginis sp̄sum et sui filij alimū vir-
 ginitatem voto fuerit cōpletus: cū per-
 pendimus ipsius virginis b̄ndicte mo-
 res et actus diuinitus regularos. In q̄-
 dam tñ historia sic habetur q̄ beatavir-
 go completo ablactationis triennio: ad
 templum dñi a parentibus fuit perdu-
 cta: vbi remansit cum alijs virginibus
 et puellis in omni sanctitate seruens al-
 tissimo deo: visitabaturq̄ ab āgelis fre-
 quentius et sp̄ualibus consolationibus
 replebat. Quarto decimo hō etatis sue
 anno pontifex publice denunciavit: vt
 virgines que erāt in templo et etatis tē-
 pus impleſſent: domū reuerterentur vt
 matrimonia contraherent. Cuius man-
 dato cum cetera paruiſſent: sola virgo

maria hoc se facere nō posse respondit.
 Tū q̄ parentes sui eam dñi seruitio mā-
 cipassent: tum q̄ virginitatem suā dñō
 ipsa vouisset. Tunc anxius pontifex
 p̄ nouitate rei imminēte festiuitate ius
 deorum senioribus conuocatis: omniū
 vna hec fuit sententia vt dñi cōsiliū
 quereretur. Cum aut̄ orationi insisteret
 et pontifex ad consulendum dñm access-
 ſisset mox de loco oratorij cunctis audiē-
 tibus vox insonuit: vt quicūq̄ de domo
 dauid nuptijs habiles coniugati nō eēnt
 singuli virgas ad altare deferrent: et cu-
 iuscūq̄ virgula germinaret in cacumī-
 ne eius spiritus sanctus in columbe spe-
 cie cōfederet: ipse proculdubio esset cui
 virgo desponsari deberet. Erat inter ces-
 teros Ioseph de domo dauid: cui cum
 incongruum videretur si vir iam proue-
 cre etatis tam teneram virginem duce-
 ret in vxorem: ceteris virgas suas afferē-
 tibus: solus ipse virgam nō attulit. An-
 de cū nihil diuine voci consonū appare-
 ret pōtifer iterato dñm p̄sulendū puta-
 uit. Qui respōdit q̄ solus ille virgā suā
 nō attulit cui virgo desponsari debebat.
 Inductus itaq̄ ioseph vt virgas suam
 ferret cū hoc fecisset ilico germinauit: et
 in eius cacumine colūba p̄sedit: quare si
 bi desponsata fuit virgo. Qui in suā ci-
 uitatem berthleē p̄fectus necessaria nu-
 prijs p̄uidebat. Virgo aut̄ maria ad do-
 mū parētū in nazareth reuersa est. Vbi
 in diebus illis angelus gabriel ei orans
 ei apparuit: et de ea nasciturū dei filium
 nūciavit: hec in legēda natiuitatis āgis-
 nis. Tertiū dubiū fuit virū āguitas
 marie fuit semp obſuata. Ad qd̄ nequā
 heluidius hereticus ore sacrilego et blas-
 phemo ausus est dicere: q̄ post partum
 nō māſit āgo h̄ fuerit āgo añ partū et in
 partu. Gumpſit aut̄ occasione erroris:
 q̄ male intellexit scripturas. Nā in. s. c.
 Adarthei scribit de ioseph. Non cogno-
 ſcebat eā donec peperit filiū suū primo-
 genitum. Arguit heluidius et dicit: hoc
 aduerbiū donec p̄suevit determinatum
 tempus ſignificare. Quo completo fiet

De purificatione beate Marie.

id qđ vsq; ad illud tps nō fiebat: verbū
aut cognoscēdi ibi ad coitus referat: sicut
et Beñ. iij. dicit: qđ adā cognouit vxořē suā
ergo post partū bēa mgo fuit a Ioseph
cognita. Insup et iesus noīaf primoge-
nitus: ergo habuit fratres subsequētes
Et hoc pfirmat qđ Ioh. ij. dicit: Descendit
in capharnaū ipse. i. xps et mī et fratres
eius. Pro cōfusione heluidij et veritatis
defensione notādū p illo verbo cognos-
cebat: qđ qdā dixerūt hoc nō esse intelli-
gendū de cognitiōe carnis sed de cogni-
tione noticie. Dicit em̄ Lbryh. qđ nō co-
gnouit eā ioseph anq; pareret cui? fue-
rit dignitatis. Sed postq; peperit tunc
cognouit eā: qđ p ip̄ius plē specialior et
dignior facta fuerit qđ totus mūdus: qđ
quē totus mūdus capere nō poterat in
angusto vtero suo sola suscepit. Quidā
aut hāc cognitiōē referūt ad noticiā
visus. Sicut em̄ Moyfi cum dñō collo-
quēris glificata est facies vt nō possent
in eū intēdere filij isrl: sic maria clarita-
te virtutis altissimi obūbrata cognosci
nō poterat a ioseph donec peret. Post
partū nō a ioseph agnita inuenit specie
faciei nō libidinis tactu. Diero. aut cō-
cedit hoc esse intelligēdū de cognitiōe
coitus. Sed dicit qđ vsq; vel donec i scri-
pturis qñq; significat certū tps: sūm il-
lud ad Gal. iij. Propter trāsgressionem
lex posita est donec venit semē cui pmi-
serat. Qñq; nō significat infinitū tps
sūm illud ps. cix. Donec ponaz inimicos
tuos. ponit ibi donec p semper. Et sūm
hūc modū loquēdi euāgelista ostēdit qđ
ioseph nō cognouit eā donec peperit. i.
vsq; ad partū: et neq; etiā post partū de
eo etiā qđ xpus dicit: primogenitus: vt ait
Diero. Et ponit ex de hō. fig. in. c. Ioseph.
Nō post quē alius: sed an quē nul-
lus. Et de eo qđ heluidius referebat xps
videlz habuisse fratres. Diero. ait: qđ qñ
tuor modis in scriptura fratres dicunt:
scz natura: gēte: cognatiōe: et affectu. An
fratres dñi dicti sunt: nō sūm naturam:
quasi ab eadē mīre nati: sed sūm cogni-
tione quasi cōsanguinei eius existen-

tes. Detestāndus itaq; est error pñiciōis
simus heluidij: vt inquit Tho. ij. parte
q. xxvij. Primo sicut qđ derogat xpi pfe-
ctioni: qui. i. sūm diuinā naturā vnigeni-
tus est patris tāq; pfectus p oīa filius
eius: ita etiā decuit vt esset vnigenitus
matris tanq; perfectissimū germē eius
Scđo hic error iniuriā facit spūi sancto
cuius sacrariū fuit vterus virginalis in
quo carnē xpi formauit. Unde nō dece-
bat vt decetero violaret p cōmitiones
virilē. Tertio derogat dignitati et san-
ctitati matris dei: qđ ingratiūssima vides
ref si tanto filio pēta nō esset: et si hūi-
nitate qđ in ea miraculose cōseruata fue-
rit sponte pēdere vellet p carnis concu-
bitum. Quarto insuper ip̄i ioseph esset
ad maximā presumptionē imputandū:
si eam quā reuelante angelo de spūi scđo
deum concepisse cognouerat: pollueret
tentaret. Quare virginem an partum
virginē in partu: et virginē post partū
genitricē dei verissime predicamus. Si
nō vterius aliquis quereretur. Cur volu-
it christus de virgine nasci? Responde-
re possumus ex dictis prefati doctoris san-
cti Tho. vbi. s. qđ hoc factum est tripli-
de causa.

Primo ppter dignitatē patris:

Scđo ppter puritatē filij.

Tertio ppter incarnationis finē.

¶ Primo ppter patris dignitatē obser-
uandā. Cum enim xps sit verus et natu-
ralis dei filius: nō fuit cōueniēs vt aliū
patrē haberet qđ deū: ne dignitas trās-
ferretur in aliū. ¶ Secundo hoc fuit
conueniens propter puritatem filij. Ip-
se nāq; est verbum dei: verbū nō absq;
omni corruptione cordis concipitur: et
ex corde absq; corruptione procedit. Un-
de vt ostenderetur qđ illud corpus esset
ip̄ius verbi dei: conueniens fuit vt de
incorrupto virginis vtero nasceretur.
¶ Tertio fuit cōueniens propter incar-
nationis finem. Ad hoc enim venit chri-
stus vt homines renascerentur in filios
dei: non ex voluntate carnis neq; ex vo-
luntate viri, i. non ex consensu mulieris

et viri: sed ex deo. i. ex deitute nati sunt. Alii Augu. in li. de scā virginitate ait: Oportebat caput nostrum insigni miraculo fm corpus nasci de virgine: vt significaret sua mēbra de virgine ecclia fm spm nascitura.

¶ De tribus legis cerimonijs quas beata virgo seruauit ex humilitate. Cap. ij.

Secunda virtus p̄tissīma quā in virgine b̄dicta cōtēplari debemus: dī humilitas. Ob illā nāq; subiecit se hodierna die triplici cerimo-

nie legis.

Prima cerimonia fuit purgationis.

Secūda p̄sentationis.

Tertia oblationis.

¶ Prima cerimonia dicitur purgationis. Quadagesimo namq; die a natiuitate dñi venit ad tēplū vt fm p̄suetudinem legis mūdaret: cū tñ sub illa lege nō teneretur. Ad qđ plene intelligendū ponderanda sunt ea que scribuntur Leuit. xij. vbi sic habetur in snia: qđ mulier si suscepro semine peperisset masculū: immunda esset septē diebus. Immūda. i. a consortio hoīm: ab ingressu tēpli. Sed cōpletis septē diebus mūda quidē efficitur: quoad consortiū hoīm. Sed adhuc vsq; ad trigēsīmūtertium diē quoad ingressum tēpli immūda erat. Tandem cōpletis quadraginta diebus: quadagesima die tēplum intrabat: et puerum cum mulieribus offerebat. Si hō femina peperisset: duplicabant dies: et quoad consortiū hoīm: et quoad ingressum tēpli. Beatissima hō virgo nullaz habuit immūditā a qua purgaret: neq; filium cōcepit virili semine: quare nec legi purgationis obligabatur. Voluit tñ predictam legē humiliter adimplere. Nam vt inquit Thōm. in. parte. q. xxvij. Sicut plenitudo gratie a xpo deriuat in matrem: ita deuit vt mater humiliati filij conuictus: voluit nihilominus circūcisionem aliāq; onera legis subire: ad demonstrādū humilitatis et obediētie exēplum: vt approbaret legē: vt occasio

nem scandali a iudeis tolleret. Propter easdem rationes voluit et matrem suaz implere legis obseruantias: quibus tñ nō erat obnoxia. Ideo Bern. ad virginem sic deuote loquitur: Vere beatavirgo nō habes causam: nec tibi opus est purificatione: sed nūquid filio tuo opus erat circūcisio? Esto iter mulieres: tāq; vna illarum: nam et filius tuus sic est in medio puerorū. hec Bern. ¶ Secūda cerimonia legis cui se virgo scā subiecit: dicitur p̄sentationis. Et em̄ scribit Ezo. xij. Locutus est dñs ad moysen dicens: Sanctifica mihi oē primogenitū qđ aperit vuluā in filiis isrl. Vbi sciendū qđ de ple nata duplex p̄ceptū tradebat i lege. Vnū quidē generale quantū ad omnes. vt. i. cōpletis diebus purificationis matris: offerret sacrificiū p filio siue p filia: vt habet Leuit. xij. Et hoc quidē sacrificiū erat ad expiationē pcti: i quo ples erat concepta et nata: et etiā ad cōsecrationē quandā ipsius: qđ tunc pmo p̄sentabatur in templo. Et ideo aliquid offerebat in holocaustū: aliquid p peccato. Aliud erat p̄ceptū speciale de primogenitis tā in hoīb; qđ in iumentis. Sibi em̄ dñs deputauerat oē primogenitum in isael: p eo qđ ad liberationem populi israel percusserat primogenitū egypti ab hoīe vsq; ad pecus: primogenitū filiorū israel reseruatis. Et qđ xp̄us fuit primogenitus Marie virginis matris: vtrūq; fuit factum circa eum. Primo quantum ad id qđ erat speciale: et pertinet ad primogenitos. Ob qđ dicit Lucas. Tulere illuz in hierlm vt offerret eum. i. offerrent dño: qđ oē masculinum adaperiens vuluā. i. primo nascens fm Nico. de ly. cuiusmodi erat primogenitus: sanctū dño vocabitur. Secūdo factum fuit circa christū id qđ cōiter pertinet ad oēs. Et hoc notatur cum dicitur: Et vt darent hostiam fm qđ dictū erat in lege dñi: par turturū aut duos pullos columbarum. Quia hō dī: Oē masculinum adaperiens vuluā: p qđ loquitur de masculo cōcepto et nato per apertio-

De purificatione beate Marie.

nem claustrum virginale: quod non habuit locum in beata virgine: quia virgo permansit in conceptu et partu: sed hanc legem ex humilitate voluit observare. **¶ Tertia** cerimonia cui se virgo subiecit: oblationis. Nam obtulere ipsa et ioseph per domino pariturus: aut duos pullos colubarum. Nec erat oblatio pauperum: sed agnus oblatio divinitus. Verumtamen tres difficultates hic oriuntur.

Prima an conveniens fuit aliquid offerre deo.

Secunda quare oblatio fiebat de aliquibus determinate non de omnibus.

Tertia quare animalia offerebantur occisa.

¶ Pro prima difficultate posset quis arguere isto modo. Nihil est offerendum alicui quod suum est et ipse non indiget. Sed dei erat omnia que in sacrificiis offerebantur et illis non indigebat: quia ad usum hominis illa deputaverat: ergo non erat deo offerenda. **¶ Confirmant** ista per david in psalmi. xxix. di. Domini est terra et plenitudo eius: orbis terrarum et universi qui habitant in eo. et psalmi. xxxix. Sacrificium oblationem noluiisti. Et in alio psalmo inducit loquentem deum. psalmi. xlii. Nihil manducabo car. tau. aut sanguinem hircorum potabo. In contrarium autem est illud quod ponit Leviticus. i. ubi dicit deus: Oblatus ovis adolebit sacerdos super altare in holocaustum et odor suavis simus domino. Et propterea scriptum est Iherosolymis. i. q. cii. dicit quod deus voluit sibi offerri sacrificia triplici ratione.

Primo propter mentis ordinationem.

Secundo propter idolatrie excusationem.

Tertio propter figurationem.

¶ Primo voluit deus sibi offerri sacrificia propter mentis ordinationem. Ad hanc pertinet ut omnia que quis habet recognoscat a deo: ut dicitur. xxv. q. i. in. c. reuertimini. et ordinet in deum tanquam in ultimum finem. Et hoc representabat in oblationibus et sacrificiis. Hinc est quod david ut scribitur. Paralipomenon. c. xix. dicebat: Tua sunt omnia et quod de manu tua accepimus dedimus tibi.

¶ Secundo voluit deus offerri sibi sacrificia

propter idolorum excusationem: ut per bonorum qui reddebatur deo retraheret populum a cultu idolorum. Nam precepta de sacrificiis non fuerunt data populo iudeorum nisi postquam declinavit ad idolatriam adorando vitulum conflatum. **¶ Tertia ratio** fuit propter figurationem. Futurus namque erat christus qui se offerre pro hominum salute debebat. Ideo oblationes veteris legis christum figurabant: de quo sic inquit apostolus ad Ephesios. v. tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suavitatis. et ad Hebræos. x. Christus una semel pro peccatis hostias obrulit in sempiternum. **¶ Concludimus** ergo quod licet dei sint omnia quibus nec indiget: oblationes tamen sibi fieri voluit propter hominum utilitatem rationibus predictis. **¶ Secunda difficultas** erat quare oblatio fiebat deo de aliquibus determinate et non de omnibus. Nam de generibus animalium quadrupedum offerebantur boves: oves: et capre. Et de avibus turtur et columba. Et in mutatione leprosi de piscibus. Quare non offerebantur pisces aquile: leones: et alia: Et respondet Iherosolymis. ubi dicitur quod hoc fiebat propter tria.

Propter communem habilitatem.

Propter mundiciam et puritatem.

Propter oblationis singularitatem. **¶ Primo** hoc fiebat propter communem habilitatem: quia illa que offerebantur facile haberi poterant a civitate hominum: non sic leones: aquile: vel pisces. **¶ Secundo** hoc fiebat propter mundiciam et puritatem: quia animalia mundum habent nutrimentum: sicut dicit Rabbi moyses: non sic gallina et porcus. **¶ Tertia ratio** erat propter oblationis singularitatem: ut esset singularis oblatio que fiebat deo: differens ab oblatione que fiebat idolis. Et quia egyptii colebant oves et venerabantur hircos: eo quod demones in illa forma eis apparebant. Boves vero habebant inter res sacras ob reverentiam ysis quam deum habebant. Nec fuit soror foronei que navigans in egyptum: multa egyptios de agricultura docuit. Idcirco offerebantur

deo oves: birci: capre: et boues. Insuper
ut ait rabbi moyses. In colubis melio-
res sunt pulli: in turturibus meliores
sunt maiores. Tertia difficultas erat:
quare aialia offerebantur occisa. Ad qd
dicit sanctus Tho. qd hoc fiebat triplici
rone. Primo ppter cōformationem: qz
sic veniunt in vsum hominum. Secun-
do ppter significationem: qz significa-
bant occisionē quā pctōr meretur: et des-
us misericors ppter humilitatem et res-
uerentiā sibi factā tolerat illuz et ppter
pnia indulget sibi. Tertio sic fiebat pio-
pter figuratiōē xpī: qd occisus debebat
immolari. Vis ergo dimissis redeamus
ad oblationē factā p xpo. Nā ly ex pau-
pertatis amore pauperū oblationē ele-
gerit: ut in qd Tho. in parte. q. xxxvii.
Turtures et colūbe figure cōgruūt. Nā
turtur qz est avis loquax: predicationes
et cōfessionē fidei significat: qz dō est ani-
mal castus significat castitatem: qz dō est
animal solitariū significat cōtemplatio-
nem. Columba dō est aial mansuetum et
simplex: ideo mansuetudinem et simpli-
tatem significat.

De liberalitate virginis q manifestat-

ur in dispensatione munerū et cōfessio-

ne filij: atqz in oēs eā inuocātes benio-

la cōdescensione. Cap. iij.

Tertia rtus principalis quā

in virgine bñssima pteplari

debem? de liberalitatis: quā

deprehendere possumus ma-

xime propter tria.

Primo propter munerum dispensa-

tionem.

Secundo ppter filij cōcessionē.

Tertio propter beniuolam cōdescen-

sionem.

Primo possumus deprehendere libe-

ralitatē virginis bñdicte ppter mune-

rum dispensatiōē. Nā ut scribit Mat. c.

ii. Magi obulerūt xpo munera piosa:

aurum: thūs: et myrrā: verū: ut pie

credidit: oia pauperib? dispensauit. Neqz

putandū est qd tres reges vilia dona re-

gi regū potuerūt: licet aliq hoc velint

asserere: qd dicit talia fuisse facta ppter
mysticam significationē. Alij dō consen-
tientes opinioni eoz qui dicūt magna
auri pondera fuisse xusto donata: sin-
gunt virginem illa reseruasse p peregrī-
natione in egypto. Sed reuera qd pri-
us dixim? magis est verisimile atqz cre-
dibile virginem. scilicet illam pssimā cuncta
pauperibus distribuisse. Qd secundo possu-
mus deprehendere virginis liberalita-
tem ppter filij sui gratiosam cōcessionē:
qñ videlz concessit eum simeoni sancto
qui accepit euz in vlnas suas. De hoc sic
refert Lucas. ii. c. Et ecce homo erat in
hierusalē cui nomē simeō. Et homo iste
iustus et timoratus expectans consola-
tionem israel: et spūs sanctus erat in eo.
Secūm Nico. de ly. hoc intelligit quan-
tum ad gratie plenitudinem: qz non so-
lum habuit gratiam iustificantiem: put-
habetur communiter a iustis: sed etia
quantum ad illuminationes diuinas et
consolationes speciales. Ideo subditur
Et respōsum acceperat a spiritu sancto:
scz in orationibus suis deuotis non vis-
surū se mouē: nisi videret xristum dñi.
Tunc enim erat opinio cōmunis apud
intelligentes: qd imminere aduentus
xristi bñ signa a patriarchis: et pphes-
tis data. Et ideo simeō de hoc deu feruē-
tius orabat: et in oratione respōsus ac-
cepit qd xpm natū videret anteqz vitay
presentem finiret. Et venit in spiritu in
templū. i. per reuelatiōē spūs sancti: ut
videret xristū sicut erat ei promissum.
Et cum inducerent puerum iesum ad sa-
ciendū qd pdicta sunt bñ legem. Et ipse
accepit eum in vlnas suas cum maximo
cordis gaudio: bñ qd dicitur Prouerb.
xiiij. Desiderium si compleatur delectat
animam. Inueamur simeonem a virgi-
ne filium exposcentem: consideremusqz
q blandē: q benigne: qve liberalissime
mater illa illum sibi consignauit. O simeon
accepisti illū in vlnas tuas: id est
in brachia. Quem accepisti: et regem re-
gum et dñm dñantium. Quem ad tuum
pectus dulciter deduxisti: filium dei et

De purificatione beate Marie. Sermo V

virginis illibate. Quem asperisti: deus
 et hominē xpm humani generis redem-
 ptorē. O felicia brachia: O beati oculi
 tui quoniam meruisti tāto priuilegio do-
 tari. Super hoc Aug. in sermone pre-
 sentis solēnitatis ait: Hec sunt testimo-
 nia tua dñe iesu: anteq̃ tibi sternerent
 fluctus maris: campi cessere vt impe-
 rant: anteq̃ ventus te iubēte siluisset:
 mortui te vocante resurrexissent: sol te
 moriente palluisset: terra te resurgente
 tremuisset: celum te ascendere patuisset.
 Adhuc manibus matris portabaris: et
 iam dñs orbis agnoscebaris. Et ppter
 ea simeon benedixit deum: gratias agē-
 do p̃ tāto bñficio et dixit Luce. ij. Nunc
 dimittis seruū tuū dñe s̃m verbū tuū
 in pace. i. decetero dimittes me de hac
 vita transire in cordis quiete. Quia vi-
 derunt oculi mei salutare tuū. Letāter
 enim descendere volebat ad limbū pa-
 trum: ex quo videbat saluatore natum.
 Quod parasti ante faciem omnium po-
 pulorū. i. coram omnibus populis qui-
 bus mysteriū incarnationis et redem-
 ptionis predicatum est per apostolos.
 Lumen ad reuelationē gētū: q̃ prius
 errorū tenebris inuoluebantur. Et glo-
 riam plebis tue israel. Magna est em̃
 gloria iudeis ad xpi fidem conuersis q̃
 xps s̃m carnem nat⁹ est de ipsis. Et pa-
 ter ei⁹ sc̃s ioseph qui meruit vocari pa-
 ter xpi: eo q̃ nutricius eius fuit: et ma-
 ter sc̃s maria que fuit mater eius s̃a:
 erant mirātes super his que dicebātur
 de illo: tunc a simeone: et prius a magis
 et a pastōrib⁹: et a zacharia et elizabeth.
 Et restituto p̃cro virgini: benedixit il-
 lis simeon: sc̃s virgini et ioseph. Quis
 enim Maria et ioseph essent maiores
 simeone in sc̃titate: ille tamen erat ma-
 ior quātum ad sacerdotis officium: ad
 quem spectat benedicere populum. Et
 nō solum benedixit: sed etiā futura pre-
 dixit. Ecce inquit positus est hic in rui-
 nā et in resurrectionē multorū in israel.
 Quia sc̃s in passione xpi que futura
 erat: multi iudei fuerūt execrati a vita

te cadentes. Et multi fuerūt illuminati
 qui prius erāt simplices et ignorantes:
 vt p̃t̃ de apostolis quibus post passio-
 nem xpi data est intelligētia scriptura-
 rum: s̃m q̃ dicitur Luce. xl. c. Accipe-
 runt illis sensum vt intelligerēt scriptu-
 ras. Subsecutus est simeon. Et in signū
 sc̃s federis inter homines et deum: cui
 contradicetur a scribis et phariseis et
 alijs. Et tuam ipsius animā pertrāsibit
 gladius. i. dolor passionis eius pertrā-
 sibi animā tuam per compassionē vt
 reuelentur ex multis cordibus cogita-
 tiones: quia licet virgo tēpore passionis
 in fide perseverauerit: alij tamen disci-
 puli diuersas fluctuationes cogitatio-
 num habuerūt quousq̃ viderūt ipsam
 a mortuis resurrexisse. Tertio posui-
 mus deprehendere virginis liberalitatē
 tem propter benignam cōdescensionem.
 Cōdescendit quippe omnibus eius pre-
 sidiū implorātibus. Ipsa est dulcedo et
 spes nostra vt cantat ecclesia. Ipsa est
 stella maris que naufragantes in mari
 huius mūdi ad portum salutis dirigit
 Ipsa propinqua est valde peccatorib⁹
 sicut luna inter planetas propinquior
 est terre. Et accedamus ad eā confidē-
 ter inducit nos deuot⁹ Bern. his ṽbis.
 Securū inquit habes o homo accessus
 apud deū: vbi habes filiū ante patrē:
 matrē ante filiū. Filius ostēdit patri ci-
 catrices et vulnera: mater ostēdit filio pe-
 ctus tybera. Nec vlla pōt esse repulsa:
 vbi tot occurrūt charitatis insignia. Et
 itē Bern. Qñ misereri nō poterit mater
 omnipotētē? Quando misereri nollit
 mater mīe. Et idē: Reuolue totā seriē
 euangelij et si quid asperū: si quid durū
 inueneris in maria: deinceps eaz suspi-
 ctam habeas: ad eā accedere verearis.
 Igitur sub alis eius cōfugiamus vt sic
 tuti esse possimus: et in hoc seculo filij
 sui gratiam mereamur accipere et iudē
 gloriā sempiternā. Amen.
 De assumptione et exaltatione virginis
 sacratissime in qua maxima relucet di-
 uina potentia.

Sermo. vj.

De assumptione beate Marie. Ser. VI

Ecce mihi ma

gna qui potens est. Gloriosa virginis Marie verba sunt ista originaliter Luce. s. c. Et si omnia q̄ in virgine bñdicta diuina largitas dignata fuit operari magna sint et stupenda: verū exaltatio illius sup̄ oēm celestē militiā cūctos in stupore et admiratione cōmouere debet. Quid em̄ excogitari mirabilius pōt q̄ p̄ vna mulier transcendērit beatitudinē quozūcūq; ci tra filiū hominū et angeloz; eūq; locus in empyreo celo cōscendit: ad quē nulla alia pura creatura vllōvq; tpe ppe rare valebit. Hec oīa tñ cū ingenti leticia deuotidēq; ardētissima a nobis cōmemorari debēt. Hinc Hiero. in sermone ad Paulam et Eustochium inq̄t: Vodie gloriose semp̄ virgo maria celos ascendit. rogo gaudete: q̄ vt ita fatear ineffabiliter sublimata cum xp̄o regnat in eternū. Regina mūdi hodie de terris et de presenti seculo nequā eripis. Iterum dico gaudete: q̄ secunda de sua imarcessibili gloria ad celū iam puenit palatium. Exultate iquā ac gaudete et letetur oīs orbis: quia hodie nobis oībus eius interueniētibus meritis salus aucta est. Nobis quoq; diligentib; eam honoris virtus vna cum reliquis virginibus sacris amplior: prestatur gratia. Idcirco dilectissime letamini et laudate: quia si deū ore prophetico in sanctis suis laudare iubemur: multo magis euz in hac celebritate beate virginis matris eius oportet cum hymnis et canticis diligentius extollere: et dignis deo iubilare pconijs ac mysticis honorare munerib;. Hec Hieronymus. Et autem mens nostra virginis in celum aduolantis mysteria perferutari possit: de ipsa in presenti sermone dicem;. In qua tria magna notabimus que fecit deus.

Prima de assumptionis.

Secundum glorificationis.

Tertium assumptionis.

De felici transitu virginis et de his q̄ occurrerūt in illo. Caplm. s.

Rimū q̄ fecit de magnū in virginē m̄re de assumptionis. Nā p̄ntē vitā felicē psumasuit: eiusq; trāsitū decorat et titit: mult; p̄uilegijs et p̄rogatiuis. Ad qd̄ plenū intelligēdū. Primo q̄rim;: quot ānis postq̄ xp̄s ascendit ad celos: illa m̄ sc̄tissima supuixit. Et ad h̄ qdā Epiphani; dicit q̄ b̄ta virgo q̄ p̄cepit xp̄m erat annoz. xiiij. et in. xv. ipm peperit: et māsit cū eo ānis. xxiij. et post mortē superuixit annis xxiij. Et h̄m hoc q̄ obijt erat annoz septuaginta duoz. Alii quib; tñ p̄babil; videt q̄. xij. annis vixerit post passionē sui filij: et sic sexagenario sit assumpta cū apli totidē annis p̄dicauerint in iudea: et circa pres illas sicut ecclesiastica tradit̄ historia. Secundo vidēdū est qd̄ virgo fecerit illo tpe vsq; ad suā depositionē. Et ad h̄ dicit qdā q̄ remāsit i domo iuxta mortē syō postea: oīaq; loca filij sui. s. baptismi: ieiunij: passionis: sepulture: resurrectionis: ascensionis: deuotione sedula visitabat. Hiero. aut̄ ad Paulā et Eustochium ita scribit: Si q̄ris post ascensionē qd̄ egerit vnū p̄ certo est q̄ d̄go sc̄a corpe ac mēte p̄māsit. Quā sane angel; gabriel ac si celestis paraniphs itactā custodiuit. Et Job. apls atq; euangelista: cui xp̄s de cruce eā cōmisit: d̄go virginē seruauit: suisq; ei defuiuit obsequijs. Nō q̄ exim; ille sc̄tōz chor; aplōz eā deseruerit inter q̄s post resurrectionē intrās et exiens familiar; p̄tulit de xp̄i incarnatione: tāto siq; de veri; quāto ab initio plenū p̄ sp̄m sc̄m cūcta didicerat et p̄spererat oculis vniuersa: lz et apli p̄ eūde sp̄m sc̄m oīa cognouerūt et i oēm edocti puenērūt nitatē. hec Hiero. Tertio iuestigādū est an sit icōueniēs de trāsitū virginis ac ceptare q̄ i libro apocripho q̄ Jobi euāgeliste ascribit edocēf. Ad qd̄ ita rñdet Hiero. vbi. s. Si venerit i manib; vris illud apocriphū de trāsitū eiusdē virginis dubia p̄ cert; nō recipiāz: qd̄ mul

De assumptione beate Marie.

ti latinorum pietatis amore studioque legē
di carius amplectuntur. Quarto pſeru
tari debemus q̄ sint illa q̄ vt pie tenere
possumus occurrerūt in virginis felicissi
mo obitu. Et vt colligis a scriptis fuerunt
p̄cipue sex. Primum fuit virginis cōsolaz
tio. Die nāq̄ quadā dū i filij desideriu
cor eius vehemēter accēderet: angelus
cū multo lumine ei astitit et reuerenter
salutauit. Que inqt bñdicta filius tuus
ad te me misit: q̄ te genitricē reuerendā
expectat: die itaq̄ tertia assumeris ad
regna celestia. Cui virgo. Eupio inquit
vt filij et fratres mei apli ad me pariter
cōgregentur: vt eos anteq̄ moriar corpo
ralib⁹ oculis videā et ab eis sepeliri va
leā: et ipis p̄sentib⁹ spm̄i deo reddā. Fre
rū exopto valde vt aīa mea de corpore
eriet: nullū spm̄i tererrimū videat: nul
laq̄ mihi sathane p̄tās occurrat. Cui
angel⁹. Ecce oēs ad te p̄gregabūnt apli q̄
nobiles tibi exhibebūnt ereq̄as funeris
et in eorū cōspectu spm̄i exhalabis. Nā q̄
olim p̄phetā de iudea in babyloniā in
crine attulit: subito ipse p̄culdubio ad
te ap̄los adducere poterit in momēto.
Adalgnos aut̄ spūs videre cur metuis
cū eorū supbia tua hūilitate p̄riueris:
fiat tñ volūtas tua vt ipos nō videas.
His dictis absecessit angelus. Quāt autē
nōnulli q̄ p̄sentauit angelus virgini
palmā quā attulit e paradiso: q̄ nimia
claritate splēdebat. Et erat virge viridi
tati p̄sillis: s; folia illi⁹ vt stella maturi
na fulgebāt: quā ante feretrū portādā
angelus dicit: Q̄d cōm qd̄ occurrit in
virginis obitu fuit ap̄loz oīm p̄grega
tio. Refert nāq̄ Dionysius in lib. de diui
nis nōib⁹. ap̄los in dormitōe virginis
euenisse: ac vnūquēq̄ in laudē xp̄i vir
ginis sermonē fecisse. Loquēs nāq̄ ad
timotheū ait: Nos vt nosti et ip̄e et mul
ti sanctorū nostrorū fratrum puenimus ad
visionē corpis vite p̄ncipis: et q̄ deū su
scepit. vt h̄r etiā. Mat. xxv. Quasi vō
ibi apli venerūt colligis v̄puto ex illo
lib. apocripho. Nā p̄dicāte Johāne in
ep̄phēso celū repente intonuit et nubes

candida ipm̄ sustulit ac raptū ante mā
rie ianuā collocauit: pcutiensq̄ ostium
interius introiuit et virginē salutauit.
Quē illa vidēs obstupuit: et p̄e gaudio
lachrymas p̄tinere nequit. Dixitq̄ o h̄s
li Johannes memor esto verborū magi
stri tui q̄bus me tibi in matrē te mihi
in filiū cōmendauit. Ecce a dño vocata
debitū humane p̄ditōis exoluo: et cor
pus meū tibi sollicita cura recōmēdo.
Audiui enī iudeos dicētes: Expectem⁹
viri fratres quoadusq̄ illa q̄ iesum por
tauit subeat mortē et corpus ei⁹ p̄tinuo
rapiemus: ac iniectū ignibus combure
mus. Tu igitur hanc palmā deferri fas
cies ante feretrū: cū corpus meū dure
ritis ad sepulcrū. Dixitq̄ Johannes. O
v̄tinam hic essent oēs apostoli fratres
mei: vt decētes tibi parare possem⁹: ex
quias ac exoluere laudes dignas. Dec
illo dicēte oēs apostoli de locis i quib⁹
p̄dicabant a nubib⁹ rapiunt⁹ et ante
marie ostium collocantur. Qui vidētes
se ibidē insimul congregatos miraban
tur dicentes: Quenaz causa est propter
quam hic dñs nos insimul p̄gregauit.
Johannes ergo eos eruiit et dominam
de corpore recessurā p̄dixit. Q̄ terti⁹
quod occurrit in virginis transitu fuit
sine dolore consummatio. Pie nāq̄ cre
ditur q̄ anima illa sc̄tissima absq̄ dor
lore fuerit a suo corpore separata. Et aut̄
scribitur in libro illo apocripho. Con
gregatis apostolis circa horam noctis
tertiā: astitit iesus cum angeloz et san
ctorū multitudinē. Dixitq̄ iesus virgini
matri sue. Veni electa mea et ponā in te
thronum meū quia concipim⁹ speciem
tuā. Et illa. Paratum cor meū de p̄p̄a
ratum de corpore egreditur: fuitq̄ t̄s
a dolore carnis extranea q̄ a corrupti
ōne extiterat aliena. Quartum qd̄ oc
currit in virginis obitu fuit xp̄i et totius
curie celestis obuiatio. Et de hoc ita pul
chre loquit⁹ Hiero. in sermone ad Pau
lam et Eustochium. Ad eius p̄fecto cre
quias quātum fas est credere: famula

bantur angeli et vniuersae celorum con-
gratulari bantur curie. Nec mirum quod honor
maternus eius est qui natus est ex ea:
quod omnis celorum ordo venerat et ado-
rasset se eleuatum cum patre in sede ma-
iestatis deum. Regimus ergo quod sepe ad
funera et ad sepulchra quorumlibet san-
ctorum angelos aduenissent ad erequias
eorum obsequia prestitisse: nec non et ani-
mas electorum usque ad celos cum hym-
nis et laudibus detulisse: ubi et vtriusque
sexus chori commemorantur frequenter
audiri laudes cecinisse. Et in terrarum quod
perspicacius est multo nonnunquam lumi-
ne eosdem resplenduisse. Insuper et adhuc
vuentes in carne ibidem miri odoris
fragrantia diutius perfensisse. Quod si
ad recreandam spem et corroborandam
fide interdum astantium saluator noster
ipsi ob merita suorum amplius comprobantur:
tanta et talia dignatus est exhibere
per suos celi ministros circa defunctos:
quanto magis hodierna die credendum
est militum celorum cum suis agminibus
fuisse obuiam aduenisse genitrici dei eamque
ingenti lumine circumfulsisse: et usque ad
thronum olim sibi etiam ante mundi con-
stitutionem paratum cum laudibus et can-
ticis spiritualibus perduxisse. Nulli dubi-
um omnem illam celestem hierusalem tunc exul-
tasse ineffabili leticia: tunc iocundata esse
ineffabili charitate: tuncque cum omni
exultatione iubilasse: quoniam festiuitas hec
que nobis hodie reuoluit annua: illis
omnibus facta est continua. Nec inmerito:
creditur enim quod saluator omnium ipse quantum
datur intelligi per se totus festinus oc-
currit: et cum gaudio eam secum in throno
collocavit. hec Hieronymus. Quintum quod oc-
currit in virginis transitu fuit iudeorum
persecutio. Nam ut ipsi tradidit virgo
sanctissima: dixit apostolis dominus. Corpus
virginis matris in vallibus iosaphat de-
ferre: et in monumento nouo quod ibidem
inuenietis illud recondite: et me ibidem
triduo donec ad vos redeam expecta-
te. Statimque apostoli corpus cum laudi-
bus susceperunt: dominus vero feretrum et apo-

stolos nube protegit: itaque ipsi non vide-
bantur: sed tamen vox audiebatur. Affue-
runt et angeli cum apostolis concinentes et
terram totam sonitu mire suauitatis replen-
tes. Excitati omnes ad tam dulcem melo-
diam de ciuitate velocius egressi: et quidnam
hoc sit diligenter sciscitantur. Tunc exti-
tit quod diceret maria illam matrem iesu: effe-
runt discipuli mortuam. Tunc omnes ad ar-
ma concurrunt et se mutuo hortantur di-
centes: Venite et omnes discipulos occi-
damus ac illud corpus quod seductorem
portauit ignibus comburamus. Prin-
ceps autem sacerdotum hec videns obstu-
puit et ita repletus ait: Ecce tabernacu-
lum illius: qui nos et genus nostrum conser-
uauit quale gloriam nunc accepit. Et hoc
dicens manus ad lectum misit: volens
illum euertere. Tunc manus eius ambe
subito aruerunt lectulo adhaerunt ita
ut ad lectulum manibus penderet et ni-
mio cruciatus exatus lamentabiliter eui-
laret. Reliqui autem populi ab angelis qui
erant in nubibus cecitate percussus est. Prin-
ceps vero sacerdotum clamabat dicens: Sa-
cte petre in hac tribulatione ne me despi-
cias. Cui petrus: si in dominum iesum in hac
quod ipsum portauit credideris sanitatus be-
neficio poteris. Cui respondit. Credo dominum
iesum verum esse filium dei: et hanc sacratissi-
mam matrem eius: statimque a feretro fue-
runt manus eius solute: sicque ceteri qui fue-
rant cecitate percussi in christum et matrem cre-
dentes lumen recuperarunt. Sextum quod
occurrit in virginis transitu fuit corporis
sepelitio. Sepelierunt quidem apostoli corpus
illud sanctissimum iuxta mandatum domini. Super
hoc ita scribit hieronymus ad Paulam et Eustochium.
Monstratur sepulchrum eius cernitibus vo-
bis usque ad presens in vallibus iosaphat me-
dio quod vallis est intra montem syon et mon-
tem oliueti posita: quam et tu o paula oculis
perspexisti. Ubi in eius honore fabrica-
ta est ecclesia miro lapideo tabulatu: in
qua sepulta fuisse ut scire potestis ab
omnibus ibidem habitantibus predicat. Sed nunc
vacuum esse mausoleum cernentibus ostenditur.
hec Hieronymus.

De assumptione beate Marie.

Quod gloria virginis excedit gloriam quorumcumque beatorum angelorum et hominum christo duntaxat excepto.

Capitulum. ij.

Secundum quod fecit deus magnam in virgine benedicta dei glorificationis. Mirum certe quod gloria vni puellae superet omnium beatorum et angelorum et hominum preeminentiam. Iohannes Hieronymus. ubi. s. ait. Hec est dies in qua usque ad throni celsitudinem intemerata mater et ego processit: atque in regni solio sublimata post christum gloriosa resedit. Sic itaque ubique confidetur sancta dei canit ecclesia: quod de nullo alio sanctorum fas est credere. ut ultra angelorum vel archangelorum merita transcendat. Hec Hieronymus. Quanta deus sit gloria virginis in celo quinque illius dignitates declarant.

Prima dicitur maternitatis.

Secunda charitatis.

Tertia tranquillitatis.

Quarta capacitatis.

Quinta unitatis.

Prima dignitas virginis dei maternitatis. Maior namque est excellentia virginis quam sit mater dei: quod sit dea creaturarum dei. hoc enim dependet ab illo sicut ramus a sua radice. Ergo certitudinaliter tenendum est quod ipsa est super omnes ordines angelorum tanquam per se implens et continens unum integrum ac totale statum: cui secundum rectam rationem altera persona congruere non potest: quod ipse status ex sui ratione propter incommensabilem dignitatem erigit unitatem. Sicut enim nullatenus decet plures esse christos nec deum plures homines. Sic nullo modo decet dei filium nisi unam solam matrem naturalem habere. Hic ratio naturalis apte ac directe dicat quod mater regis omnium est in sede regia super omnes ordines ministrorum et militum collocanda. Unde quod est electa in matrem est electa ad dignitatem excedentem dignitatem ministrorum ac famulorum. Quod ratio materni amoris est que fertur in deum ut in suum filium reale: a nullo alio affectu cuiuscunque qui non est realiter mater dei preterquam ab ipsa: nunquam participari potest.

Nam ut dicitur ad Hebraeos. s. c. Sicut filius dei christus sedet ad dexteram maiestatis in excelsum: tanto melior angelis effectus: quanto differetius pre illis nomine hereditavit: quod nomen est ut sit vere deus per gratiam unionis: Sic et mater domini iesu gloriosa tanto melior angelis effecta: quanto pre omnibus creaturis hereditavit ut obtineret dignissime matris nomen. Unde propheta psalmus. viii. ait. Elevata est magnificentia tua super celos dei. Magnificetia ei dei facta est ego maria. Nam sicut in prima condicione magnificatus est deus: quod de nihilo tam sublime universum et tam sublimes angelos condidit. Sic quod in reparatione non minus magnificatus est: quod de humana natura infecta perditam et danatam christum hominem propagavit: et de mulieribus servum in ordine rationabilium secundum eodem cursum in filio et matre sibi dedit et toti celesti curie. Secunda excellentia virginis que magnam eius gloriam monstrat: charitas nuncupatur. Omnes nempe ordines et status glorie principaliter distinguuntur secundum superiores et inferiores rationes divini amoris. Non enim in omni ratione charitatis distingui possunt: cum omnes participent illam: nec aliquam rationem que non sit ratio divini amoris potest unus super alterum in maiori propinquitate seu vicinitate ad deum supercollocari. Adhuc ternus ergo amor incomparabiliter transcendere debet omnes alias rationes amoris in deum: preter illas que est in anima christi: que scilicet fertur realiter in deum tanquam in personam propriam. Tertia virginis excellentia magnitudinem glorie eius ostendens: tranquillitas notatur. Christi enim aspectus filialis ad matrem singularissimus ac amotiosissimus et transcendenterissimus esse debet: ita quod tota celestis curia simul sumptam preter matrem non debet aspicere sub tali reverentia: nec sub ordine talis aspectus seu amoris. Quanto autem dei aspectus altius fertur in aliquem beatorum: tanto fortius et altius se per beatitudinem imprimit illi: et tanto altius conspicitur et suscipitur et acceptatur ab eo. Hinc itaque inexplicabile est sub quanta altitudine: latitudine: et

intimitate a deo virgo aspiciat: ideo et
cōsequenti sup oēs alios in gloria coro-
natur. **¶** Alio vtro. in sermone de assump-
tione ait: Nec in mundo dignior locus
fuit virginalis vteri tēplo: in quo dei fi-
lius suscepit: nec in celis sublimior res
gali solio quo maria marie filius subli-
manit. **¶** Quarta virginis dignitas car-
pacitas dicta est. **¶** Hm em Dionysius. Oia
inferiorū dona in superioribus in tanta
excellētia sunt: q̄ quasi nulla cōparatio
est: nisi sicut est in circūferētia ad suū cē-
trum. **¶** Et ergo beata virgo supra omnē
ordinē sit: intantū q̄ per se faciat ordinē
in cōmunicabilē sicut predictū est: sequi-
tur q̄ sup oēs inferiorū ordines tā ange-
lorū q̄ hoīm simul sumptorū ipsa impo-
portionabiliter est prelatā. **¶** Et quicquid
est glorie in omī inferiori gloriāta na-
tura tā angelica q̄ humana: multo pre-
excellētius est in h̄gine matre dei. **¶** Nec
dubitū hoc reddat aliorū beatitudo nus-
merosa multa et magna: q̄ hoc nihil fas-
cit ad rem maioritatis glorie essentialis
seu substantialis. **¶** Nā in spūalibus idem
maius q̄ melius reputatur. **¶** Nam plus
de substantiali gloria est in vno seraphin
q̄ sit in oibus inferioribz angelis: etiā
si per impossibile hm naturā multipli-
cāretur in infinitū. **¶** Superaddēdū ergo
est q̄ nullus inter puras creaturas or-
do in celis tantū superat ordinē imme-
diatē sibi cōiunctū: quātū gloria matris
dei superat omē q̄ ei inferi est. **¶** Ad q̄
intelligendū cōsideremus q̄ in corpori-
bus vniuersi superiora cōtinēt inferiora
et inestimabiliter plus. **¶** Quinta virgi-
nis dignitas que illius gloriam decla-
rat ē vnitas. **¶** Quanto em beati magis
vniunt cū deo: tāto gloriores sunt in
eo. **¶** Oēs aut creature simul iūcte nō tan-
tum vniuntur deo quātū sola beata h̄go.
¶ Ad cuius intelligentiā notandum est
q̄ sex sunt gradus vnionis in deū: q̄bus
creature in illū gradatim ascendūt.

Primus est vnio creationis.

Secūdo cognitionis.

Tertius dilectionis.

Quartus glorificationis.

Quintus maternalis cōceptionis.

Sextus personalis vnionis.

¶ Primus gradus est creationis. i. p par-
ticipatiōē essendi: per quā entia cōiun-
guntur deo vt cause efficiēti et exemplari
atq̄ finali. **¶** Secūdo gradus est vnio co-
gnitionis. i. per vim intelligendi p quā
intellectualia vniuntur deo vt supnatus
rali credibili: et vt credito et credendo.
¶ Tertius gradus est vnio dilectionis:
quo amici dei in p̄senti vita vniuntur il-
li p amorē. **¶** Quartus gradus ē glori-
ficationis. i. per donū glorificationis per
visionē et fruitionē glorie sempiternę: p
quā aīa vniū deo vt obiecto beatifico fa-
cialiter viso. **¶** Quintus est vnio mater-
nalis cōceptionis: p quā brā h̄go est fa-
cta mater dei: ita vt vna atq̄ eadē esset
caro h̄ginis et caro xpī: nō cōsiderata in
xpō diuinitate ei. **¶** Sextus aut est gra-
dus psonalis vnionis q̄ cōpetit xpō qui
fuit deus et hō ppter vnionē naturarum
in psona h̄bi. **¶** In quolibet aut istorum
gradū q̄libet excedit alterū in infinitū
q̄ inferior in sua spē multiplicat in in-
finitū: superiori eq̄parari nō valet. **¶** Quō-
dā sic patere pōt. **¶** Primū em patet: q̄ esse
in infinitū excedit nō esse: q̄ talia infini-
ta nō entia: nō equivalent minimo pū-
cto essendi. **¶** Secūdo etiā patet: q̄ infini-
ta non intellectualia vni intellectui
equivalere nō possunt. **¶** Tertiu s̄c̄ patet:
q̄ oēs intellectus infideles et inimici
dei nō equivalent vni fideli et amico dei.
¶ Alio Eccl. xvi. scriptū est: Melior est vnus
timēs deū q̄ mille filij impij. **¶** Quōd quidē
verū est: nisi p quāto quidā ex eis in dei
predestinatiōe p tpe futuro habent vt
dei fideles atq̄ amici. **¶** Quartū etiam
patet: nā qui q̄d dari pōt citra visionē
dei: non equialet vni beato: q̄ oīa si-
mul sumpta nō facerent vnum beatū.
¶ Quintum etiā patet: nam illa vnio si-
ue accessus qui est per maternālē cōces-
ptionē transcendit oēs inferiores in infini-
tū: put in hoc accessu includit mas-
simus amor sibi correspondēs ac plenas

De assumptione beate Marie. Sermo VI

rie cōsummās: q̄ sicut cōis amoris gra-
dus cōsummat in gloria: sic matern⁹
dei amor cōsummat in maria. ¶ Sertū
et vltimū insup p̄z: nā gradus vnionis
p̄sonalis tāte est trāscēdētie q̄ reliqui
citra ip̄m infinities multiplicati ei equi
ualere nō p̄t. Ecce q̄ quintus ascēsus
vnionis i deū: s̄z p̄ maternā cōceptio:
nē in infinitū excedit oēs alios p̄ceden-
tes. Ex quo manifeste apparet q̄ quātū
in p̄senti seculo talis vnio excessit alias
vniones in gratia: tantū nūc in paradiso
excedit in gloria.

¶ Q̄ pie credere possumus et verissimi-
ter debemus tenere virgines a mortuis
resuscitatā: assumptā cum corpore et aīa
in celum.

Capm. in.

¶ Eritū qd fecit de⁹ magnū in
v̄gine gloriosa: d̄: assumptio.
Et em̄ pie creditur tertia die
postq̄ corpus v̄ginis fuit se-
pultū: dū ibidē cōmorarent apli: adue-
nit iesus cū multitudie angeloy: ip̄osq̄
salutauit dicēs: Pax vobis. Qui respo-
derūt: Gloria tibi de⁹ q̄ facis mirabilia
magna solus. Tūc saluator locutus est
dicēs: Surge colūba mea: tabernaculū
glorie: templū celeste: statimq̄ surrexit
et de tumulo ab aplis patefacto pdijt.
Sicq̄ gloriose cū corpore ad celestia res-
gna perrexit. Et h̄ hoc nō sit nobis cer-
titudinaliter reuelatū: tñ sic h̄z cōis om-
niū sanctorū opinio. Ip̄i nāq̄ ad hoc te-
nendū cōgruētissimis rōnibus inducū-
tur. Ex quib⁹ nos q̄ncq̄ annotabimus.

Prima d̄: cōpletionis.

Secūda honorationis.

Tertia sanctificationis.

Quarta perfectionis.

Quinta gratificationis.

¶ Prima rō p̄bens virginē assumptā
cū corpore et aīa: d̄: cōpletionis. Credif-
nāq̄ q̄ multoy sanctorū sit resurrectio
cōpleta: q̄ cū aīa simul et corpe possidēt
regnū celeste cū xp̄o. Multo magis hoc
cōuenire d̄z v̄ginē gloriose. Vñ et de hoc
Viero. in sermōe ad Paulā et Eustochiū
inq̄: Quō autē vel quo tpe aut a q̄bus

personis sanctissimū corpus virginis a
sepulcro ablatū fuerit vel vbi transposi-
tum: vtrūve resurrexerit nescitur: quia
nōnulli astruere velint eā iam resuscita-
tā: et beata cū xp̄o immortalitate in cele-
stibus vestiri. Qd̄ et de beato Iohanne
euāgelista ei⁹ ministro cui virgini a xp̄o
virgo cōmissa est plurimi asseuerant: q̄
in sepulcro eius vt fertur: nō nisi māna
inuenitur: qd̄ escaturire cernit. Verūtū
quid horū verius cēseat ambigimus.
Abelip̄m deo totū cui nihil impossibile
est cōmittimus: q̄ aliquid temere diffi-
nire velimus auctoritate nostra. Sicut
et de his qui cū dñō teste euāgelio resur-
rexisse credūtur. Sed vtrū redierunt in
terre puluerē an nō: certū nō habemus
nisi qd̄ legimus quia multa corpora san-
ctorū qui dormierāt surrexerāt ac vene-
runt in sanctā ciuitatē: s̄z hierusalem: et
apparuerūt multis. De quibus p̄fecto
nōnulli doctoy senserunt: et in suis reli-
querūt scriptis: q̄ iam in illis perpetua
sit cōpleta resurrectio. Tandē et beatus
Petrus dixisse legitur cum de dauid lo-
queretur in testimoniū. Et sepulcrū in-
quit eius apud vos est: quasi non sit au-
sus dicere q̄ ipse aut corpus eius apud
vos est: sed tñ sepulcrum quo conditus
fuerat. Vñc em̄ aiunt resurrexisse et ip̄-
sum cū ceteris sanctis. Et ideo vacuum
remāsisse monumentū: vt nūc beate ma-
rie cernif. Qd̄ sane factū et de aīa quā
bussibet locis scripturarū firmare conā-
tur q̄ h̄i iam cū xp̄o regnent resuscitati
in eternā societate qd̄ q̄ deo nō est im-
possibile: nec nos de beata maria factū
abnuimus. ¶ Secūda ratio p̄bens virgi-
nē cū corpore et aīa assumptā: d̄: honora-
tionis. Dicit em̄ Bern. Sanctorū corpo-
ra de⁹ preciosa sublimū tam gloriose ve-
nerabilia reddidit: et honore tā mirifico
sublimauit: vt et ip̄s deputetur locus
eoy venerationi cōgruus: et ad ipsa mū-
dus p̄peret vniuersus. Si ergo marie
corpus super terrā esse dicatur cum nec
denota frequēter visitatione fidelū:
nec eidem locus deputetur honoris: nūc

mirum videbitur xpm honore materni corporis contempsisse: cum tñ super terrā aliorum sanctorum corpora sic honoret. Tertia rō d: sanctificationis: vt enī dicitur est in precedentibus: qz beata virgo sanctificata fuit anteq̃ nascere: fomes in ea nunq̃ aliquē actum habuit: et per secundū sanctificationē totaliter ab ea fuit sublat⁹. Cū ergo vitii fomitis inducat debitu incinerationis in carne: videtur qz beata vgo a tali debito oīno fuerit absoluta: et p̃sequēs nec ei⁹ corpus debuit incinerari. Ista est rō Richardi in. iij. di. xliij. vt plene dirim⁹ in sermone de resurrectione xpi. Quarta ratio d: perfectiōis. Sicut enī maria fuit plena grā p̃e ceteris puris creaturis: ita debuit esse plena glā: et ita cū corpore glorificāda ante resurrectionē aliorū. De hoc sic dicit Aug. Si merito p̃e oībus uiuentibus marie donata est grā: morte erit minuēda. Abst: cū mors aliorū sanctorū preciosa sit et glōsa. Quinta rō d: gratificationis. Dequit quippe vginē cū corpe ad gloriā deduci: vt filius eius benedictus in oībus grāt⁹ maternis beneficij inueniret. Ipsa nāqz fuit que filio ex purissimis sanguinib⁹ eius corpus lentā substantiā dedit. Ipsa que nouem mētib⁹ in vtero suo portauit. Ipsa que illū letatē peperit et pānis inuoluit ac lacte pāuit. Ipsa que in suis necessitatibus eum iuuit: illiqz quantū potuit studiosissime semp̃ occurrit. Ipsa que eum dulciter suū ieiū dilexit. Ipsa ergo digna regnare cū filio assumi debuit etiā cū corpore ad regnū celoz. Qz vt Aug. gīt: Putredo et vermis humane est op̃: probuū cōditionis a quo opprobrio cūz iesus alienus sit: marie natura excipit: quā iesus de ea assumpsisse p̃batur. Firmiter ergo credimus qz saluator omnīū iesus colendissimā suā matrē voluit in corpore et aīa facere gloriosā: quā nos laudare conemur. Nec siquidem est per quā oīs maledictio soluta est: et celestis bñdictio venit in mundum. Nec est que p̃o nobis pctōib⁹ infatigabiliter in-

tercedit. Nec est regina mje ad quā cōfugiētes tuti esse valem⁹. Vāc oēs inuocemus vt p̃ illi⁹ merita in hoc seculo impetremus gratiā sui filij: et i futuro perueniamus ad eternā requiē. Amē.

De sancto Ioseph.

Sermo. vij.

Ioseph fili dauid:

noli timere. accipere mariā cōingem tuā. Qd enī in ea natū est: de spiritu sancto est. Matthei. i. Dilectissimi in christo iesu doctor noster Bona. xlv. dist. iij. libri sententiā dicit qz est nobilissima res nos miseros mortales hoc in mūdo habere singularem deuotionē nō solū deo eterno: sed etiam suis gloriōsis sanctis: quibus orationes nostre sepe debēt dirigi. Et moueri debemus ad hoc tribus rationib⁹.

Primo p̃pter nostrā inopiā.

Secūdo p̃pter diuinā reuerentiā.

Tercio p̃pter sanctorū gloriā.

Primo p̃pter nostrā inopiā: qz non meremur in diuino cōspectu vnū minimū spūale meritum: immo sumus potius pleni demeritis et peccatis. Sed in oratione sanctorū adheremus ipsorū meritis que sunt copiosa in regno celoz. Item qz sumus obnūtiati carne mortali ac pauperes amore. Et qm̃ aliqui sunt qui p̃pter vnā specialem passionē magis amāt sanctos qz deū: hū vnā confidentiam: p̃pter hāc primā rationē nō dedignatur de⁹ vt habeamus sanctos deuotos cōsiderata nostra paupertate. Item qm̃ confugimus ad illas orationes sanctorū: cōfitemur nostram paruitatem et agnoscamus sanctos dei: ac eos amore reueremur. Sunt enim multi qui bona agūt respectu sanctorū. Et ista operatio non est vana: sed bona. Item debemus etiā valde venerari sanctos: qm̃ cōsideramus premij altitudinē. Relinquā ergo hoc mane oēs alios sanctos: et cum oculo cordis aspiciēdo ad celum video vnā sedē in qua moratur ille virgo spōsus virginis senex deuotus: pater xpi

De sancto Ioseph.

putatiuus sc̃tus ioseph. hic est me de
uotus venit mihi semel in mēte vt lege
rē aliquid deo: ac querendo scripturas
sacras repperi q̃ sc̃tus ioseph est vnus
de gl̃iosioribz sanctis paradisi. Propter
ea firmavi in mēte mea vnū ppositum
bonū: videlz de habēdo eū p meo aduo
cato: ac p̃dicare toti mūdo q̃ habeant
eū in reuerentia. Ideo ppositui p̃dicare
de eo: q̃ in euāgelio fit de eo hodie mē
tio. Et causa veniēdi ad p̃dicatiōis n̄re
ordinē assumpsit v̄ba Marti. j. c. in the
mate. In q̃bus sacratissimis v̄bis de
noro sancti ioseph tres gl̃iosissimas ex
cellētiās vltra alios sanctos.

Prima est excellētia virginalis.

Secunda est excellētia filialis.

Tertia est excellētia diuinalis.

¶ In beato ioseph fuit excellētia vir
ginalis.

¶ Ape primā excellētiā q̃ est
virginalis. Vbi demonstrabo
vestris reuerētis quātū fuit
excellens meritū ioseph q̃ se
der in celis alte sublimatus tribus di
gnitatibus.

Prima est virginalis v̄nio.

Secda est v̄ginalis p̄uersatio.

Tertia est v̄ginalis auxiliatio.

¶ Prima dignitas vocatur virginalis
v̄nio. In qua videre habemus q̃ inter
Mariā et Ioseph fuit vnus amor san
ctissimus. Nam post filium suū magis
beata virgo ioseph amauit q̃ aliū san
ctū. Nam pia mente credi pōt: q̃ sp̄i
tus sanctus nō vnisset virgine amore ad
ioseph amandum: nisi ab ipso sp̄s san
cto processisset et matrimoniū eorū con
tractum fuisset. Tu posses dicere: Non
fuit verū matrimoniū: q̃ vt ait Vie
rony. aduersus Veluidium: ioseph ma
rie potius custos fuit q̃ maritus. Et in
euangelio. Ioseph volebat dimittere
eam et c. ergo nō fuit verū matrimoniū.
Magister. xxx. dist. quarti senten. dicit
q̃ inter Mariā et Ioseph fuit verissimū
matrimoniū. Et hoc idem habet. xxvij.
q. ij. c. Institutū. Et hoc tenent Rich. et

Boñ. xxx. dist. quarti senten. Et Tho.
ij. parte. q. xxix. sequentes sententiam
magistri. Quod declarant duobus mo
dis. Primo q̃ in matrimonio est que
dam perfectio in esse primo: et in esse
secundo. Prima in esse primo prospicit
que sunt de essentia matrimoni. Secda
prospicit quēdā actū particularem qui
est actus matrimoni. Itē illud q̃ est
in esse primo in sancto matrimonio est
quēdā mutua potestas quā dat sponsa
suo sponso: et eōuerso simul viuendi ac
sibiipsis inuicē seruiendi: quo ad obse
quia matrimonialia: tñ non quoad co
pulam carnalem. Et ista v̄nio fuit inter
Mariā et Ioseph. Secda que est in esse
secundo: que p̄cipiat actū matrimoniale
nō fuit inter Ioseph et Mariā: q̃ licet ama
rēt se tāq̃ sp̄s: ac insimul habitārēt:
cōmutarēt copulā carnalē per sp̄s san
cti operationē in copulā virginalē: vt
in. c. Beata maria. xxvij. q. ij. Nā qñ ma
ria stabat in tēplo: pontifices querebāt
eā nubere s̄m legem: et ipsa vouerat vir
ginitatem. Et propter hoc nō fecerat cō
tra legis debītū q̃ ipsa virgo copulam
matrimonij: operatione sp̄s sancti mu
tauit in virginitatē: qñ sic erat volūtas
dei. Et similiter fecit Ioseph. Et verbis
Hieronymi respōde intelligēdo maritū
largo modo in quo intelligitur act⁹ ma
trimonij. Propterea dixit magis custos
q̃ maritus. Itē quia fuit error hereti
corū dicentū malū de virgine: videlz q̃
habuerat coitum cū ioseph. Ideo Vie
ronymus ipsam excusando dixit verba
predicta. Et aduersus Veluidiū reddit
rationem: vt. j. dicam: videlz de verbis
ioseph qui voluit Mariā relinquere.
¶ Aliqui doctores dicunt q̃ qñ ioseph
vidit Mariā pregnātem de sp̄s sancto in
cepit dubitare de ea: et vol. bat eam re
linquere: ne scandalū sequeretur. Eby
sostomus autem aliter dicit et ego cum
eo: q̃ quādo ioseph vidit Mariā pre
gnantem: non cogitauit malū aliquod
de ea: sed credēdo bonitati virginis cre
debat q̃ aliquod dei opus esset operat⁹

tum secreta in ea: propterea voluit recedere. Et ideo dicit idē Chrysostomus. O ineffabilis vērē marie virginis. Magis em̄ credebatur ioseph virginitati eius q̄ vtero ei⁹: et magis credebatur virginitē posse cōcipere q̄ Mariā posse peccare. Dic mihi quid te mouet ad hāc opinionem: nisi q̄ ioseph viderat mariam quē ei miraculose data fuerat in ei⁹ spōsam. Nā ipse erat sener et Maria quatuordecim annorū. Et v̄ scitis erat a pōtificibus preceptū: q̄ oēs mulieres deberent se nubere: et maria vouerat virginitatē et tamen erat factum dictum preceptum vt habes Deut. vii. c. Propter ea maria nolēs legi contradicere dixit: Et adā pontificē quoniam virginitatem voui et narrabo negodum. Introiuitq̄ pōtifer in sancta sanctorū faciens orationem. Et venit vōr angelica ac dixit: Cuius florebit virga in manu illam tenētis: et superueniet columba: dare eā illi in vxorē. Et sic factū est. Et tūc multi iuuenes virgam habuerunt ac nemini floruit. Secūda etiam die orarūt: et data fuit ioseph virga in manu et floruit: et colūba descendit super eū. Tūc pōtifer spūscō inspirat⁹ dedit illi Mariam in spōsam. Et ob hanc rem potuit Chrysostomus arbitrari q̄ ioseph non aliter intelligere potuerit: nisi q̄ a re diuina hoc processerit in Maria. Alia est opinio q̄ ioseph videns virginitē p̄gnantē cernebat vñ splendorē in ea tam relucētē: qui exibat a sensibus q̄ nō poterat eam intueri: ideo volebat eam dimittere. Propterea cogita quāti meriti est ioseph: q̄ talē habuit in vxorē virginitē. Itē p̄fide ra quātus erat amor marie erga spōsum suū. Nā erat sanctior ceteris alijs: cupiebatq̄ p̄phetarum salutē: ac aliorū ceterorum: ergo non dubites q̄ etiā ioseph salutē desiderabat quē tātū diligebat. Et ista est virginalis vnio. Nā tātū fuit cū virgine vnitus quantū fuit sponsus virginis. Tolle scdaz dignitatē que fuit virginalis cōuersatio. Ioseph enim habuit istam excellentiā. s. virginalis con-

uersationis: et vidit innumerabiles dei gratias. Et aduerte q̄ ista est regula generalis: q̄ qui malam habent societate in hoc mundo male agunt et econuerso. Quot sunt qui in nocte natiuitatis xpī ludant et blasphemant deum et virginitē. O canes p̄ditores. Erit vnus q̄ bonam habebit voluntatē: et vnus ribaldus destruet eā. Ambrosius dicit q̄ virgo fuit sanctior alijs: m̄ dei ac plena spūscō: et erat virgo nō solū corpore: sed etiā mente et corde: nec in ea vnq̄ fuit macula alii cuius pcti. Et propterea qd credis q̄ agebat ioseph: qui pluries videbat spōsam suam nocte surgentē ad orationē: ac de nocte sepius plorare. Non credis q̄ ad bñ agendū inflammabatur. Arbitror q̄ sepe orabat cum orāte. Credo q̄ qñ virgo bñ dicebat deū: ipse etiā illuz bñ dicebat cum bñ dicere. Et nō dubites q̄ conabatur cor suū humiliare sicut faciebat virgo. Cōsidera quantū erant dulcia eorū colloquia. Nam qñ maria loquebatur de deo ille stupebat. Item cōsidera q̄ dūz stetit et habitauit cū virgine tot annis ipse semper disponebat: intuens gestas modos marie: ducere vitā suā de bono in melius. Et nō fuit sanctus qui istud habuerit donū. Nam non. xij. non. xvj. sed. xxx. annis stetit cum maria virgine. Non credis q̄ ipsum summe diligebat: et summe ipm̄ debebat amare. Certe sic. De morte vō ioseph clare i sacra scriptura non reperitur: sed credendum q̄ parum ante baptismū xpī mortuus fuit: q̄ quando christus disputabat in templo viuus erat: et tamen tempore passionis nō fit de eo mentio. Tertia dignitas ioseph fuit p̄ginalis auxiliatio. Ne scit mundus dicere dilectissimi. Glarga est et magna marie dignitas. An Verū. Omnibus omnia maria facta est. Sapientibus et insipientib⁹ copiosissima charitate se cōicat. Que est pctōz spes. Airgo. Que est spes desperatorum. Gloriosā virgo. O quot infundit gratias continē peccatoribus. Non est homo qui eam inuocat: qui nō impetret ab ea gra-

tias: si sunt honeste. O Ioseph non debes recipere et tu a sponsa tua etiam pro omnibus deuotis tuis gratiam? Certe sic. Quando tu eius partui affuisti: et in omni suo negocio ei auxiliu tribuisti: ut p[er] p[er] Quado uirginem egyptu aufugit: quis ea associavit? Ioseph. Et ille quide[m] sepe adiuuabat uirginem facere pueru[m] quietu[m]: qui etia[m] stabat ad laboradu[m] ut uirginem adiuuaret. Diero, dicit q[uod] ioseph erat carpentariu[m]: laborabatq[ue] de arte sua ut daret edere illi qui dat toti m[u]ndo comedere. Et Luce. ij. c. Quando ioseph et maria ibant querendo pueru[m] iesum illis tribus dieb[us] plorantes: quia uidendo ioseph maria plorantem: ipse etiam plangebatur. Quis reperietur qui tantum seruiet uirgini sicut ioseph. Si ergo est maria gratiosa: q[uod] qui dicit ad eius reuerentia[m] unus due maria. facit sibi gratiam: quanto magis credis q[uod] fecerit ioseph qui tanto tempore sibi et xpo seruiuit. Ego discretionem tue relinquo.

¶ Quia ioseph habuit tres alias dignitates ultra o[mn]es sanctos.

Capitulum. ij.

Ape secundam excellentiam: q[ue] est filialis. Et in ista etia[m] tres dignitates annotabimus ultra omnes sanctos.

Prima est electio.

Secunda est honoratio.

Tertia est consolatio.

¶ Prima est electio. Et enim dicit Bonauentura xps est pater omniu[m] electorum. Elegit namq[ue] christus omnes qui saluari debebant pro filiis: et similiter elegit prophetas et patriarchas. Nam dixit apostolis: filii mei. Item etiam martyres et confessores filios appellauit Iohannis. s. c. Dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Sed ioseph pro patre putatus non electus fuit. Et nota: quare fuit electus ad istud ministerium. Quia ut dicit Hierony. christus habet patrem in celo absq[ue] matre. Et dicunt doctores conciliando omnes hominum impugna-

tiones: q[uod] prima ratio fuit s[ecundu]m sententia[m] Ambrosij ad demonstrandu[m] carnis generationem p[ro]pter aduentum xpi: q[uod] erat de tribu dauid et ipse ioseph. Item et scdo fuit respectu celandi istud mysterium: et ad decipiendum diabolum. Assignat etia[m] alia[r]um ratione[m] Hierony. q[uod] fuit conueniens ne maria lapidaretur a iudeis creditibus ipsam commisisse adulterium. Nonne est signu[m] magni amoris recomiterere sibi tantu[m] thesauru[m]: ergo sanctus ioseph est magnus nimis. ¶ Secunda excellentia vocat honoratio inter alios sanctos: et quere quere vis: non repies post uirginem cui d[omi]nus fecerit tantam gratiam et tantu[m] honorem quantum ioseph fecit. ¶ In Luce. ij. c. Erat subdit[us] illis. Et Hieronymus dicit: Iesus subiectus est parentibus suis. Nam colebat ipse matrem cuius erat pater et cetera. Talis subiectio erat q[uod] illa diuinitas aliquando familiariter ministrabat ioseph: dabatq[ue] sibi tobabiles ad tergendu[m] manus. Ergo non dubites q[uod] multa obsequia familiaria fecit xps ioseph. ¶ Tertia excellentia vocatur consolatio. Quis sanctorum habuit maiorem consolationem in m[u]ndo ioseph. Consolationem habuit Petrus qui m[u]nducuit et bibit cu[m] xpo. Ipse enim efficiebatur ut fatuus. Item q[ui] Iohannes dormiuit supra pectus d[omi]ni. O quam tam consolatione[m] accepit. Ibi enim fluentera euangelij de ipso sacro d[omi]ni pectus fonte potauit. Franciscus d[omi]ni semel oraret cu[m] manibus in cruce: xps eum vocauit. Amice Francisce tolle crucem et sequere me: et effectus fuit tanq[uam] fatuus. Quando in monte aluerne recepit stigmata: quale[m] consolatione[m] habuit cogitata. Erabat fere ex dulcedine sibi animu[m]. Etiam quando fratri Rufino apparuit uirgo cum filio in brachijs: tantam et illa uisione recepit consolatione[m]: q[uod] quasi anima exiuit. Sed ioseph quantam consolationem recepit quando in nocte uisit angelum sibi dicentem Mathei. s. Ioseph fili dauid noli timere accipere maria[m] coniugem tuam. Ite qua[m] consola-

tionem recepit quoniam natus fuit christus credens ipsum esse filium dei: tres quoniam audiuit angelos carantes gloria in altissimis deo. Quoniam audiuit Simeonem tenentem christum in vlnis ac dicentem Luc. ii. Nunc dimittis seruum tuum etc. O ioseph quanta erat leticia tua: o quantum gratulabaris quoniam congratulabaris habitasse tanto tempore cum christo: quoniam stabas cum virgine et christo ad unam mensam et maxime tot annis. Item quoniam erat duodecim annorum tenebat manum christi cum suis. Quanta leticiam ex hoc capiebat? Ipse veniebat extra sensum. Pie credas quod sepius in die christus Ioseph osculabatur: ut faceret filium patris. Vere Ioseph potest cum propheta canere. Consolationes tue letificauerunt animam meam: ergo anima considera cum fide si audiremus christum loquentem quid ageremus? Creparemus ex deuotione. Et tu Ioseph qui tantam habuisti pietatem cum filio dei: quomodo faciebas? Credo quod ex nimia dulcedine et deuotione ne eribas a sensibus.

¶ Ioseph ultra predictas habuit etiam alias excellentias. Capim. iiij.

Etiam excellentiam diuinalem velle dicere: sed non sufficit tempus: tamen cape ut potes. Nam tres habuit dignitates in hac terra excellentia. Prima fuit simulationis: quia vocatur pater putatiuus. Secunda gratificationis: quia quando deus aliquem eligit ad aliquem magnum statum: semper sibi magnas dat gratias. Et propterea eligendo Ioseph ad tantum ministerium: quantas gratias sibi dedit cogita. Tertia gratia visionis: quia vidit omnia que prophete predicauerunt de virgine et de verbo incarnato: qui tetigit eum manibus et fide. Multa sunt privilegia Ioseph: et specialiter ista nouem que audisti. De precemur igitur ut intercedat pro nobis ad virginem et filium: qui in hoc mundo det nobis suam gratiam: et in alio gloriam. Amen.

De spe bona.

Sermo, viij.

Videte et videte

te quoniam suavis est dominus: beatus vir qui sperat in eo. ps. lxxiiij. Statuerunt multi ceco errore inducti nihil aliud querere et desiderare quam bona breuia: sima huius seculi res perituras mundi. Qui si sciret et intelligeret multa et magna promittit deus diligentibus se: hec omnia terrena et caduca velut stercorea reputaret. Sed ut omnes ad regnum celorum erigere valeat affectus suos: in presenti seculi tractanda est de virtute spei. Verba autem posita sunt dicta in persona civium celorum: qui dicunt ps. lxxiiij. Sustate et vos mundas: et videte quoniam suavis est dominus. scilicet amicis suis: quibus tanta ineffabilia bona largitur. Beatus homo qui sperat in te. ps. lxxiiij. In quibus tria mysteria concurrunt: contentenda: videlicet

Primum de sua diffinitione.

Secundum de sua distinctione.

Tertium de sua fructificatione.

Primo contempleremur spei diffinitionem. Ubi est videndum quod a doctoribus diffinit. Notandum autem quod a doctoribus tres diffinitiones assignantur.

¶ Prima est magistri. iij. sen. di. xxvj. sic dicentis: Spes est virtus qua spiritualia et eterna dona sperantur. Secunda est glossatoris Pauli Aymonis Roma. v. sic dicentis: Spes est certa expectatio future beatitudinis proveniens ex meritis et gratia dei. Tertia est Augustini dicentis: Spes est virtus qua quis se ad id quod credit perueniendum presumit. Circa autem istas diffinitiones monstrande sunt tres regule: quarum

Prima est possibilitas.

Secunda est varietas.

Tertia est veritas.

¶ Circa primam queritur utrum possibile sit homini viatori sperare beatitudinem sempiternam? Et videtur quod non: quia dicit Augustinus. Inuisa diligere possumus: incognita nequaquam. Sed non cognoscimus beatitudinem: quia transcendit in-

tellectu: sicut oculus sol. iuxta illud. f. *Eoz. ij.* Oculi non vident: nec aures audiunt: nec in cor hominis ascendit. ergo nec diligis nec speras. Sicut solent quicunque sensuales dicere: Quis vidit paradisum? Quid possumus scire de illa beatitudine: cum nihil videamus nisi temporalia bona? Dic faciamus paradisum. Dic constituamus finem nostrum. Quibus sic doctores respondet. Et primo angelicus doctor. *Tho. ij. ij. q. xvij. 2. f. ij. q. v. 2. Bona. in. iij. dist. xlii. 2. Sco. 2. Rich. in eodem loco:* quod vera beatitudo potest dupliciter considerari. scilicet in generali et particulari. Si consideras in generali inquantum est bonum sufficientissimum cognoscibile ex se: dico quod omnibus est nota: quia quilibet scit quod est bonum: et quod sufficientissimum esse. In particulari vero inquantum persistit in clara visione dei: dico quod non est cognoscibile illud bonum: quod dominus largitus sanctis suis. Nullus namque posset cogitare: nullus audire: quod excellens sit et sublimis gloria illa. Omnia enim bona temporalia nihil sunt respectu illius. Que omnia prebui possunt exemplis sanctorum: quibus illud narrandum occurrit: quod Augustinus narrat in epistola ad Eyrillium de transitu beati Hieronymi. ubi ait: Sed pro meritis beatissimi Hieronymi non lateat: quod mihi divina clementia annuente in ipso sui obitus die accidit: enarrabo. Eadem namque die et hora: quando erutus putredine atque immundicie carnis toga: Hieronymus sanctus vestimentum perpetue immortalitatis et inestimabilis glorie et leticie induit: positus in cellula mea quiescens: auide cogitans qualis inesset animabus beatorum quod cum christo gauderet glorie et leticie rum quantitas: cupiens inde ex hac materia breuem componere tractatum: precibus impulsus nostri Severi quondam venerabilis Martini turonensis episcopi discipuli charta et calamo pugillariis in manibus susceptis: breuem volens scribere epistolam scripsit Hieronymus. destinandas: ut quicquid de hoc sentiret: responderet. Sciebas enim in tam difficili questione a nullo alio viuentium me posse euidentius edoceri. Cum itaque inciperem salutationis exordium. Hieronymus in

effabile subito lumine nostris inuisum tribus nostrisque linguis minime declarandum: cum ineffabili inauditaque celorum fragrantia: cellula in qua stabam intrauit iam hora completorum. Quo a me visio: stupor: admirationeque commotus: animi et membrorum virtutes amisi. Nesciebam enim tunc quod dextera dei exaltasset seruum suum: notas facies in populis virtutes suas. Nesciebas etenim quod de antiqui miseratidis seruorum fideles a carnis inuidicijs soluisset: et tam sublimem ei in celo sedem passeret. Nesciebam certe inuestigabiles vias domini: nesciebam thesauros infinite dei sapientie et scie. Secreta et occulta dei iudicia non cognoscebam: quoniam quia vult facit ineffabili sapientia ad sui cognitionem venire. Quos autem vocat predestinat: iustificat: et beatificat. put decreuit conuenire. Itaque quia talem mei oculi nunquam preenserat lucem: talis olfactus meus odorem non preenserat: tam nouis: tam inauditis signis obstupescam. Inter hec in me cogitationibus preteritis quod hoc esset: de luce dicentes verba vox emicuit. Augustine augustinus quid quies? Putas ne in breui mittere vasculo mare totum: breui includere pugillo terrarum orbem: celum firmare mare ne visitatos exerceat cursus? Que aures nulla per sonum hausit: audiet tuas? Que oculus nullius hominum videre potuit: tuus videbit? Que cor humanum nullo latens intellexit: nec etiam cogitauit: exstimas te posse intelligere? Infinite rei quod erit finis? Potius totum mare in arctissimo clauderet vasculo: potius terrarum orbem paruulus teneret pugillus. potius a motu continuo celum desisteret: quam gaudio rurum et glorie quibus beatorum anime sine fine potuntur: minimam intelligeres particulam: nisi vti ego vera experientia docereris. Et sequitur adhuc. Ego stupens pauore admiratione tam inuisa: pene amens: omni quasi vigore carens his verbis aliqualem sumens audaciam tremebunda voce dixi: Fias vti nam mihi foret: quod tam felix es et gloriosus: quod tam honorifice ad illa properas gaudia: quod tam dulcia eloquia fatis meo gutturi non ambigere. At ille. Nomen inquit meum que

ris. Hieronymi illius p̄byteri cui trās-
mittēda eplam iā scribere incepisti sum-
ma: q̄ in hac hora in berblee Jude: car-
nis onere depositus: cū xpo oīq̄ celesti co-
mitata cohorte: decorata pulchritudine
oī illustrata splēdore: illo iduta immor-
talitatis deaurato vestimēto: circūami-
ta oīm bonorū & gaudiorū varietate: so-
norū oīm: triūphali cū diademate coro-
nata: & oī b̄titudine & felicitate vallata:
tā gloriose iā ineffabiliter p̄go ad regna
celorū sine fine mansura. Nullū em̄ gl̄ie
expecto defectū: sed augmētū: sed iterū
iūgar corpori glorificādo: & nullatenus
morituro: sed gloriā quā nūc solā habeo
habitura in illa. s. vniuersali carnis res-
urrectione cū xpo. Et sequit̄ infra. Pla-
ceat aut̄ volūtati tue aliqua mihi inter-
rogāti respondere. Quid optas dicito:
me oī volūtati tue scias respōsurā. Vel-
lex in quā intelligere vtrū b̄tōrū aīe que-
dam velle possint q̄ obtinere nequeant.
At illa. Anū Augustine noueris q̄ sc̄tō
rum aīe in illa eterna gl̄ia: ita sunt solis-
date & firmate in deo: q̄ nulla sibi inest
alia volūtas nisi dei in quo nihil velle
aliud p̄nt nisi q̄ deus vult. It̄ q̄ volunt
obtinere p̄nt. Etenī quecūq̄ volunt de-
us vult & adimplet. Nemo q̄ppe nostrū su-
is fraudat desiderijs: q̄ nihil p̄ter deū
aliq̄s nostrū optat. Qm̄ nō semp̄ vt vo-
lumus in deo habemus: n̄ra semp̄ desir-
deria sunt plenissime adimplēta. Vale.
It̄ ergo mō nullus viuēs pōt cognos-
cere altitudinē glorie sc̄tōrū. An nō est
paripēdēdū tāle bonū: q̄ fatuus esset
qui nihil crederet nisi q̄ videret. Nam
multi carnales & sensuales: q̄ nō vide-
runt sc̄tōrū gloriā: illā negāt & paripē-
dunt. De q̄bus ait Greg. iij. dial. in plo-
go. Carnales q̄q̄: q̄ inuisibilia illa scire
nō valēt per experimentū: dubitāt vtrū
ne verū sit q̄ corporalibus oculis nō vi-
deretur. Itaq̄ ponit exēplum de muliere
pregnante &c. Applica figuram que ha-
betur. iij. Reg. x. de regina Saba: q̄ au-
dita fama Salomonis &c. dixit corā re-
ge: Beati viri tui: & beati serui tui hi qui

stant coram te semper: & audiunt sapiē-
tiam tuā. Glo. regina admirando in lau-
dem Salomonis erupit dicēs: Beati vi-
ri tui &c. Vere b̄i sunt quorū rex est xps
& qui eterna eius visione p̄frui merent̄:
& gloriā quā habet cū p̄re & sp̄s sc̄tō con-
spicere: & sapientiaz quam mūdis corde
ostendit se p̄petualiter papere letātur.
hec ille. Et oīa q̄ dicta sunt de particu-
lari cognitione dicta sunt &c. ¶ Sed cō-
siderādo beatitudinē in generali omēs
possunt illā appetere: q̄ ad hoc natura
liter mouent̄: vt ait Aug. li. x. de ci. dei.
c. f. Oīm certa sn̄ia est qui rōne quoquo-
mō vti possunt beatos esse omēs hoīes
velle. Et eodem lib. c. xxix. Natura indi-
dit nobis vt beati immortalesq̄ esse cu-
piamus. Qd̄ p̄bati pōt per id q̄ dicit
Arist. iij. Topi. Max. mus bonū oēs ma-
xime appetunt. & Boe. iij. de cōsol. Oīs
mortalīū cura quā multipliciū studiōrū
labor exercet: diuerso q̄dē calle p̄cedit:
sed tñ ad vnū b̄titudinis finē nitit̄ per-
uenire: quo adeptō nil aliud desiderare
queat. hec ibi. Oēs igitur in exercitijs &
laboribus nil aliud querūt: q̄ aliqd̄ bo-
nū in quo possint letari & quietari. Et
qm̄ multi credūt illud bonū esse in diui-
tijs: multi i hononibus: multi in magni-
ficentijs: ideo ibi constituunt finē suū.
Qui tñ possunt cognoscere errorem suū
triplici ratione.

Primo rōne cōitatis.

Secūdo rōne insatiabilitatis.

Tertio rōne exēplaritatis.

Primo rōne cōitatis pōt q̄s cognos-
cere in nullo tēporalium bonorum esse
beatitudinem istā. Nam cum beatitudo
sit quoddā ens per se bonus: nō compa-
titur secum aliquod malū s̄m Tho. ij.
ij. q. ij. Sed oīa bona tēporalia sunt cō-
muniā bonis & malis: ideo in ipsis nō
est vera beatitudo. Quis nāq̄ tā excors
est vt nō iudicet esse malos homicidas
latrones: versipelles: & similes? Et tñ hī
sepe huius mundi bona habēt. Iniqui
& mali sunt diuites &c. Ideo ait Aug. f.
de ciui. dei. c. viij. Placuit quippe diuis

De bona spe.

ne providentie pparare in posterū bo-
na iustis: qbus nō fruent iniusti: & ma-
la impijs qbus nō excruciantur boni.
Ista hō tpalia bona & malavtriusq vo-
luit esse cōia: vt nec bona cupidi appet-
tant q mali quodq habere cernunt: nec
mala turpiter euitent qbus & boni ple-
rūq afficiunt. Interest aut plurimū q-
lis sit vsus vel earū rerum q pspere vel
earū q dicunt aduerse, hec ibi. Sed vt
fortius dicamus. Quid pōt dici in hōie
summū bonū qd belue & bruta partici-
pant. Ideo ait Zacc. in. diui. isti. aduer-
sus gētes. Euz de officio hōis agat opy
summū summi aīalis bonū in eo consti-
tui: qd cōe cū alijs aīalibus esse nō pos-
sit. Sed vt feris dētes armētis cornua:
volucris pēne pprie sunt ita hōi suū
aliquid debet ascribi: sine quo rōnē sue
conditionis amittat. Nā qd viuēdi aut
generādi causa datū est: oībus quidem
est bonū naturale: summū tñ nō est nisi
qd est unicuiq generi ppriū. hec ille.
Nec etiā bona anime sunt hōis beatitu-
do: vtputa sciētie & virtutes: qz nec ista
pppter se acqruunt: sed pppter aliud. Vñ
Zacc. eodē loco ait: Qui sciam summū
bonum facit aliqd hōi ppriū dedit: sed
sciam alterius rei grā hōies appetunt
nō pppter seipsam. Quis em scire, cōten-
tus est nō expetēs aliquē scie fructum?
Artes ideo addiscunt vt exerceant. Ex-
ercentur aut vel ad subsidia vite: vel ad
voluptatē: vel ad gloriā. hec ille. De vir-
tute aut q nō sit bonum hōis summū:
idem subdit: Superest etiā vt refellam
qui virtutem ipsam summum bonū pu-
tauerunt. In qua opinione etiā Mar-
cus Tullius in quo multa inconsidera-
te fuerunt. Nō enim virtus ipsa summū
bonum: sed effectrix & mater summi bo-
ni est: qm perueniri ad illud sine virtus
te nō pōt: hec ille. Q Secōdo pōt ostendi
in nullo bono tēporali esse summū bo-
num rōne insatiabilitatis. Est enim be-
tudo fm Bon. in. iiii. di. xlii. q. i. finis sa-
tians appetitum. Sed nihil est in hoc
mūdo qd satiare possit appetitum hōis

nō diuitie: nō honores: nō magnificen-
tie: & similia: ergo &c. Ideo ait Sen. in
vna eplārum ad Lucil. Congerant i re
quicquid multi locupletes possident: &
vltia priuatum pecunie modū fortuna
te puehat: auro tegat: purpura vestiāt:
& ad hoc modus deliciarū & opū te per-
ducat vt terrā marmoribus abscondas.
Non tñ tibi habere liceat: sed & calcare
diuitias. Accedat statue & picture & q-
quid ars vlla elaborauit: maiora his ca-
pere discas. Naturalia em desideria in-
finita sunt: & falsa opinione nascuntur:
vbi desinant nō habet. hec ille. Exēplū
patere pōt de Alexan. magno: q postq
adeptus est quasi totius mūdi imperiū
dicebat: Mūdus nō sufficit mihi. Ergo
in istis nō est beatitudo: s; in gloria dei
sicut ait ps. xvi. Satiabor cū apparuer-
it gloria tua. & Aug. lib. cōfessionū. Re-
dite preuaticatores ad cor: & inherere il-
li soli qui fecit nos: state in eo & stabitis
quiescite i eo & requiescetis. Quare itis
in aspera qm istud bonum qd queritis
vel amatis ab illo est. Q Tertio id pba-
tur ratione exemplaritatis. Oēs nāq
sancti exhibent nobis huius veritatis
testimonium: qui non solum huius mū-
di vanitates & voluptates non quesi-
runt: verū etiā ipsas aufugerūt vsq ad
mortē. Et hoc pbat duplici auctoritate.
Q Prima est Pauli exemplificando de
patribus veteris testamēti ad Heb. xij.
sic dicentis: Sancti per fidem vicerunt
regna: opati sunt infirmitas: adepti sunt
reprimissiones. Obturauerunt oīa leo-
num: extinxerunt impetum ignis. Effu-
garunt aciem gladij: cōualuerunt de in-
firmitate: fortes facti sunt in bello. Cas-
tra verterūt exterorū. Acceperūt mulie-
res de resurrectione mortuos suos. Alij
aut differti sunt: nō suscipientes redem-
ptionē vt meliorē inuenirēt resurrectio-
nem. Alij hō ludibria & verbera experti
in super & vincula: & carceres lapidati
sunt: secti sunt tentati sunt: in occisione
gladij mortui sunt. Circūierunt in melo-
tis: & in pellibus caprinis egentes an-

gustati: afflicti: quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes: in montibus et speluncis: et in cavernis terre. Hec ibi. Alia est Rabani in sermone omnium sanctorum: qui exemplificat de sanctis noui testamenti dicens: Apostolis subiectum est triumphale martyrum nomen: qui per diuersa tormentorum genera christi passionem non lascentibus precordiis: mentibus imitabantur. Alij namque ferro perempti: alij flammis erusti: alij flagris verberati: alij vectibus perforati: alij cruciati patibulo: alij pelagi periculo demersi: alij viui decocti: alij vinculis mancipati: alij linguis priuati: alij lapidibus obtriti: alij frigore afflicti: alij fame cruciati: alij non truncatis manibus: siue ceteris celsis membris: spectaculum contumelie in populis mundi: propter nomen domini portauerunt. Hec ibi. Quid dicam de christo qui semper ostendit in hac vita non esse beatitudinem: et amaritudinem habuit usque ad crucis mortem. De quo Firmianus Lacus. vii. diui. in f. ad versus gentes sic ait: Pater noster: ac dominus qui condidit formauitque celum qui solem cum ceteris sideribus induxit: qui libratam magnitudine sua terram vallauit montibus: mare circumdedit: amnibusque distinxit: et quicquid est in hoc opere mundi confluxit atque perfecit ex nihilo: perspectis erroribus hominum ducem misit qui nobis iusticie viam panderet. Hunc sequamur omnes: hunc audiamus: huic deuotissime pareamus: quoniam solus ut ait Lucretius. Verridis hominum purgavit pectora dictis. Et finem statuit corporis atque timoris. Exposuitque bonum summum quo redimimus omnes. Quid foret atque via monstrauit limite paruo. Quo possimus in id recto contendere cursu. Nec monstrauit tamen: sed etiam processit: ne quis diffcultatis gratia iter virtutis horreret. Hec ibi. Eleuentur igitur ex his cordis nostri studia ad cognoscendum regnum celorum: et inflammetur affectus ad amo-

rem glorie: quod ibi se et perfectissime locum da requies inuenitur. ¶ Secunda regula monstranda de varietate. In qua videndum est que differentia sit inter fidem et spem. Respondet hinc Augustinus in enchiridion: quod est triplex. Prima quod spes non est nisi bonorum rerum: fides vero malorum et bonorum. Secunda quod spes est futurorum tantum: fides vero est futurorum preteritorum et presentium. Tertia quod spes est de bonis tantum sibi: fides vero de bonis tam sibi quam alijs. ¶ Tertia regula de veritate. In qua tres veritates notari possunt. Prima hinc. f. Thoma. ii. q. xviij. quod in beatis non est spes: quod iam habent quicquid volunt. Unde ad Romanos. viij. Quod videt quis quid sperat. Et Augustinus. x. de ciuitate dei. c. xlv. ait: Spes enim que videtur non est spes. Tanta est enim in ipsis certitudo beatitudinis: quod nullam spem habere coguntur. Si vero dicatur quod sancti in patria expectant resurrectionem et corporum glorificationem: ergo sperant. Respondetur hinc Bonaventura. quod nec anime beatorum nec angeli proprie habent spem. Et ratio est: quod spes est expectatio premij substantialis. Omnes autem hi premij substantialia habent: et ideo carent spe proprie dicta. Alia est ratio: quod spes habet annexam fidem. Si des autem cognitio enigmatica est. Et quod claritas visionis diuine tollit omnia enigmata: per consequens euacuat ipsam spem. Et ob hanc rationem dicitur: quod nec anime nec angeli habent spem. Potest tamen dici quod in eis non ponatur spes proprie dicta. scilicet que est expectatio premij substantialis: est tamen in eis spes large dicta per quamque expectatiōe scilicet stole et gaudij accidentalis. ¶ Secunda veritas est: quod in damnatis non est spes. Nam hinc Thoma. vbi sic. sicut ad veram beatitudinem spectat ut aliquis certus sit de sue beatitudinis perpetuitate: alioquin voluntas non quietaret: sic etiam perpetuitas pene cum pertinet ad penam. Non enim se haberet rationem pene damnati si perpetuitatem damnationis ignorarent. Et hoc est quod dicitur Job. xv. Non credit. scilicet quod est damnatus: quod reuertitur

De virginitate.

possit de tenebris ad lucem. Et si quis petat quare: respondet glo. Sicut enim inuoluitur tenebris luce desperat: sic etiam dānari desperant vñq̄ posse egredi de tenebris inferni. ¶ Tertia veritas est q̄ spes reperitur in his qui sunt in purgatorio: in his qui sunt in hac vita. De his qui sunt in purgatorio: p̄t p̄ magistrū sen. in. iij. dicentē: Quod sancti patres felici spe ingressum ianue celestis expectabāt. Si ergo diceret q̄ ipsi sunt certi q̄ nō possunt dānari: ergo non indigent fulcimento spei. Dicendū h̄m Bon. q̄ hoc nō est ppter assecutionē glorie: sed ppter cōfirmationē liberi arbitrii: quod est extra statū merēdi atq; demerendi. Et illa confirmatio non euacuat spem: quia ponat extra statū vertibilis: tñ liberi arbitrii. De his dō qui sunt in hoc mūdo dubium est an spes possit esse in peccatoribus. Videt̄ em̄ q̄ non: quia h̄m magistrū in. iij. dif. xvj. Sine meritis aliquid sperare: nō spes: s; presumptio dici potest. S; dicas: Omnes peccāt et oēs sperant. ergo &c. Respondet Bon. q̄ quadrupliciter aliquis potest exire in actū sperandi. Aut em̄ sperat habendo merita in pposito: in radice et in effectu: sicut homo iustus q̄ diu dño seruiuit. Aut sperat habendo merita in pposito et in radice: sed nō in effectu. Sicut ille qui ante bonū vsum virtutum postq̄ suscepit gratiaz expectat beatitudinē et per illam sperat saluari. Aut sperat habēdo merita in pposito nō in radice nec in effectu: sicut ille qui est in peccato mortali: tñ pponit penitere et facere bona: et sic sperat consequi beatitudinē. Aut sperat nō hādo merita nec i pposito: nec i radice: nec i effectu: sicut ille qui facit malum et perseverare intendens credit per solā mīam saluari neglecta diuina iusticia. Prim⁹ act⁹ est spei iam formate et exercitate. Secū⁹ dus formate et primo infuse. Terti⁹ spei informis. Quartus presumptionis: qz presumptio est cū q̄s in malo sine emendatione sperat posse saluari. An Greg.

Qui vestigia xpi dedignantur seq̄: quatenus temeritate sperat ad eius claritatē gaudia peruenire. hec ille. Sed si peccator disponeret se conuerti: licet sit peccator: tñ sperare potest et debet vitam eternā: quia vt ait Hiero. ad Rusticum monachū. Nihil sic offendit deū q̄ despatio. Et sic p̄t primum principale.

Secundo contemplerur spei distinctionem. Nam triplex spes potest distinguī: videlz

Prima dicitur bona.

Secunda dicitur vana.

Tertia dicitur falsa.

¶ Prima dicitur bona que est in deum vel ratione gratie: qz in omni necessitate sperat gratiam a deo inuenire: vel ratione venie: quia sperat consequi veniā delictorū suorū: vel ratione glorie: quia homo sperat omnē gloriā suam a deo. Et de hac dulcissima spe ait sapiēs Eccl̄ia. ij. Respice filij nationes hoīm: et scitote quia nullus sperauit in dño et confusus est. Et p̄. lxxij. Beatus homo qui sperat in te. Et alibi. p̄. xxxix. Beatus vir cuius est nomen domini spes eius. Et p̄. xx. et. lxx. In te dñe speraui &c. O q̄ firmus est stabilimētū sperare in dño. Vere nil in hoc mundo securius fieri potest. ¶ Secunda spes dicitur vana. Et hec est illorū qui spem suā ponūt in vanitatib⁹ mundi. Vñq; itaq; spes vana dicitur Johan. i. cano. ij. c. Mundus transiit concupiscētia eius: Quid est em̄ qd non in breui transeat euanescat vt fumus. O miseria humana audi quid de seipso loquitur sapiēs Eccl̄s. ij. c. Magnificauī opa mea: edificauī mihi domos: plantauī vineas: feci hortos et pomeria: et conserui ea cūcti generis arboribus: extruxi mihi piscinas aquarū: vt irrigare siluā lignorum germinatiū. Possedi seruos et ancillas: multaq; familiā habui. Armēta quoq; et magnos ouī greges vltra oēs q̄ fuerunt ante me in hierusalē. Coaceruaui mihi argētū et aurū et substantias regū et

prouinciariū. Feci mihi cantores et cantatrices: et delicias filiorum hominum. Lyphos et viceolos in ministerio ad vina fundenda: et supergressus sum opibus oēs qui fuerūt ante me in hierlīm. Sapientia quoque pfeuerauit mecum: et oīa quae defiderauerūt oculi mei nō negaui eis. Nec pphibui cor meū quā oīu voluptate frueretur: et oblectaret se in his quae pparauerā. Et hanc ratus sum partē meā si vterer labore meo. Cūq; me pueritissimē ad vniuersa opa quae fecerant manus meae: et ad labores in quibus frustra sudauerā: vidi in oībus vanitatē et afflictionē animi: et nihil pmanere sub sole. hec ibi. Exemplifica de senectute hoīs et. 30 Chrys. homel. vi. super Job. ait: Vanitas vanitatum inquit Ecclesia: et oīa vanitas. Hunc periculū si saperet quā in potētia versatur: in parietibus suis oībus et vestibulis scriberent: in domo et in foro: et ante oīa in cōscientijs suis: vt semper id oculis cerneret: et corde sentiret. Quā em mul te sunt rerū facies et imagines vane quae decipiūt incautos: de istud carnē salutare quotidie et in prandijs et in cenis conuentibusq; oībus: vnuquēq; proximo suo canere libeter: a primo suo audire libeter: quia vanitas vanitatum et oīa vanitas. hec ibi. Tertia spes dicitur falsa. Et hec est illorū qui nūq̄ credunt se eē mortuos. Verificat em de his illud Iulij de senectute dictū. Nemo est tamen senex qui non se putet per annū posse vivere. Cui pcorat Viero. ad An. Nemo est sic fractis viribus: et decrepitate senectutis: vt nō se putet adhuc annus esse victurū. Inde subreptū obliuio cōditio nis suae: vt mortale animal iā itaq; solūcū erigat in supbiā: et a se celū tangat. hec ille. Patet em satis euidenter hanc spem eē falsā. Et sic p̄ sōm p̄ncipale.

Tertio contemlemur spei fructificationem. Possumus autē in hoc mysterio triplicē spei fructum ponere.

Primus dicitur fortificatio.

Secundus dicitur confortatio.

Tertius dicitur assicuratio.

De primo igitur patet: quia spes fortificat hominem in laboribus suis. iuxta illud Qui genis super Ero. Spes futurorum laboribus requie parit. Nam si uana spe bonorum temporalium tot graua et onera ardua mortales tolerant infelices: quod laborare usque ad mortem difficile videri potest his qui sperant regnum celorum. Quare diebus ac noctibus varijs curis homines mundi indessesse sudant: nisi quia aliquid sperant adipisci. Laborant domini sperantes magnifice dari: laborant milites sperantes gloriam temporalem acquirere: laborant mercatores sperantes diuitias adipisci: laborant artifices et agricole victum vestitusque sperantes recipere. Sed multo fortius laboribus insisteret si finalis vita eternam speraret. hec ille. Vbi Greg. in moral. et ponit in decretis. dist. xlvij. c. oēs. Omnes huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt: in celestibus debiles. Nam per temporali gloria desudare usque ad mortem appetunt: et per spe perpetua: nec parum quidem in labore subsistunt. Pro terrenis lucris iniurias quaslibet tolerant. et per celesti mercede vel tenuissimi ubi contumelias ferre recusant. Terreno iudici toto etiam die assistere fortes sunt: in oratione coram domino vel hore vnius momēto lassantur. Sepe nuditate: deiectione: fame per acquirēdis diuitijs atque honoribus tolerant: et earum rerum spe se per abstinentiam cruciant ad quas adipiscendas festinant. Supna autē laboriose querere tanto magis dissimulant: quanto magis ea retrinui tardius putant. hec ille. Propter quod sancti iugum domini fortiter portauerunt: et non in firmi mortales. Secundus spei fructus dicitur confortatio. Ipa enim solatiū est tribulatores afflictos in hac vita: quoniam impossibile est quod qui sperat in domino succumbat. Exemplifica in prosperitate et afflictione. Ideo Viero. in epla ad Thymotheum eum reprehendēdo scribit eo quod nimis doluit de dormitione filie. Ait em. Charitatis tue scripta percepit: in quibus animus tuus dolore commotus de filie dormitione

De virginitate.

tionem cognoui. Nō aliud pncipalr ad-
miratus sum q̄ xpiani pectoris i te vir-
tutē ablatā fuisse: anīmū flecteres ad
dolore. Stupeo murū fidei penetratū
vulneribz orbitatis: quē sopire debue-
rat spes resurrectionis et regni celestis.
Nūq̄ spes cū dolore p̄cordat: nec fides
aliqui sentit quācūq̄ iacturā. Resurge-
re credim? mortuos n̄ros et plāginus?
Quid facerem? si inoī t̄mmodo perci-
peret de voluntas cui? sola sufficeret ad
solaciū cui nullū pponere inbemur affe-
ctū: cū qd dederat abstulit dñs q̄ crea-
uerat. Quis est ille q̄ plāgat qd ad tps
acceperat. Commodauerat vt hr̄es quā-
tocūq̄ tpe voluisset: et cū veller rursus
auferret. Nihil abstulit de tuo: q̄ digna-
tus est recipere ppriū. Creditū suū reci-
pere decuit creditore: et nihil aliud des-
cet q̄ creditori suo gr̄as agere mutuan-
tē. Sic Job. s. c. legim? quē sequamur
deuotissima voce dicentem: Dñs dedit
dñs abstulit: sicut dño placuit: ita fa-
ctū est. sit nomē dñi b̄ndictum. hec ille.
Fecisset q̄ Tyas? sicut Job si recte spe-
rasset in dño. Tertiuspei fructus: asse-
curatio: q̄ hec virt? reddit hoīem secu-
rū in morte: quā hoīes oēs ita timent.
P̄tz de paulo ad Phil. s. Cupio dissol-
ui et esse cū xpo. P̄tz de sc̄to Andrea in
cruce p̄dēre. de quo ait Aug. li. de pe.
Ne p̄mittas me dñe descēdere viuū: sed
tps est vt cōmedes terre corp? meū. Tā-
diu em̄ illud portam: terre iā illud com-
mēda: et ampli? me vigilare non pmit-
tas. hec ibi. Agam? et nos filr: vt digne
sperare illā gl̄iam possim? hīc p̄ gr̄am
et in futuro per gloriā. Amen.

De virginitate.

Sermo. ix.

Queramus do-
mino n̄ro regi adolesce-
ntulam virginē. iij. Reg.
Soler queri a doctori-
bus et apd̄ morales phi-
losophos p̄trū seruare virginitatē sit li-

citū. Et videtur quibusdā q̄ non. Et rō
ipsoz est. Omne quod p̄trariat p̄cepto
legis non est licitum: sed virginitas est
hīdō. ergo et. Nam p̄ceptū legis est
Benefic. ij. c. De omni ligno qd est i pa-
radiso cōmedes cōseruari valeas. Silt
hoc est p̄ceptum legis nature. Ben. s.
Erescite et multiplicamini. Vñ quēad-
modū est illicitū se abstinere a cibo sic
non est licitū seruare virginitatē: q̄ est
cōtra p̄ceptū legis nature. Sc̄da rō
est talis: Omne qd recedit a medio vir-
tutis est vitiosum. Vñ p̄ba. ij. Ethico.
dicit: q̄ q̄ voluptate vritur nec ab vno
se abstinere intēperat? est: q̄ aut oēs fu-
git agrestis est. S; q̄ seruat virginitatē
ab oī delectatione se abstinere venerat:
ergo illicitū est. Et sic apud illos erat vi-
tū et nō virtus. Qd quod vider beat?
Tho. ij. ij. q. cli. art. ij. q̄ i hūanis acti-
bus illud est vitiosum qd est p̄ter rectā
rōnē. Habet aut hoc ratio recta: vt his
que sunt ad finē vtatur aliq̄s sed ea mē-
sura que cōgruit fini. Est autē hoīs tri-
plex bonū vt dicit p̄ba. s. ethico. Prīmū
est qd p̄sistit in rebus exterioribz: puta
diuitijs. Sc̄dm est qd cōsistit in bonis
corporis: sicut est sanitas: pulchritudo:
et filia. Tertius est qd cōsistit in bonis
animē: inter que principalis est vita cō-
tēplatiua q̄ est potior vita actiua: vt dī-
iij. ethi. et Luce. x. Maria optimā par-
tem elegit et. Quoz bonoz exteriorum
quēdā ordinant ad ea q̄ sunt vite cons-
templatiue. P̄tinet ergo ad rectitudi-
nem hominis: vt aliquis vtatur extē-
rioribus bonis finē eam mēsuram q̄ cōm-
petit corpori: et similiter de alijs vt possit
contemplari: et hoc non est vitiosum.
Similiter si aliquis abstineat se a dele-
ctationibus corporalibus vt liberius
possit vacare vite contemplatiue: hoc
non est vitiosum. Et quia virginitas re-
linquit veneream delectationē vt possit
vacare vite contemplatiue: ideo vi-
tiosum non est: immo magis virtuosum.
Ideo virginitas est licita. Circa quam
virtutem quattuor notabimus contem-

plationes: videlicet

Primo virginis perfectione.

Secundo virginis exaltatione.

Tertio virginis preservatione.

Quarto virginis corruptione.

Circa primū notandū sūm **Th**o. ij. ij. q. di. ar. ix. q. in virginitate duo sunt consideranda. vñ. s. formale. et aliud materiale. Formale est firmū ppositū scilicet velle nunq̄ experiri delectationes carnales: etiā si posset. Ad materiale est corporis integritas. Et ideo triplex est virginitas. Una que est corporis et nō mētis q̄ mēte fornicat et nō corpe. vt ps. xxxij. q. v. c. si paul. Secūda est mētis et nō corporis: q̄ violatē sunt. xxxij. q. v. c. tolerabilis. Tñ iste nō amittit virginitatē vel virginitatis coronā. Nō sunt tñ confes crāde inter alias virgines: vt ps. xxxij. q. i. c. vlti. Tertia est mentis et corporis et hec est gloriosa. xxxij. q. v. c. sicut em. Ideo dicit Aug. Virginitas est in carne corruptibili ppetua incorruptionis meditatio. hec ibi. Hec autē est pfectissima. et hec de primo. **C**irca scdm. s. suā exaltationē notavi virginitatis octo exaltationes. Et prima est angelorū confortitas. Nā deus fecit eā in celo sociā angelorū. Nam oēs angeli virgines sunt creati. Vñ Amb. li. de virgi. ait: Sup̄ greditur virginitas conditionē humane nature: p quā hoīes angelis assimilant. hec ille. Nā vt dicit Eyprianus est angelorū soror. Inquit em. Virginitas est angelorū soror: victoria libidīnū: res gina virtutū: et possessio oīm bonorū. Et ideo Hiero. ait: Vivere in carne preter carnem angelicā est et nō humanū. Qd dñs declaravit **Mat**. xij. In celo neq̄ nubent neq̄ nubentur: sed erunt sicut angeli dei. S; est questio quōd genuissent et fuissent virgines in statu innocētie: Rñder Aug. di. q̄ genuissent salua pudoris integritate et peperissent sine dolore. **S**ecūda exaltatio est xpi societās. Nā licet in patria omnes sint brī et videant diuinā essentia: tamē virgines magis sunt deo cōiūcti. Vñ **Apoc**. xiiij.

Vi sunt q̄ cū mulieribus nō sunt cōiūcti: virgines em sunt: ibi sequunt agnū quocūq̄ ierit. Et Amb. di. Quocūq̄ pergit virgines sequunt agnū atq̄ laudib; xpm semp associāt. **T**ertia est priuitas. Nam virginitas ordinata fuit in statu innocētie: quia homo de terra virginea fuit creatus. Gen. i. et matrimoniu post. Gen. i. et xxxij. q. ij. in principi. et c. sicut. s. **Q**uarta est mentis dignitas. Due em sunt vite. vt di. **Th**o. ij. ij. q. xvij. ar. s. s. vita actiua: et vita contemplatiua. Contemplatiua est dignior vt dicit pbs. ij. ethicorū. Virginitas autē pertinet ad vitā contemplatiuā: ergo est dignior. Figura huius fuit maria magdalena que stabat secus pedes domini. **Luce**. viij. **Q**uinta est virtutis raritas. Nam illa que raro reperiunt sunt preciosiora sicut lapides preciosi. Sed virginitas raro reperit: ergo et. **S**exta est perditionis irreuerabilitas. Tanta est excellentia huius virtutis q̄ perdita nullo modo pōt amplius recuperari: vt dicit Hiero. Cum cetera deo possit: non potest ruinam virginitatis recuperare. Intellige de virginitate corporali. Et hoc ratione sue preciositatis quia sic non est de alijs virtutibus: scilicet charitate: fide: et spe: et sic de alijs q̄ pōt recuperari. **S**eptima est status sublimitas. In ecclia dei sunt tres status. vt ps. ij. ij. q. xv. ar. s. s. stat; virginitatis matrimonij: et viduitat;. Sublimior autem oībus istis est virginitas: que fuit prior matrimonio. xxxij. q. i. ca. nuptie. **O**ctava et vltima est fructus sublimitas. Nā illa virt; dī esse tanto nobilior ac perfectior: quāto ei mai; premiū datur. S; maius premiū dāt virginitati. q̄ et c. Dicit enim Hiero. q̄ nuptie replēt terram: virginitas celum. Et sic ps. secū dū principale. **C**irca tertiu scz ei; cōseruationem nota septē necessaria p cōseruationem huius virtutis. Et prima ratio est sobrietas. Nam vt dicit **Prover**. xx. Luxuriosa res est vinum. **I**o apostolus ad **Ephe**. v. ait: Nolite inebriari

De patientia.

vino i quo est luxuria. Dicit Hiero. Uter
ter vino estuas facile in libidinem spu-
mat. Sicut p[er] de Zoth: q[ui] vino replet[us]
dominuit cū duob[us] filiis suis. Gen. xix.
¶ Sec[un]da rō est sollicitudo. Nā o[mn]i[us] in-
ducit maxime ad carnis tērationē: vt d[icit]
Ezech. xv. Hec fuit iniquitas sororis tue
sodome supbia: saturitas panis et abū-
dantia et oculi. hec ibi. Sicut accidit etiā
David. ij. Reg. x. de Bersabee. Exēpl[us]
etiā de sc[ri]p[t]a Justina a diabolo tērata: q[ui]
erat sine exercitio. Iō dicit Hiero. Sem-
per aliqd boni facito: vt diabolus semp
occupat[us] te inueniat. et notat de conse-
dist. vlti. c. nung. ¶ Tercia est habitus
honestas. Nā sup[er]stias habitus ducit
ad lasciuia. Uñ. j. Tim. ij. Nō in totis
crinib[us] aut auro aut margaritis vel ves-
te preciosa: sed q[uo]d decet mulieres pro-
mittētes pietatē p[er] bona opera. Uñ Au-
gu. ad Lencianum militē ait: Voies et
mulieres q[ui] serico et purpura induuntur
r[ati]o induere difficile est. Iō cōsulimus
in xpō pie viuere volētibus vt moderas
te induatur. hec ibi. Exēpl[us] de Iudith
que ornata decepit Holofernē: vt p[er] Ju-
dith. x. Et Cyprian[us] dicit: Serico et pur-
pura indute: r[ati]o induere nō possunt.
¶ Quarta est custodia sensuū. Uñ intel-
ligendū est: magnā partē innocentie esse
tēritatē. Dina etiā oppressa fuit a Si-
ehen. Gen. xxxij. q[ui] curiose voluit vides-
se mulieres regionis illi[us]. ¶ Quinta est
modestia sermonis. Uñ Hiero. Sermo
virginis prudēs et rarus. Et. j. Pet. iij.
¶ Si quis loquitur: quasi sermones dei.
¶ Sexta est timor: vt virgo semp sit ti-
morosa. Uñ Bern[ardus]. Solēt virgines que
vere virgines sunt semper esse pauide.
Exēplum p[er] de beata Agne Luce. j.
¶ Septima et vltima est fuga occasio-
nū. Uñ Hiero. Solus cū sola secrete nō
fedeas. Quoniā vt ait Bern[ardus]. Stare cū
mulieribus et immunē se cōseruare ma-
ius est q[uam] mortuos resuscitare. Et iō d[icit]
Hieronymus. Ostiolū tuū raro aut
nunq[uam] mulierū pedes terāt: q[uia] vt ipse
dicit: Mentes ferreas libido domat.

Exēplū patet de beato Bernardo clau-
mate: Latrones latrones. Applica et
plum materiale de duobus lapidibus:
qui si adinuicē comprimantur: emittunt
ignē. Nā Augustinus nolebat stare cū
propria sorore cōsideris periculū. Sicut
pater de Ammon qui oppressit Thamar
sororē suā. ij. Reg. xij. Et sic patet ter-
tium principale. ¶ Circa quartū et vlti-
mū scz corruptionē: nota q[uod] quinq[ue] sunt
que habēt corrūpere virginitatem. Pri-
mum est superbia. Unde Augu. lib. de
virgi. Non solū predicanda est virginis-
tas vt amētur: verū etiā ammonenda
est ne infletur. Facilius enim sequitur
agnū cōiugate humiles: q[uam] virgines sus-
perbiētes. Nā deus nō solū respicit vir-
ginitatē marie: sed magis humilitatem
vt p[er] Luc. j. Scdm est defectus charita-
tis. Exēplū de illis quinq[ue] virginib[us]
fatuis Matth. xxv. Uñ Bernardus. La-
stias sine charitate est lāpas sine oleo.
Tolle charitatē: castitas deo nō placet.
Terciu[m] est macula peccati. Nihil effi valet
castitas cū peccato: q[ui] est forma priua-
ta. Unde Hiero. Illa virginitas hostia
xpī est: que nec mentē nec carnē libidi-
ne maculat. Ille virgines que in pecca-
tis morantur: deo non placent. Quar-
tum est diuisio cordis. Uñ Augustinus
libro de virginitate ait: Totus vobis in
corde figatur: qui pro nobis firmus est in
cruce. Diuisum est cor virginis: cū deo
et mundo studet placere. hec ille. Quint-
um est stabilitas. Uñ Augusti. vbi. s.
Deum sequamur ne virginitatis bonū
a nobis perdat[ur]: hic per gratiā in fu-
turo p[er] gloriā. Amen.

¶ De patientia omnibus necessaria.
Sermo. x.

Per patientias
curramus ad p[ro]positum
nobis certamē. Doctores
gētium d[ic]ta sunt ista ad
Heb. xij. Post lapsus pi-
mō parētū adeo humanū gen[us] passio-
nibus est vexatū: vt nullus vnq[ue] in hac

via inueniri possit oino quiet. Insur-
gunt vndiqz mala: vndiqz tēpestates: vn-
diqz afflictiones: laboriosqz cure. Acci-
dūt et sepe multa aduersa uolētibz et ins-
urris. Neqz aliter aduersus fortune im-
petus et incursum: repētinosqz motz: nī-
si ferēdo et equo aīo tolerando tuti esse
valemus. Superāda: ait Vergil. v. enei-
dos. oīa fortuna ferēdo est. Hoc aut ma-
xime operat patientie virtz: que oībus
necessaria est: sine qua succūbit mens: et
deficit animus cū aliquod sinistrū acci-
dere viderit. Expropter in hoc sermone
de patientia erimus tractaturi: de qua
tres cōsiderationes faciemus.

Prima est de eius descriptione.

Secūda de eius determinatione.

Tertia de eius acquisitione.

Quid sit patientia: et de multiplici ei-
ceptione. Capm. s.

Prima cōsideratio est de pa-
tientie descriptione: in qua
qd sit patientia ostēdemus.
Et Zaccā. v. li. diu. insti. ad-
uersus gētes sic dicit: Patiē-
tia est maloz que aut inferunt: aut acci-
dūt cū equanimitate perlatio. Et Zul-
lius in rhetorica eandē sententiā loqui-
tur sub alijs vbiis di. Patiētia est hone-
statis aut utilitatis cā rerū difficultiū et
arduarum voluntaria ac diuturna pers-
pessio. Et p ampliore declaratione nos
tandū qz quintuplex patiētia inuenit.

Prima est remissorum.

Secūda mūdanoz.

Tertia stultoz.

Quarta hypocritarum.

Quinta virtuosoz.

Prima est patiētia remissoz: eozū scz
quibz ex officio incūbit reprehēdere cor-
rigere vel punire aliena peccā: et tñ illa
tolerāt. Cōtra quos est. c. facientis. als
culpā. lxxv. di. vbi dr: Facientis pcul-
dubio culpā bz: qui qd potest corrigere
negligit emēdare. Et. lxxix. dist. c. con-
sentire. Cōsentire videtur errāti qui ad
refecāda que corrigi debēt nō occurrūt.
Et eadē di. i. c. error. Error qui nō resistit

approbat: et veritas cū minime defensa
tur opprimis. Negligere qppe cū possis
perturbare peruersos nihil aliud est qz
fouere. Nec caret scrupulo cōcessionis:
als societatis occulte: qui manifesto fas-
cinoni desinit obuiare. De hac aut vel to-
lerantia vel punitione maloz copios-
sus disputabis in sermone de iusticia.
Secūda est patiētia mūdanoz: eozū scz
qui ppter mūdū quoscūqz labores stre-
nue tolerāt: de quibz dr. xlv. dist. c. oēs.
Oēs huius seculi dilectores in terrenis
his rebus fortes sunt: in celestibus autē
debiles. Nā pro tēporali gloria vsqz ad
mortē desudare appetūt: et p spe perpe-
tua nec parū quidez in labore subsistūt.
Pro terrenis lucris iniurias quaslibet
tolerāt: et celesti mercede: vel tenuissi-
mi vbi cōumelias ferre recusant. Terc-
reno iudici toto etiā die assistere fortes
sunt: in oratione hō corā dño: vel vnius
hore momēto lassant. Sepe nuditatez:
dilectionē: famem pro acquirēdis diuis-
tis atqz honoribus tolerāt: et earū rerū
spe se p abstinentiā cruciāt ad quas adi-
piscēdas festināt. Supna aut laboriose
querere tātomagis dissimulāt: quanto
magis ea retribui tardū putāt. hec ibi.
Tertia est patiētia stultoz: eozū scz
qui sciūt qz peccādo mortaliter seruiunt
diabolo et permittunt se trahi ab illo de
peccato in peccatū. Quibus dicit Paul-
lus. ij. ad Cor. x. Libēter suffertis in i-
piētes: cū sitis ipsi sapiētes. Sustinetis
em si qd vos in seruitutē redigit: si quis
deuorat: si quis accipit: si quis extoluit:
si quis in faciez vos cedit. Quarta est
patiētia hypocritarū: de quibz dicitur
Matth. vi. Extermināt em facies suas:
vt pareāt hoībus ieiunātes. Quinta
est patiētia virtuosoz: de qua dicit Au-
gu. lib. de patientia. Virtus animi que
patiētia dr: tam magnū donū dei est: vt
eā ipsius qui nobis eā largitur patiētia
predicetur. Et de hac xps Luce. xxi. In
patiētia vestra possidebitis animas ves-
stras. Et Jaco. i. Patientia opus perfe-
ctum habet. Et. ij. ad Cor. vi. In oībus

De patientia.

exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia. Et ad Ephe. iij. Cū patientia supportātes inuicē. Et s. ad Timo. vj. Secretare iusticiā pietatez fidem charitatē et patientiā. Huius aut officii est cōseruare bonū rōnis contra tristitiaz: ne scilicet rō tristitie succumbat. Nā virtutes mortales ordinantur ad bonum inquantum cōseruāt bonū rōnis contra impetus passionū. Inter alias autē passionēs tristitia efficaciter est ad impediedum bonū rationis: sicut illud Eccl. xxi. Multos occidit tristitia. Nec Tho. ii. q. cxxvj. Propterea dicit Lucan. Sanguis det patientia duris. Notādū tñ qd aliud est passio et afflictio in aduersitatibus nō sentire: aliud non sufferre. Qui homo est angustias et tribulationes sentit: sed si nō est virtuosus et fortis aīo in passione deficiat: et multa aut cogitat: aut loquitur: aut operatur: que nō conueniūt. Qui nō virtuosus est: et si vt hō aduersa sentiat: tñ in dolore modū adhibet: et mensurā seruat atq; modestiam. Propterea inqt Sēti. de cōsolatione ad Paulinū. Non sentire mala sua non est hoīs: non ferre non est viri. Et Tullius lib. ij. de oratore. Magna laus et admirabilis videri solet: tulisse casus sapiens ter aduersos: nō fractū esse fortuna: retinuisse in rebus asperis dignitatem. ¶ De quinq; in quibus dicitur vniūscuiq; esse patiens.

Ecūda cōsideratio de patientia dicitur determinatio. Dicitur nāq; homo determinare esse patiens maxime in qnq; videlicet

- Primo in cōtumeliarū illatione.
  - Secundo in temporalium bonorum pditione.
  - Tercio in charoz amissione.
  - Quarto in corporis flagellatione.
  - Quinto in volūtaria operatione.
- ¶ Primo debet homo esse patiens in cōtumeliarū et iniuriarū illatione. Solēt nāq; homines nequā et mali molestare bonos: nunc detrahendo: nunc cōicando: nunc contumelias inferendo. Ibi virtus

est ubi boni patienter sciūt posse sufferre qm vt dicitur. xxiij. q. iiii. c. tu bonus. Tu bonus tolera malū. et idē in. c. tolerandi. et in. c. qui sicut carnē. in. c. ho. Nec adit vita Gregorius ait: Si boni estis: qdā in hac vita subsistitis: equanimiter tolerate malos. Nā quisq; nō tolerat malos: ipse sibi per impatientiam testis est: qd bonus non est. Abel enim reuicit: quem Cain malicia nō exerceat. Et Lactan. in. v. libro diuinarū instr. Non est minus malū est referre iniuriā q inferre. Nam vnde certamina inter homines contentionesq; nascuntur: nisi qd improbitati opposita impatientia magnas sepe cōcitet tempestates. Qd si patientiaz quā virtute nil melius: nil in hoīe dignius inueniri potest: improbitati opposueris: extinguetur p̄tinus tāq; igni aquā superfuderis. Sin autem puocatur illa impatientia: improbitate sibi comparem nacta est: tantū excitabit incendiū vt id nō flumen aliquod sed cruens extinguat effusio. Magna itaq; patientie ratio est quā sapiēs auget bono viro. Ut enim nihil malorum fiat hec sola efficit. Que si derur omnibus: nullus scelus: nulla frans in rebus humanis erit. Spectat vtiq; ad magnanimitatē qd nōnulli ascribunt ad vilitatem: scilicet ferre patienter et equo animo verba contumeliosa. Contra quos est dictū Seneca libro de clemētia: ubi inquit: Magni animi propriū est iniurias atq; offensiones spernere. Et idē in libro de prouidentia. Adanet sine aduersario virtus. Tunc apparet quanta sit: quātacūq; polleat: cum quid possit patientia ostēditur. Et sapiens Proverb. xvj. Melior est patiens viro forti. Et qui dominatur animo suo expugnatore viribz. Et hoc laudatur patientia magnorum virorum atq; potentū: qui patientes fuerunt ad ferendū iniurias. Scribit nāq; Seneca de Anthigono rege qd cum audisset quosdam qui eum non videbant de se male loquētes: accessit ad eos et dixit: Nunc maledixistis Anthigono: cui

ius occasiōe in has miseras incidisti.
 Nōgo autē bene optare ei qui vos ex
 hac voragine eduxit. Nec amplius eis
 dicitur. Dicitur etiam in polieratione: q̃
 Aristippus cuidam maledicēti sibi: phi
 losophus patiens respōdit. Tu lingue
 tuæ: ego aurium mearum dñs sum. Et
 ibidem narratur q̃ Xenophon philoso
 phus de se maledicēti respōdit: Tu di
 dicisti maledicere: ego maledicta contē
 nere. Ibi dēz habetur de Octauiano: q̃
 cum eidem descēdenti Rome per sacras
 vias: desperatus quidam diceret o r̃
 rante: respōdit: Si essem non diceret.
 Nec amplius de verbis eius curauit.
 Fertur adhuc ibidē: q̃ simillimus quis
 dam adolescens Octauiano vibem in
 trauit. Quē Augustus ad se adductum
 interrogauit. Dic mihi adolescens. Fuit
 nūq̃ mater tua rome. Negauit ille nec
 cōrentus adiecit. Sed pater meus. Jo
 ci itaq̃ asperitate vibana: noticiam om
 niū z familiaritates sibi cōsilauit. Ibi
 dem adhuc fert illud qd scribit Augu.
 iij. li. de ciui. dei. c. iij. de magno Alexā
 dro. Qui cū rep̃chēderet piratā quēdā
 dicens: Cur mare habes infestum? Ille
 libera voce respōdit: Quid tibi: vt tu or
 bem terrarum. Sed quia id ego vno na
 uigio facio: latro vocor: quia tu magna
 classe: diceris imperator. Si solus z ca
 ptus sit alexander latro erit. Et multa
 alia contra alexandrum protulit animo
 se. Aspiratus Alexāder constantiam ho
 minis honorauit eum: iussitq̃ cōscribi
 militie. Si fr̃ narraf ibi q̃ antigonius
 pedagogus atharam Alexandri magni
 fregit: abiecitq̃ dicens: Etati tue iā re
 gnare conuenit: vt ea que in corpore re
 gis voluptatē luxurie dant dominieris.
 Qd ille parētissime tulit. Quibus exē
 plis apparet: nō vile esse neq̃ vitupera
 bile: immo magnificum egregium atq̃
 decoz illatas iniurias despiciere. ¶ Se
 cundo debet homo esse patiens in tem
 poralium bonorum perditiōe: vt non
 subigat animus neq̃ desperet si quan
 doq̃ hec fortune bona: vt honor digni

tas potentia diuitie z similia diminiā
 tur. Propterea laudatur Anaragoras q̃
 non est contristatus quando in patrias
 rediēs possessiones suas desertas z dis
 sipatas inuenit. Et Bias pueniens letā
 ter respōdit his qui eum interrogarūt:
 quid secum ferebat cum fugiebat de pa
 tria: quam inuaserant hostes. Quia mea
 mecum porto. De quibus mētionem fe
 ci in sermone de auaricia: siue in de con
 temptu diuitiarum in quadragesimali.
 ¶ Tertio dē esse homo patiens in suoz
 charoz seu propinq̃oz amissione. Nā
 iunt multi qui propter mortē suoz nul
 lum habēt modū. Indignātur deo: z se
 ipsos cōmittūt cōsumēdos dolori. Pro
 quibz dicit Seneca de consolatione ad
 Paulinuz. Quid tā humile ac muliebre
 est: q̃ cōsumendum se dolori cōmittere?
 Nos autē nō interdiciamus eis q̃n p suis
 mortuis quadā pietate ducti doleant z
 lachrymentur. Fleuit ioseph sup patre
 suo mortuo: vt p̃ Beñ. vlti. Et Abiam
 fleuit sup Sara mortuo post. cxxvi. an
 nos vitē sue. Beñ. rxiij. Fleuerūt z p̃es
 antiqui pro morte suoz. Et xps lachry
 matus est: cū lachrymātē vidit magda
 lenā p fratre mortuo. Johā. xi. c. Et vir
 go beata doluit z fleuit i morte xpi. Dā
 namus superabūdantiā doloris que vis
 detur quandaz desperationē prētere
 re. Quapropter Paulus. ij. ad Thessal. iij.
 c. ait: Nō cōtristemini sicut et ceteri qui
 spem nō habent. Et. xij. q. ij. c. vbi cōg.
 ij. z. c. habēt. et. c. qui diuina vocatione.
 cōfirmatur qd dicimus. Vnc Hierony.
 ad Tyrasium ait: Charitatis tue scripta
 percepi: in quibus animū tuū dolore cō
 motū de filie dormitione cognoui. Non
 aliud in te admiratus sum q̃ christiani
 pectoris abs te virtutē ablatam fuisse.
 Stupeo murū fidei penetratū vulneris
 bus orbitatis: quē sopire debuerat spes
 resurrectiōis z regni celestis. Resurge
 re credimus mortuos nostros z plangi
 mus. Quid faceremus si mori tñ prece
 peret deus. Voluntas eius vtiq̃ sola
 sufficeret ad solaciū: cui nullū iubemur

De patientia.

affectum pponere. hec ille. Propterea Valerius maximus lib. v. rubrica de patientibus q obitu filiorum forti animo tulerunt: laudat Anagorā: q audita morte filij respondit nūcio. Nihil expectatū aut nouū nūcias. Ego em illū ex me natū mortale esse sciebā: sicut neminem mori solere q non vixerit: sic nec aliquē viuere qui moriturus nō sit. ¶ Quarto dicit vnusqz esse patiens in corpis flagellatione: cū corpus egritudinibz et infirmitatibz aggrauat: sicut de brō Frāci sco legim. De quo dicit dñs Bon. in legenda magna. Cū duris corpis angere tur doloribz: illas suas angustias non penarū cēlebat noie sz solacioz. Dū autē semel graui solito dolor vigeretur aculeis: qdā frater simplex dixit ad eū. Frat ora dñm: vt miti tecū agat. Alia nūc em suā plus debito sup te grauare videt. Quo audito vir scās cū eiulatu exclamans ait: Nisi noscerē in te simplicitate: tuū ernūc abhorrerē psonā: q ausus fueris circa me diuina iudicia reprehēdibilia iudicare. Et licz totus esset attritus grauis plicitate languoris: proyiciēs se in terrā ossa debilia duro casu collisit: et deosculās humū: gratias inqz tibi ago dñe deus de oibz his doloribz meis: tecz mi dñe rogo: vt cētuplum si tibi placuerit addas: cuz tue sancte voluntatis adimpletio sit mihi cōsolatio semper plena. ¶ Quinto debet esse vnusqz patiens in voluntaria operatioe: in ieiunijs orationibz: vigilijs: et disciplinis: alijsqz operibus virtuosis: cum premium illorū sit eterna vita. In omnibus autē vnusqz me mor esse debet illius patiētissimi Job: qui in omni aduersitate sua: in damno rerum: siue in morte repentina filiorū: siue in plagis et vulneribus corporis sui solitus erat dicere: Job. i. Dominus deus cū ita factum est: sit nomē domini benedictum.

¶ De quinqz sunt regule ad acquirendam patientiam. Capitulum. iij.

Etia consideratio est de patientie acquisitione. In qua dicendū est quomodo patientia potest acquiri. Et ad hoc norande sunt quinqz regule.

Prima dicitur recogitatio.

Secunda melioratio.

Tertia premiatio.

Quarta auxiliatio.

Quinta exēplatio.

¶ Prima regula dicitur recogitatio. Quam docūqz em qd sentit aduersa multa imminere sibi: recogitare debet peccata q cōmisit: et dicere illud Michæ. vii. Frā dñi portabo: qm peccaui ei. Sic faciebant fratres Ioseph qñvenerūt in egyptum: et Ioseph loquebatur cum eis: et ipsi non cognoscebāt eū et dicebat. Frater vester vnus ligetur in carcere: vos autē abite et fratres vestrū minimum ad me adducite. At illi lingua hebraica crederes non intelligi ab Ioseph dicebant ad inuicem. Merito hec patimur: quia peccauimus in fratre nostrā: videntes angustia anime illius cuz deprecaretur nos: et nō audiuimus. Recro venit sup nos ista tribulatio. Gene. xli. c. ¶ Secunda regula dicitur melioratio. Quandoqz quis tribulationibus quatitur: vt patiens fiat: consideret qd deus in hac vita sepius vexit quos amat: et omnia in melius interpretetur. Unde Job. v. c. dicitur: Beat⁹ hō qui corripitur ad dñm. Increpationes ergo eius ne reprobēs. Et sapiēs Prover. ij. Disciplinā dñi ne abijcias: ne deficias cū ab eo corripieris. Quē em diligit dñs corripit: et quasi pater in filio cōplacet sibi. Solet em tribulatio satis pdesse aīe ad illuminādū eā: atqz ad superādās mūdi et carnis blāditias. Vñ Zaccā. in. ij. lib. diui. insti. ait: Tūc maxime de⁹ ex memoria hoīm elabitur cū beneficio ei⁹ fructus honorē diuine indulgentie dari debent. At hō si qua necessitas grauis pcesserit: tūc dñi recordantur: si belli terror infremuit: si morboz pestifera vis incūbit: si alimēta frugibz lōga siccitas denegauit: si leua

peestas: si grādo ingruit: ad deū confu-
gitur: a deo petit auxiliū: de^o vt subue-
niat orat. Si q̄s in mari vēto senēte sa-
cratur: hunc inuocat. Si quis aliqua vi
affligat: hūc potius implorat. Si quis
ad extremā mendicādī necessitatē dedu-
ctus victū precib⁹ exposcit: hūc solū ob-
testatur: p^{er} eū diuinū atq; vnicū nomen
hominum sibi miām querit. hec ille. Et
Dīero. tribulationis vtilitatē p^{er} exēplū
quoddā explicat in eplā ad Rusticum
monachū dī. Greus adolescens erat in
cenobio qui nulla abstinentia: nulla ope-
ris magnitudine flammam poterat car-
nis extinguere. Hūc periclitantē pater
monasterij hac arte p̄seruauit. Impe-
rat euidā viro graui vt iurgijs atq; cō-
uitijs insectaretur hoīem: et post irroga-
tas cōtumelias p̄m⁹ veniret ad queri-
monias. Vocati testes p^{ro} eo loquebant^{ur}
qui cōtumeliam fecerat. Solus pater
monasterij defensionē suā callide oppo-
nere studuit: ne abūdāiore tristitia ab-
sorberetur frater. Quid plura? Ita an-
nus deductus est. Quo expleto interro-
gatus adolescēs super p̄stiniis cogita-
tionibus: si ita adhuc moleste sustineret
pape m̄q;: Mihi viuere nō licet: et for-
nicari libet? Tertia regula ad acquirē-
dā patientiā dī p̄miatio. Q̄s cūq; q̄s
deficere videret animū in tribulatione:
aut in laboribus propter deū susceptis:
statim subleuari debet ad illaz mercedē
vberrimā et copiosā: q̄ reponit^{ur} no-
bis in celis. De qua xp̄s dicebat. Mat.
v. Bī estis cū maledixerit vobis hoīes:
et p̄secuti vos fuerint: et dixerint oē ma-
lū aduersum vos: mētientes p̄pter me.
Gaudent et exultate: q̄m merces vestra
copiosa est in celis. Sic stephanus cum
esset inter eos q̄ persequabant^{ur} ipsum: in-
tendēs in celū vidit gloriā dei. Quarta
regula dicit^{ur} auxiliatio. Quandoq; q̄s
aliquis p̄mitur multis angustiis: sciat
deum astare sibi: vt ei succurrat: vel vt
patientiam tribuat dummodo ipse aus-
iliū eius postulet. Ideo David in ps.
xxij. ait: Iuxta est dñs his qui tribula-

to sunt corde. Est de hoc exēplū magnū
antonij: qui cū post multa etiam verbe-
ra: que a demonibus fuerat passus: vis
disset in splendore quodam mirabili do-
minū iesum xp̄m: dixit ad eū: Vbi eras
bone iesu: vbi eras? Quare a principio
nō fuisti vt me inuares: et vulnera mea
sanares? Cui dñs. Antoni. Vīc eram: et
meo auxilio certamē superasti. Amodo
aūt q̄viriliter dimicasti: in toto orbe fa-
ciam te notari. Quinta regula ad ac-
quirendam patientiā dī: exēplario. Q̄s
aliquis cupit habere patientiā: vltimū
est remediū intueri scōp⁹ exempla: et po-
tissimū dñi nostri iesu xp̄i. De quo Pe-
trus. s. eplā. c. ij. dicit: Christus passus est
p^{ro} nobis: vobis relinquens exemplum.
et Paulus ad Heb. xij. c. ait: Recogitate
eum qui tales sustinuit a p̄cōribus ad-
uersus semetipsum contradictiones: vt
non fatigemini animis vestris deficientes.
Quenam patientie exempla nō in-
ueniuntur in xp̄o? Vīde illum o anima
in cruce nudatum. Vīde et contemplare
diligenter. Si te grauam sentis infir-
mitate corporis: audi illū dicentem tibi
Esaie. s. Et ego pro tua salute a planta
pedis vsq; ad verticē totus sum vulne-
ratus. Si dixeris ei. Deu iniuste accu-
sor: inique criminor ab emulis meis: res-
pondebit tibi. Et ego qui deus sum fa-
ctus homo: iustus: sc̄tus: pius: sapiēs:
mundus: et impollutus: vocor samarita-
nus: seductor: malefactor: blasphemus:
et velut perditissimus reus: in medio la-
tronū crucifigor. Si cōquesta fueris de
paupertate: et ille clamabit: O aīa mea
sustine patienter: q̄ et ego amore tui in
tanta sum paupertate cōstitutus: vt nō
habeam vbi caput redinem in cruce. Si
tūi: at aque mihi guttula denegatur.
Et tandem nihil inueniri potest: in quo
nos patiamur p̄o amore crucifiri: quin
magis in illo patiat^{ur} ipse p̄o amore nos-
stro. Propterea Augustinus in libro de
conflictu vitiorum ait: Si passio redem-
ptoris ad memorias renocetur: nihil tā
durum est: qđ non equo animo toleret^{ur}.

De predestinatione.

Parua enim toleramus si recordemur quod biberit ad patibulum: qui nos inuitat ad celum. Ille enim opprobria: irrisiones: contumelias: alapas: sputa: flagella: coram nostra spinam: crucemque sustinuit. Et nos miserum ad nostram confusionem vno sermone fatigamur vno verbo deiecerimur. hec ille. Quare precuremus feruenter: ut accipamus patientiam: per quam deus largietur nobis hanc gratiam: et in futuro sempiterna gloria: in qua est benedictio per eterna seculorum secula. Amen.

De predestinatorum numero et damnatorum. Sermo. x.

Multi sunt vo-

cati pauci vero electi mat. xx. c. Verba que reuerentius vestris sunt proposita dilectissimi in christo iesu: sunt ipsi domini iesu: qui si homines vani essent perirent ac subtiliter discernerent: timendi deum causam haberent. Quid enim potest tanta efficacia timorem incutere: quam per facta verba ore veritatis infallibilis placita considerare? Quis enim non paueret: quod non obstupesceret: qui videret suum regem populos sibi subiectos omnes sine defectu coram se aduocantem: et ex tanta multitudinem paucos ad gloriam eligentes: reliquos autem in confusionem: ignominiam: et tormento relinquentem. O quantus timor: o quantus fletus: o quantum gemitus tales comprehenderet. Sed nunc insania hominum putat contrarium. Nam si sigillatim omnes interrogentur infideles an sint electi ad salutem: quasi omnes dicerent sumus. Similiter etiam iudei idem dicerent. Verum quod de christianis loquar: quorum fides est verissima. Nonne et ipsi etiam in omnibus malis uiuentes: tamen credunt se misericordiam dei consequuturos? Interroga queso singulos in omni sexu: et in omni etate: conditione: gradu: ac dignitate: neminem fere inuenies etiam si in malo perseveret: qui se non putet electum. Et hoc evenit partim: quia ignorant lumen veritatis: partim quia proprii amoris fallacia decipiunt: par-

tim denique: quia diabolica suggestio delusit. Nam plerumque etiam fatui se sapientes existimant: et qui claros non habent oculos umbram interdum pro veritate percipiunt: et sepe somniantes putant se vigilare et esse vera que somniant. Sic multis vocatis a deo eveniet qui nunc credunt se saluari et damnabuntur: qui dicit saluator mat. xx. Multi enim sunt vocati: pauci vero electi. Nonne vides in omnibus reos compleri: quia illud quod est deterius plus abundat: ut in fine sermonis dicebat. Sed nunc cape exemplum in piscatoribus: qui videntur plures inmundicie: et piscium inutilium in rheore capiunt quam sint boni pisces. Hoc confirmat divina autoritas mat. xij. Simile est regnum celorum sagine misse in mare. vsq. ibi. in camini ignis. Ecce qui boni ponuntur in vasis quasi in modico loco moerentes propter paucitatem: sed multi praesentantur in litus maris propter multitudinem. O peccator: conuertere et considera quid significet. Multi sunt vocati etc. Sed licet christus nequeat mentiri: tamen quia eius sacratissima dicta ab ignorantibus male intellecta sepe numero errore decipiuntur. Ideo pro luculentiori the-matis nostri declaratione tria in hoc sermone notabimus.

Primum dicitur oppositio,

Secundum de declaratio.

Tertium de confirmatio:

Ad primum quod est oppositio. Quidam enim videntur oppositi: quod non pauci sed multi sunt electi: et hoc triplici oppositione probare videntur.

Prima de inclinationis.

Secunda de repelationis.

Tertia de predestinationis.

In prima oppositio de inclinationis: est talis. Omnia que sunt inclinant ad agendum secundum bonitatem sue nature: loquendo naturaliter: ut patet in creaturis insensibilibus et sensibilibus: que magis quam nos sequuntur nature sue inclinationem. Vnde philosophus. iij. ethic. ait: Unusquisque dirigit opera sua secundum optimum eorum que sunt in

ipso. Et Boetius in. iij. de cōso. p̄sa. iij. inq̄r: Aut em̄ cuiusq̄ natura: qđ propriū est ei diffinire. Ergo et deus cuius esse est perfectissimū: inclinatur a bonitate sue nature vt agat s̄m eaz: nā si alia agunt hoc a fortiori deo. Hoc patet. ij. Meta. vbi dicitur: Qđ est causa aliorū vt sint talia illud maxime est tale. exēplo ignis qui cum sit causa calefaciendi aquā: arguit qđ sit maxime calidus. Ergo cū deus sit causa vt alia agat s̄m inclinationem sue nature: ipse debet agere s̄m suā im̄mo magis (qđ teste Proculo qui dicitur de causis autor). Quicquid pōt causa se cūda: pōt causa prima nobiliori et altiori modo. Et commētor. ij. Meta. ait: Prima cā est magis digna in esse et virtute qđ oīa alia entia: qđ oīa alia entia acquirūt esse et virtutē a prima. Sed que est inclinatio nature deo? Misericordia. Vnde dicitur in. ps. cxxix. Quia apud dominum misericordia: et copiosa apud eius redemptio. et. cxxij. q. vñ. c. alligant. Et allegatur de peni. dist. f. c. multiplex misericordia. vbi dicit: Misericordie dñi nec mensuram possumus imponere nec tēpora diffinire. Ecce qđ inclinatur ad miserendum s̄m naturā: ergo de pluribus misereri. et cōsequēter plures eligere qđ damnare. Verum respondere quis poterit qđ etiā deus inclinatur per naturā facere iusticiā. Concedo: sed tñ magis inclinatur ad misericordiam testāre Jaco. ij. c. sue casti. vbi ait: Superalat aut misericordia iudiciū. et de peni. di. f. c. qđ diuinitatis. et sunt verba Hiero. vbi dicit: Quia diuinitatis natura clemens est et pia: magis ad indulgentiā qđ ad vindictam p̄na qđ nullatenus vult mortē peccatoris: sed vt magis cōuertat et viuat. Ergo pluribus miseret. ¶ Scđa oppositio dicitur reuelationis. Arguēdo nāq̄ p̄ talibus dico qđ plures saluent: qđ in diuinis scripturis inuenitur qđ plures saluantur. Nam omnes electi significantur in p̄missionibus factis ad Abrahā a deo: sicut scđa m̄ ecclia canit. Signifer scđus Michāel representet eas in lu-

cem sanctay: quā olim abrahe p̄missi et semini eius. Sed semē electorū est amplissimū. Nam Gen. xij. dixit deus abrahe Egredere de terra tua et de cognatione tua: et de domo patris tui. et intulit di. Faciam te crescere in gentē magnā. Itē xij. c. di. Faciā semē tuū sicut puluerem terre: quē et si homo potest numerare: semen quoq̄ tuum numerare poterit. Et. xv. ante qđ Abrahā filius haberet educens eum foras dixit: Suspice celum: et numera stellas si potes. et dixit ei: Sic erit semen tuum. Ecce quot sunt electi significati in semine Abrahę. Vnde Job xvj. Nunquid est numerus militum illius. q. d. Non. Et dauid inducit chustū patri di. ps. cxxvij. Dinumerabo eos: et super arenam multiplicabuntur. Similiter Johānes Apoca. vñ. hoc testatur di. Audiui numerū signatorū. c. xliij. milia signati: ex omni tribu filiorū isrl. Et tribu iuda. xij. milia signati. vñq̄ ibi stātes ante thronū dei. Ecce quanta est electorū multitudo. Propterea doctores sancti in suis opinionibus h̄c sunt varie tamen ostendūt multos saluādos. Magister namq̄ sen. in. ij. di. f. dicit hominē esse factū inter alias causas pro restauratione nature angelice. Vnde in dist. ix. allegat Grego. di. Superna illa ciuitas ex angelis et hominibus constat: ad quā credimus tantos humani generis ascendere: quantos illic contingit angelos remansisse: sicut scriptum est. Stravit terminos populorum iuxta numerum angelorū. Et hoc exponit ipse magister dicens: Nō iuxta numerum eorum qui ceciderūt: homines ad beatitudinē admittuntur: sed eorū qui remanserūt. Ergo iuxta hanc opinionē cum sint angeli pene innumerabiles: sequitur qđ tot erunt homines qui saluabuntur. Nam de angelis dicitur Danielis. vñ. Milia milium ministrabant ei: et decies centena milia assisteabant ei. Itē idem magister in p̄fata di. ponit aliam opinionē qđ est Aug. xxi. li. de ci. dei. c. f. di. De mortali prole merito iusteq̄ dānata tū

De predestinatione.

populi propter gratiam suam colligit: ut inde suppleat et restauret partem quam lapsa est angelorum: ac sic illa dilecta ac suprema civitas non fraudet suorum numero civium: quoniam etiam fortassis et verioris letet. Item ibi dicitur ponit aliam opinionem dicens: quod solum ruine angelice per virginem restaurabuntur: de ceteris autem hominibus sunt tot saluandi: quot sunt angeli qui remanserunt etc. Est et alia opinio Bona. in. ij. di. ix. quod videtur omnibus verior. Aut enim quod cum sint. ix. angelorum ordines: debent ad ipsos homines assumi per meritum additione: et ideo non tantum assumunt ad ipsos virginibus: quoniam etiam multi alii: cum etiam multi corrupti carne in merito multis virginibus preferantur: sicut per in beata Maria magdalena: et petro apostolo: qui multis virginibus viriulque sexus preferunt. Preterea dicitur: quod multi dum fuerunt in hac vita non fuerunt tanti meriti ut possent assumi ad angelorum ordines: qui tamen saluati sunt merito passionis Christi: et de ipsis fiet decimus ordo: sicut olim fuit figuratum tempore Ezechie regis iude: quando a deo impetravit ne moreretur: tunc sol in signum exauditionis per decem gradus quos descenderat retrocessit in horologio Achaz sicut per. iij. Reg. xx. c. Sic Christus sol iusticie novem relictis angelorum ordinibus: ad decimum generis humani faciendum descendit. Et si iste decimus ordo signatus est in decima diachma. Lu. xv. quam mulier id est divina charitas amissam requisivit domum. i. humanam naturam passionibus subvertens. Ecce quot istis opinionibus per supponunt saluandi. Numera eos si potes. Ergo non sunt pauci vocati siue electi. Tertia oppositio dicitur predestinationis. Et arguit sic. Aut deus predestinavit omnes aut partem. Si omnes ergo omnes saluabuntur: quod predestinatio est origo et fundamentum humane salutis. ut colligitur di. xl. primi sententia. et. xxiij. q. iij. c. Nabuchodonosor. Preterea arguit. Deus est immutabilis: si ergo omnes predestinavit: omnes saluabit: quod eius voluntas non potest mutari. iuxta illud quod dicitur de regu. ij. li. vi. Quod semel placuit amplius displicere non potest. Si autem dicitur

quod non omnes predestinavit sed partem: et ego quero quare non omnes? Et probat quod non sit verum. Primo si sic esset: videretur quod deus esset personarum acceptor: et hoc negat scriptura. Item Act. x. Petrus ait: In veritate conperi: quod non est personarum acceptor deus. Item. xxiij. q. iij. c. sicut excellenter. et de ple. di. iij. c. nec quicquam. Et ex de perben. c. venerabilis. dicitur: Non generis sed virtutum nobilitas viteque honestas gratum deo faciunt et idoneum servitorem: ad cuius regimen non multos secundum carnem nobiles et potentes elegit: sed ignobiles ac pauperes: eo quod non est personarum acceptio apud ipsum. Etiam scribitur Roma. ij. c. Non est personarum acceptio apud deum. et Sap. vi. Equaliter est ei cura de omnibus. et Adar. v. Solus suorum curam facit super bonos et malos. Item Secundo probat: quod omnes ad partem vocati: sicut dicit apostolus. i. Tim. ii. quod deus vult omnes homines salvos fieri. Quia ergo omnes: et non partem. Item idem apostolus Roma. viij. ait: Sedimus quoniam diligenter deus omnia cooperatur in bonum: his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Nam quos placuit et predestinavit conformes fieri imaginis filii sui: ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem predestinavit: hos et vocavit: et quos vocavit: hos et iustificavit: et quos iustificavit: illos et magnificavit. Quid ergo dicemus ad hec? Si deus per nos quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit: sed per nos omnibus tradidit illum. Quod non etiam cum illo omnia nobis donavit. Sed voluntas dei est infallibilis: quod omnia quicquid voluit fecit. Nec potest impediri. Ad Roma. ix. Voluntati eius quis resistit: ergo etc.

Secundum mysterium dicitur declaratio. Ne ergo in errore mens parum intelligentia permaneat ex prefatis videbimus tres declarationes contra tres predictas oppositiones.

Prima est contra inclinationem.

Secunda contra revelationem.

Tertia contra predestinationem.

¶ Prima est contra inclinationem. Dicebat

tur q̄ deus debebat plures saluare q̄
dānare: q̄ eius natura magis inclinata
est ad miserendū q̄ puniendū. Respon
deo q̄ verū est quātū ad effectū: et non
quātū ad naturā: q̄ nō est differēs in na
tura: sed tñ nō sequit̄ q̄ p̄pterea om̄es
vel plures saluent̄: q̄ regula illa intelli
git statibus terminis ipsius nature. Ve
rum nāq̄ est q̄ deus saluaret oēs siue
multos: si ip̄i se ad salutē disposerent:
sed q̄ nō se disponūt: iō natura nō sal
uant̄. P̄t̄ hoc exēplo multiplici. Nā ci
bus naturaliter habet p̄bere nutrimen
tū: sed tñ nō p̄bet in illo q̄ nō habet di
gestionē. Lumen habet illuminare: sed
tñ nō illuminat cecorū oculos. Medicus
na h̄ sanitati disponere: sed non dispo
nit morituros: et hoc nō est ex culpa acti
uorū: sed ex defectu passiūorū: q̄ nō sunt
dispositi. Nā hoc idē p̄firmat p̄bs. ij. de
aia. dicit̄: Actus actiuorū sunt in patien
te bñ disposito. Sic dico q̄ dei natura:
licet de se sit inclinata oībus misereri: tñ
nō oībus miseret̄: q̄ nō se disponūt ad
susceptionē ipsius. Vñc auctor de cau
sis ait: Prima cā et superior semp̄ est fi
ne varietate: sed cause scōe nō recipiūt
virtutē prime nisi fm̄ attingentiā: ergo
nō valet argumētū. Q̄ Scōda declaratio
est p̄tra reuelationē. Nā dicebat q̄ plu
res ex reuelatione demonstrant̄ saluari
q̄ dānari. Respondeo q̄ de electis est lo
qui dupliciter. sc̄ absolute et respectiue si
ue cōparatiue. Primo mō electorū ē ma
xima multitudo. Nōne tibi vident̄ mul
ti tot p̄pbete: tot martyres: tot cōfesso
res: tot virgines: tot cōtinētes et casti.
Et sic habet̄ intelligi ille autōritates do
ctorūq̄ opinionēs. Scōdo mō in cōpara
tione siue cōparatiue loquēdo: dico q̄
electi sunt paucissimi. Si em̄ boni ma
lis cōparent̄ paucissimi inueniēnt̄. Nā
si q̄s ex magno mōte arenarū vel ex lit
tore maris sumeret pugillum arene: are
na illa grandis diceret̄ absolute: q̄ gra
na ibi cōtenta essent infinita: sed cōpa
rando ad illa q̄ sunt in mōte siue in lit
tore maris dicerent̄ pauca. Sic est de

electis. nam multi sunt absolute: sed in
cōparatione dānatorū pauci: et ideo de
us absolute loquēdo dixit ad Ab̄raā: q̄
semen suū multiplicaret sicut pulueres
et sicut stellas celi. Et in cōparatione lo
quēdo fuit dictū Deus. xxiiij. c. Ecce oēs
electi in manu dei sunt: quasi dicat. Ele
cti itaq̄ pauci sunt vt possint manu tene
ri. Vñc Sap. iij. d̄r: Iustorū aīe in ma
nu dei sunt. Et sic p̄t̄ secūda declaratio.
Q̄ Tertia declaratio est p̄tra predestina
tionē vbi dicebatur: q̄ aut deus oēs ele
git vel p̄destinauit: aut partē. Et si oēs:
ergo oēs erant saluādi: et si partem hoc
erat falsum: tum q̄ nō est personarum
acceptor: tum etiā q̄ vult oēs hoīes sal
uos fieri. Respondeo dicendū q̄ nō oēs
predestinauit. Nā predestinatio est tm̄
bonorū. Vñc magister in. iij. d̄. xl. ait:
Predestinatio est gratie preparatio qua
elegit quos voluit ante mundi cōstitū
tionem. Sed dices: ergo est p̄sonarū ac
ceptor: et q̄ nō oēs vocauit: vt dicit apo
stolus. Dico q̄ nō sequit̄. Nā ipse ex hoc
nō acceptat personas sed merita: et dā
nat demerita. Et ideo nō oēs p̄destinas
uit: q̄ preuidit quosdam in p̄ctō duras
turos: illos aut̄ tm̄ predestinauit: quos
bñfactores precognouit. Vñc. xxiij. q.
iij. c. Nabuchodonosor. Augu. ait: Uir
res obediētie nō ideo cuiuslibet subtrahit
q̄ eum nō predestinauit. Sed ideo eus
non predestinauit: q̄ recessurum ab ip̄s
sa obedientia preuidit. Et. j. dicitur: Qui
p̄sciti sunt casuri: non sunt predestina
ti: essent aut̄ predestinati si essent reuer
suri. Ecce ergo q̄ deus non considerat
in predestinatione personas: sed merita
Q̄d aut̄ dicebat fm̄ apostolum q̄ deus
vult om̄es homines saluos fieri et. Res
pondeo fm̄ doc. et maxime fm̄ Job. Da
mas. et Alexan. de ales: q̄ in deo dicitur
esse duplex voluntas: nō respectu volen
tis: sed respectu voliti. Vna dicitur an
tecedēs siue absoluta. Altera cōsequēs:
siue conditionata. Volūtas antecedēs
est qua vult deus omnibus misereri: et
vult omnes saluari. Vocat enim cū ista

De predestinatione.

ad penitentias oēs. s. iudeos paganos: faracenos: et qñcūq; pctōres: clamatq; ad vitā eternā. Sed ista nō sequi effe-
ctum suum propter rebellionem liberi
arbitrii nostri. Clamat deus: volo te sal-
uare anima mea. Et liberum arbitrium
pctōis respōdet. Nolo. Exēplum de re-
ge qui p̄cium soluit p liberatione suo-
rum ciuiū: et parat naues vt in patriam
eos reducat a captiuitate: et oēs a vincu-
lis vult liberare ac soluere. Sed qdam
eorū ptemnūt. Ecce q faraceni iudei: et
ceteri obstinati pctōres nolunt erire de
carcere infidelitatis et male voluntatis.
Sed tñ deus precius p omnibus soluit
redemptiōis et oibus vult misereri. Vñ
apostolus. Heb. v. factus est oibus ob-
temperātibz sibi causa salutis eterne.
Et de absoluta voluntate dicit idē apo-
stolus. s. i. Tim. ij. Hoc bonū est et acceptū
corā saluatore nostro deo: qui vult oēs
hōies saluos fieri et ad agnitiōē veri-
tatis venire: qui dedit redemptionē ses-
meripsum p omnibus. Alia voluntas
dī: consequens siue cōditionata. Et fm
istam voluntatem non vult oēs hōies
saluare: qz hec est cum cōditione diuine
iusticie. Vult em illos saluare qui gra-
dīunt per semitam mandatorū suorum:
et damnare eos qui ambulant per vias
non bonas nisi retrahant pedem. Exē-
plum de rege qui suos ciues diligit: et
oibus salutem optat. et qd velit omies
saluos esse: tñ vult quosdam qui nefan-
da commiserūt supplicis tradere. Sic
est de deo. Sed dicit aliquis. Nolo ali-
quid boni agere: qz si sum pdestinatus
oīno saluabo: sūdo nō oīno damnabo.
Tace stulte: qz deus ita te pdestinauit:
qz tñ vult te laborare vt salueris. Unde
magister i. s. di. et. l. air. Predestinatio est
salus ex inductione meritorū. et. xxiij. q.
iij. c. obtineri. dī: Ipsa quoq; perennis
regni predestinatio: ita est ab omni-
potenti deo disposita: vt ad hoc electi non
nisi laborare perueniant: quatenus labo-
rādo mereant accipere: qd eis omni-
pōtēs deus ab eterno disposuit dare. Irey

propterea non damnaberis: q̄ sicut ſpe
cularor offendens viā bonam tranſeū
tibus ⁊ ne malam viā que eſt a ſiniſtris
teneant: nō eſt cauſa vt in ea incidunt
in latrones. Sic deus per p̄deſtinatio
nem non eſt cauſa damnationis alicui⁹
Nam ſtultus eſſet ille qui nihil cibi vel
medicine ſumere vellet dicens. Si dei
beo moti moriar: ⁊ ſi viuere viuam. Vñ
Aug. xliij. q. iij. c. nabuchodonosoꝝ. ait
Eaſſi ire nunq̄ deus redderet interitū
ſi non ſpontaneum inueniretur homi
habere peccatum. Quia nec deus peccā
ti homini iuſte inferret iram: ſi homi
per deſtinatione dei ceſſidit in culpaꝝ.
Et idem eo. c. ſ. Non ergo. ait: Nō ergo
neceſſitates facit correctionis vel obda
rationis diuina p̄deſtinatio ſiue p̄ſci
tia: cum boni per gratiam corripiantur
libero arbitrio mali pereant ⁊c. Doct
tis patet: q̄ non ſequitur q̄ de⁹ debeat
multos vel omnes propter p̄deſtina
tionem ſaluare: ſed illos qui volunt ſal
uari bene viuendo ⁊ operando.

Ertiu mysteriu d: confirma
tio. Annuncio vobis mala p
ua: q: verificatur sermo iesu
xpi q: dicit Mat. xxi. Mulu
ti aut sunt vocati &c. Quod
vt certius confirmetur triplici cofirma
tione demonstrabitur.

Prima dicitur exemplificationis:

क्रोडा र्ः rectificationis.

Tertia d: malignationis.

Prima confirmatio & exemplificatio
nis. Nam si intuemur omnia exempla
ta: naturalia q̃ diuinalia & moralia. in
ueniemus q̃ plures tendunt ad penas
q̃ ad glorias. Primo em̃ consideremus
naturalia exempla. Videmus em̃ q̃ in
istis que naturaliter fiunt pluri malicie
abūdat q̃ bonitatis. Unde facilius est
re: occidere q̃ resuscitare. Nam vno añ
no p̃ficitur panis: & vno momento qua
si deuoratur. Multis annis homo pers
ficitur: & modica boia perditur & occi
ditur. Quare hoc. Quia natura rerū fa

tilius ducitur ad malū. Itē videmus q̄ plus est terra inculta q̄ culta: plus aq̄ amare q̄ dulces: plus sunt immundicie q̄ ex frumento vino & oleo exeunt q̄ ipsi fructus: plus lapides edificiorū q̄ p̄cio si. Sic reprobi plures sunt q̄ electi. Itē cernimus q̄ in his rebus que vsui nature sunt difficiles ad habendū pauci perueniunt vt in scientia: dignitatibus: et huiusmodi. Et hoc quare. Quia p̄ciosa difficillime possidētur. Sic ergo & glia celestis a paucis eripitur: q̄ p̄ciosissima est. Unde ait p̄bs. Multum est facile: difficile est bonum. ¶ Sēdo consideremus diuina exempla que fuerunt figura saluandorū paucitatis. Zege Sē. vii. c. et inuenies q̄ tpe diluuii pauci. i. octo aīe vtriusq̄ sexus saluati sunt in arca Noe. Zege insup̄ Gene. xix. & s̄r inuenies q̄ ex sodoma & gomorra solus Lot cum vxore sua & duob⁹ filiib⁹ saluatus sit. Et tñ q̄ eius vxor retrosperit: in statuā salis mor p̄uersa fuit. Itē si bene legis inuenies q̄ ex illa maxima multitudine filiorū israel q̄ egressa est de terra egypti nemo eorū a viginti annis supra intrauit terrā p̄missiōis nisi caleph & Josue. O peccator: cōuertere: q̄ multis imo oib⁹ terra viuentiū p̄missa est: & tñ pauci intrant: pauci effugiunt interitū hui⁹ seculi: q̄ nolunt sibi p̄uidere. ¶ Tertio cōsideremus exempla moralia. Nā legitur q̄ sanctus Bernardus. xv. die post mortem suā apparuit cuidā monacho: cui inter alia interroganti si tā difficile eēt saluari vt scripture testantur? respōdit q̄ verus erat. Et intulit dicens: Ea die qua ex hac vita migraui: quadraginta tria milia hoīm decesserunt: & solūmodo ego cum quodam heremita vitā celestem intraui: & quidam bonus secularis penas purgatorij saluandus intrauit. Refert etiam quidam historicus q̄ quidam monachus Lugdunensis qui fuerat in heremo per annos triginta in magna penitentia: post suam mortē apparuit episcopo ciuitatis Lugdun. di. Ha ha: o iusticia dei q̄ terribilis es: q̄ subri-

lis: p̄acuta: p̄aspera. Et mirās ep̄s ipsū adiurauit vt diceret quid hoc esset. Cui ille respōdit: O Iohānes age p̄ntas grandis enim tibi restat via. Eo em̄ die quo ego decessi ex hac vita trāserūt etiā octoginta milia aīe q̄ oēs damnate fuerunt exceptis quinq̄: quarū due eternā gloriā & tres purgatorij intrauerunt. Et his dictis disparuit. Habetur etiam in chronicis ordinis nostri q̄ dum quidam frater noster deuotus & sct̄us predicaret in partibus alemannie populo ipsū audiente & vidēte: quedam mulier peccatrix cōpuncta tunc diuina gratia mortua est ex vehemēti p̄ccatorū dolore. Et cui finem predicator sermonis fecisset: dixit populo vt vna secum domus no funderent preces: vt si bonum foret quod actum esset in muliere appareret. O mirabile dictū. Illa que mortua fuerat sana resurrexit. Rogat frater eam vt si quid vidisset aperiret ad audientium vtilitatem. Et illa ait: Deu sciāt omnes homines q̄ mortui sunt hodie. lxx. milia hominum: qui omnes damnati sunt exceptis quattuor: qui ad purgatorij descendunt. O obcecati p̄ccatores agite p̄ntiam: q̄ iusticia dei est strictior q̄ crederetur. Et quid mirum si tot damnatur: cū totus mundus sit laqueis plenus. Nonne sct̄us Antonius abbas raptus in spū vidit totū mundū laqueis plentē & flēs exclamauit dicens. Dñe q̄s euadet hos laqueos? Et dñs r̄didit. Sola humilitas. Ecce q̄ nemo pōt saluari nisi fuerit humilis: & tñ paucos videm⁹ q̄ illarū virtutem sequuntur. Hoc p̄firmat dñs Mat. xviij. Nisi p̄uersi fueritis & efficiamini sicut paruuli: non intrabitis in regnū celorū: ergo &c. ¶ Sēda p̄firmatio d̄: testificationis. Nam hoc testant oēs scripture & doctores: & etiā pagani. Hiergilius enim ait. vs. Enēid. Pauci quos equus amauit Iuppiter. & Valer. max. iij. Multis em̄ laboribus susceptis vir eorū cōpotes fieri cōtingit. & August. ix. de ci. dei. Plures hoīes currūt in pernis q̄ in glia. Idē. xxi. de ci. dei. e. xij. aīe

Si oēs a tenebris transferent in lucē:
in nullo appareret feueritas vltionis.
In qua ppter ea multo plures q̄ in illa
sunt: vt sic ostendat quid oib⁹ deberet.
Qd si oib⁹ redderet iusticia vindicā-
tis: nemo recte reprehenderet. Itē libro
de vero cultu ait: Anteq̄ xps adueniret
in mundum: de mūdo trāserūt plus q̄
quingz milia anni q̄b⁹ oēs dānabant:
dēptis paucis de pplo isrl. Et idē eodē
libro. Arbitro: em̄ tres mūdi ptes fore
dānādas: eo q̄ in ip̄is oēs regnāt infi-
deles. De quarta autē pre qd dicā: nisi
qd Job. s. Job. v. ait: Tot⁹ mūd⁹ i ma-
ligno positi⁹ est. Et Greg. in homel. sup
Mat. dicit: Ad fidē plures veniūt: sed
ad celeste regnū pauci pducuntur. Ple-
riqz em̄ vocib⁹ deū sequunt: s; morib⁹
fugiūt. ¶ Veniam⁹ ad campū diuinariū
scripturarum. Quid dicis tu o Esaiā. c.
viij. Multiplicasti inq̄t gentē: sed non
magnificasti leticiā. Et. s. p̄f. iij. c. d̄r:
Si iustus vix saluabitur: impius ⁊ pec-
cator vbi parebunt? O miser peccator:
mala nouella. S; forte dicis: Nō credo
predictis testibus: q; fortassis vt homi-
nes sunt locuti. Salte rpo crede. Quid
dicis dñe iesu? Audi Mat. viij. Intrate
inquit per angustā portā: q; lata porta
⁊ spaciōsa est via que ducit ad perditio-
nē: ⁊ multi sunt qui intrāt per eam. O
pctō: paupercule q̄ male nouelle. Tu
velles q̄ dicerē q̄ oēs saluant. Ego nō
possum: q; veritas mihi p̄radicit. Ler-
te si ista non essent vera ⁊ vtilia: xps ea
non predicasset. Nā vt etiā salutis viā
arduam ostenderet dicit in eodē. c. Nō
ois qui dicit mihi dñe dñe intrabit in
regnū celoz: sed qui fecerit volūtātē pa-
tris mei qui in celis est: ipe intrabit in
regnū celoz. Multi dicent mihi in illa
die. Dñe nōne in nomine tuo ppheta-
uimus: nōne in noīe tuo demonia eie-
cimus: multasq; virtutes fecimus? Et
tunc cōfitebor illis: q; nunq̄ noui eos.
Discedite a me oēs qui opamini iūqta-
tē. Et thema di. Multi sunt vocati ⁊ c.
¶ Tertia cōfirmatio d̄r: malignatiōis.

Tanta est hominū malignitas q̄ non
mirari debemus si pauci saluentur. Aliq
em̄ vt pbs ait: de futuris contingentib⁹
bus nō sit determinata vltas: s; sepiū
me ex qualitatibus rerū quedā futuro-
rū indicia certa percipim⁹. Sicut dici-
mus. Sero rubrū celum: mane indicat
esse serenū. Et hoc vt plurimū verū est.
Cognoscimus etiā ex nubib⁹ densitate:
ventozū fulgurū ⁊ tonitruozū multipli-
catione: q; magnā testant futurā tēpe-
statē. Unde ⁊ ipe saluator cū de tribus
latione que in orbē ventura est loque-
tur discipulis: intulit dicens: Ab arbor-
re autē fici discite parabolā. Mat. xxiij.
⁊ Luce. xij. Hoc autē dico q̄ ex p̄cedēti-
bus signis multoties eritū cognoscim⁹
futuroz. Cū em̄ totū pene mūdū cer-
namus letali vulnere pcti sauciātū: plu-
ra mortis signa q̄ vite: qd aliud de ipo
iudicare possumus q̄ malū? Nōne at-
trito sermonis puerbio dicim⁹ q̄ ipos
sibile est male viuere ⁊ bene mori: ⁊ ecō-
uerso. Nōne verū est qd Beñ. viij. c. scri-
ptū est. Sensus ⁊ cogitatio hoīs prona
sunt ad malū. Et. xij. q. s. c. omnis etas:
d̄r: Omnis etas ab adolescentia prona
est ad malū: ergo q; hoīs prona sunt ⁊
prompti ad malū pereūt. Hinc. s. Job.
v. c. d̄r: Totus mundus in maligno po-
situs est. Cū ergo plura mala signa dā-
nationis in mundo cognoscim⁹ vt dixi
q̄ salutis: quid possumus dicere nisi qd
habet Mat. xxiij. Multi autē sunt vo-
cati: pauci vō electi. O dñe de⁹ quo va-
dunt iudei oēs ⁊ infideles? Ad infernū.
Si quis em̄ aliter crederet esset here-
ticus. Quo tendunt pueri qui sine bap-
tismo decedūt? Ad infernū. Quo etiā
vadunt tot heretici qui sunt in mūdo?
Nam oēs oriētales ethiopiē: libye: per-
ne omnes greci: bosnienses: ⁊ multi alij
qui varijs heresibus sunt implicati. Nō
inuenies castellos: ciuitatē aut villam:
que non habeat aliquos hereticos oc-
cultos aut publicos. Nam alij non cre-
dūt animam esse immortalē. Alij dicūt
non esse aliam vitam: nec infernū: nec

De iudicio pestilentie Sermo XII

paradisum. Alij, asserunt luxuriam nō esse peccatū. Alij purat stellarū fatum super liberū arbitriū habere potestatem. Alij credūt mulieres in gattas: et boies in lupos posse mutari. Alij tenēt qd spūs hūani ingrediunt corpora aliena. Alij credūt qd facere incantationes nō sit peccatū. Et multi alij errores inueniuntur a quibus nolūt homines conuerti. Oēs hīc in errore suo obstinati persistētes: sunt excommunicati ab ecclia. vt prs. Similr qui nō credūt sacramēta ecclie. Cōsidera quor sunt viri et mulieres in his erroribz implicati. Multi publici: sed plures occulti. Isti quovadū: Ad infernum. Dic modo de ignorantibz doctoribz: prelatibz: confessoribz: et subditis. Quanta est talis multitudo: quoz quelibet tenet scire qd ad eoz spectat salutē et officiū: vt de alijs taceat. Sunt tot qui ignorant penitus articulos fidei: et decē precepta: et pleriqz orationē dñicā: et qd deterius est: confessores et eoz prelati etiā ipsi pleni ignorantia raro inducunt tales vt discāt et in eoz ignorantia moriuntur. Quo isti vadunt: Ad infernū. Quomō scis frater Roberte? Rñdeo qd oēs doctores canonici et oēs theologi dicāt: et precipue Thom. 1. q. 1. c. lxxv. ar. 1. q. ignorantia iuris nō excusat in his qui sunt doli capaces. Prs etiā ex de iniurijs. c. si culpa. et ex de vita et hone. cle. c. vt quisqz. et de reg. iur. lib. vj. c. ignorantia. Ignorantia facti non iuris excusat. Et ibidez presumit. Presumitur ignorantia: vbi scientia nō pbat. et xxxvij. dis. Ideo phibent. et in glo. 4. bi. et de pse. dist. iij. c. vos ante oia. Item quo redūt multi qui moriuntur desperati: multi morte subitanea qd non habent spaciū penitēdi: vbi qd portant ad infernū. Quo insup tendūt predones: tortores: fures: lutores: dānificatores: usurarij: rpsveditores: et hīc. et qui talibz prebēt auxiliū: fauorem: et consiliū: qui oēs tenent ad restitutionem: et Ad infernū. Vabes hoc ex de fur-

tis. c. ex lris. et in glo. ibi sup. d. satisfecerit. Et de vsur. c. cū tu. Itē lib. vj. de reg. iur. pcrū. Peccatū non dimittitur: nisi restituat ablatū. et c. sequēti. Itē. xij. q. vj. c. si res. et. xliij. q. ij. c. legat. Et de peni. dist. j. c. neminez. Quo ergo miseri vadunt: Ad infernū. Quo vadūt mali religiosi qui nō seruant regulā suā: Ad infernū. Quor peccatores qui moriunt extra charitatē ppter odiū cū primo suo: aut ppter amorem peccandi: vel horrore satisfaciēdi: aut etiā alia simili de causa: sed tñ penitēt propter timorē gehenne: vbi qd rapiuntur ad tartara: qd scriptū est de peccati. dist. vij. c. nullus. et sunt sba Aug. dicentis. Scriptū est neminē sine charitate saluū esse. Non itaqz in solo timore viuit hō. Quē ergo penitet opz nō solum deū timere iudicē: sed diligere iustū: vt nō solā penā timeat: s; anxiatur pro gloria. O igit captiui diaboli reuertimini ad mīas dum tēpus est. O miseri xpiani renegati: reuocate vitam vestrā ad dñm deū vestrū: vt euitetis consortia damnatorū. Redite ergo: qd nemo damnat nisi per propriā culpam: et deus non est inculpandus: sed potius nostra malignitas. Nam deus non vult quēpiam vilem et magnū peccatorē perire: sed stat extensis in cruce brachijs cōpatiēis peccatis et damnationi nostre: vt oibz largiatur suā infinitā mīa vitam eternam. Ad quā ipse nos conducatur qui viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

De iudicio pestilentie. Sermo. xij.

Iudicia dei

abyssus multa. ps. xlv. et Ezech. xliij. c. di. dñs. Si immiserō pestilentiam super terrā illā et effudero indignationē meā super eam in sanguine vt auferaz ex ea hominē et iumentū et Noe et Daniel et Job fuerint in medio eius viuo ego dic

De iudicio pestilentie.

cit dñs de: q: filiū t filiaz non libera-
 bunt: sed ipi iusticia sua liberabūt ami-
 mas suas. hec ibi. In quibz hīs nota-
 bim? trīginta peccata: propter q̄ dens
 glorioſus peſtilentiā mandat. Prīmū
 eſt pccm originale. De quo d: Roma.
 v. c. Per vñū hoīez peccatū in hūc mū-
 dū intrauit: & per peccatū mors. Nam
 ſicut remouens colūmā per accidēs re-
 mouet lapidē ſibi ſuppoſituz: ſic ille q̄
 eſt cauſa perditionis colūne originalis
 iuſticie eſt cauſa priuationis vite & ſa-
 nitatis que conferuabat in hoīe p ori-
 ginalē iuſticiam. Sed q: peccatū pmi
 hoīs fuit cauſa perditionis originalis
 iuſticie: ideo decidit ipſe cuz tora ſua
 poſteritate in infirmitates & mortem
 inuitabilē. Uñ oēs ſubijcimur morti
 eo q̄ ſibi dictū fuit p: oibz Gene. iij.
 Puluis eſtin pul. re. Ex q̄ pctō exorta
 fūt peſtis & alia iudicia peſſima. ¶ Se-
 cūdū pctmēſt luxurie. Contra qd̄ dñs
 ordinauit mīſimonij ſacramētū ſunt tria
 bona. ſ. ſacramētū: fides: & proles. Cō-
 tra ſacramētū peccāt cōcubinati pū-
 blice tenentes cōcubinas: ſiue occul-
 te: ſiue ſuſcipiendo filios ſine nō. Pec-
 cant ſacrilegi ſiue clerici mulieribz co-
 pulati ſiue laici xpi ſponſas polluen-
 tes: ſiue in ſacris ordinibz cōſtituti re-
 glorioſas maculātes. Contra fides ma-
 trimonij peccant adulteri: ſiue occultū
 ſiue publicū: ſicut Dauid cū Verſabee.
 ij. Reg. xj. Contra prole peccant ſodo-
 mite qui nocte natiuitatē dñi extincti
 ſunt peſte. vt diē. b. Hiero. Peccāt abu-
 tētes vaſculo vroris: ſicut Her cū Aza-
 mar ſecū: & peſte mortuē. Gen. xxvij.
 Peccāt ſemē fundētes in terrā: ſicut q̄
 ſulmine interijt: ſicut Quāvt prz Gen.
 xxvij. ¶ Tertium peccatum eſt ſacri-
 legium cōtra. ſ. eccleſiaſticas pſonas
 & eccleſias ſupponendo eas angarijs
 & grauaminibus poſitionibus colle-
 crijs: & vbi laicus ſolūt paruz eccleſia
 ſolijt multū: diues ſolūt quaſi nihil:
 pauper quaſi totū. Ideo inqt dominus
 Eſaie. iij. Vos eñ depaſti eſtis vinea:

29. 10. 1800
M. 10. 1800

tur. Unde Zeph. xvi. Ego dñs deus
vester. Non faciens vobis idola: scilicet
pse: nec titulos eriget: nec insignem
lapide ponetis in terra vestra vt ado-
retis eum. Quod si nolueritis accipe-
re penitentiam aut disciplinā: sed am-
bulaueritis ex aduerso mihi: ego quoq;
contra vos aduersus incedā & percu-
tiā vos septies ppter peccata vestra:
inducāq; super vos gladiū ultorem se-
deris mei. Cūq; cōfugeritis in vides
inimicitia pestilentiam in medio vestri
instantur vt vides vestras redigam in
solitudinē & deserta faciā sanctuaria
vestra: nec recipiam ultra odorem sua-
uissimū: dispergāq; terras vestras. hec
ibi. ¶ Septimū est inhonoratio paren-
tū. vnde Eccli. iii. Honora patres tuū
& matrem tuas: vt superueniat tibi be-
nedictio a deo & benedictio illi in no-
uissimo manet. Benedictio patris fir-
mat domos filiorū: maledictio autem
matris eradicat fundamenta. Hiero-
mie. xix. dicitur: hec dicit dñs exerci-
tū. Ecce mittam in eos gladiū: famē &
pestē: & ponam eos quasi ficus malas
que comedi non possunt eo qd pessime
sint & persequar eos in gladio & in fa-
me & in pestilentia. Et dabo eos in va-
stationes vniuersis regnis terre in ma-
ledictiones: & in stupores & in sibilus &
opprobriū cūctis gentib; eo qd nō au-
dierūt verba mea: que misi ad eos per
seruos meos pphetas. h. ibi. ¶ Octa-
uum est fraudatio decimarum. vnde
Mal. ii. dicit: Reuertimini ad me et
ego reuertar ad vos dicit dñs exerci-
tū. Et dixistis: In quo reuertemur.
Si affiger homo deū: qd vos configi-
tis me. Et dixistis. In quo configim;
vel fraudam; te. In decimis & in pri-
mitijs. Et in penuria vos maledicti
estis: & me vos configitis gens tota.
Que verba exponunt a beato Hiero-
nymo. vt habet. xvi. q. i. c. Reuertimini. Ecce
ego do coram vobis viam vite: & viam
mortis. Qui habitauerit in vbe hac
inqueretur gladio & fame & peste. Posui

em facies meā super ciuitates hanc in
malū & non in bonū: ait dñs ad popu-
lum hūc. Hiero. xvi. ¶ Nonū peccatus
est obstinatio. vnde Ero. ix. dixit domi-
nus ad Aioylen. Ingredere ad Pha-
raonem & loquere ad eū. Nec dicit dñs
des hebreorū. Dimitte populū meū vt
sacrificet mihi. Qd si adhuc renuis et
retines eos: ecce manus mea erit super
agros tuos: & super eqs & asinos tuos &
camelos & boues & oues pestis valde
grādis. Fecit dñs verbū hoc. Altera
em die mortui sunt oia animātia egi-
ptiorū. ¶ Decimū peccatū est homicidiū.
¶ Qd em pharao rex egypti iussit vt iter-
ficerent primogenita masculini sex; he-
breorū ppter ea occidit dñs primogeni-
ta egyptiorū pestilētia gūi. vñ dñs Ero.
xii. Factū est aut in noctis medio pcus-
sit dñs oē primogenitū in terra egypti
a primogenito pharaonis qd sedebat
in solio eius vsq; ad primogenitū cas-
prie que erat in carcere: & omne pri-
mogenitū iumentorū. hec ibi. ¶ Unde
decimū peccatū est gula. Nam in dei in
deserto estuauerunt esu carniū mur-
murantes cōtra Aioylen. Unde dicit.
Numeri. xvi. c. Surgens ergo ppls to-
to die illo & nocte: & die altero congre-
gauit coruicū multitudinē qui parū
decē choros: & siccauerūt eas per gyrū
castrorū. Adhuc carnes erant in denti-
bus eorū: nec defecerat huiusmodi ci-
bus: & ecce furor dñi cōcitatus in po-
pulū: percussit eū plaga magna nimis
i. peste vt dicit glo. Vocatusq; est loc-
us ille sepultura pcupiscētie. Ibi em sepe
lierūt pplin qd desiderauerat carnes. h.
ibi. ¶ Duodecimū peccatū est diffamatio
¶ Ut em dñs Nume. xiiij. Usq; quo detra-
het mihi ppls istē: feriā qd eos pestilen-
tia & psumā. Aioylen aut rogauit pro
pplō ad dñm qd peccat eis: sed adiecit.
In solitudine hac iacebunt cadauera
vra. Oēs q nūerati estis a viginti annis
& supra: & murmurastis cōtra me: non
intrabitis in terrā super quam leuaui
manū meam: vt habitare vos facerem

De iudicio pestilentie.

preter caleph & Josue. hec ibi. Qui autem mortui sunt in deserto fuerunt sexcenta tria milia quingenti quinquaginta. unde hec pestis duravit. xl. annis. absorbitur itaque quolibet anno quindecim milia octoginta octo viros: excepto vno anno in quo mortui sunt. xv. milia centum decem & octo: computando unum annum cum alio. ¶ Decimūtertium peccatum est incredulitas. scilicet non credere diuine potestate in mirabilibus eius. unde Num. ix. dicitur: Quod cum populus hebreorum murmurasset contra Moysen ob defectum aque & bis percussisset filicem dei. Audite rebelles & increduli. Num de petra hac poterimus eijcere vobis aquas? Dixitque dominus ad Moysen & Aaron. Quia non credidistis mihi ut sanctificaretis me coram filiis israel: non introducetis hos populos in terram quam dabo eis. Hec est enim aqua contradictionis ubi iurgati sunt filii israel contra dominum. ¶ Decimū quartum peccatum est superbia. unde dicitur. iij. Reg. xliij. quod cum David ob superbiam fecisset dinumerare populum suum sermo domini factus est ad Gad prophetam dei. Vade & loquere ad David. Hec dicit dominus. Trium tibi datur optio. Elige unum quod volueris ex his ut faciam tibi. Cumque venisset Gad ad David nuntiavit ei dicens: Aut septem annis erit fames in terra tua. Aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos & illi persequentur te. Aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera & vide quæ respondeat ei qui me misit sermonem. ¶ Ministrorum dominus pestilentiam in israel a mane usque ad tempus constitutum: & mortui sunt septuaginta milia viros. ¶ Decimūquintum peccatum est auaricia. unde dicitur. iij. Reg. xv. quod facta est fames magna in samaria propter auariciam & oppressiones quas fecerant diuites contra pauperes: intantum ut matres comederent filios suos. Unde non solum fame sed etiam peste multi corruerunt. ¶ Decimū sextum peccatum est usura que multum invaluit in ciuitatibus secundum illud psalmi.

Tota die circūdabit eas: super muros eius iniquitas & labor: in medio eius iniusticia. Et non defecit in plateis eius usura & dolus. Ideo Ezech. vii. dicitur: Fraus mea super vniuersum populum eius. Gladius foris: pestes & fames intrinsecus. Qui in agro est gladio morietur: & qui in ciuitate pestilentia & fame deuorabuntur. ¶ Decimūseptimum est usurpatio. Unde Ezech. xxxviii. dicitur: Nunquid ad sumenda spolia tu venis. Ecce ad diripiendum predam congregasti multitudinem tuam: ut tollas argentum & aurum: & auferas suppellectiles arcam substantiam: & diripias manubias infinitas. ¶ Decimo gladius vniuersumque in fratrem suum dirigit: & iudicabo eos peste & sanguine & umbre vehementi. Ignem & sulphur pluuia super eos & scient quia ego dominus. hec ibi. ¶ Decimūoctauum peccatum est fraus emptionis & venditionis. Applicat de illis qui vendunt pluris quam debent & etiam decipiunt in pondere &c. Unde verificatur propheta Apoc. xij. Et faciet omnes pusillos & magnos & diuites & pauperes: & liberos: & seruos: habere characterem in manu dextera aut in frontibus suis: & ne quis possit emere aut vendere nisi qui habeat characterem: aut nomen bestie: scilicet fraudum aut numerum nominis eius. Et. xv. c. dicitur: Primus angelus effudit phialam suam in terram: & factum est vulnus seuum & pessimum. id est pestis in homines qui habebant characterem bestie: & in eos qui adorauerunt bestiam & imaginem eius. hec ibi. ¶ Decimūnonum peccatum est oppressio ex acceptione personarum. Hic dicit de diuisione ciuitatis artatione: altercatio: discordia: rixa: iniuria: de sanguinis effusione & similia &c. Ideo dicitur Matt. xxiii. c. Non surget gens in gentem: & regnum aduersus regnum: & erunt pestilentie & fames & terremotus per loca. ¶ Vigessimus est peruersitas iudiciorum. Unde dicit Esa. i. Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicij? Iusticia habitauit in ea: nunc autem homicide. Argetur tuus

versus est in scoriā: vinū tuū mirtū est
aq. Principes tui infideles socij furū.
Oēs diligūt munera: sequunt retribū
tiōes. Pupillo nō iudicāt: et causa vi
due non ingredit ad illos. Et. x. Uhe
qui cōducit leges iniquas: et scribētes
inutilitā scripserūt ut opprimerent in
iudicio pauperes et vinū facerent cause
hūilū ppli mei ut essent vidue pēda
eoz et pupillos dirperent. Et. c. v. Uhe
cōiūgit domū ad domū: et agrū agro
copularis vsq; ad terminū loci. Nūqd
habitabitis vos soli in medio terre.
Domus multe deserte fient grandes et
pulchre et absq; habitatore. I. ppter pe
stē. ¶ Vigēsimūquintū pctm est nego
ciatio dolosa. vñ Ezech. xxviii. c. dicit:
In sapiētia et prudētia tua fecisti tibi
fortitudinē: et acq̄isti tibi aurū et argē
tū in thesauris tuis. In multitudine
sapientie tuę in negociatiōe tua mul
tiplicasti tibi fortitū dinē: et eleuatum
est cor tuū in robore tuo. Propter hec
dicit dñs deus. Eo qd eleuātū est cor tuū
quasi cor dei: iccirco ecce ego adducā
sup te alienos robustissimos gentiū.
Et infra. Immittā ei pestilentia et san
guinē in plateis ei⁹ et corruent interfe
cti in medio ei⁹ gladio p cūctū et sci
ent q: ego dñs. hec ibi. ¶ Vigēsimūse
cādā pctm est pūritū. vñ Dier. iiii. c.
dicit: Et iurabis viuit dñs in veritate i iu
dicio tū iusticia: et benedicet eū gētes
ipmꝫ laudabūt. j. Laua a malicia cor
tuū: et a periurio ut salu⁹ fias. Alioqn
ut dicit. xxi. c. debellabo ego vos in ma
nu extēta et in brachio forti: et in furo
re et in indignatione: et in ira grād. Et
percutiā habitatores ciuitatū hui⁹: ho
mines et bestie pestilentia magna mo
rient. hec ibi. ¶ Vigēsimūtertū pctm
est blasphemia. vñ Esa. j. Uhe genti
peccatrici: ppllo graui iniquitate: semini
nequā filijs sceleratis. Dereliquerunt
dñs blasphemauerūt sanctū israel: ab
alienari sunt retrorsus. Super quo p
cutiā vos vltra addētes preuaticatio
nē. Ideo dicit ps. xi. Inueniā man⁹

tua oib⁹ inimicis tuis: dertera tua in
ueniā oēs q te oderūt et. vsq; ibi nō
potuerūt stabilire. ¶ Vigēsimūquartū
pctm est cōsensu in malū. Applica de
matre pſentiente filiā peccare: filij de
patre filiū: et breuiter de illis q habēt
alios gubernare. vñ Dier. vii. Nō
ne vides qd isti faciūt in ciuitatib⁹
da: et in plateis hierusalem? Filij collis
gūt ligna et pſes succēdūt ignē: et mu
lieres cōspērgūt adipē: ut faciant pla
centas regine celi. Ecce quomō cōue
niūt in peccatis qñ oēs de vna fami
lia. Ideo sequit: Ecce furo: me⁹ et indi
gnatio mea cōstat super locū istū sup
viros et sup iumenta: scz per pestē. hec
ibi. ¶ Vigēsimūquintū pctm est negli
gentia correctiōis. Nā ut habet. xxi.
q. iiii. c. Ecce. dicit Aug. Quotquot ha
beris inter vos q adhuc amore seculi
pregnant auaros: puros: inspecto
res nugarū: pſultatores mathematiz
coz: augurū: aurospiciū: ebriolos: iuru
riolos. Quicqd inter vos malorū esse
nolitis quantū potestis iprobate et cor
de recordatis et redarguite ut creatis
in de⁹ nolite pſentire: et de mūdo nō tā
gar. h. ibi. Et q: h facere nolum⁹ nō mi
rū si de⁹ punit p pestē iustos cū miser
pctōib⁹. Unde Aug. j. de ciui. dei. c.
ix. dicit: Plerūq; em ab eis docendis
admonendis aliqñ etiam obiurgan
dis et corripiendis male dissimulatur:
vel cū laboris piget: vel cū os eoz co
rā quib⁹ sum⁹ verecūdamur offendere:
vel cū eoz inimicitias deuittamus ne
impediant et noceant in istis tēporali
bus reb⁹ sine q̄s adipisci adhuc appes
tit nostra cupiditas: sine q̄s amittere
formidat infirmitas: ita ut q̄nis bo
nis malorū vita displiceat: et ideo cum
eis nō incidunt in illā dānationē que
post hāc vitā talib⁹ preparat: nō q: p
pretea peccatis eoz dānabilib⁹ par
cūt: dñ eos in suis licz lenib⁹ et venia
lib⁹ mētuūt iare cū eis tēpaliter flagel
lant: q̄tis in eternū minime pūntan
tar. Iure istaz vitā qñ diuinit⁹ affligū
pp iij

De morte.

tur cū eis amarā sentiunt: cuius amā-
do dulcedine peccantibus eis amari
esse noluerunt. hec ille. Et ideo Esa.
xliij. d.: Memento iacob qm̄ seruus
meus es tu. Non obliuiscaris mei. De-
leui vt nubē iniquitates tuas: et quasi
nebulā peccā tua. Reuere ad me qm̄
redemi te. Et quia negligentes sumus
ideo sequitur Esaie. xlvj. Veniet sup
te malū et nescies ortū eius et irruet su-
per te calamitas quā non poteris ex-
piare: veniet super te repente miseria
quā nescies. Ita cum incantatoribus
tuis et cū multitudine maleficiorū tuo-
rū: in quibus laborasti ab adolescētia
tua. Stent te saluent te augures celi
qui contemplantur sydera et suppura-
bant tibi mēses: vt ex eis annūciarēt
tibi. Ecce facti sunt qm̄ stipula ignis
combussit eos. Non liberabunt animā
suā de manu flāme. i. pestilentia. ¶ U-
gesimū sextū peccm̄ est inordinata diles-
ctio. Nā deus volēs flagellare peccato-
rem percutit eū in oib⁹ que ipse amat.
Quādo amat bona naturalia vt filios:
ideo punit de⁹ eū in filiis sicut Cham
peccante maledictus fuit filius eius
Chanaam. Gene. ix. ¶ Ugesimū septi-
mū est rapina. i. iniuste detinendo bo-
na defunctorū que ipsi mandauerūt in
suis testamentis. Clamāt em̄ aīe eorū
in purgatorio di. Miseremini mei mi-
seremini mei. ¶ Ugesimū octauū pec-
catū est vana gloria. Ut em̄ habet. ij.
Reg. vi. cū dauid fecisset numerare po-
puli suū et fuisset in vanam gloriā de-
ductus locutus est dñs ad Dauid per
prophetā Gad. Elige tibi de trib⁹ ynū:
aut persequi tribus mēsis: ab inimi-
cis tuis aut verari fame tribus annis:
aut trib⁹ dieb⁹ peste flagellari. Qui ele-
git tertiu et mortui sunt plus q̄ sexagi-
sa milia hominū. ¶ Ugesimū nonum
peccatū est infidelitas: qd̄ peccm̄ de⁹
maxime punit. Vñc Darij tot⁹ onē-
tis ruit imperiū. Vñc Hierusalē fun-
ditus euertitur. Vñc ciuitas arhenē-
sis in nihilū deuenit. Vñc roma pro-

fermitur et precipitat. Vñc tot effusio-
nes sanguinū euenerūt. ¶ Trigesimū
peccm̄ est ingratitudo: de quo habetur
Esa. xxxvij. Qd̄ cū Ezechias cōstituit
ser preliū aduersus regē assyriorū et de-
iecisset eū in furore maximo nō retulit
grās deo. Propter qd̄ factū est verbū
dñi ad Esaiā pphētā. Vade et dic Eze-
chie. Dispone domui tue q̄ morieris
tu et nō viues. Esa. xxxvij. Aduertam⁹
ergo corda ab his peccatis: vt de⁹ nec
pestilentias nec fames mittat: nisi vt
solū in hoc mūdo puniamur: et nō stā-
re sua iusticia in eternū damnemur.
¶ De morte.

Sermo. iij.

De morte morie

Mris. Sen. ij. Existimauit
sepenumero nihil tā vti-
le aīe ratiōali esse posse
ad fugā vitiorū q̄ frequēs
memoria mortis. Propterea sapiens
Eccl. vij. ait: In oib⁹ operib⁹ tuis me-
morare nouissima tua et in eternū non
peccabis. Et Hiero. ad Paulinū. Faci-
le cōtēnit oīa qui se semp cogitat esse
mōiturū. Et idē ad Lyprianū dicit:
Qui em̄ quotidie recordat⁹ se esse mōi-
turū: cōtēnit presentia et ad futura fe-
linat. Et idē ad Heliodorū de vita Ne-
poriani Platonis sententia est oīm sa-
pientū vita meditationē esse mortis.
Seneca ad Lucillū ait: Nihil tam eque
tibi proderit ad contemperantiā oīm
rerū q̄ frequēs cogitatio breuis hui⁹
incerti itineris. Et idē ad eūdē in epi-
sto. ait: Molestū est iniquis mortē an-
tē oculos habere. Ista tam sentē q̄ ip-
sū ueni debent esse ante oculos. hec ille.
Eū igit mortis memoria fit tante vtili-
tatis: itcirco in presenti sermōe de ipa
morte tria sunt cōtēplāda mysteria.

Primū de sua ferocitate.

Secūm de sua dubitate.

Tertiū de sua crudelitate.

¶ De mort⁹ ferocitate. Cap. s.

Primū mysteriū est de mortis
ferocitate. Circa qd̄ nota tria

placem ferocitate.

Prima contra piumos hoies.

Secunda contra peccantes.

Tertia contra totum mundum.

Prima ferocitas dicitur contra piumos hoies quos ipsa interemunt. pstravit. Nam a principio conditionis humane in statu innocentie erant hoies imunes a lege mortis. Unde Aug. in. xii. libro de ciuitate dei. c. iij. ait: Fatendum est piumos hoies ita fuisse institutos: vt si non peccassent: nullum genus mortis experirent. Sed eosdem piumos peccatores ita fuisse morte mulctatos: vt quicquid eorum stirpe esset exortum eadem pena teneretur obnoxium. Pro magnitudine appete culpe illius naturam dñatio mutauit in peccatis: vt quod penaliter precessit in peccatis hoibus piumis: etiam naturaliter sequeret in nascentibus ceteris. Idem in libro de baptismo paruulorum ait: Fiebat ordo iusticie: vt sicut anima dñi suo ita corpus ei obediret. hec ille. et Eccl. xv. Ante hoies vita et mors. Et in eodem. c. Deus ab initio constituit hoies: et reliquit illi in manu consilij sui. et Ouges sup. Leuiticam. ix. c. Si homo ab initio elegisset vitam: nunquam humanum genus mortale conditione teneret. Unde deus propter peccatum dixit Ade. Quia audisti vocem vxoris tue: dico tibi quia in sudore vultus tui vesceris pane tuo: donec reuertaris in terram de qua sumptus es: quia pulvis es et in puluerem reuerteris. Gen. iii. Et hec omnia propter peccatum. Deu. q. grauis fuit illa culpa: que ipso mortis omnes subiecit: sed potissime piumos parentes. Nam per errorem in obedientie sue: mortem quam deus non fecerat sibi inuenerunt. Iuxta illud Aug. s. pronosticon dicentis: Vide mortem non a deo: sed per errores intrusivemisse hominibus in paradiso delictarum postis. Cui etiam conuenit illud quod scribitur Sapientie. s. c. Deus mortem non fecit: sed impij manibus propriis accersierunt eam. Sed circa hoc dubitari potest: quia cum deus dixerit Ade. Gen. ii.

Quicquid die comederis: morte morieris: non tamen hoc videtur verum: quia non illa die mortui sunt. Ad hoc responderi Nicolaus de lyra in expositione sup. Genesim quod illa verba sic habent exponi. Morte morieris: id est moriendi necessitate incurres: quia gustato ligno non statim mortuus est: sed cepit ad mortem tendere. Et Augustinus sup. Gene. sic ait: Morte morieris: id est morti obligaberis vel mortis reatum incurres. Unde et in alio loco idem ait. Quis annos multos post vixerunt: illo tamen die mori ceperunt quo mortis legem: quia in senium veterascerent acceperunt. Datur est ergo potestas morti euadendi illos propter eorum culpam. Et quia necessaria erat humani generis multiplicatio viuendi tempus in longum processum est: quod tamen a morte deuictum et debellatum est. Ecce quid profuit illis longa vita: quibus omnino mors est subsequuta? Audiamus quid scriptura dicat Genesis v. Vixit Adam. cxx. annis et genuit filium ad imaginem et similitudinem suam: vocauitque nomen eius Seth. Et facti sunt omnes dies Ada postquam genuit Seth octi genti anni: genuitque filios et filias. Et factum est omne tempus quo vixit Adas non genti triginta anni et mortuus est. Vixit quoque Seth. cv. annis et genuit Enos. Vixitque Seth postquam genuit Enos octi genti septem annis: genuitque filios et filias. Et facti sunt omnes dies Seth non gentorum duodecim annorum et mortuus est. Vixit quoque Enos. xc. annis et genuit Laynam post cuius ortum vixit octingentis quindecim annis: et genuit filios et filias. Factique sunt omnes dies Enos non genti quinque anni: et mortuus est. Vixit quoque Laynam. lxx. annis et genuit Malalehel: et vixit Laynam postquam genuit Malalehel octingentis quadraginta annis: et genuit filios et filias. Et sic de omnibus alijs a principio usque ad finem incipientibus. Si vero aliquis incredulus dubitaret quomodo fuerit illud possibile vt vita illorum sic

De morte.

protraheretur in lōgū. Rūderi potest
fm Nicolaū de lyra hoc fuisse plurib⁹
de causis. Q̄ Prima ex bonitate condi-
tionis vel cōplexionis primorū paren-
tū. Fuerūt enī a deo immediate forma-
ti: et per cōsequēs fuerūt optime cōpo-
sitionis: et sic ad lōgiore vitā dispositi.
Et illa bonitas cōplexionis magis ve-
nit ad hoies p̄p̄inquos illi⁹ t̄p̄is q̄ ad
remotos t̄p̄is moderni. Q̄ Secūda rō su-
mitur ex modo viuēdi: q̄ tēperate vi-
uebāt. Tertia rō sumit̄ ex bonitate nu-
trimenti: q̄ ante diluuiū nascētia terre
erant meliora q̄ postea: q̄ inundatio
diluuij fuit p̄ maiori parte ex aq̄s ocea-
ni. Aque aut̄ false inducūt sterilitatē:
et reddūt terrenascētia peiora: ex q̄b⁹
abbreviat̄ vita hoīs. Q̄ Quarta ratio
est ex scientia Ade: q̄ formatus fuit in
perfectiōe scientie. Et ideo cognouit
virtutes herbarū fructuū et lapidū q̄
faciūt ad cōseruandā sanitatē et vitā
prolongandā. Q̄ Quinta ratio est ex
dispositione diuina hoc ordinante: vt
per longū t̄p̄s cito multiplicaretur hu-
manū genus. hec Nīco. de lyra. Quis
igit̄ primi hoīes tā diu superuixerunt
sciētia predicti: fortitudine corporis be-
ne dispositi: non potuerunt tū mortis
ferocitatē repellere: continuit illos et
oēs mortui sunt. Quod vtriq̄ nobis in
exemplū esse potest: vt huius vite erū-
nam cognoscām⁹. Hoc est qd̄ Hiero.
ad Heliodorū de vita nepotiani ait: De-
bemus et nos aīo p̄meditari q̄ ali-
quādo futuri sumus et quod velim⁹ no-
limus: longius abesse non potest. Nam
si non gētos vite excederemus annos:
velut ante diluuiū vivebat gen⁹ huma-
nū. et M̄thusalē nobis t̄p̄a donaren-
tur: tū nihil esset preterea lōgitudo: q̄
esse desisset. Etenī inter illum qui vivit
decē annis et illum q̄ vivit mille: postq̄
idez finis vite aduenit irrecusabilis
mortis necessitas: transactū oēm tan-
tundē est: nisi q̄ magis senex onustus
peccatorū fasce proficiat̄. Optima
queq̄ dies miseris mortalib⁹ eui. Pri-

ma fugit: subeunt morbi tristitq̄ senes-
ctus. Et labor: et dire rapit inclemētia
mortis. hec ille. Que oīa sic dicta intel-
ligas: vt sicut longitudo vite oēs illos
primos viros nō excusauit a morte: sic
nec breuitas vite tue etiam dilata ad
multos annos te excusabit: quia mor-
te morieris. Q̄ Secūda ferocitas mor-
tis est contra peccātes. Nā sepe nūme-
ro ipsos inuadit subito: et in breui mo-
rula absorbit eos. Et licet m̄lra accidāt
p̄ naturā que labilis est: et vt plurimū
humane vite contraria: verūtū mortis
lirates et pestilentie adueniūt sepe et se-
pius iudicio dei: in quib⁹ nō sine grā-
di terrore oēs aspiciunt mortis domi-
niū: et potestātē. Et q̄ hec vera sint p̄-
batur ex testificatione scripturā. Et
primo sumi potest illud testimonium
Numeri. xj. vbi narrat̄ q̄ cum populus
israel esset in deserto non contē-
tū abo celesti scilz māna qd̄ pluebat illis de
de celo: desiderās carnes et pisces: cucu-
meres: pepones: cepe: et allia: domin⁹
pluit conturnices in castris eorū. Et cū
adhuc carnes essent in ore ipsorū: ecce
furoz dñi concitatus est in populū: p̄-
cussitq̄ eū plaga magna. Q̄ Secūda
testimoniū habet Numeri. xiiij. Nā cū
populus ille murmurasset cōtra dñm.
dixit dñs ad M̄oysem. Usq̄ quo detra-
het mihi p̄pls iste? Quousq̄ non cre-
dent mihi in oīb⁹ signis que feci corā
eis? Ferias ergo eos atq̄ consumā pe-
stilentia. Qd̄ factus fuisset nisi M̄oy-
ses orasset ad dominū vt dimitteret
eis. Q̄ Tertiū testimoniū habetur Exo.
xj. vbi narrat̄: q̄ nocte media p̄cussit
dñs egyptū plaga magna: et interfecit
om̄ie p̄mogenitū in terra egypti a pri-
mogenito Pharaonis q̄ sedebat in so-
lio vsq̄ ad primogenitū caprine: que
erat in carcere: et oē p̄mogenitū iu-
mentorū. Surrexitq̄ Pharaō nocte et
oēs serui ei⁹: oēsq̄ egyptij: et ortus est
clamor magnus. Neq̄ enī erat dom⁹
in qua non iaceret mortu⁹. Q̄ Quartū
testimoniū est in Leuit. xvj. c. vbi dñs

dicat: Si nolueritis recipere disciplinā
sed ambulaueritis et aduerso mihi: ego
quoque cōtra vos aduersus incedā: et p
cutiā vos septies ppter peccata vestra
inducāq; sup' vos gladiū ultorē federis
mei. Cūq; fugieritis in vires imittat;
pestilentia in medio vestri. ¶ Quintus
testimoniū est vlt. c. ij. li. Reg. 7. f. Pa
rol. xij. vbi legit: q' percussit dñs pesti
lētia israel a Dan vsq; ad Bersabee: et
mortui sunt ex populo. lxx. milia viroz.
¶ Sextū testimoniū capis ex cōminati
one quā fecit dñs per Ezech. vii. c. Fra
mea (inqt) sup' vniuersū populū. Gla
dius foris: pestis: et fames intrinsecus.
Qui in agro est morte moriet: et qui in
ciuitate sunt pestilentia et fame deuora
bunt. ¶ Septimū testimoniū capis a
Iustiniano in aut. vt nō luxuriēt cō
tra naturā. vbi ait: Propter ista duo. s.
propter blasphemā et pccm contra na
turā fames pestilentia et terremot' fiūt.
Idē similiter in glo. xxxij. q. vii. c. flagi
tia. ¶ Octauū testimoniū est in histo
ria ecclesiastica. In qua narrat q' Ma
ximianus imperator duct' diabolico
spū: fecit cōponere carmina blasphe
mias plena ptra iesum xpm et sanctos:
easq; scribi mādauit in tabulis. Iussit
per singulas vires et villas et agros de
ferri: faciebatq; ea cātari. Altissimus
autē tantū scelus multū remanere nō
luit: sed tāto rigore in populū blasphe
mū pestilentia misit vt comedēdo et bi
bendo sola sternutatiōe morerent. Ip
se autē Maximian' dolore graui percul
sus spiritū exhalauit. ¶ Nonū testimo
niū est in legēda scōrū in vita beati
Bregonij in tractatu de letanijs. Ubi
refert q' p'p' comēsatiōes et luxurias
romanoz cōmot' est de' cōtra eos pe
stilentiaq; magnā in illos misit: quā in
gumes vocant. s. languinaglia. Seua
em fuit eo q' hoies in via in mensa in
colloquio moriebant subito. Itē cum
aliquis sternutabat exhalabat spm.
Et cū aliq; aliquē sternutātes audie
bat statim accurrens dicebat: Deus te

adiuuat. Vñ vsq; nūc h' cōsuetudo ob
seruat. Rursus cū aliquis velle se osci
tare sentiebat cōtinuo signū crucis in
os imprimere festinabat. Cū ergo hec
pestis romā vastaret brūs Breg. pcel
sione cū letanijs: per ciuitatis circulū
quodā paschali tpe ferri ordinauit: in
qua iniago beate virginis: que adhuc
est rome in sancta Maria ara celi: quā
brūs Lucas pinxisse dicif: ante pcellis
ones portare fecit reuerenter. Et ecce
tota aeris infectio imaginē scē cedes
bat: ac si imaginē ipsaz fugeret: et ipaz
ferre nō posset. Sicq; post imaginem
mira serenitas: et aeris puritas rema
nebat. Tūc in aere iuxta imagines au
dite sunt voces angeloz cantantiū et
dicētiū: Regina celi letare etc. Statim
autē brūs Breg. adiūxit. Ora p nobis
deus alla. Tūc brūs Breg. vidit supra
castrū videntij angelū dñi qui gladium
cruentatū detergēs imaginē cōuerter
bat. Ex quo intellexit q' pestis illa cessa
ret: sicut factū est. Vñ castrū illud voca
tū est postea castrum sancti angeli. Ex
hoc igit patet q' ppter peccata homi
nū deus punit eos morte. Qd vtiq; fa
ctū cōspicim' tēporib' istis: in qb' ad
tantā dementiā venerunt ppli: q' cre
dūt hmoi pestilentias venisse ppter bo
na opa. O hūana demētia. Nūqd sunt
falsa tot exēpla scripturarū: vt velit de
us oppugnare hūanū gen' absq; cul
pa? Quinimo vt dixi. et iterum dicam
mors ista pestilentialis est ensis diu
ne iusticie: quo transfodiūtur viscera
iniquoz: q' nolūt aliqū mūdū periere
De iustis et si ipsi percutiant nō obstat
quia dixit ps. cxv. Preciosa in p'spectu
dñi mors scōrū eius. ¶ Tertia feroci
tas mortis est ptra totū mūdū. Nā de
ipsa et de ei' potentia scripture multe
loquunt. Vñ. ij. Regū. xij. Omnes mo
rimur: et quasi aqua dilabimur in terrā
Que verba norant. xij. q. ij. c. in ecclia
stico. et ps. lxxviii. Quis est hō qui vis
uet et nō videbit mortē. Eccl. xl. Quia q
de terra sunt in terrā cōuertent. et de

necā ad Lucillā. Eo ibis quo oēs eūt.
 Quid ibi noui est? ad hāc legē natus
 es. Hoc patri tuo accidit: hoc matri:
 hoc maioribz: hoc oībus ante te. ⁊ die
 ro. ad Heliodorū sic ait: Xerxes ille rex
 potētissim⁹ q̄ subuertit montes: pstra
 uit maria: cū de sublimi loco infinitaz
 hoīm multitudinē innumerabilē uidis
 set exercitiū: fleuisset dī eo q̄ post cen
 tū annos nullus eorū quos cernebat su
 peruictur⁹ esset. O si possem⁹ in talem
 ascēdere speculā de qua vniuersam ter
 rā sub nostris pedibz cerneremus: iā tū
 bī ostēdere totius mundi ruinas ⁊ gen
 tes gētibz ⁊ regnis regna collisa: alios
 torqueri: alios necari: alios absorberi
 fluctibz: alios ad seruitutem trahi: hic
 nuptias: hic planctū: illos nasci: istos
 mori: alios affluere diuitijs: alios mē
 dicare: ⁊ nō solū Xerxis exercitiū: sed to
 tius mūdi hoīes: q̄ nūc viuūt ī spacio
 breui morituros. Uicīf sūmo rei magni
 tudine: ⁊ minus est omīe qd dī: iKedea
 mus ergo ad nos: ⁊ quāsi e celo descē
 tes paulisp̄ nostra videam⁹. Sētis ne
 obsecro te qū infans: qū puer qū senex
 fact⁹ sis. Quotidie morimur: quotidie
 cōmutamur: ⁊ tū eternos nos esse cre
 dimus. hec ille. Quid igit est hoīm vi
 ta: nisi quidā cursus ad mortē? O hūa
 na miseria: qd verius vnicuiqz dici po
 test q̄ morte morieris. Hinc Job. xiiij.
 dicit: Homo natus de muliere breui
 viuens tēpore replet multis miserijs.
 De hoc Sen. ad Lucillā. Quotidie mo
 rimur: quotidie diminiuit aliqua pars
 vite: ⁊ tūc quoqz dū crescimus vita de
 creseit. Infantia amissim⁹ demū pueri
 cia: demū adolescētia: vsqz ad extremū
 quicqd trāsit tēporis perit. Et iterū ad
 eundē dicit: Corpora nostra rapiuntur
 fluminū more. Quicqd vides cū tēpo
 re currit. Nihil ex his que videm⁹ ma
 ner. hec ille. Et Quindius ait: Tempora
 labunt tacitisqz senescimus annis. Et
 Augustin⁹. xiiij. de ciuitate dei. c. x. Ex
 quo em̄ quisqz in isto corpore morituro
 esse cepit nūqz in eo nō agitur nisi vt

mors veniat. Hec em̄ agit ei⁹ mutabi
 litas toto tēpore vite huius: si tū vita
 dicēda est vt veniat in mores. Nemo
 quippe est q̄ nō ei post annū sit q̄ ante
 annū fuit ⁊ eras q̄ hodie: ⁊ hodie q̄
 heri: ⁊ paulopost q̄ nūc: ⁊ nūc q̄ pau
 loante mortī propinquior: qm̄ quicqd
 tēporis vnū de spacio viuēdi demitur
 ⁊ quotidie sit minus: minusqz quod re
 stat: vt omnino nisi sit aliud tēpus vi
 te hui⁹ q̄ cursus ad mortem. Et infra.
 Qui ergo vsqz ad mortē pductione spa
 cia tēporis agit: nō lent⁹ pergit: sed
 plus itineris p̄ficiat. Hec ille. Quibus er
 go breuis est vita mors autē vicina. Un
 sapiens Eccli. xiiij. c. Ademor esto qm̄
 mors nō tardat. Verba ista mltū pōde
 rāda sunt. s. Mors nō tardat: ergo est
 in ianiis. Mors ergo nō tardat: ergo
 timeamus: mors nō tardat: ergo bñ fa
 ciam⁹. O dilectores mūdi: o terrenez
 amatores: mors nō tardat. O peccato
 res mors nō tardat. Agite penitentia
 vt vos nō inueniat dormiētes. O dū
 rā verbū: o verissimū verbū. Mors
 nō tardat. Hoc vtiqz omnes cogitare
 debēt: qz vtile est contra timorē super
 bic. Hoc etiaz patere potest exēplo val
 de notādo. Nā legitur ī legēda sancto
 rū in vita Barlaā quā scripsit Jo hān
 nes Damascen⁹: qz rex quidā fuit in in
 dia xpianorū valde p̄secutor: qui filiū
 suū nomine Josaphat in palatio quos
 dam includi: ⁊ educari fecit: timēs ne
 chūstianus efficeret. Qui ad eratem
 adultā perueniēs admirans cur pater
 eum sic inclusisset vni ex seruis suis dī
 xit se ppter hoc in magna esse mēsticia
 Quod pater audiēs ⁊ dolēs equos ido
 neos sibi parari fecit: choros plauden
 tes ante eū mittentes: ⁊ ne aliquod fe
 dum sibi occurreret prohibuit. Predi
 cto igitur inuēne taliter pcedēre: qua
 dam vice vnus leprosus ⁊ vnus cecus
 sibi obuiauerunt. Quos ille videns et
 stupēs quid sitū ⁊ quomodo sic essent
 inq̄siuit. Tūc ministri ei dixerunt: Pas
 siones iste sunt que hoībus accidunt.

Ille autem dixit. Omnibus hominibus
hec ne contingere solent. Negantibus au-
tem illis respondit. Noti sunt igitur qui
hec pati debeant: an sic indifferenter ve-
niunt. At illi. Quis hominum futura sci-
re potest. Valde ergo anxius esse cepit
pro incōsuetudine rei. Alia autem vice
quendam senem valde rugatam habē-
tem faciem: dorsum incuruatū et cadē-
tibus dentibus balbutiēter loquentē
inuenit. Stupefactus autē valde dice-
re voluit visionis miraculū. Et cum di-
cisset et se senescere et mori debere: in
multa desolatione positus: nō ampli-
us poterat cōsolari. Nec mirum est: quia
nihil morte horribilius esse potest. Ip-
sa est enim que tātos viros rapuit de
mundo: et nulla potentia sibi resistere
potuit: nec potest: nec poterit: nec di-
gnitas: nec magnificētia: nec faciēdia.
O mors deuoratrix omnium quid dicā.
Audite obsecro: o infelices mortales.
Nam si ipsa viderit aliquid cum multa
familia ac comitibus magna nunquā fu-
giet ab eo. Adinime. Omnes ad mor-
tem tendimus. Omnes morimur. Om-
nes ad mortem currimus. Omnibus
mors est vicina. Non parit pulchris:
non potentibus: nō scientibus. O in-
sapientes peccatores: respicite vbi sunt
milia milium qui fuerūt in mundo. Om-
nes mortui sunt. Adam pater generis
humani mortuus est. Eua vxor ei mortua
est. Gigantes qui fuerunt tempore
Noe. Illi viri famosi et animosi qui edi-
ficauerunt turrim babilonis vbi sunt
Dēs mortui sunt. Belus filius Nēroth
rex babilonie quem quidā Saturnus
esse existimant: qui intrauit asiā et per vim
obtinuit eā mortuus est. Frater eius mi-
nor qui regnavit post eū asiam totā ob-
tinuit: ac babiloniā rebellantem cepit
cum de turri babil: id est babilonie fu-
isset percussus mortuus est. Reges egi-
pti: scilicet. Fetus sol. Cosmofolus ame-
nophis omnes mortui sunt. Reges per-
sarum: reges armenensium: reges euro-
pe: Cramas: Amphitryō: Erichonius

Theseus: Menestes: Demophon: om-
nes mortui sunt. Alexander magnus:
omnesque eius barones mortui sunt.
Reges iuda: Josaphat: Joram: Ozias:
Joathan: Joas: zacharias: Achaz:
Manasses omnes mortui sunt. Reges
troie: rex Priamus: Priolus: Helenus:
Paris: Phebus: Hector. Illi viri potē-
tes: qui fuerunt in obsidione troie:
Agamēnō: Menelaus: Achilles: Alis-
tes: et reliqui: omnes mortui sunt. Illa
strenuissima domina Pantesilea re-
gina: Amazonum puellarum: que venit
in adiutorium troie cum suis puellis. Re-
ges latinorum. Saturnus qui venit in
italiam: vbi nunc roma est in silvis in-
ueniens homines sicut bestie viuentes
manducantes glandes: et habitantes
in criptis et casellis ex frondibus co-
opertis: docuitque eos terreas domos
edificare: laborare terras: vineas plan-
tare: sicut homines vivere et his simi-
lia docuit: et pro his omnibus principes
eorum ac deus nominatus est. Qui tis-
mens filium suum construxit ciuitatem
saturninam que Sutrium dicitur. Quid
dicemus de multis hominibus probis
romanorum: quos omnes mors ferocis
sima prostravit.heu misera humana
vita. Mors enim deuorauit omnes hos.
Quid de Romulo et Remulo: qui fue-
runt fratres gemelli: qui a lupa nutri-
ti sunt: qui etiam romam construxerunt
Theodosius imperator optimus christi-
anorum. De quo Ambrosius fecit mi-
rabiles laudes qui expulit Arrianos:
Archadius. Honorius. Karolus ma-
gnus: qui totam terram occupatam a
saracenis recuperavit orientis et occi-
dientis. Fredericus primus qui multa
euerit: et multa alia fecit: tamen
eūdo in subsidium terre sancte in quos-
dam flumine suffocatus est. Fredericus
secundus armorum strenuus lin-
guarum peritus luxuriosus: cum mul-
tis pontificibus habuit bellum: preter
pue cum Gregorio mortuus est veneno
Rodolphus: Albertus dux austrie.

Henricus sextus p florētinos venena-
tus: et alij imperatores romani cū no-
bilibus plurimis: et populo multo mor-
tui sunt. Nō poterūt romani nec eorū
reges aliqua via mundi mortē euade-
re. Vbi prim⁹ imperator: Julius cesar:
Octavianus: Tyberius: Cayus: Nero:
Claudius: Vespasian⁹: Titus: Domiti-
an⁹: Adrian⁹: Theodosi⁹: Lyallus ma-
gnus. Omēs mortui sunt. Vbi sunt illi
viri doctissimi atq; pbi: Vbi est Plato
Vbi Aristoteles: Vbi Socrates: Vbi
Pythagoras: Vbi Demosthenes: Vbi
Seneca: Vbi tot poete: Vbi Homer⁹
Vbi Menander: Vbi Vergilius: Vbi
Terentius: Vbi Lucanus: Vbi Ouidius:
Vbi sunt oratores: et rhetores: Vbi Ti-
tus Livius: Vbi Tullius: Vbi doctores
medicīne. Galien⁹: et Hypocrates: Vbi
Aucēna: aut alij. Nūquid: medicīna
vanauit eos: aut eos liberauit a morte
Vbi iperatores: Vbi reges: Vbi prin-
cipes: Vbi duces: comites: barones:
marchiones: regine principisse: et mul-
te alie domine nobiles: Vbi tot iuue-
nes et iuueculæ: Vbi tot q in hoc mūdo
floruerūt: O vita misera: o vita cadu-
ca: o vita labilis: o vita fallax: o vita
ymbratica. Omēs mortui sunt: et reclu-
si sunt in monumētis et corrupti. Vnde
hugo. lib. j. de aīa di. Dic mihi: Vbi
sunt amatores mūdi: q ante pauca tē-
pora nobiscū fuerūt: Nihil ex his man-
sit nisi cineres et vermes. Attēde dilige-
ter qd sunt: et quid fuerūt. Vides fuerit
sicut tu. Comederunt et biberūt: riserūt
durerūt in bonis dies suos: in puncto
aut ad inferna descenderunt. Vnde caro
eorū vernib⁹: illi aut anime eorū ignib⁹
deputant: donec rursus infelici colle-
gio colligati: sempiternis inuoluātur
incēdijs: qui socij fuerūt in vitijs. Vna
em̄ pena implicat quos vnus amor in
crimine ligat. Quid pfuit illis inanis
gloria: breuis leticia: mūdi potētia: car-
nis voluptas: false diuitie: magna fa-
milia: Vbi risus: vbi iocus: vbi saltus
vbi iactātia: vbi arrogantia: De tanta

leticia quāta tristitia: post tantā volu-
ptatē: tanta grauis miseria. De illa ex-
ultatiōe ceciderūt in magnā ruinam:
et in magna tormēta. Qd illis accidit:
tibi quoq; accidere pōt: q homo es:
hum⁹ de humo: limus de limo. De ter-
ra es et de terra venis: et in terrā reuer-
teris: qm̄ veniet dies vltima que subis-
to veniet: et forsītā hodie erit. hec ille.
Colligimus ergo ex dictis vnūquēq;
morte expectare debere. Nec cōfidēdū
est in huius vite breuitate: q se nobis
aliquādo pbet cecā et nōyidentē. Dein
de iaculo suo nos ferociter vulnerat.
Vñ quidā Esculan⁹ poeta vulgaris di-
cit: O mē. speranza del core nimica.
Che falli el tempo cum le tue vedute.
Perche te monistri così dolce amica: O
imperatores q estis in hoc mūdo: O re-
ges: o principes: o tyranni: o duces: o
barones: o marchiones: o iuuenes: o
senes: o diuites: o pauperes: o sani: o
infirmi. O vos oēs qui astatu dico vo-
bis: q moriemini. Benefacite: q hinc
ad paucos annos: etiā vos stabitis in
sepulcro et nō poteritis resistere furori
potētissime mortis.

¶ De mortis dubierate. Caplin. ij.

Secundū mysteriū cōtēplā-
dū est de mortis dubierate
Timendus est vniciq; eo
q cum mors certissima sit
oib⁹: tñ multa sunt de ea dubia: que
sunt valde periculosa. De quibus tria
possunt notari.

Primū est circa tēpus.

Secūm circa locū.

Tertiū circa modū.

¶ Primū est circa tēpus q nullus est qui
sciat qñ sit moriturus. Ignorant hoc
vtriq; senes pueri ifantes iuuenes ado-
lescētes: nec reperit aliquis q possit di-
cere qñ morietur nec in hoc considerare q
vsq; ad tale tēpus non morietur. Ex his
inquit sapiēs Eccl̄s. ix. c. Nescit homo
finē suū: sicut capiunt pisces homo
et aues laqueo cōprehendunt: sic capiē-
tur inq in tēpe malo. Eps malū pro mū

quis dicit: tps mortis: in quo artant vie
impior: qui eadez cū sibi longā viram
quā nolūt firmiter cōsiderare et ponde
rare: promittūt: decipiunt. Quātū em̄
laborauerūt pro mūdo sperātes ibi re
cipere fructū laborū suoz: et perierūt an
te tps qd sibi promiserant. Quis pōt
eos numerare? Nōne Sennacherib et
sui preualere et obtinere hierlm credi
derunt: et exercitu eoz. clxxx. milia in
vna nocte ab āgelo sunt interēpti. iij.
Reg. xix. c. Et sic cū illud sperassent fue
runt decepti. Quid de alijs dicā? Re
fert Aug. in. li. v. de ciui. dei. c. xxiij. qd
cū Radaga vsus rer gothoz cū maxi
ma comitū iā iurbis vicinis pstitūt
romanis ceruicibz innumeret vna die
tanta celeritate victz est: vt ne vno qui
dā non dicā extincto sed vulnerato ro
manoz: multo amplius qd cētū miliū
prosterneret eius exercit: atqz ipse cum
filijs mor captus et pena debita necat.
In bello ingens fuit hec strages subse
cuta. Sed nō sic de alijs q mortis peri
cula fugiunt. Audias obsecro: q mortis
vbiqz pūgnat: nō solū in bello: sed etiā
in domo: in mēsa: in lecto: vbiqz lo
coz. Propterea Seneca ad Lucillum
dicat: Oīs dies et oīs hora: q nībil su
mus ostēdit: et aliquo argumēto recēti
admonet fragilitatis oblitos: cū eter
na meditates respicere cogat ad mor
tem. Quid sibi illud principiū velit q
ris. Senitionē corneliuz equitē roma
norū splēdidū et officiosuz noueras: et
tenui principio seipse promouerat: et
iam illi declinū erat cursus ad cetera.
Facilius em̄ decreuit dignitas q incip
it. Pecuniā quoqz ceptā esse pauper
tate pluriū amorē habet dū ex illa ere
pra. Hic etiā Senitio diuitijs imminē
bat: ad quas illū due res ducebant ef
ficacissimē: et querēdit custodiendi sci
entia quarū vel altera locupletes faces
re potuisset. Hic homo summe frugali
tatis nō minus patrimoniū q co: po
nis diligēs: cū me ex pueritudine mane
ridisset: cū per totā diem amico graui

ter affecto et sine spe iacēti vsqz in nos
trē assedisset: cū hilaris cenasset: genes
re valitudinis precipiti arreptz angui
nia glandula vir cōpressuz artatis fau
cibus spm traxit in lucē. hec ille. Tēpo
ribus aut istis multa iuuenum turba
morta est ex peste: que valde italiā no
stram occupauit: precipue in ciuitate
Ferrariensi anno. M. cccc. lxxij. mor
tui sunt in quattuor mensibz nouē mi
lia hominū: adeo q ciuitas erat vacua
quia vt ait Esculanus. Ognī creato se
corrūpi in tēpo. Passano li acti huma
ni come fumi Chi ne va tardo: et chi ne
va per tēpo. Et ideo clamo. Vigilate
vigilate. q nescitis diē neqz horā mor
tis. O mortales fatui et insensati: i quo
cōfiditis? O iuuenes stulti vigilate: qz
spes vestra sepiissime fallitur. An Tul
lius i libro de senectute ait: Frustra se
parat adolescēs se diu victurū. Quid
em̄ stultius q incerta p certis habere
Qm etiā illa etas multo plures q sene
ctus mortis habet casus. Faciliū em̄
adolescētes i morbos incidūt: graui
egrotant: tristi curant. hec ille. et Se
neca. Iuuenes mortē habent a tergo:
senes aut ante. O quot sunt q multa
disponūt in tribus vel in quattuor an
nis se facturos: q ante annū morient.
Quot edificāt domos: et in eis non ha
bitabūt. Quot plātant vineas: et vinū
non bibent. Quot lucrātur pecunias
et alij expēdēt illas. Quot cogitāt face
re magna: et in breui finē reddituri: co
rā iusto deo: cū dolore maris presenta
bunt. O infelix humana conditio: om
nibus dicendū est: vigilare quia nesci
tis diē neqz horā mortis. ¶ Secunduz
dubiū mortis est circa locū. Nescit etiā
miser hō in quo loco mors sit cū inua
sura. Vidimus nāqz varios varie mor
tuos. Magnuz inter angustias mortis
reputatur solaciū: cū quis in domo pa
rentuz vel domesticoruz in lectulo de
cubans nature debituz soluit: sed hō
nullus hoc firmiter et certuz tenere po
test. Et huius rei vidimz taz lucida ex

De morte.

exempla et experimēta ut nō nisi scēdā
 putare valeamus humanā vitā. Alios
 vidimus suspēsos in patibulo: alios
 cōbūstos et cōfixos palo: alios submer-
 sos ī aqua: alios morte subitanea exti-
 ctos: alios trūcatīs capītib⁹ vitā finī-
 re: alios varijs casib⁹: et innumeris (ut
 ita dicā) extremā clausisse horā. Et om-
 nes tales frustrati sunt a voto suo qui
 bus aliud q̄ separabāt enēnit. Quid
 ergo aliud faciemus nisi timere exēpla
 aliorū. Unde quidā aiebat: Felix quēz
 faciūt aliena pericula cautū. Fac etiāz
 tu illud quod Seneca ad Lucillū scri-
 bit: Incertū est quo loco mors te expe-
 tet. Tu itaq; eā in omni loco expecta.
 Et idē ad eundē. Erras si ī manigatiōe
 tantū existimas munitū esse. A morte
 vitā deducit. In omni loco eque inter-
 uallū est. Non vbi mors se prope ostē-
 dit vbiq; tamen ppe est. hec ille. Et tñ
 locus dubius est mortis oībus homi-
 nib⁹ mūdi. ¶ Tertiū dubiū mortis est
 circa modū: quia nullus scit q̄no bene
 vel male. Et tñ nīhil est tā necessarium
 vnicuiq; q̄ bene mori. Et aut q̄s mori-
 riatur bene: necesse est ut bene viuat:
 quia vit de mille millibus male viuen-
 tibus vñ bene moritur: sicut etiāz de
 mille bene viuentib⁹ vit male moritur
 vnus. quia Augustin⁹ dicit impossibi-
 le est male viuere et bene mori: et econ-
 uerso. Adagnopere quippe hoc time-
 re deberent illi q̄b⁹ vitā est lubrica et
 dissoluta. Talib⁹ nanq; in extremo cō-
 stitutis horridus timor et tremor: accē-
 dit. Dic exēplaz de illo domino q̄ tres
 amicos habebat: de quibus duos dile-
 xit: iterū nō nūq; dilexit. Cum autē a
 principe esset vocatus: ille timens ne
 aliquid mali veller sibi inferri: iuit ad
 amicos et dixit pmo amico. Amice do-
 minus misit pro me ut statim vadam
 ad eū. Rogo te ut venias mecū: q̄ secu-
 rior ero. Ille autē dixit nolo: quia nō
 possū. Sufficit q̄ dū mecū steteris fui
 amicus tu⁹: et tibi seruiui. Nūc autē va-
 das: quia nolo venire. Secundū autē

min⁹ q̄ primū diligebat. Et hic vadit
 ad eum. Amice. Dic ut. s. de primo ille
 nō respondit. Ego nolo venire ad eū:
 tamen ego veni vsq; ad ianuā: et ibi
 te dimittā. Tertiū nō min⁹ dilexerat
 tñ iuit ad eū et dixit: Amice ego nūq;
 te dilexi tamē rogo q̄ digneris mecū
 venire ad principem q̄ misit pro me.
 Ille nō respōdit. Doleo q̄ nō me plus
 dilexeris et pluris precij feceris: tñ va-
 das quocūq; volueris: ego sequar te.
 ¶ Nota q̄ primus amicus sunt diu-
 tīe: quas preposuit parentib⁹ et amicis
 Secundus amicus est vxor: quā minus
 dilexit: illa nō respōdit. Et vsq; ad se-
 pulcrū te sociabo. Terti⁹ amicus sunt
 virtutes: quas nūq; apud se habuit
 nec dilexit: tñ ille paucē quas dilexit ip-
 sum sequent. Amplia modo tuo. Ideo
 hoc Innocēti⁹ cōsiderās et videns cō-
 ditionēz humanā labilez dixit: Valere
 amici mei et pro me orate. Inter em̄
 tranens pergo: quod nūq; ambulauit
 ad regionē longinquā: quāz nūq; vis-
 dit: et ad seculū alterūz animarūz vnde
 nullus reuerfus est ad māsīōes metue-
 das: vbi nullus mibi cōpatiētur: et ad
 iudiciū terribile vbi nescio qd mibi cō-
 tingat. Ecce quero adiutorū et nō est q̄
 me eripiat: quero qui me societ: et nul-
 lus mibi cōpatit. De his em̄ trib⁹ lo-
 quit Bernardus dicens: Tertius es o
 hō quia morieris: sed omnino incert⁹:
 vbi: quomodo: et quando. Vbi scilz an
 ibi an alibi in terra vñ ī mari. Qūo an
 in statu penitētie: an ī statu culpe: mori-
 te subitanea vel naturali seu violenta.
 Quando scilz in hieme vel in estate: iu-
 uēture vel in senectute: hodie vel cras.
 O q̄ dura erit memoria actionum ma-
 larum. O peccatores excecati: o iniqui
 et scelerati audiatīs quid dicat ille do-
 ctor vulgaris Petrarca. Passano vos
 stri triumphī et vstre pompe. Passeno
 li statī passeno signorie. Ognī colla
 mortale tempo interrompe. hec ille.
 Seruemus ergo regulam Pauli. ad
 Gal. vi. c. Dū tps hēm⁹ opemur benī.

Veniet nāq; nōr felicz mors qm̄ nemo poterit nec bene nec male operari.

¶ De mortis crudelitate. Laplin. iij. Etia mysteriū cōtemplandū est de mortis crudelitate. Expo-
liat em̄ mors crudeliter mūdi amatores tribus bonis.

¶ Prīmū bonū est gloria huius mūdi: siue pompa.

¶ Secundū bonū est rerū temporalū abundantia.

¶ Tertium bonum est corporis voluptas.

¶ Prīmū ergo bonū quo mors spoli-
at amatores mūdi: est mūdāna gloria vel pōpa in quib; multi ponūt spē su-
am. Cū autē isti in extrema necessitate:
vel in extrema hora laborant: paupere
possunt qd verū sit illud. Esai. xl. Ois
caro fenū et omnis gloria ei; quasi flos
agri. Erigatū est fenū et cecidit flos.
Et iaco. i. c. Exort; est sol cū ardore: et
arefecit fenū: et flos ei; decidit et decor
vult; ei; deperijt. Quid em̄ portat de
gloria sua principes et barones et alij
huius mūdi principat; habētes? Quid
de honore quē eis homines inferebāt.
Quid de comitiis baronū? Quid de ri-
more quē eis ferui et subditi habuerūt
Oia derelinquūt in morte. Icaro le-
gis de Alexādro magno: qd cū mortu-
us esset venerūt septē philosophi ad plo-
rādū eū. Et yn; illo; dixit: O Alexāder
heri dñabaris toti mūdo: hodie mors
tibi dominat. Scōs dixit: O Alexan-
der: heri nō sufficiebat tibi tot; mūdus
hodie sufficiūt tibi due vine frē. Tertius
dixit: O Alexāder: heri habebas comi-
tiū tot dominorū regū principū du-
cum et famulorū: et hodie solus iaces
in sepulcro. Quartus dixit: O Alexan-
der: heri vocem tuā omnes timebunt
hodie te nullus mortuū timet. Quin-
tus dixit: O alexander: heri vocem tuā
am omnes audiebant: hodie morte de-
uict; iaces in sepulcro et non vales lo-
qui. Sertus dixit: O Alexāder: heri
tot regna habebas i tua potestate: ho-

die te tenet mors in sua. Septim; bi-
xit: O Alexander: heri comedebas tot
cibaria delicata: hodie factus es esca
vermū et cibus. Ecce ergo crudelis
est mors et qd dira. Omnes dominos q
fuerunt expoliavit et omnes qui sunt:
et qui erunt expoliabunt vana gloria.
Unde cōsiderans hoc Augustinus di-
cit: O vita fallax et vmbatica plena la-
queis multis. Nunc gaudeo sepe tris-
tor: nūc vigeo sepe infirmor: nūc viuo
statim morior: nūc felix appareo statim
miservideo: nūc rideo statim fleo: sicq;
omnia mutabilitate subiacēt: vt nihil
vna hora vno statu permaneat. Hinc
timor: hinc tremor: hinc fames: hinc si-
tis: hinc calor: hinc frigus: hinc labor:
hinc dolor exuperat. Importuna enim
mors mille modis homines quātidie
rapit. Hunc nāq; febribus illū oppri-
mit dolore: hunc cōiūmit fame et siti il-
lam extinguit: hunc mors suffocat aq;
illum perimit flammis: hūc interimit
laqueo: istū dentibus bestiarum: hunc
trucidat ferro: illū veneno corrumpit.
Et sic mors misera tot modis vitā fini-
re cōpellit. Et nūc super hec omnia ma-
gna est miseria eius: quia cum nihil sit
mortis certius nihil tamen hora mor-
tis incertius. Ignoratq; homo finē su-
um et cū stare se putat perijt spes ei; et
nescit vbi quomodo et qā: et inde cert;
est qd eum mori oportet. ¶ Secundum
bonum quo mors dira priuat amato-
res mūdi: est rerū temporalū abun-
dantia: nihil enim de suis diuitijs rez
portant diuites: sed omnia manēt dor-
mus: scilz possessiones: denarij: aur-
rū: argentum: indumentia varia: et om-
nes thesauri: iuxta illd Job. xlvj. Di-
tes cum dormierit nihil secum afferet
aperiet oculos suos et nihil inueniet
Et ps. lxxv. ait: Dormierunt somnum
suum: et inuenerunt omnes viri diui-
tiarum in manibus suis. Hoc intelli-
gens Saladinus magnus inter sarace-
nos: rex multorum regnorū appropin-
quans morti sudarium quod post mor-

De catenis peccatorum.

tem induēdus erat sibi portari fecit: demū p ciuitatē ipsū ostēdendo oib? clamarī fecit. Zātū portat de reb? suis rex Saladinus potētissimū & magnū. ¶ Zertū bonū quo mors priuat amatores mūdi est corporis voluptas. In morte nāq? deficiunt delectose vestes: instrumentorū melodie: picture in pānis et in cameris: cibaria delicata: accipitres canes: & alia hmoi q faciūt ad corporis delectationē: immo erasē ipsū corpus cadauer faciūt. Eius oculi non videbūt lumen: facies efficiet pallida: manus nihil amplius poterūt tāgere: pedes nō poterunt ambulare: lingua nō poterit loqui: labia nō poterūt moueri: aures nihil audiēt. O mors crudelis: o mors dira: o mors amara: q̄ amarum est iudiciū tuū. Sed vbe illis qui nimis tenuerūt corpus delicate. Quidā faciēt cōtra mortē: Deū mors miserā q̄miseros facis mundanos & terrenos. Quod hoc sit verū patet ex dicto Diogenis: q de cesare ait: Intuit? sum vtr viderē cadauer cesaris liuido colore coloratū: putredine circūdatū: aluum eius diruptū: & vermiū cateruas per il lud discurretes: duo famelici angues pascebant in foueis oculorū crines nō adhibebāt capiti: dētes patebāt labijs cōsumptis: & dixi. Ubi ē cesar chorū puellarū: magnitudo diuitiarū: caterua baronū: acies militū? Ubi sunt canes penātes: eq̄ veloces: aues rapaces thalamus depict? lectus eburne? attriun aureū? Ubi sunt vestimēta mutatoria: cibaria diuersa: canticū lire: organoz sonitus: odor aromaticus? Leve rebent hōes: timebāt principes: colebant vrbes. Ubi est tāta potētia: tāq? preclara magnificentia magnifica? Et rīdit mibi. Vex oīa defecerunt in me: quādo defecit spūs meus: & reliquerūt me in hoc misero sepulcro circūdatum putredine carnis mee. Audiant ergo vniuersi mortales: q in hoc mūdo nihil est bonū: nisi deū timere & in eo totā spēs suā ponere: in quo sunt thesau

ri absconditi. Quid inquā p̄sunt oīa frater diuitie? Quid vana gloria? Quid leticia mūdi: cū non liberēt nec defendere possint a morte nec ab eius furore. Ecce em̄ q̄ sedebat heri gloriosus: modo cōsumit vermis in sepulcro. Cur ergo supbis vermīs & cinis: q puluis es: & in puluerē reuerteris. Ergo aīa reuerrere ad dñm deū tuū. & considera quia in hoc mūdo misero: nulla est vera salus: nulla requies: nulla spes. In ipso ergo deo oēm felicitatē tuā pone: & ei mūdo puro corde ac corpore seruire stude: vt euadere possis mortē sempiternā: ac acquirere gloriā eternā: ad quā iesus xps nos eternaliter pducit: qui est benedic? i secula seculorū. Amē. ¶ De catenis peccatorū. Sermo. iiii.

Vidi angelum

descēdētē de celo: habētē clauē abyssi & catēnā magnā in manu sua Apoc. ix. Infirmitates curande dilectissimi in xpo iesu: nō aliter curant? nisi per medicinas eis contrarias: vtp̄ta infirmitates calide p medicinas frigidas: & ecōuerso. Et hoc cōfirmat Aristo. ij. et b. di. Ad medicine habet fieri p cōtraria. & viij. Cōtraria cōtrarijs curant. Quare antiquus ille serpens generis hūani inimicus: vidēs hōiē illuc posse cōscēdere per humilitatem: vnde ipse p superbā corruerat cōfirmat? in dei odio & nostri inuidia semper querit nos precipitare: & ad baratū vbi ipse est deducere per frequentē peccatorū mortaliū. Et q̄ scit nos per penitētiā in hac vita posse resurgere: conat? multis modis in t̄sis nos ligare ne resurgam? vt in his moriendo eternaliter pereamus. Propter hoc dicit thema nostrum: videlz. Vidi angelū. i. diabolu descēdētē de celo. i. per superbā cadentem habentem clauē abyssi: & catēnam magnā in manu sua. i. ligamēta ad ligādū aīas ne vere peniteant: sed eternaliter pereāt. Que

volentes dissoluere: et de animabus non
stris extirpare: ut possumus penetrare: ne-
cesse est malleos fortes habere: qui ipsas
catenas dirumpant: ligamenta quoque dissol-
uant. Sed quia opposita iuxta se posita ma-
gis elucescant: videamus primo catenam
et ligamenta que sigillatim per medicamen-
ta contraria dissoluemus. Et scriptura
enim sacra ait percipere potuit: catena ista
magna habet nouem modos: quos ne-
cesse est soluere et totaliter destruere: ut
a peccatis nos ipsos soluamus: videlicet

Prima dicitur infidelitas.

Secunda dicitur desparabilitas.

Tertia dicitur horribilitas.

Quarta dicitur difficultas.

Quinta dicitur exemplaritas.

Sexta dicitur delectabilitas.

Septima dicitur timiditas.

Octaua dicitur presumptuositas.

Nona dicitur longanimitas.

Quoniam ergo catena magna et
terribilis est infidelitas. Ad-
rari enim soleo tantam diuersita-
tem hominum tam diuersimode
operantium. Quidam enim bene: quidam melius:
quidam vero optime: quidam male: alique-
peius: nonnulli pessime operantur. Sed si
naturaliter inuenio quod ista diuersitas non cau-
satur nisi ex defectu aut a diuersitate si-
dei. Et quis dicant omnes se credere:
non tamen omnes illa que credunt con-
siderant et inuestigant. Quod autem hoc
sit verum probatur.

Primo per rationem.

Secundo per auctoritatem.

Tertio per exemplum.

Quoniam primo per rationem fit. Sententia est
Aristo. in principio de sensu et sensato.
Nihil est in intellectu quin prius fuerit
in sensu. Quod si per intellectum non co-
gnoscatur: nec per voluntatem amatur
sicut ipse ait in. ii. de anima. Voluntas
non fertur nisi in precognitum. Et Aug.
x. de trini. c. i. ait: Firmissime nouimus
amari nisi nota non posse. Quod si non
amatur: nec etiam propter illud aliquid
boni operatur. Si ergo volumus bene

agere: et in virtutibus insudare: necesse
est bonum premium propter quod opera-
mur cognoscere: quia finis mouet operan-
tem ad agendum. ii. phys. Sed ipsum bonum
supernum et felicitatem eternam non possumus
naturaliter cognoscere: ergo necesse est
ut supernaturaliter cognoscamus: et hoc
est per fidem. Quanta ergo erit fides:
tanta erit cognitio: quanta erit cognitio:
tanta erit affectio: quanta erit affectio:
tanta erit virtutis operatio. Ergo de
primo ad ultimum quanta erit fides: tan-
ta erit operatio. Rursus per eandem ra-
tionem pena eterna malum esse acerbissimum
naturaliter cognoscere non possumus: er-
go supernaturaliter per fides. Si ergo
volumus peccata deuitare: necesse est pe-
na ad quam peccata inducunt nos cognosce-
re. Et tanta erit peccati deuitatio: quan-
ta erit pene cognitio. Si ergo non est
nisi per fidem: quanta erit fides pecca-
torum deuitatio et odium. Per hanc ergo
rationem patet opera bona et mala procede-
re a perfectu et defectu fidei. **Q**uoniam secundo
hoc idem probatur per auctoritatem Aug.
di. Fides mensurat actiões. Et per illud
Lact. ii. diuinam institui. aduersus gen-
tes. c. i. circa principium. Nam dum existimant
nulli deo nos esse cure: aut post mortem
nihil esse futuros totos se libidinibus
addicunt. Et dum licere sibi putant hau-
riendis voluptatibus sciēter incubunt:
per quas imprudētes laqueos mortis
incurrunt. Ignorant enim que sit hominis
ratio: quam si tenere vellent: in primis
deum suum agnoscerent: virtutē iusti-
cięque sequeretur: terrenis figmentis ani-
mas suas non substernerent et mortife-
ras libidinū voluptates non appeterēt
hec ille. Probatur etiā auctoritate sacre
scripture. Et primo Moysi dicētis Nu-
meri. xx. Quia non credidistis mihi ut
sanctificaretis me coram filiis israel: non
introducetis hos populos in terram quam
dabo eis. Item. i. Paral. xvi. Prebet for-
titudine his qui corde perfecto credunt
in eum. et Tobie. ii. Virā illam expecta-
mus quam deus daturus est his qui fidem

De catenis peccatorum.

suā nunq̄ mutant ab eo. 7 Esa. vii. Si non credideritis nō permanebitis: q̄ in peccatū rues. Ideo dī Abachuc. ij. Iustus in fide sua uiuit. i. bene operatur. Preterea dī Matth. ix. 7 Luce. vii. Cō fide filia fides tua te saluam fecit. et Mar. ix. Scdm̄ fidē vestrā fiet vobis. Et. xv. O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et Mar. ix. Oia possibilia sunt credenti etiam maximar ardua. et Job. iii. Qui credit in eum non iudicatur: qui nō non credit iam iudicatus est. Et iterū. Qui credit in filium dei habet vitam eternam: qui autē incredulus est filio: non videbit vitam eternā: s; ira dei manet super eū. Itē Paulus magnificat fidē nostram dī. Rom. i. Gratias ago deo: q̄ fides vestra annūciatur in cūuerso mundo. et Roma. x. Corde enim credit ad iusticiam: ore autē confessio fit ad salutē. Dicit enī scriptura. Omnis qui credit in illum non confundetur. 7. ij. ad Cor. xii. ait: Si estis in fide christi ipsi vos probate p opera. 7 ad Gala. ij. Nullus iustificatur ex operibus legis: nisi per fidem. 7 ad Ephe. ij. Gratia estis saluari per fidem. Et. vj. In omnibus sumētes scutum fidei: in quo possitis oia tela nequissimi ignea extinguere. Item ad Hebr. xj. Lapidati sunt: secti sunt: tentati sunt in occasio ne gladij mortui sunt. Circūierūt in melotis 7 in pellibus caprinis egētes: angustiatī: afflicti quibus dignus nō erat mundus. Et hec omnia propter fidem. Itē Jaco. ij. Quid pderit fratres mei si fidem quis dicat se habere: opera autem non habeat? Nunqd poterit fides saluare eum? Item. s. Job. v. c. Hec est victoria que vincit mundus fides nra. Patent ergo predicta per auctoritates. Tertio probat p exemplū. Ponat q̄ quidam transeat per viam: et occurrat ei vnus amicus eius dicens: ne trāseas vltēr? qm̄ inimici tui ppe parati sunt cum gladijs interficere te. Ille autē si creder aufugiet: si autem transierit interficietur. Sic enī nobis euenit per

viā peccatorū transeuntibus. Venerūt prophete martyres: rapli. demū ipse xps nobis amicissim? 7 clamauerunt oibus peccatoribus dicētes: Ne trāseatis o superbi per viā superbie. O auari p viā auaricie q̄ inimicus vester diabolus interficiet vos. i. ducet vos ad infernū in illas tenebras exteriores. Quare ergo nō fugim? Quare istā vitā nō deuimus? Nō ob aliud q̄ nō credim? Rursus ponat q̄ vnus cupidus et auarus querēs ditari nūcios habeat dicentes sibi. Perge ad illam ciuitatē: 7 multas pecunias lucraberis. Nunqd si creder nō ibit: imo cursu velocissimo 7 nō tars dabit. Sic nobis euenit naturalr desiderantibus felicitatē. Quibus dictum est solū felicitatem esse in alia vitā: 7 ibi summū bonū adesse. Nō ergo ob aliam causam euenit: vt illud summū bonum totū cōtēnat: nisi q̄ annūciantibus nō credimus. Et sic p̄ p̄dicta p̄lo p̄ rōnē: per auctoritatē: 7 per exemplū. Si autē quereret a me: ppter qd fidei nre tātis signis approbare: nō credit hoīm multitudo maxima: dicere cupiditatē inordinatā terrenor affectionē huius rei solā causam esse pbando sententiā meā p auctoritatē. Zact. in lib. vii. diui. insti. aduersus gētes. c. s. Interim necessarium puto admonere lecturos: q̄ hec nostra que tradim? praeuirtitoseq̄ mētes aut oīno nō intelligent. Deberat enī acies eorū terrenis cupiditatib? q̄ sensus oēs grauant: imbecillesq̄ reddūt. Aut etiā si intelligent: dissimulabūt tñ: 7 esse hec vera nollent: q̄ trahūt a vitijs: 7 scietes suis malis fauent: quorū suauitate capiunt: 7 virtutis viā deserunt: cuius acerbitate offenduntur. Nā qui auariciar opum inexplacabili quadā siti flagrant: q̄ nō possunt veditis aut elargitis que amant: tenui cultu vitā degere sine dubio malunt id esse fictū quo desiderijs suis renunciare cogūt. Item que libidinum stimulis incitati: vt ait poeta: in furias ignēq̄ ruunt: etiā in credibilia nos afferre dicunt: q̄ vulne

rant aures eorū precepta continētie: q̄ illos a voluptatibus suis phibent: q̄ bus animā suā cū corpore adiudica uerunt. Qui dō ambitione inflati: aut amore potentie inflāmati omne studiū suū ad acq̄redos honores ptulerūt: nec si solem ipm in manibus gesserūt: fidē accōmodabūt ei doctrine: q̄ illos iubet omni potentia et honore cōtēpto humi les vivere: atq̄ ita humiles vt et acci pere iniuriā possint referre nolint ac ceperint. Vt sunt homines qui p̄tra ve ritatē clausis oculis quodāmodo latrāt. Qui autē sani sunt vel erunt. i. non ita vitijs imersi vt insanabiles sint: et cre dent his libenter attendēt: et quecūq̄ dicimus: aperta plana et simplicia et qd maxime opus est vera et inerpugnabi lia illis videbunt. Nemo virtuti fauet nisi qui seq̄ potest. Sequi autē nō facile est oibus. Vt possunt quos paupertas et rerū indigentia exerceat: virtutis ca paces efficit. hec ille. Et sic habem⁹ pu mā catenā. Contra istā catenā ad ip sam totaliter dissoluendā duplici mal leo laborabim⁹. i. rationis et exemplari tatis. Primo malleo rōnis. Presup ponatur ergo res oēs creatas habuisse principiū et mundū esse factum: vt dicit phs. ij. methau. et in. f. de celo et mūdo: sed non ab alio: nisi ab ipso deo. Nam p hanc cognitionē venimus in cognitio nem veri dei: sicut pbat Arist. viij. phy sicoz. Primo via cause efficiētis. Quia est deuenire ad vnā causam: q̄ est causa vltima omnium: et nō habeat causam su pra se: q̄ aliter esset p̄cessus in infinitū quod a nullo conceditur. Secūdo via motus: q̄ nihil mouetur a seipso. Et in tellige hic moueri educa de potentia ad actum. Est ergo deuenire ad vnū imo bile quod faciat omnia moueri. Et iste est deus: de quo dicit Boetius in de cō solatione phie lib. iij. metro. ix. O q̄ p̄petua mundum ratione gubernas. Ter rarū celiq̄ sator: qui tēpus ab euo. Ire iubes stabilisq̄ manens das cūcta mo ueri. Nota ergo q̄ iste deus est summa

sapientia et intelligētia: et ideo oīa fecit propter aliquē finē: q̄ omne agens fin rationē agit ppter finē: vt dicit phs. ij. phys. et. ij. de anima. Si ergo queram⁹ quare fecit elementa: et fructus terre et oīa alia animalia: Nō ob aliud nisi vt ostenderet suā potentiā et ad hoīs utili tatē qui eis vtitur vt patz. Propter qd dicit Arist. in. ij. phys. et in. ij. de aīa. Finis quodāmodo omnium est homo. Et ex hoc sequitur hominē esse nobilio rem omnium rerū naturalium ppter ipm factarum. Rursus si queratur: quare fe cit hoīem et velim⁹ dicere q̄ ad hoc solū vt in hac vita comedat et bibat et viuat et finaliter moriatur: vt videm⁹ perpe rientiā et vltērius nō sit de ipso memō ria: sequeret hoc falsissimum. p̄conue niens terrarū arbores et etiam elementa et bestias: nobiliores esse ipso homine. Et q̄ hoc est incōueniēs et nullatenus verum: et contra omnē phiam naturālē que vult finē nobiliores esse his q̄ sunt ad finē ordinata: vt ait Arist. ij. phys. ideo oportet concludere finem nostruz esse alibi. i. in vita futura: et hominē fu turum esse immortalē et perpetuū: q̄ fru stra aliter esset conditus a deo et sic de ceteris creaturis maior cura fuisset deo q̄ de nobis rationabilib⁹ quod falsum est. Et hec omnia trahuntur ab illo pul cherrimo textu. Lactan. in. viij. libro di uinarum institutionum. c. iij. qui ait: Quis enim vel tam ineptus vel tā ocio sus vt aggrediatur facere aliquid fru stra ex qua nulla in utilitatem: nullūq̄ commodum speret? Qui domum edifi cat non ideo edificat vt tñmodo dom⁹ sit sed vt in ea possit habitare. Qui na uem fabricat: non ideo assumit ope ram vt tñ nauis appareat: sed vt in ea nauigetur. Item qui vas aliquod insti tuit aut format: non propterea illud facit vt tñ fecisse videatur: sed vt vas illud effectum capiat aliquod necessa rium. Siliter cetera quecūq̄ fiunt non vtiq̄ in supuacūū: sed ad vsus aliquos viles ordinant. Mundus ergo a deo

De catenis peccatorū.

factus est: nō utiq; ppter ipsum mūdū. Neq; em̄ aut calore solis: aut lune: aut aspiratione vētorū: aut humore imbrū: aut alimonia frugū: cū sensu careat indiget. Sed nec illud quide; dici pōt qd deus ppter seipsum fecerit mūdū: qm̄ potest esse sine mūdo sicut fuit antea: et his oībus que in eo sunt queq; generātur deus ipse non vtitur. Apparet ergo animantiū causa mūdū esse cōstructū: qm̄ his rebus quibus cōstat animātes fruūtur: que vt viuere et cōstare possint: oīa his necessaria tēporibus certis subministrātur. Rursus ceteras animātes causa hoīs esse factas ex eo clarū est qd homini seruiūt: et tutele eius atq; vsib; data sunt. Et infra scilz. c. v. Sicut ergo mūdū pōt ppter se deus fecit: qz eius cōmodis non indiget: sed ppter hominem qui eo vtitur: ita ipsam hoīem non ppter se. Que vtilitas deo in homine inquit Epicurus: vt eum ppter se faceret: scilz vt esset qui opera eius intelligeret: qui prouidentia disponēdi ratio: nē faciēdi virtutē cōsummandi: et sensu admirari: et voce proloqui posset. Quotum omniū summa hec est: vt deū colat. Is em̄ colit qui hec intelligit. Is artis fer rerum omnium. Is verum patrem suū debita veneratione psequitur: qui virtutē maiestatis ei; de suoz operum inuēitione: in ceptione: perfectione metitur. Qd planius argumētū pferri pōt: et mūdū hoīs: et hoīem sui causa deū fecisse: qd ex oībus animantibus solus ita format; est: vt oculi ad celū directi: facies ad deū spectaret: vult; suo cū parētē cōis sit vt videat; hoīem de; quasi porrecta manu alleuatum ad cōtemplationē sui excitasse. hec ille. ¶ Scdo maleo exēplaritatis dissoluēda est hec catena diabolica. Nā videmus per experientiam tot et tāta miracula esse facta: qui nō nisi p deū fieri potuerunt. Un̄ Rich. in. iij. de trinitate ait: Dñe si decepti sumus: non nisi per te decepti sumus. Nā tātis signis firmata sunt: que nō nisi p te fieri potuerunt. Et hoc probatur per

Aristo. in postpredicamentis: qui dicit qd a priuatione ad habitū nō est regressus per naturā. Si ergo hō priuatus est visu: nō pōt illuminari nisi p opus sup; naturale et diuinū. Sili; mortuus non pōt resuscitari nisi per miraculū. Quare rei ergo dubitamus fidei credere: et ei totaliter adherere: cū sit tot et tantis miraculis probata et confirmata. Qd si dixeris miracula facta non esse. Respondet Augusti. xxi. de ciuita. dei. c. v. in fine dicens: Si ista miracula facta esse non credunt vnum grāde nobis miraculū sufficit: qd iā sine vllis miraculis totus mundus credidit. Qd similiter dici potest de miraculis diebus nostris factis per indyctum confessorum Antonium paduanum nostrum: que tot et tanta fuerunt vt vehementē stuporem toti mundo induxerint. O fides sancta: o fides catholica: o fides orthodoxa: o fides robusta: quis dubitet ampli; tibi credere? Er te nullus: nisi a sensu et ratione alienatus. Nam miracula tot facta vidimus: audiuius: palpauimus: que nullatenus negare possumus. Que si quidā veneno serpentino negabunt: vnum grande miraculū miraculorum est: qd totus mundus (vt ita loquar) pedib; vnius pauperis fratris mortui prostermitur et inclinatur. Ipsū adorant reges: dñi prelati: et summi pontifices. Credamus ergo indubitanter: et credēdo amemus: et amando deo fideliter seruamus: et finaliter salui erimus. Et sic patet prima catena.

Ecūda catena vocatur desperabilitas. Nā hec est cōsuetudo demonis ex fallacia sua: vt anteq; peccatores peccent eis suggerat deum esse misericordē. Sed postq; peccauerint suggerit ipsum esse crudelē: vt sic desperando de misericordia dei nunq; peniteat. Sic cut fecit Layn homicida: q dixit Bene. iij. Maior est iniquitas mea: q vt veniā merear. Iecirco Salomon ait Prover. xviij. Impius cū in pfundū peccatoris

venerit cōtēnit salz veniā. Itē in perso-
na iniquorū dī: Viere. xv. Factus est do-
lor me⁹ perpetuus: ⁊ plaga mea despe-
rabilis renuit curari. Sicut fecit iudas
Matt. xvij. Proiectis argēteis in tē-
plo recessit: ⁊ abiēs laqueo se suspēdit.
Et ex hoc sequit illud malū qz ruunt de
pctō in peccatū: ⁊ in dies efficiunt dete-
riorēs. iuxta illud Ephē. iij. Desperātes
semetipsos tradiderunt impudicitie in
operationē immūdie oīs in avariciāz.
Sed catēna ista facile dirūpitur auctori-
tate scripture ⁊ exemplo. Nam oīs scri-
ptura clamat qd deus est misericors. In-
ter alia Salomon Eccl. i. c. air: Pius et
misericors est deus: ⁊ remittit in die tri-
bulationis pctā. Et idē. xvij. Magna
est misericordia dñi ⁊ propitiatio illius
conuertentibus ad se. Itē. xviij. c. Quis
adiciet enarrare miām dei. Itē Jobel.
ij. Conuertimini ad me in toto corde ve-
stro ⁊c. ⁊c. Et conuertimini ad dominū
deum vestrū: qz benignus et misericors
est paries ⁊ multē mie: ⁊ prestabilis su-
per maliciā. Itē ps. xxiij. Audiuit dñs et
misertus est mei: ⁊ in pluribus alijs lo-
cis: ita qd videtur scriptura nō aliud fa-
cere: qd preconizare miām dei. O pctō:
indurate: o peccator obstinate: quare er-
go desperas. Quare nō conuerteris ad
dñm: qz dñs semp est paratus te recipere
⁊ acceptare. Noli ergo credere diabo-
lo: qz dicit deū esse crudelē: qz certe vult
te decipere: ⁊ in eternū te damnare ⁊c.
¶ Scdō destruitur exemplo: qm nullus
vnqz cōuersus est ad deū ⁊ ab eo repul-
sus est sine miā. Patet de latrone. Pa-
ter de adultera: seu de peccatrice. De pe-
ccatrice in adulterio: ⁊ in alijs. De quibus
dicit Bernar. in sermone. xxiij. sup. Cant.
canticorū. Omnino propter māfuetudī-
niē que de te predicatur: curremus ad
te dñe iesu audietes qd nō spernis pau-
perē pctōrem: nō horruisti confitentem
latronē: nō lachrymantē peccatricē: nō
deprehēsam in adulterio: nō supplican-
tem publicanū: nō negantē discipulum:
nō persecutōrē discipulorū. Ecce in odo

rem horū vnguentorū tuorū curremus.
Quid ergo dubitatis o pctōres sceleratī
ad illū pñssimū recurrere: qd tāte est mi-
sericordie: vt oēs velit saluos facere: et
propter hoc voluit filiū suū carnē assu-
mere ⁊ demū sanguinē suū preciosissī-
mū effundere. Et iō ille barbatus Vie-
ro. in eplā ad Sabianū exhortatoria ad
pñiam dicit: Samuel quondāz lugebat
Saulē: qz penituerat qd vnxisset eū res-
gem sup israel ⁊c. vsqz ibi: cui oīa elemē-
ta seruiēt. Et sic de secūda catēna.

Tertia catēna dī: horribilitas
satisfaciendi. Et voco satisfac-
tionē p restitutione fame: p
recōdiatione inimicorū: p
remissione iniuriarum: p obseruatione
votoz: p executione testamētōz: p euā-
tatione pctōrum: necnō excisione causa-
rum eorūde. iuxta illud Aug. de peni. di.
ij. c. satisfactio. Satisfactio est pctōrū
causas excidere nec earū suggestionib⁹
aditū indulgere. Sed oīa ista horēt fa-
cere peccatores. Cōfiteatur nāqz ⁊ cōdicat:
sed nunqz restituit: nunqz inimicis res-
cōdiantur: nunqz occasiones peccandi
deuitat. Et sic eternaliter puniuntur et
dānantur. Hec est catēna ferrea hec est
catēna plūbea: hec est mola grauis ad
collū pctōis demergēs ad pfundū in-
ferni. Exclama ergo ad vsurarios: ad
auaros: ad predatores: ⁊ ad oēs substā-
tias aliōz rapientes: siue p malos con-
tractus: siue p falsam sentētiā: siue per
falsaz aduocat. onē: siue per aliquē aliū
modū pr. miā dānicauerūt: vt restitui-
ant qz aliter. nō remittit peccatū: nisi re-
stituatur male ablatū. ex de reg. iur. lib.
vi. peccatū. ⁊. xiiij. q. vi. si res. ⁊ est Aug.
in eplā. ij. ad macedonium. Nec audire
horēt: ista aures eoz offendūt nullate-
nus satisfacere volūt. Sed heu heu ista
catēna diabolica quātos dānauit: quā-
tos ligat ⁊ ligauit: quātos in baratrum
infernū demersit. Nō em̄ ille errauit qui
dixit: Pecunie oīa obediunt. Propterea
spiritus sanct⁹ Baruch. iij. testatur oēs
istos esse dānatos dī. Ubi sunt qui ars-

De catenis peccatorū.

gentū thesaurizat: et aurū i quo cōfidūt hoies. Rūdit. Exterminati sunt et ad inferos descenderūt. Ad inferna certe oēs descēderūt. Viderēt etiā multe mulieres vane amouere a se supfluas vanitates: supflua iocalia: et adulterinos capillos vei alienos: diabolica fomēta: et reliqua filia: que oīno si penitere volūt relinquerē oportet. Viderēt partiales renūciare partialitatibus: indulgere inimicis: et remittere iniurias: que tñ facere obligantur. Viderēt detractores restituere famā quā iniuste tulerunt: qui tñ nō absolui debēt nec possunt: nisi hoc faciāt. Istis oibus catenis ferreis pfecto ita legati sunt vt pnia eorū vana sit et vacua nec cōsequēter pōt esse deo grata et accepta. Cōtra quā catenā solus vnus malleus pfiat q̄ cōtinetur in his vbi dicitur. Tēporale em̄ est qd̄ delectat: eternū vō qd̄ cruciat. Ecce considera ergo qz gaudium qd̄ habes de oibus supradictis tēporale est et instātanē: et oīno transiturū: penā vō nisi satisfacias: vt pdictū est futurā esse ppetuā et eternā firmiter crede. Quis em̄ tā ignarus tāqz insipiens est vt modicus qd̄ eligat hēre gaudij et delectatiōis: infinitas vō penas et eterna supplicia sustinere velit? O magna hōmō mētis alienatio que nō cōsiderat illud euangelicū dictū. Quid em̄ pdest hōmō si vniuersum mundū lucretur: animē vō sue detrimentū patiat. Mat. xvi. Et sic patet tertia catena.

Quarta catena vocatur difficilis. Suggestit diabolus maxime mētī pctōus q̄ nullatenus a pctis resurgat: nec in bonum pfiat: qz hoc est difficile et quodāmodo impossibile. Ad quā catenā dissoluendā et facilitatis nō stre ad bonū propalādā et demonstrādā: mouetur quedā pulchra questio. Si de creaturā premiat sola bona voluntate absqz operibus: et si necesse est bona operatio adiūcta voluntati. Oritur ergo ista questio ex autoritatibz sibi inuicē cōtrarijs. Ab vna em̄ parte probatur q̄

nō. Nā dicit Bēn. in lib. de libero arbitrio. Intentio sufficit ad meritum: bona actio requirit ad exēplū. Ergo videt q̄ quātū ad meritū vite eterne nō sit necessaria bonitas actionis exterioris. Item sup ps. xxi. Dixi cōfitebor tē. dicit glo. Vortū p operatione iudicat. Cōfirmat hoc Greg. sup Matt. in homel. di. Nō est vacua manus a munere: cū arca cordis repleta fuerit bona voluntate. Item habetur ad hoc text. et de sentē. ex cōcasionis. c. cū voluntate. in glo. que dicit: Ampli⁹ respicit de⁹ ad corda et ad spōra neas voluntates q̄ ad actus. Adūgitur text. xii. q. vi. c. vlti. Furtū aut nō tam in quātitate rei q̄ in effectu furātis cōsideratur. Et in eodē. c. Viero. ait. Nō em̄ qd̄ furto ablatū est sed mēs furātis attēditur. Et. xv. q. vi. c. f. Amplius respicit de⁹ ad cogitationes et spōrāneas voluntates q̄ ad actus. Et. xxi. q. v. c. q̄ perius rare. Qui perinrare paratus est: anteq̄ periuret iā perurus esse videt: qz deus nō ex operibus iudicat: sed ex cogitationibus et ex corde. Et. xxi. q. f. c. odi. Et si holocausta obtulerint: vt videant ieiunare: elemosynas dare: pudiciā polliceri: que holocausta sunt vera: non ea suscipit dñs. Nam nō sacrificiorum magnitudinem: sed offerentiū merita causatqz diiudicat. Vñ et vidua que in corbonā duo minuat oibus a saluatore preffertur. de peni. di. f. c. periculose. et. c. porro. f. in quacūqz. et. f. cōuertimini. vbi dicitur: Holōta p facto reputat. et. c. f. cui. f. item. Itē sicut autoritas testatur voluntas remuneratur nō opus. Probatū etiā vna rōne sic: Adhereri vitā eterne nō est in prāte nostra: opera aut exteriora non sunt in prāte nostra: ergo ista nō sunt necessaria ad merendū. Sed ex alia parte arguitur q̄ sic. Et primo per textū Ambro. in lib. de officijs. transsumptiue vō. lxxxvi. dist. c. nō satis. Non satis est bene velle: nisi studeas etiā bene facere. Neqz satis est iterum benefacere nisi id ex bono fonte procedat hoc est ex bona voluntate pfiicat. Et Jaco. ii. f. i.

des sine operibus mortua est. illic tñ habetur: ociosa est. et Johan. viij. Si filij abrae estis: opera abrae facite. Et Mat. iij. Omnis arbor que nō facit fructū bonum excidetur et ignē mittet. Et. ij. ad Thessal. iij. Audiuimus quosdam inter vos ambulātes inquiete nihil operātes q. d. male facitis. et. ij. Pet. i. Satagite vt per bona opera certā vestrā vocatiōnem et electionē faciatis. Et quib⁹ omnib⁹ videtur cōcludi necessaria esse opera cū bona volūtate ad meritū vite eterne. Qd etiā pbatur vna rōne: q: si intēctio et volūtas sola sufficeret qd est cōtra saluatorē dicentē Mat. vi. Arta est ad meritū: facillimū esset mereri vitam eternā via que ducit ad vitā. Et his ergo cōtrarietatibus orit ista questio. Ad quā rñdet fm Alexā. de ales in. ij. parte sue summe: et Bona. in. ij. dist. iij. ar. s. q. in. q. duobus modis loqui possumus de operib⁹ bonis. Aut de illis que sunt de supererogatione: aut de illis q. sunt de obligatione. De primis dico volūtas rem nō esse sine merito: immo premiari: etiā si sit facultas ad operandū. Et nota q. si i. his esset impossibilitas: et tantū meretur bona volūtas quātū si ei esset adiuncta bona operatio cū facultate possibilitatis: hoc est verum de premio essentiali: non tñ de accidentali. Nam mulier nupta desiderans esse virgo: quis istud desideriu⁹ premiatur premio essentiali: tñ non de aureola et accidentali premio. Similiter dici pōt de martyuo et de alijs operibus supererogationis. De illis vero operibus que sunt de obligatione dicendum est: q. aut ille qui h. bonā intēctionem h. facultatē bene operādi: aut nō. Si nō h. facultatē: sed bonā volūtatē et rectā intēctionem: tunc plenitudo sola voluntatis sufficit ei ad meritum vite absq. exteriori opere. Et sic habēt intelligi oēs ille auctoritates et rationes que primo fuerunt deduce. Si aut ad sit facultas et ptas: intēctio non pōt sufficere ad meritū absq. opere. Et hoc pbatur rōne: auctoritate: et exemplo. Primo hoc

pbatur trib⁹ rōnibus fm Bon. vbi. s.

Primo propter diuinorū mādatorū obligationem.

Secūdo ppter stutis perfectionē.

Tertio ppter volūtatis cōpletionē.

¶ Primo ppter diuinorū mādatorū obligationē. Q: diuini mandati obligatio facit vt intentio sine operibus non sufficiat: cū se offert oportunitas et facultas. Mādata em̄ nō solum obligant ad volēdum: sed etiā ad faciendū. Unde Hiero. ad Eustochium ait: Eterna vita nō nisi per diuinorū mādatorū obseruationem acquiritur. Et veritas in euāgelio Mat. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mandata. ¶ Secūdo ppter virtutis perfectionē: q: virtus est vltimū potentie: et ideo eleuat potentia ad aliqd magnum et arduū. Potētie autē a se non habēt suā operationē siue perforationē cōpletā: nisi exeat in opera sibi debita qñ adest facultas et libertas atq. oportunitas. Ut em̄ ait Arist. ij. Ethic. ad perfectionem virtutis tria requirūtur: scire: velle: et operari. ¶ Tertio ppter volūtatis cōpletionē. Quoniam plena voluntas ponit effectū si ad sit facultas: alioquin nō dicitur homo plene aliquid velle: si nō facit cū possit: sed semiplene et pigre. ¶ Secūdo probatur per auctoritates. Nam Augu. dicit in sermone de dedicatione tēpli. Sicut enim malis operibus quas si quibusdam seris ac vectibus vite nobis ianua clauditur: ita absq. dubio bonis operibus aperitur. Et. s. Johan. iij. Filioli mei non diligamus verbo neq. lingua: sed opere et veritate. Itē Grego. in quadam homel. pente. ait: Amor dei nunq. est ociosus. Operatur em̄ magna si est. Si autem operari negligit: amor non est: ergo si non adsunt opera non est verus amor. Probatur etiam hoc per euāgelium Mat. xvi. Esuriui et non dedistis mihi manducare et. dis cet dominus reprobis. Et propter hoc feret sententiam damnationis contra eos. Si ergo propter defectum bonorū operū quis damnabitur: ergo propter

De catenis peccatorum.

bonorum operum operationem quis saluabitur. Ergo opera necessaria sunt ad meritum: semper intelligendorum: cum adest facultas et opportunitas. Et sic intelliguntur omnes ille auctoritates secundario adducte. ¶ Tertio probatur per exemplum. Certe similitudines fuerunt deo Petrus et Paulus et reliqui apostoli: quod quilibet nostrum. Si ergo ipsi coronati sunt per opera bona propter etiam quod nos sine operibus a deo non coronabimur. Et hoc specialiter ostendit dominus Petro passionem fugientem. Cui apparuit in via dicens: Vado romam iterum crucifigi. Videmus etiam per experientiam homines mortales propter lucra temporalia vehementer laborare et insudare. Quare ergo nos sedere debemus propter illam summam felicitatem: ubi omne gaudium: omnis iocunditas: omnes diuitie: omnis pulchritudo reperitur: vigilare: laborare: nec non virtutibus abundare. Nam beatus Bernardus de quantum tale ordinis minorum primum post sanctum Franciscum: dum staret in choro ad missam et leuaretur corpus christi cecidit et exsternum usque ad nonas: deinde resurgens clamauit ad fratres. O fratres mei agamus bonum pluries hoc replicas: nec poterat ista dicere saturari. Et de hoc reddens rationem subiungebat. O quanta gloria: o quanta beatitudo: o quanta iocunditas bene operantibus preparata est. Agamus ergo bonum: quia cetera omnia dimittimus sola bona opera nobiscum portamus dicitur Iohannes in Apocalypsi. Opera enim illorum sequuntur illos. Et sic per quartam catenam.

Quinta catena vocatur exemplaris. Quid enim dicit diabolus in corde hominum secularium in peccatis existens: ut in ipsis permaneat nec per penitentiam resurgant: nisi illud quod vulgus coiter dicit: Peccata non sunt ita grauia ut predicatur: diabolus non est ita turpis ut pingitur. Et ut istis magis adhereant ante oculos eorum ponit exempla aliorum. scilicet doctorum superiorum: sacerdotum: et religiosorum. Et isto modo ligat animas: adeo ut totus mundus sic ligatus pereat. O catena terribilis: tu es

illa que ut ita loquar: deum impassibilem laschymari facis et plorare: et per os sui cantoris exclamare et dicere: Factus sum tanquam vas perditum. id est perforatum quod ab vna parte capit: ab alia perdit. Et subiungit rationem dicens: Quia audiui vituperationem multorum commorantium in circuitu. In circuitu enim commorantur homines mundani: auari: luxuriosi: et reliqui peccatores qui clamant dicunt: Si istis doctoribus qui leges noscunt: si sacerdotibus peccare: et religiosis qui quotidie diuina legunt: quare non etiam nobis. Profecto si non essent qui peccarent: non male agerent: nec in vitis permanerent. Et istis diabolicis catenis interretiti: et in peccatis pseuerant: et de peccato in peccatum ruunt: et nunquam per penitentiam resurgunt. Et hec est ratio maxima quare scriptura ita hortatur ad bonum exemplum: et vehementer reprehendit pusillos secularizantes: occasione peccandi prestantes per malum exemplum. Quod autem horet ad bonum exemplum probatur. Nam in veteri testamento dicitur: Quod me facere videritis facite. Iudicum. vii. Sic hec mulier in exemplum virtutis in effrata Ruth. iiii. Hanc tetationem ideo permittit dominus euenire illi: ut posteris daretur exemplum patientie eius: sicut in sancto Iob. Iob. ii. Exemplo didici disciplinam. Proverb. xxiij. Florete flores quasi lilius: et date odorem. scilicet hirtes duplicem mundiciam. scilicet interiorum: et quasi libanus fronde. scilicet per bonam famam. Ecclesiasticus. xxxix. Ite in euangelio. Mat. v. dicitur: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita neque accensum lucernam etc. Et infra. Sic luceat lux vestra coram hominibus: ut videant opera vestra bona: et glorificet patrem vestrum qui in celis est. Luc. x. Nemo accendit lucernam et in abscondito ponit neque sub modio: sed super candelabrum: ut qui ingrediuntur lumini deat. Et. xj. Sint lumbi vestri praecincti lucerne ardentes in manibus vestris. et Iob. xii. Exemplum enim dedi vobis ut quemadmodum ego feci vobis ita et vos faciatis. Ad hoc hortatur apostolus. scilicet ad Cor. x. dicit. Imitatores mei estote sicut et ego christi. et ad Rom. x. Pro-

uidētes bonū nō solū corā deo: sed etiā corā oībus hoībus. 7. ij. ad Cor. vj. In oībus eribeamus nosmetipsos: sicut dei ministros. et ad Phil. ij. Sitis sine reprehensione in medio nationis prave et peruerse inter quos lucetis sicut luminaria in mūdo. Et ibidem c. iij. Ad ostētia vestra nota sit oībus hoībus: et sicut ad Thessal. iij. Rogam⁹ vos fratres ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. 7. s. ad Tim. iij. Exēplum esto fidelium in dōbo: in cōversatione: in charitate: in fide: et in castitate. 7. ad Titū ij. In oībus te ipsum prebe exemplum bonorū operū in doctrina in integritate 7. gravitate. 7. Jaco. ij. Quis sapiens et disciplinatus inter vos: ostēdat ex bona cōversatione operationē suā in māsuetudine sapiētie. Ex quibus oībus appareret glaudabile qd optimū est inferioribus bonū prebere exēplū. Et id eadez scriptura reprehēdit prebentes malum exēplū. Nā moyses dicit Zeiūci. xix. Corā ceco nō ponas offendiculū. 7. Deutero. xxvj. Maledictus qui errare facit cecum in itinere. De his conquerebatur David in ps. cxxxix. di. Juxta iter scādārum posuerunt mihi: scz per malū exēplū. Vos reprehēdit sapiēs Eccl. xxvj. Qui laqueum alij ponit peribit in illo. Similiter Esa. iij. c. dicit: Peccatus suū quasi sodoma predicanerunt. 7. lvij. ait: Auferte offendicula de via ppli mei. i. mala exēpla. 7. Ezech. xij. Edōstastis manus impij: ut nō reverteret a via sua mala. Et hoc propter mala exēpla. Propterea saluator Mat. v. ostēdit quāruz sit detestabile alijs p̄bere malū exēplū. dicens: Si oculus tu⁹ scādālizat te erue eum 7. p̄nce abs te: 7. si pes tuus 7c. Et Mat. xvij. Mat. ix. 7. Lu. xvij. Qui scandalizaverit vnum de pusillis istis minimis q̄ in me credūt expedit ei ut suspēdatur mola asinaria i collo eius: 7. demergatur in pfundū maris. Uhe mūdo a scādālis. 7. infra. Uhe autē hoī illi p̄ quem scādālū venit. Vos reprehēdit Paulus ad Rom. xiiij. Noli cibo tuo illū p̄dere

p̄ quo mortuus est xp̄us. Propterea de seipso dicit: ne alios scandalizaret. s. ad Cor. x. Oīa mihi licēt: sed non oīa expe diunt. 7. ij. ad Cor. xj. Quis scandalizatur 7. ego nō moror? Propterea Viero. ait Dimittēdum est p̄pter scādālū qd qd p̄mitti pōt. Tuius autē exēpli detestatio nō ob aliud facta esse credis: nisi qd inimicus humani generis multos idu: cit ad peccandū p̄pter malum exēplū 7. maxime illoz qui bono exēplo sp̄s descere deberēt: necnō ligatos illos in pctō teneat: ne per p̄niam resurgāt. Dec est illa catena terribilis: de qua dictum est. Ad quam dissoluendā duobus malis utemur. Q̄ primo dissoluit sic. Dec est illa sentētia theologorum. 7. maxime sancti Tho. q. ij. q. lxxij. q̄ magnitudo peccātis aggrauat pctm. Et hoc p̄bat quattuor rationibus. Primo qd facilius maiores: ut doctores: sacerdotes: 7. religiosi possunt resistere pctō: cum excedāt in scientia 7. virtute. Unde Lu. xij. c. dicit: Seruus sciens volūtatem dñi sui 7. nō faciens: plagis vapulabit multis. Secundo p̄pter ingratitudinem. Quia oī bonum quo quis magnificatur: siue sit bonū tēporale: siue sp̄iale: siue sit scientia aut dignitas dei beneficiū est: cui. s. deo hō sit ingratus peccando. Et quantum ad hoc quelibet maioritas que est in tēporalib⁹ bonis aggrauat peccatū. Tertio p̄pter specialem repugnantiam actus peccati ad magnitudinem personę: sicut si princeps iusticiā violet: q̄ potius iusticie custos: magis peccat q̄ alius. Et si sacerdos fornicetur qui castitatem ponit 7. alios adhortari dicit. Quarto propter malum exēplum siue scandalum. Quia ut dicit Greg. in pastoral. in exēplum culpavehementer ostendit: qm̄ pro reuerentia ordinis pctōi honoratur. Ad plurimum etiam noticiam perueniunt peccata maiorum: 7. magis ea homines indigne ferunt: ideo grauiora sunt: 7. maiorem penam 7. damnationē habebunt. Si ergo o pctōi vides maiores in peccatis perseverantes: uoli exē

De catenis peccatorum.

pro illoꝝ tu peccare: nec in peccatꝝ per
seuerare: qꝫ et si peccatꝝ eoꝝ grauius sit
tuo ⁊ maiori pena dignꝝ tuꝝ: tñ ppter
hoc penā sibi debitam nō euitabit. Et
si cum his in inferno dānaberis ppter
multitudinē nō minus ardebis: imo
magis. Cuius rationē assignat Aug. ij.
q. s. c. multi. in fine. Nā nō ppter ea mi
nus ardebūt qꝫ cū multis ardebūt: im
mo magis. Qꝫ quāto plura ī igne sunt
ligna: tanto magis inualefcit ignis.
Propterea sapiēs Eccl. vii. Nō pecces
in multitudine ciuitatis. Sed pecca
tor: qui se per maioꝝ exempla defendit:
hoc non ob aliud facit nisi qꝫ a peccato
resurgere negligit: ⁊ in ipso permanere
sarat. Et iō hñōi effugatio ipsum nō
excusabit. Iuxta illud Eccl. xxi. Vomo
peccatoꝝ vitabit correptionē: ⁊ fm vo
lūtātē suā inueniet cōparationē. V Ses
cundo p̄dicta catena sic dissoluit. Nam
si solū essent malū exemplā p̄bētes et
non ecōuerso bonū conferentes: excusa
ti essent pctōres: et si non a toto: tamē a
tanto. Qꝫ ergo in vnoquoꝝ genere bo
ni ⁊ mali sunt: sequenda sunt bona exē
pla ⁊ mala euitanda. Propter quod ait
Diero. in eplā ad Celantiā de recto mo
do viuendi. Ideo timendū est: ne quos
duces recti huius itineris habere non
credimus: eos comites habeamꝝ erro
ris. Si ergo inueniuntur exēpla q̄ nos
per hanc viam ducāt: et rectā euangelij
trānitē teneant: sequenda sunt. Sin
autē vel deficiant: vel deficere putātur
apostolorū forma vniuersis posita est.
Clamat vas electiōis Paulus: nos qꝫ
ad angustū hoc iter conuocans dicit. s.
Eoz. iij. Imitatores mei estote sicut et
ego xpi. Certe quod amplius oibꝝ est
ipsius xpi relucet exemplum: qui in
euāgelio ait Matth. xi. Venite ad me
omnes qui laboratis ⁊ onerati estis: et
ego reficiam vos. Tollite iugum meꝝ
super vos: discite a me: quia mitis suꝝ
⁊ humilis corde. Si periculosꝝ est imi
tari illos de quibꝝ dubitas an imitādi
sint: hūc certe imitari tutissimū est atqꝫ

eiꝝ vestigia insequi qui dicit Job. xiiij.
Ego sum via veritas et vita. Nunqꝫ er
rat imitatio que sequitur veritatem. Et
infra. Auferātur peccandi feda solacia:
nihil omnino agimus: qui nos p multis
titudinis exempla defendimus: et cō
solationem nostram aliena sepe miran
tes vitia: deesse nobis dicimꝝ quos des
beamus sequi. Ad illius exemplū nita
mur quem omnes fatemur imitādū:
atqꝫ ideo precipua tibi cura sit legem
nolcerē diuinā: per quam possis quasi
presentia cernere exempla sanctorum:
hec ille. Et hec de quinta catena.

Exta catena vocatur delecta
bilitas. Adeo enim in multꝝ
caro spiritui dominat: adeo
oblectamentū mundi et car
nis ab ipsis amatur: et peccatorum car
nis species fantasie imprimi: adeo di
bolus suis deceptionibꝝ super ipsos do
minatur: vt quotiēs recordātur si peni
tere volūt: nō amplius debere delectari
vt hactenus delectati sunt: aliā vitā mi
nime esse putātes in placibilibꝝ huius
miserrime vite: licꝫ cū offensis multis: ⁊
sceleribus quasi in sua beatitudine con
quiescūt. Qua de re ne huiusmodi obler
tamenta dimittant: de eorum peccatis
penitentiam non solum sumere renuūt:
verūetiam vt mundo isto gaudeant de
peccato in peccatum ludēdo discurrūt.
Ad quam dissoluendam primo occurrit
illud Hierony. ad Paulinum presbyter
rum in prologo biblie. c. viij. in fine. Fas
cile contēnit omnia qui se semper cogi
tat esse moriturum. Cogitate ergo mor
tem o iuvenes: sepe horam eius ad men
tē reuoluite: quia mundi delectatio
nes toto conamine spernetis. Ad hanc
vtriꝝ dissoluendam plurimum valet me
moriam passionis xpi. Qd de seipso tes
tatur Diero. dicit in epistola ad Eusto
chium. Quia impossibile est in sensu ho
minis non irruere motꝝ medullarum
calore: ille laudatur: ille predicatur bea
tus qui statim vt reperit cogitare inter
ficat cogitatus: ⁊ alludit eos ad petram:

peira autē erat christus. Et q̄ hoc sit ve-
rum in seipso probasse fatetur ibidem
dicens: Quotiens in heremo constitutus
et. vltz ibi. In odorem vnguentorum
tuorum curremus. Et sic patet se-
ra catena.

Septima catena vocatur tis-
miditas. Dicit em̄ intra se
insensatus pctōr diabolica
suggeritōe deceptus. Quid
em̄ p̄dest cōfiteri? Quō pos-
tero in bonis inceptis perseverare: et
pctō in futurū me abstinere? Iterū inci-
dam in illa: et sic nihil p̄dest penitentia
acta. Et sic h̄mōi timiditate catenatus
nō resurgit. Ad quam dissoluendā mo-
ueretur vna pulchra questio vtilis et inau-
dita. Si pctā semel dimissa per verā pe-
nitentiam: nō dico falsam: q̄ sic nō opz
dubitare: possunt redire tam quoad nu-
merum q̄ quoad culpā per sequens pec-
catum mortale commissum. Probat
p̄mo q̄ sic per illā parabolā scriptaz
Mat. xviij. Ideo assimilātū est regnum
celoz hōi regi: qui voluit rōnem pone-
re cum seruis suis. Ubi habetur q̄ rex
ille seruū suū inueniens debitorem
decem milium talentoz et. dic totā h̄i-
stoniam. Sic et pater meus celestis faci-
et vobis: si non remiseritis vnusquisq̄
fratri suo de cōtribus vestris. Qd non
est aliud dicere: nisi q̄ deus qui nobis
penitentibus multa pctā dimisit: et q̄ si
nos p̄ximo nos offendenti vtiq̄ non
dimittimus: illa eadez pctā ab eo nobis
dimissa: iterum sunt nobis ab ipso im-
putata et punita. Ergo a simili est in oī-
bus alijs peccatis. Qd etiā probatur p̄
Augu. in li. de baptismo contra donati-
stas dicentem: Redire dimissa peccata
vbi fraternā charitas non est: apertissi-
me dñs docet de illo seruo: quē cū dñs
inuenisset debitore decē milia talentoz
deprecante oīa dimisit. Ille autē cōseruū
suū qui ei debebat centum denarios
suffocabat. Et cū misericors non fuisset
iussit eum dñs reddere qd ei dimiserat.
Uñ Amb. super eplam ad Ephe. v. c. in

glo. et ponitur a magro sen. in. iij. di. xx.
c. s. vide ibi. Donare inuicē si alter in al-
terum peccet: alioquin repetit dimissa.
Si em̄ in hīs contēptus fuerit. s. dñs si
ne dubio reuocabit sententiam p̄ quam
misericordiā dederat. Hoc idē dicit ma-
gister in. iij. di. xxi. c. s. et habetur de pe-
ni. di. iij. c. considerandū. Ubi dicit Big-
go. in. iij. dial. ex dictis euangelicis. Lō-
stat: q̄ si qd in nos delinquitur ex corde
non dimittimus et illud rursus erigitur
quod nobis iam per penitentiam dimis-
sum fuisse gaudebamus. Sed p̄tra. Op-
positum patet per Auicē. in sue meta.
iij. c. qui ait: Quod annihilatum est nō
reducit. Sed cum peccatum remittitur
annihilatur. ergo et. Exemplum habes
de beato Aug. qui vidit in manu diabo-
li librum in quo scriptū erat q̄ beatus
Augustinus dimiserat cōfessiones. Qui
statim confessus: respexit librum: et nihil
inuenit scriptum. Similiter de seruo: q̄
fecerat adulteriū cum vxore domini sui.
Cum autē vellet dominus suus per quē-
dam incāratorem certificari: seruus hoc
sentens confessus est peccatum suū:
et diabolus interrogatus respondit de
hoc se penitus nihil scire. Item de vros
re cuiusdam: que commisit adulteriū
et cum exprobiaretur a viro suo: illa p̄s-
sus negabat. Tunc dixit vir eis q̄ si tes-
neret ferrum ignitum in manu sua sine
lesione: crederet ei. Que confessa est pec-
catum suū: et postea deo volente tenuit
presente viro ferrum ignitum in manib-
us suis absq̄ lesione. Preterea nullus
successive corruptū pōt redire idem nus-
mero: aliter duo p̄traria possent esse si-
vera: qd est falsum. Nō em̄ hora p̄terita
pōt reuerti: nec aliq̄ platū verbum:
nec reliqua successiua. Et hīs ergo p̄tra-
rietatibus ouī p̄dicta questio. Ad quas
respondendū est fm̄ sententiā doctoris
subtilis Job. Scoti i. iij. distin. xxi. q.
s. q̄ peccatum dimissum: siue originale
siue veniale: siue mortale: idē numero
redire non pōt quātum ad culpā. i. q̄ si
post p̄niam vnus pctm̄ mortale cōmitz

De catenis peccatorū.

tas ppter qd aia dānet: solū de illo pus
niet: et nō de alijs. s. p pñiam dimissis.
O pñia scī: quāta est bonitas tua et ef
ficacia. De qua bñ ppba Ezech. c. xviij.
dicit: Si ipius egerit pñiam et. et pclus
dit. Oīm iniquitatū ei⁹ quas opatus est
nō recordabor. Rō huius positiois est
ista: q: pñiam oīm theologoz i. iij.
sen. di. xliij. vbi loquunt de resurrectio
ne: nulla res ānihilata pōt redire eadē
numero: nisi p diuinā potētā. Tūc sic p
ñiam oīm theologoz i. ij. sen. di. xxiiij.
Deus nō est cā alicuius pcti: q: hoc nō
esset facere: sed pot⁹ deficere: qd absur
dū est i deo ponere. vñ Aug. i. li. lxxiiij.
qstionū. q. iij. Deo autore nō fit hō dete
rior. Restat ergo q pñiam per pñiam di
missum: et totāl annihilatus alr redire
nō pōt: nisi p diuinā potētā. Et h est im
possibile vt pbatū est. Ergo pctā dimis
sa nō pnt amplius redire. Faciēda est g
pñia: nec recidiuatio timēda est ppter
rōnē iā dictā. Dicis ergo ad parabolā:
et ad auctoritates iā adductas pñiam Ricb.
vbi. s. in respōsione primi argumēti q
p tātō in illis auctoritatibus pctā dicitū
tur redire: q: p sequēs pctm culpa gra
uat. Si em̄ mihi peccatū ē te indulisti:
et postea ē te pecco: ex hoc istud peccas
tū grauius reddif. Vincit q pdictus
doctor vbi. s. q. v. qrit. Si maior est in
gratitudo in casu ab innocētia: q: a ca
su a vera pñia. Qz ex his pdictis sequif
q maior sit ingratitudo in casu a vera
pñia: q: pctm sequēs grauat p pctā di
missa prius p pñiam. Sed pctm in qd
cadit hō ab innocētia: p nullū aliud pec
catū pcedēs aggrauat. Ad hoc respon
det ipse doctor dicens: q gratiarū actio
duo respicere dī. s. quātitatē doni: et gra
uitate donationis modū. Respiciedo au
tē ad quātitatē doni magis est ingrat⁹
innocēs peccādo q penitens: q: ceteris
paribus: malus donū est seruare hoīem
ne peccet: q illi q peccat indulgere. Ce
teris em̄ paribus nobilior est status in
nocētie q pñie. Sed pñiderādo modū
gratuite donationis: magis est ingrat⁹

penitēs cū peccat q innocēs: q: quāto
magis qd elōgat a debito recipiēdi bñ
ficiū: tātō est modus donationis magis
gratuitus cū bñficiū sibi pfer. Magis
aut elōgat a receptione grē quātum est
ex parte sua ille q peccauit q ille q nō a
grē pseruatione cecidit. Qibus tñ cōpē
satis si cōpēset aggrauatio: q est in se
quēti pctō ppter pcedentia iā dimissa:
maior est ingratitudo cadere a vera pes
nitētia: q ab innocētia. Et iō dicit do
ctores: q pctōibus recidiuātibus pro
pter eoz ingratitudinē: dī maior pena
imponi: q: pctm eoz grauius. Et sic ha
bēt intelligi pdictae auctoritates: et non
aliter. Faciam⁹ ergo pñiam: nec timeas
m⁹ recidiuare: q: ex assumpta pñia in
micus factus est debilio: et iō minime
timēdus est: q: pñiam. Parū timen
dus est hostis: q nō pōt vincere nisi vo
lētē. Insup secure pñie libertate hō fit
robustior: et insidias diaboli: tāq fortis
armatus et a carcere liberatus: q: pñia
est armatura dei: de qua ad Ephe. vj.
apls ait: Induite vos armaturā dei: vt
possitis stare aduersus insidias diaboli.
Preterea pñiaz agēs fit particeps oīm
custodiētū mādara dei. iuxta illud ps.
cxviij. Particeps ego sum oīm timētū
te: et custodiētū mādara tua. Appro
pinquat em̄ dñs penitētib⁹ pñie
et illuminatiōe. iuxta illud ps. xxiij. Dñs
illuminatio mea et salus mea quē time
bo. Dñs pte. vite mee a quō tre. q. d. nō
a diabolo: nec ab aliqua potētia. et Job
xviij. Done me iuxta te: et cuiusuis man⁹
pugnet ē me. q. d. nō curo. et ad Roma.
vñ. Si deus p nobis qd cōtra nos? O
xpiani: o mūdī amatores: o tardi: o pig
ri. Ad pñiam: ad pñiaz: dico pueritimi
ni. Faciamus pñiam: q: dñs defensor et
ptector n̄r est ptra insidias diaboli et
tatiōes inimici. Et sic p septia catena.

Crava catena vocat presum
ptuositas. Presumunt enim
pctōres de misericordia dei
dicētes: q male viuēdo de
miserēbitur sui. Qd est dñm

iudicare iniustum: necnō blasphemare eū. Sicut in psona taliū ps. ait: Nō iudicabit dñs nec intelliget deus iacob. ps. xcij. Contra quos dicit Eccli. v. Ne dicas: miseratio dñi magna est: q̄ de spes rues in psumptionē temerariā et superbiā: et absq̄ timore i pccis firmā faciēs habitationē. Ad quā tatenā dissoluēdā q̄rit ista q̄stio. Utrum in deo sit iusticia? Et videt q̄ nō: q̄ q̄cūq̄ facit oīa p libitō sue volūtatis: nō h̄m iusticiā opatur. Sed sicut dicit apls ad Ephe. s. De oīa operat h̄m p̄siliū volūtatis sue. Nō ergo iusticia deberet ei attribui. Preterea actus iusticie est reddere debitū: sed deus nulli est debitor: ergo deo nō spectat iusticia. S; p hoc obijcit. Zota scriptura: clamat deū esse iustissimū. Naz apls ij. ad Tim. iij. dicit: q̄ deus est iudex iustus. Sed nō est iudex iustus i quo nō est iusticia: ergo et. et ps. xlvij. ad dñm clamat. Iusticia plena est dextera tua. et ps. x. Iustus dñs et iusticias dilexit. Ad hāc q̄stionē respōdet Tho. in. s. par. te. q. xj. ar. s. et Ricb. in. iij. di. xlvj. ar. s. q. s. dicit: q̄ duplex est species iusticie. Una commutativa: alia distributiva. Prima p̄sistit in mutua datione et accēptione: v̄puta emptione et v̄ditione. et alijs commutationibus. Et hec dicit v. Ethic. iusticia commutativa. Et hec nō pōt esse i deo: q̄ nullus dedit ei tm̄ qd mereat: vt illi retribuatur. Unde apls ad Rom. xj. c. Quis prior dedit illi et retribuit ei: quasi diceret nullus. S; cōf̄ sit in distribuēdo: h̄m quā aliq̄s gubernat vel dispēsat: datq̄ vnicuiq̄ h̄m dignitatē suā. Sicut ergo ordo cōgruū familie vel cuiuscūq̄ multitudinis gubernat: demonstrat h̄mōi iusticiā in gubernante: ita ordo vniuersi qui apparet tā in rebus naturalibus q̄ in rebus volūtatib: demonstrat iusticiā dei. Unde dicit Dionys. c. iij. de diu. no. Opz videre verā esse dei iusticiā q̄ oībus tribuit. Preterea h̄m vniuscuiusq̄ existētiā dignitatem: et vniuscuiusq̄ naturā: natura in p̄prio saluā ordine. Et sic pz q̄ in

deo est iusticia distributiva: q̄ distribu it bonū et malū: penā et gl̄iam. Dicas ergo ad argumēta in oppositū h̄m Tho. vbi. s. q̄ quis deus operet oīa h̄m cōsiliū sue volūtatis: tm̄ hoc nō obstat quin operet h̄m iusticiā: q̄ impossibile est q̄ deus nollet qd rō sue sapientie dictat. Que quidē est sicut lex iusticie: h̄m quā ei volūtas recta et iusta est. An qd cūq̄ facit h̄m volūtate suā iuste facit: sicut il lud qd h̄m legē facimus iuste facimus. Sed nos h̄m legē alicuius supioris: deus autē sibi p̄sistit lex. Ad aliud hō dicas h̄m Ricb. in r̄sione quarti argumēti: q̄ et si deus nulli creature debitor sit et receptor: tm̄ debitor est ex p̄misso. Prosmittit em̄ gloriā dare b̄nfaciētibus. Nulli tm̄ est debitor: nisi q̄ voluit. Si autē q̄ rat: quare vult: nō r̄ideo nisi q̄ vult: q̄ volūtas sua est cā prima. Et sic pz p̄dicta q̄stio. Noli q̄ p̄sumere de m̄ia dei: q̄ tāta est iusticia quāta m̄ia. Unde Greg. ait: M̄iam dei debem̄ erubescere: si iusticiā eius nolum̄ f̄mūdare. et Hiero. Magna est m̄ia dei: immo maior q̄ credimus: sed nō minor est iusticia. et idem Hiero. Poti⁹ iusticia est timēda: q̄ m̄ia sine p̄nā p̄sumēda. An Deut. x. c. dicit: Deus magnus et potēs: et terribilis: q̄ p̄sona nō accepit nec munera. et Job. ix. c. dicit: Si iustificare me voluerō: os meum cōdēnabit me. Et si innocētē me ostēderō: prauū me cōprobabit. Itē Prover. vj. c. Zelus et furor viri: nō parcat in die vindicte: nec acq̄scent cuiusq̄ p̄ccib: nec recipiet p̄ redēptione dona plurima. et ibidē. x. c. dicit: Nō p̄derūt thesauri impietatis i die v̄litionis. Propterea dñs p̄ Esa. loquit. xlvij. c. his p̄sumptuosis. dicens: Reuelabif ignominia tua et videbif op̄ probū tuū v̄litionē capia: et nō resistet mihi hō. Et per Hiero. xlvij. c. ait: Erit cor fortiū moab i die illa sicut cor mulieris parturiētis. et p̄ Ezech. vij. c. et Sophonie. s. ait: Argētū eoz et aurum eoz nō poterit eos liberare. Sed p̄nāz age q̄ nō poterit deus iusticiā preterire. Et sic pz octaua catena.

Una catena et vltima vos
cas lōganimitas. Pleriq;
pccōres miseri sunt: q; vitā
nrām corporālē nūq; sinez
habere credūt. Dicūt enim
intra se. Gaudeamus et epulemur: for
tes et diuites sumus: q; nobis maleface
re pōt. Cōtra quos est scriptura sacra:
experiētia exp̄ssa: et euāgelij parabola.
Scriptura sacra dico: q; Jaco. iij. c. scri
bit: Que est vita v̄ra? Apōl ad modicū
parēs: et deinceps exterminabit. et Job
iij. dicit: Vō natus de muliere breui vi
uēs tpe et. et. xx. c. inq;: Gaudii pccōris
adinftar pūcti. Si ascēderit vsq; ad ce
los supbia eius: et caput eius nubes tes
tigerit: quasi sterq;liniū in fine p̄detur.
et David in ps. xxxix. Vidi impiū super
altatū eleuatū sicut cedros libani et.
Et dñs i euāgelio tales cōmouet dicēs
Mat. xij. Vigilate: nescitis em̄ qñ dñs
veniet sero an media nocte: an gallica
tur: an mane. Ne cū venerit rep̄te inue
niat vos dormiētes. Q; Scōo p̄tra ipsos
exclamat experiētia: q; videm⁹ iuuenes
mori: et frequentius q; senes. Noui ego
iuuenē militē: dñm terrarū multarū in
paucis diebus morte rep̄tina deficiētē

Cū i quadā ciuitate p̄dicarē: vidi dñm
filiā militis cū sonitu tubarū et magnis
pōpis ad nuptias eūtes vno die dñico:
sed i alia hebdomada sequēti cū la. hy
mis ad tumultus sociata est. O iuuenes
effrenati: o iuuenes insensari: o iuuenes
q; felicitatē ponitis in reb⁹ v̄ris et trāsto
rijs: emēdare vos dico: q; nescitis vtrū
vsq; ad horā eritis viui. Emendare vos
dico: q; videtis experiētiā quotidie. Et
sic videmus vbiq;: quoscūq; in iuuetu
te: vel in media etate: vel senectute mor
ri. Q; Tertio clamat euāgelij parabola
cōtra p̄dictos viuere sperātes: q; scripta
est Lu. xij. de illo diuite qui aie sue dice
bat: Aia mea multa habes bona reposita
in annos plurimos: requiesce: et com
ede: bibe: et epulare. Cui dixit de⁹. Stul
te hac nocte aiam tuā repetēt a te. Que
aut parasti cuius eris. Jō infert dñs di
cēs: Estote parati: q; qua hora nō puta
tis filius hoīs veniet. Et sic p; qualiter
dissoluit ista catena terribilis et amara.
Rogem⁹ ergo deū oīpōtentē: vt decedat
nobis grāa p̄dictas soluēdi catenas: vt
hic grām et in futuro gloriā ab eo conse
quamur: qui viuī et regnat in secula se
culorum. Amen.

ib. Coll. Soc. Jesu Paderborni a. 1610.

¶ Habes in hoc volumine humanissime verbi dei declamator. ce
leberrimi viri Roberti de Latio. sacre pagine p̄fessoris: ep̄i aqui
natis ex seraphico minoꝝ ordine: sermōes de aduētū de quadras
gesima: de penitētiā et. vt in capite libri p̄notatū est p̄varios tra
ctatus distinctos: quoz cuilibet numerū sermonum sibi quadras
tem ab alijs p̄termisum: in fronte folioꝝ addidimus.

¶ Im̄pressum est autem p̄sens opus Zugō. per honestum virū
magistrum Johānnem deyn alemānum. Anno dñi. M. cccc. xij.
v̄s. no. Maij.

¶ Registrum p̄sentis operis.

A. B. C. D. E. F. G. H.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x. y. z. aa. bb. cc. dd. ee. ff. gg.

hh. ij. kl. ll. mm. nn. oo. pp. qq. rr. ss. tt. vv. xx. yy. zz. aa. bb.

Qēs sunt quaterni p̄ter, d. qui est ternus, et. X. que est duern⁹.